N. D. TSEMKO JA I. N. DUDOV

RAAMATUPIDAMINE TARBIJATE KOOPERATIIVIDES

II

OSA

RK

„PEDAGOOGILINE KIRJANDUS" · TALLINN

Dotsent N. D. TSEMKO ja I. N. DUDOV

RAAMATUPIDAMINE TARBIJATE KOOPERATIIVIDES

II osa

RK
„PEDAGOOGILINE KIRJANDUS"
TALLINN 1947

Bibliotheca
Universitatis
Tartuensis
1947:7638

13101
A-16609

I peatükk

ARVEPIDAMINE TARBIJATE KOOPERATIIVIDE PAGARITÖÖSTUSTES

§ 1. Üldised põhialused arvepidamise kohta tarbijate kooperatiivide pagaritööstustes

NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK määrusega 25. jaanuarist 1939. a. nr. 137 kinnitatud tarbijate kooperatiivi normaalpõhikirjas on öeldud, et tarbijate kooperatiiv kaubanduslike ja varumisettevõtete kõrval:

„organiseerib oma liikmete tarvete rahuldamiseks restorane, teemaju, sööklaid, pagaritööstusi ja teisi tööstuslikke ettevõtteid (kaljakeetmis-, jäätise-, vorsti- jne. tööstusi)."

Rohkem levinumaiks tarbijate kooperatsiooni tööstuslikeks ettevõtteiks on pagaritööstused. Nende arvepidamise korraldamisele ongi pühendatud käesolev peatükk.

Nii nagu iga tööstusliku ettevõtte, on ka pagaritööstuse arvepidamise organiseerimine sõltuvuses ettevõtte võimsusest, väljalastava toodangu sortimendist, tootmisprotsessi organiseerimisest, töötasu maksmise viisist, materjalide ja toodete eest varaliselt vastutamise korrast ja muudest teguritest, mis määravad ettevõtte organisatsioonilise struktuuri ja tootmise organiseerimise ettevõttes.

Kontrolli organiseerimise ja tootmiskulude algarvestamise seisukohalt jagunevad kõik pagaritööstused kahte kategooriasse:

1. Väikesed ettevõtted, kus töötatakse peamiselt ühe vahetusega, küpsetatakse lihtsat sorti leiva-saiatooteid ja kus on olemas üks pagar, kes olles ühtlasi meister, kannab

samal ajal ka varalist vastutust toorainete ja -materjalide eest laos ja valmistoodete eest väljasaatmisel.

2. Suured pagaritööstused, kus töötatakse kahes või kolmes vahetuses, küpsetatakse mitmet sorti leiva-saiatooteid ja kus on olemas peale meistri eri laohoidjad, kes kannavad vastutust laosolevate toorainete ja -materjalide eest, ja eri ekspediitorid, kes kannavad vastutust meistritelt vastuvõetud valmistoodete eest.

Väikestes pagaritööstustes, kus meister on üheaegselt pagariks, laohoidjaks ja ekspediitoriks, on operatsioonide dokumenteerimine ja dokumentide liiklus tunduvalt lihtsam kui suurtes pagaritööstustes. Suurtes pagaritööstustes on tarvis luua niisugune operatsioonide dokumentidega vormistamise kord, mis tagaks täpset kontrolli materiaalsete väärtuste liikumisel nende siirmisel ühelt varaliselt vastutavalt isikult teisele: laohoidjalt meistrile, ühelt meistrilt teisele, meistrilt ekspediitorile jne. Väikestes pagaritööstustes ei ole vajadust sellise keerulise dokumentide liikumise organiseerimise järele, kuna toorainete ja -materjalide lattu-saabumise momendist kuni valmistoodete pagaritööstusest väljastamise momendini on varaline vastutus pagaritööstuses ringlevate väärtuste eest pagaril.

Sellest aga ei järgne sugugi, et väikestes pagaritööstustes ei ole tarvidust fikseerida tooraine, materjalide ja kütteaine kulutust tööstuses, kontrolli vajadust tööliste brigaadi poolt toodete valmistamiseks kulutatud tööaja kohta, või iga töölise toodangu ja toodete väljatuleku sortide viisi registreerimist. Nende andmete puudumine võtaks võimaluse määrata õigesti toodete tegelikku omaväärtust, kontrollida toodete väljatulekut vastavalt kindlaksmääratud normidele, arvestada töötasu, mis kuulub igale brigaadi liikmele vastavalt määratud hinnetele, tegelikule töösaavutusele jne. Kõik need andmed on õige arvestuse organiseerimiseks vajalikud isegi kõige väiksemas pagaritööstuses. Väikestes pagaritööstustes on nende andmete saamiseks raamatupidamises küllaldane üks dokument, milles oleksid andmed toorainete, -materjalide ja kütte kulutamise kohta tootmisprotsessis, tööstusest valmistoodete väljatuleku ja iga töölise tegeliku toodangu kohta.

Tarbijate kooperatsiooni süsteemis suuremad pagaritööstused kuuluvad tavalisesti kas maakondlikele liitudele või linna ümbruskonna kooperatiividele. Väikesed pagaritööstused kuuluvad aga, peale üksiku erandi, tarbijate kooperatiividele. Sellepärast väikeste pagaritööstuste arvepidamise korraldust vaadeldakse tarbijate kooperatiivide raamatupidamise käsiraamatus, suurte ja keskmiste pagaritööstuste arvepidamise korraldust aga käsitletakse maakondlike liitude raamatupidamise käsiraamatus.

Enne kui üle minna leivaküpsetamise raamatupidamis-arvestuse küsimuste vahetule käsitamisele, on vajalik selgitada üht pagaritööstuse töö iseärasust, mis avaldab määravat mõju dokumentide vormistamisel, jooksva arvestuse organiseerimisel ja tootmisprotsessi kontrollimisel.

See iseärasus seisneb selles, et leivaküpsetamisel toimub tuntav valmistoote kaalu suurenemine, võrreldes tootmisprotsessis kulutatud toorainete ja -materjalide kaaluga. Säärast valmistoodete kaalu suurenemist leivaküpsetamisel, võrreldes kulutatud toorainete ja -materjalide kaaluga, nimetatakse juurdeküpsuseks. Toodete väljatuleku minimaalsed normid, kulutatud jahu protsentides, on kohuslikud kõikidele pagaritööstus-ettevõtetele (vähemat tüüpi) ja määratakse kindlaks NSVL Kaubandusministeeriumi poolt koos NSVL ja VNFSV Tsentrosojuziga (Tarbijate Kooperatiivide Keskliit).

Toodete kindlaksmääratud väljatuleku normide täitmise ja nende normide ületamise üle — kindlaksmääratud valmistoodete standard-mihusest kohuslikul kinnipidamisel — süstemaatilise kontrolli organiseerimine on tarbijate kooperatiivi raamatupidaja üks tähtsamaid ülesandeid.

Leivaküpsetamise arvestuse põhiküsimusteks on tarbijate kooperatiivides:

a) jooksva arvestuse ja kontrolli organiseerimine toorainete, abimaterjalide ja kütteaine saabumise ja kulutamise üle;

b) töö ja töötasu arvestamine pagaritööstuse töölistele ja teenistujaile;

c) leiva-saiatoodete tegeliku omaväärtuse kindlaksmääramine ja võitlus selle alandamise eest;

d) kontroll toodete väljatuleku üle kindlaksmääratud normides ja võitlus praagi vastu tootmisel;

e) valmistoodete väljalaske-plaani täitmise ja plaani ületamise arvestus (selle sortide ja liikide järgi);

f) materiaalsete väärtuste kaitse nende raiskamise ja riknemise eest;

g) pagaritööstuse töö finantsiliste tulemuste arvestus.

§ 2. Operatsioonide vormistamine pagaritööstuses

Tooraine põhiliigiks, mida kulutatakse pagaritööstustes, on mitmet sorti jahu. Leiva- ja leiva-saiatoodete tootmisprotsessis kulutatakse samuti pärmi, võid, soola, suhkrut ja muid materjale. Jahu saabub pagaritööstusse kottides, mis kuuluvad kohuslikult tagastamisele varustajaile. Pagaritööstustes kasutatakse veel mitmesuguseid majapidamismaterjale (küünlaid ja petrooleumi valgustamiseks, eririietust, nööri jne.) ja kütteainet (naftat, sütt, puid). Kõik need materjalid antakse väikestes pagaritööstustes, kus ei ole eri laohoidjat, meistri varalisele vastutusele.

Aluseks toorainete, -materjalide ja kütteaine sissetulekuks arvestamisel on varustajate arve-faktuurid, tarbijate kooperatiivi kaubanduslike ettevõtete, kes annavad materjale pagaritööstusele, väljamineku-saatekirjade ärakirjad ja pagaritööstuse poolt väljakirjutatavad sissetuleku-saatekirjad, juhul kui millegipärast toorained ja materjalid saabuvad varustajailt pagaritööstusse ilma saatekirjata. Nende dokumentide vormid ja koostamise kord on kirjeldatud peatükis „Kaubaoperatsioonide arvestus". Samasuguseid vorme kasutatakse ka pagaritööstustes.

Varustajailt või tarbijate kooperatiivi oma ettevõtteilt materjalide ja kütteaine vastuvõtmisel tuleb hoolikalt kontrollida nende koguse ja mihuse vastavust sellele, mis on märgitud arvetel või teistel saatedokumentidel.

On tarvilik märkida, et jahu mihus (eriti selle niiskus) omab kindlat tähtsust mitte ainult leiva mihusele, vaid ka leiva ja leiva-saiatoodete väljatuleku normile. Sellepärast iga jahupartii, mis lastakse välja Teraviljasalve ladudest, varustatakse erilise jahu mihuse tunnistusega — s e r t i f i k a a -

d i g a. Pagaritööstuse meister peab igal juhul nõudma, et iga saabuva jahu arve juures oleks sertifikaat, ja võrdlema arvel märgitud jahu mihust sertifikaadi andmetega. Kui jahu saabub tarbijate kooperatiivide maakondliku liidu laost, siis peab viimane arve-faktuuri juurde lisama ärakirja Teraviljasalve sertifikaadist.

Kõikidel juhtudel, kui materjalide vastuvõtmisel pagaritööstusse tehakse kindlaks puudujäägid või mihuse mittevastavus saatedokumentides näidatule, on vaja koostada aktid samas vormis ja korras, nagu see on näidatud peatükis „Kaubaoperatsioonide arvestus".

Materjalide ja kütteaine taara kaaluvahe, praagi, riknemise ja puudujäägi vormistamine toimub pagaritööstuses sama korra järgi kui kaubanduslikes ja varumisettevõtetes, s. o. vastavate aktide koostamisega, mis on nõutavalt vormistatud ja kinnitatud.

Leiva ja leiva-saiatoodete küpsetamiseks tarvitatud jahu, abimaterjalide ja kütteaine kulutamine vormistatakse väikestes pagaritööstustes t o o t m i s l e h e g a, mis koostatakse meistri poolt Tsentrosojuzi presiidiumi poolt 17. märtsil 1941. a. kinnitatud vormi järgi (vt. lk. 8).

On täiesti selge, et ettevõtetes, kus ei ole eraldi laohoidjat ega ekspediitorit ning kus kogu varaline vastutus toorainete, materjalide, kütteaine ja valmistoodete eest on pandud ühele isikule — meistrile, ei ole otstarbekohane vormistada üksikute dokumentidega materjalide ja kütteaine kulutust, mis on antud töötlemiseks, ja valmistoodete väljatulekut, mis tuleb töötlemisest. Sellepärast tarbijate kooperatiivi väikestes pagaritööstustes tarvituseloleva tootmislehe vorm on koostatud selliselt, et sellest nähtub mitte üksnes tööstuses kulutatud toorainete, materjalide ja kütteaine kogus, vaid ka valmistoodete väljatulek tööstusest. Peale selle kasutatakse tootmislehte ka leivaküpsetamisest osavõtnud brigaadi iga töötaja töö andmete märkimiseks. Üldiselt on t o o t m i s l e h t väikestes pagaritööstustes tähtsamaks ja põhilisemaks arvepidamise ja aruandluse d o k u m e n d i k s.

Tootmisleht koostatakse meistri poolt iga päev ühes eksemplaris iga sordi jahu kohta, mis on kulutatud leiva ja leiva-saiatoodete küpsetamiseks.

Organisatsioon . . . . . Töö algus „ “ 194... a kell...

Tööstus . . . . . Töö lõpp „ “ 194... a. kell...

TOOTMISLEHT NR.

..... jahust küpsetatud toodete kohta.
(märkida jahu sort)

1. Tooraine ja materjali kulu

	Tooraine ja materjali nimetus	Mõõt-ühik	Küpsetusel ära tarvitatud		
			Kaal, kogus	Hind	Summa
1	2	3			
1	Jahu jääk hapendises .				
2	Jahu (niiskuse %) . . .	kg			
3	. . . . .				
4	Leotis	kg			
5	Pärm	„			
6	Sool	„			
7	Suhkur	„			
8	Taimevõi	„			
9	Margariin	„			
10	Munad	tk			
11	. . . . .				
12	. . . . .				
13	Küte				
	Jahu jääk hapendises				

Lehe esikülje tiitelosas näidatakse: organisatsiooni nimetus ja pagaritööstuse nr., brigaadi töö algus ja lõpp (aasta, kuu, päev, tund ja minut), tootmislehe nr. ja jahu sort, millest toimub küpsetamine.

Lehe esikülje alumises osas märgitakse andmed tooraine, materjali ja kütte kulutamise kohta, kusjuures hapendise (juuretise) jääk, mis on kulutatud käesoleval küpsetamisel ja siirdub järgnevasse küpsetamisse, märgitakse ümberarvestatult jahu kaalus, millest see hapendis on valmistatud. Kui tootmisprotsessis kasutati leotatud praakleiba, siis selle kaal näidatakse samuti ümberarvestatult jahu kaalule.

Jahu (koguslikult) tootmislehele märkimisel tuleb tingimata märkida selle niiskuse protsent, kuna valmistoodete väljatulek võib kõikuda sõltuvalt jahu niiskuse määrast. Niiskuse protsendi puudumine tootmislehel võib põhjustada eksitusi juurdeküpsuse suuruse arvestamisel.

Edasi märgitakse tootmislehele meistri poolt leiva ja leiva-saiatoodete küpsetamisel kulutatud abimaterjalid ja küte.

II. Saadud valmistooted.

Jrk. nr.	Valmistooted: Toodete nimetus	Tükikaal	Küpsetusviis (vormil, ahjupõrandal)	Kogus tk.	Kaal soojalt	Kaalu kadu jahtumisel	Kaal kao mahaarvam. järel	Hind	Summa	Valmistoodete väljaküpsetuse % jahust: Tegelikult	Normi kohaselt
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

III. Töötasu arvestus.

Jrk. nr.	Brigaadi koosseis	Tööst osavõtu ulatus	Märkmed lisatöö kohta: Taigna sissesegamine	Pärmi valmistamine			
1	2	3	4	5	6	7	8

Tootmislehele on lisatud „.....“ dokumenti, nr-id .....

Pagaritööstuse juhataja

.....

Tootmislehe ühes dokumentidega vastu võtnud

Raamatupidaja .....

Arvepidaja (allkiri)

Kolmandas lahtris näidatakse vastava materjali mõõtühik (kg, tükid jne.) ja neljandas lahtris tegelikult leiva küpsetamisel kulutatud materjalide ja kütte kogus. Lahtreid 5 ja 6 (hind ja summa) ei täideta meistri, vaid raamatupidaja poolt.

Tootmislehe tagaküljel näidatakse andmed valmistoodete väljatuleku ja töö arvestuse kohta. Lõige „Saadud valmistooted" täidetakse järgmisel viisil.

Lahtris 2 „Toodete nimetus" loetletakse üksikute toodete liigid ja sordid, mis tootmislehe esiküljel näidatud jahust on küpsetatud. Iga toote liik märgitakse eri reale. Kui osa tooteid osutus praagiks, siis see kirjutatakse samuti sellesse lahtrisse, kuid erireana (toodete loetelu kokkuvõtte järel), osutades praagi iseloomu (kõrbenud, toores jne.).

Lahtris 3 näidatakse leiva kaal (2, 3 kg jne.). Need andmed on vajalikud seoses sellega, et eri liiki leiva kaalude kohta on kindlaks määratud eri lahkuminevad toodete väljaküpsetamise normid.

Lahtris 4 näidatakse leiva küpsetamise viis (vormil, ahjupõrandal); need andmed on vajalikud toodete väljaküpsetamise normi täitmise arvestamisel.

Lahtris 5 näidatakse väljatulnud toodete hulk (pätsides, tükkides) ja lahtris 6 — nende toodete kaal soojalt. Edasi (lahtris 7) näidatakse kaalu kadu jahtumisel ja (lahtris 8) — kaal, mahaarvatult kadu jahtumisel. Lahtrid 9 ja 10 (hind ja summa) täidetakse tarbijate kooperatiivi raamatupidamises.

Lahtris 9 märgitakse vastavale toote sordile kindlaksmääratud väljalaskehind.

Leiva ja leiva-saiatoodete väljalaskehind võrdub kindlaksmääratud leiva ja leiva-saia jaemüügihinnaga, maha arvatud kaubanduslik mahahindlus. Lahtrisse 10 märgitava summa saamiseks on tarvis lahtris 9 näidatud hind korrutada toodete kaaluga, millest on maha arvatud jahtumine (lahter 8).

Andmed valmistoodete väljatuleku kohta kulutatud jahu koguse protsentides märgitakse samuti raamatupidamises. Lahtris 11 märgitakse tegelik valmistoodete väljatulek (kulutatud jahu koguse protsentides) ja lahtris 12, plaaniga võrdlemiseks, märgitakse toodete väljatuleku norm. Toodete väljatuleku norm näidatakse arvesse võttes tootmisse antud jahu sorti ja mihust, toodete liiki, tükikaalu, küpsetamisviisi jne. Selleks, et kindlaks määrata valmistoodete väljatuleku-protsenti jahu kaalust, tuleb valmistoodete kaal (jahtunult) korrutada 100-ga ja jagada tootmisprotsessis tegelikult ärakulutatud jahu kaaluga.

Näide. Oletame, et leiva küpsetamiseks kulutati 1000 kg kroovitud rukkijahu. Peale selle kulutati sama leiva küpsetamiseks hapendit (ümberarvestatult jahule) — 90 kg. Küpsetati kokku leiba 1612 kg ja jäeti peale selle hapendiseks järgmise küpsetamise jaoks (ümberarvestatult jahule) — 70 kg. Seega on kokku kulutatud jahu väljalastud toodangule:

$$1000+90-70=1020 \text{ kg.}$$

Määrame kindlaks tegeliku leiva väljatuleku protsentides kulutatud jahu kaalust:

$$\frac{1612\times100}{1020}=158\%$$

Oletame, et vastava sordi jahust toodete väljatulek on antud küpsetamisviisi ja tükikaalu juures kindlaks määratud 156% kulutatud jahu kaalust. Sel korral tuleb tootmislehe lahtrisse 11 märkida 158% ja lahtrisse 12 — 156%. Antud juhul on meil tegemist kindlaksmääratud valmistoodete väljatuleku-normi ületamisega.

Kui tegelik valmistoodete väljatulek osutub madalamaks kindlaksmääratud normist, siis on pagar kohustatud tootmislehele lisama kirjaliku seletuse normi mittetäitmise põhjuste üle.

Tootmislehe kolmas lõige on määratud leivaküpsetamise tööliste brigaadi töö arvestamiseks. Selle lõike teises lahtris näidatakse nimepidi töötajad, kes töötavad tegelikult vastavas brigaadis. Kui mõned töölised teenindavast personaalist võtavad ka osa brigaadi tööst, kuid osaliselt (mittetäielik tööpäev), siis nende osavõtu määr sellest tööst (valmistoodete tootmisest osavõtu määr) näidatakse selle lõike kolmandas lahtris.

Nii näiteks, kui teenindavasse personaali kuuluv tööline oli brigaadi töös 4 tundi, siis lahtrisse 3 kirjutatakse 50%, kui ta oli töös ainult 2 tundi, siis kirjutatakse 25% jne.

Lahtrid 4, 5 ja järgnevad on ette nähtud tööde märkimiseks, mis tasutakse täiendavalt, s. o. üle põhitöötasu hinde.

Meistri poolt koostatud tootmisleht antakse tarbijate kooperatiivi raamatupidamisse mitte hiljemini kui leivaküpsetamisele järgneval päeval.

Valmistoodete väljastamine pagaritööstusest vormistatakse väljamineku-saatelehega, mille vorm ja täitmise kord on kirjeldatud peatükis „Kaubaoperatsioonide arvestus" (vt. I jagu lk. 100).

Toorainete, materjalide, kütte ja valmistoodete liikumise arvestamiseks peetakse pagaritööstuses laoarvestamise raamatut vormis, mis on toodud peatükis „Varumisoperatsioonide arvestus" (vt. I jagu lk. 206).

Selles raamatus avatakse eri kontod iga liigi ja sordi jahule, abimaterjalidele, kütteainele ja valmistoodetele. Sissekanded sellesse raamatusse tehakse ainult koguseliselt (s. o. ilma hinna ja summa märkimata).

Sissekannete tegemise aluseks materjalide saabumisel on varustajailt saadud arve-faktuurid ja oma ettevõtteilt väljamineku-saatelehtede ärakirjad (kui materjalid on saadud oma ettevõtteilt). Materjalide kulutamise sissekannete aluseks on tootmislehed ja aktid taara kaaluvahe, puudujääkide, praagi jne. mahakandmiseks.

Aluseks valmistoodete sissetulekuks arvestamisel on tootmislehed (valmistoodete väljatuleku lõige), ja valmistoodete väljamineku arvestamiseks — väljamineku-saatelehed ja

mahakirjutamis-aktid. Valmistooted kirjutatakse laoraamatusse hulgaliselt (tükkides) ja kaaluga (jahtunult).

Laohoidja annab iga päev tarbijate kooperatiivi raamatupidamisse tootmislehed ja kõik dokumendid materjalide saabumise ja valmistoodete kulutamise kohta. Kõik dokumendid antakse ära järgmist vormi aruande juures:

Organisatsiooni nimetus .....

Pagaritööstus Nr. ..... Laohoidja .....
Perekonnanimi ja inits.

LAOARUANNE NR. ..... " " ..... 194..... a.

Materjalide nimetus	Mõõt-ühik	Jääk		Sissetulek		Väljaminek		Jääk	
		Kogus	Neto kaal	Kogus	Neto kaal	Kogus	Neto kaal	Kogus	Neto kaal

Lisad: sissetuleku-dokumendid, nr-id .....
väljamineku-dokumendid, nr-id .....

Laohoidja .....
(allkiri)

Aruande koos dokumentidega kontrollinud ja vastu võtnud:

Raamatupidaja .....
(allkiri)

Selle aruande esikülge kasutatakse toorainete, materjalide taara ja kütteaine liikumise märkimiseks.

Aruannet ja kõiki juuresolevaid dokumente tarbijate kooperatiivi raamatupidaja kontrollib hoolega. Varaliselt vastutavate isikute aruannete kontrollimise kord ja tehnika on üksikasjalikult kirjeldatud peatükis „Kaubaoperatsioonide arvestus".

Pärast aruande kontrollimist täidab raamatupidaja selles näitajad hinna ja summade kohta seal, kus need tuleb näidata raamatupidamises, arvutab välja valmistoodete väljatuleku jahu kaalust ja, veendunud aruande ning dokumentide õigsuses, annab need juhatuse esimehele kinnitamiseks.

Pärast aruande ja dokumentide kinnitamist esimehe poolt tagastatakse need raamatupidajale arvepidamise jaoks korraldamiseks ja kontodel arvestamiseks.

§ 3. Tooraine, materjali ja kütteaine arvestus tarbijate kooperatiivi raamatupidamises

Pagaritööstusse saabuvad toorained, abimaterjalid, taara ja kütteaine arvestatakse tarbijate kooperatiivi raamatupidamises kontol nr. 15 — „Materjalid", allkontol „Tootmistoorained ja -materjalid". Majanduslikud materjalid arvestatakse samuti kontol nr. 15, kuid allkontol „Majapidamismaterjalid".

Kõik pagaritööstusse saabuvad materjalid arvestatakse, nii kui teisteski tarbijate kooperatiivi tööstusettevõtetes, tegelikus omaväärtuses, mis koosneb ostuväärtusest ja materjalide pagaritööstusse kohaletoimetamise kuludest.

Põhitooraineks, mida kulutatakse pagaritööstuse ettevõtetes, on igasugune jahu. Jahu, nagu varem juba märgitud, saabub tarbijate kooperatiivi Teraviljasalve süsteemi kuuluvatelt ettevõtetelt või maakonna-liidult. Jahule on praegusel ajal kindlaks määratud nn. vöötme-hinnad, millega Teraviljasalve süsteemi kuuluvad ettevõtted kirjutavad välja arved jahu müümisel tarbijate kooperatiivile. Kui tarbijate kooperatiivile saabub jahu maakonna-liidu laost, siis viimane kirjutab välja arve samas väljalaskehinnas. Sel korral maakonna-liidu kulud jahu juurdeveo ja hoidmise alal tasutakse Rahandusministeeriumi organite poolt (täiendav hinnaaland 1,9% määral jahu väljalaskehinnast).

Jahu raudtee ja veetee veokulud Teraviljasalve laost kuni tarbijate kooperatiivi pagaritööstuseni tasutakse Teraviljasalve ettevõtete poolt. Kulud aga jahu hobu-autovedudel Teraviljasalve ladudest või raudtee jaamadest ja veeteede sadamatest kuni pagaritööstuseni tasutakse kuni 25 km raadiuse piirkonnas tarbijate kooperatiivi poolt. Jahu vedu auto-hobutranspordil kaugustesse üle 25 km (alates 25 km) tasutakse tarbijate kooperatiivile Rahandusministeeriumi organite poolt. Need kulud tasutakse kindlaksmääratud normide järgi.

Sel viisil pagaritööstuses saadud jahu omaväärtus koosneb Teraviljasalve väljalaskehinnast ja jahu auto-hobuveokuludest kuni pagaritööstuseni. Sellest summast tuleb eral-

dada Rahandusministeeriumi organite poolt tarbijate kooperatiivile tagastatav summa jahu üle 25 km transportimise kulude katteks. Tooraine ja materjali arvestamise tehnika lihtsustamise eesmärgil on tarbijate kooperatiivides sisse seatud kord, mille järgi transpordikulud, kuigi arvestatakse kontol nr. 15 „Materjalid", siiski vahetult ei liideta igat liiki ja sorti materjalide väärtuse sisse.

Transpordikulude arvestamiseks reserveeritakse materjalide arvestamise raamatus mõned lehed, kuhu kantakse kõik kuu jooksul arvestatud ja makstud transpordikulud.

Samas raamatus eraldatakse ka vajalik arv lehti summade arvestamiseks, mis kooperatiiv saab rahandusorganitelt transpordikulude tagasimaksuna.

Kuu jooksul kulutatud materjalid kantakse kontolt nr. 15 maha ostuhindades. Vastav osa transpordikuludest kantakse üks kord kuus, kuu lõpul, nendele kontodele, milledele kanti kulutatud materjalide ostuväärtus. Transpordikulude osa määratakse kindlaks proportsionaalselt kulutatud materjalide kaaluga.

Samas korras (kuid tootmises kulutatud materjalide omaväärtuse vähendamiseks) arvestatakse rahandusorganitelt transpordikulude katteks saadud summad (selles osas, milles need kuuluvad kulutatud materjalidele).

N ä i d e. Tarbijate kooperatiivi pagaritööstuses oli kuu algul nisujahu I sorti 6500 kg ja II sorti 8000 kg. Selle jahu auto-hobuveokulud olid 360 rbl. Kuu jooksul tuli juurde 7500 kg I sorti ja 4000 kg II sorti jahu. Selle jahu kohaleveo kulud olid 290 rbl. Kuu jooksul kulutati jahu: I sorti 10 000 kg ja II sorti 9000 kg. Materjalide kontolt mahakandmisele kuuluvate transpordikulude summa määramiseks on vajalik koostada järgmine arvestus:

Jahu nimetus	Jääk kuu algul	Tuli juurde kuu jooksul	Juurdetulek koos jäägiga	Jahu kohaleveo kulu	1 kg jahu kohaleveo kulu	Kuu jooksul kulutatud jahu	Tuleb maha kanda transpordi kulusid
I s. jahu	6500	7500	14000	—	—	10000	250 rbl.
II s. jahu	8000	4000	12000	—	—	9000	225 „
Kokku	14500	11500	26000	650 r.	2,5 kop.	19000	475 rbl.

Vastavalt sellele arvestusele tuleb üldistest transpordikuludest, mis on arvestatud kontol nr. 15 „Materjalid“ (I ja II s. jahu kohaletoimetamisel), maha kanda

I s. jahu osas 250 rbl.

II s. jahu osas 225 rbl.

Oletame veel, et kohaliku rahandusosakonna poolt tagasimakstud (või kooperatiivi kasuks arvestatud) transpordikulude tagasimaks oli 390 rbl., mis teeb välja 1 kg jahu (igat sorti) kohta 1,5 kp. Tähendab, materjalide kontolt tuleb sel juhul maha kanda transpordikulude tagasimaksuna:

I s. jahult 1,5 k. × 10 000 = 150 rbl.
II s. jahult 1,5 k. × 9000 = 135 „

Kokku 1,5 k. × 19 000 = 285 rbl.

Teraviljasalve ettevõtetelt jahu ostmisel tarbijate kooperatiivi raamatupidamine, maksmiseks vastuvõetud jahu arve alusel, koostab kirjendi:

Deebet konto nr. 15 „Materjalid“ (allkonto „Tootmistooraine ja -materjalid“)

Kreedit konto nr. 9 „Deebitorid ja kreeditorid“.

Kui jahu on ostetud maakonna-liidult, siis konto nr. 9 asemel krediteeritakse kontot nr. 10 „Tarbijate Kooperatiivide Maakondlik Liit (TKML)“.

Jahu ja teiste materjalide saabumisel pagaritööstusse teistest tarbijate kooperatiivi ettevõtteist on raamatupidamise kirjendite aluseks kaubanduslike ettevõtete väljamineku-saatelehed meistri allkirjaga materjalide vastuvõtmise kohta. Sel korral koostatakse kaks kirjendit:

1. Kaupade mahakandmiseks kaupluse arvelt müügihinnas ja materjalide arvelevõtmiseks ostuhinnas

Deebet konto nr. 15 „Materjalid“ (allkonto „Tootmistooraine ja -materjalid“)

Deebet konto nr. 6 „Hinnalisand“ (allkonto „Hinnalisand jaeettevõtteis (kauplustes)“) kauplusest väljastatud kaupade müügi- ja ostuhinna vahe kohta

Kreedit konto nr. 4 „Kaubad jaeettevõtteis“ (allkonto „Kaubad jaeettevõtteis“) kaupade müügihinnas.

2. Pagaritööstusse tootmiseks üleantud toorainete ja materjalide kui kaupadele kuuluvate käibekulude ümberarvestamiseks.

Deebet konto nr. 15 „Materjalid"

Kreedit konto nr. 8 „Käibekulud".

Tootmisel kulutatud toorainete ja materjalide väärtus kantakse maha materjalide kontolt raamatupidaja poolt kontrollitud ja esimehe poolt kinnitatud tootmislehtede alusel ja koostatakse raamatupidamislausend (kulutatud materjalide ostu väärtuses):

Deebet konto nr. 16 „Ettevõtete majandamine"

Kreedit konto nr. 15 „Materjalid".

Samas korras kajastatakse arvepidamises majanduslike materjalide ja kütteaine mahakandmine. Raamatupidamine peab korraldama kõige hoolikamat kontrolli kulutatud materjalide ja kütteaine kohta, võrreldes süstemaatiliselt tegelikku kulutamist kindlaksmääratud normidega.

Toorainete, materjalide ja kütteaine analüütilist arvestust peetakse tarbijate kooperatiivi raamatupidamises materjalide sortide ja liikide järgi rahalises ja koguselises väljenduses, raamatus, mille vorm on toodud peatükis „Varumisoperatsioonide arvestus" (vt. I jagu lk. 218).

Selles raamatus avatakse iga materjali sordi ja liigi kohta eraldi kontod.

§ 4. Töö ja töötasu arvestus

Tööliste töö, kes on tegevad leiva, kringli-saia- ning jahukondiitri-toodete küpsetamisega, tasutakse ühtsete väljatöötamisnormide ja tükitöötasu alusel, mis on lisatud määrusele. Väljatöötamisnormid ja tükitöötasud on kindlaks määratud vastavalt tööstuse võimsusele, ahjude kütmise viisile, toodangu sordile ja tükikaalule. Sõltuvalt tööstuse kohalikest tingimustest ja ahjude tehnilisest seisukorrast võib erijuhtudel selle määrusega kindlaksmääratud väljatöötamisnorme suurendada või vähendada kuni 10% piirides. Need kõrvalekaldumised normidest, igal üksikul juhul eraldi, määratakse

kindlaks vabariikliku, krai või oblasti tarbijate kooperatiivide liidu juhatuse poolt, kooskõlastatult vastava ametiühingulise organisatsiooniga.

Tarbijate kooperatiivide väikestes, ühe töölisega, pagaritööstustes, millede päevase plaanilise leivaküpsetamise ülesanne pole vähem kui 100 kg ja rohkem kui 300 kg päevas, tasutakse töö eest tükitöö alusel 2 kuni 4 kop. kg eest. Säärastes pagaritööstustes määratakse töötasu toodete sortide järgi kindlaks maakonna-liidu juhatuse poolt, kooskõlastatult kohaliku ametiühingulise organisatsiooniga. Tükitöötasu kindlaksmääramisel võetakse arvesse küpsetatavate toodete hulka. Tükitöötasu koostatakse välja minnes tariifide võrgust kuni 6. tariifijärguni.

Pagaritööstuse tootmistöölised saavad järgmisi lisatasusid lisatööde eest, mis pole liidetud väljatöötamisnormidesse:

a) juuretise, hapendise või hautise seadmise eest ühe töövahetusega pagaritööstuses — 20% töölise päeva tariifitasust;

b) pärmikeetja ülesannete täitmise eest pagaritööstuse meistri poolt — 30% tema päeva tariifitasust iga päeva eest, mil tema valmistas pärmi;

c) üheaegselt pagaritööstuse juhataja ülesannete täitmise eest pagaritööstuse meistri poolt — 25% tema tariifitasust.

Eesmärgiga ergutada võitlust jahu ja kütteaine kokkuhoidmisel on kindlaks määratud premiaalne tasu järgmisel määral:

a) NSVL Kaubandusministeeriumi poolt kindlaksmääratud väljatulekunormide ületamise eest saab tööline 20% kokkuhoitud jahu väärtusest;

b) kütteaine kokkuhoiust alla kindlaksmääratud normide — 30% kokkuhoitud kütteaine väärtusest.

Summa, mis kuulub pagaritööstuse töölistele jahu kokkuhoiu eest, määratakse kindlaks iga sordi kokkuhoitud jahu koguse korrutamisel vastava hulgi-väljalaskehinnaga. Preemia kokkuhoitud jahu eest arvutatakse välja iga kuu kogu ettevõtte töö tulemuste järgi. Kui brigaadi töö tulemus osutab kokkuhoidu ühe jahu sordi järgi, teise sordi järgi aga ülekulutusi, siis preemia summast, mis kuulub brigaadile ühe sordi jahu kokkuhoiust, arvatakse maha ülekulutatud jahu sordi täielik väärtus hulgi-väljalaskehindades.

Preemia makstakse välja ainult tingimusel, kui väljalastud toodang ei ole alla kindlaksmääratud standardidest ja kui pagaritööstuses peeti kinni nõutavast sanitaar-tehnilisest režiimist. Juhul kui ükski neist tingimustest oli rikutud, on tarbijate kooperatiivi esimehel õigus brigaadi jätta preemiata (täielikult või osaliselt — vastavalt tingimuste rikkumise tähtsusele.

Preemia jaotamine jahu ja kütteaine kokkuhoiu eest üksikute brigaadi liikmete vahel toimub proportsionaalselt iga brigaadi liikme põhitöötasule. Pagaritööstuse administratiiv- ja teenindava personaali kohta on kindlaks määratud ajatöötasu.

TÖÖTASU ARVESTUSLEHT nr. ..... „.....“ ..... 194..... a.

Perekonna-, ees- ja isanimi .....

Amet ..... Tariifimäär .....

Kuupäev	Valmistatud toodete kogus						Lisatööd
	Leib kroovitud rukkijahust		Leib I s. nisujahust		jne.		
	Tootmis-lehe nr.	Kogus kg	Tootmis-lehe nr.	Kogus kg			
1. jaan.							
2. jaan.							
3. jaan.							
4. jaan.							
5. jaan.							
jne.							
Kokku							
Hind							
Töötasu summa							

1. Töötasu tükitöö alusel Rbl. .....

2. Töötasu lisatööde eest:

a) segatise valmistamise eest Rbl. .....

b) pärmi keetmise eest „ .....

c) ..... „ .....

d) ..... „ .....

Kokku Rbl. .....

Raamatupidaja: .....
(allkiri)

Töötasu väljaarvutamine pagaritööstuse töölistele toimub kaks korda kuus. Töötasu väljaarvutamise aluseks pagaritööstuse administratiiv- ja teenindavale personaalile on tööletuleku arvestamise tabelid, tööstustöölistele — tootmislehed.

Töölistele töötasu väljaarvutamisel on tarvis teada iga üksiku töölise töösaavutuse ja tööst osavõtmise määra,

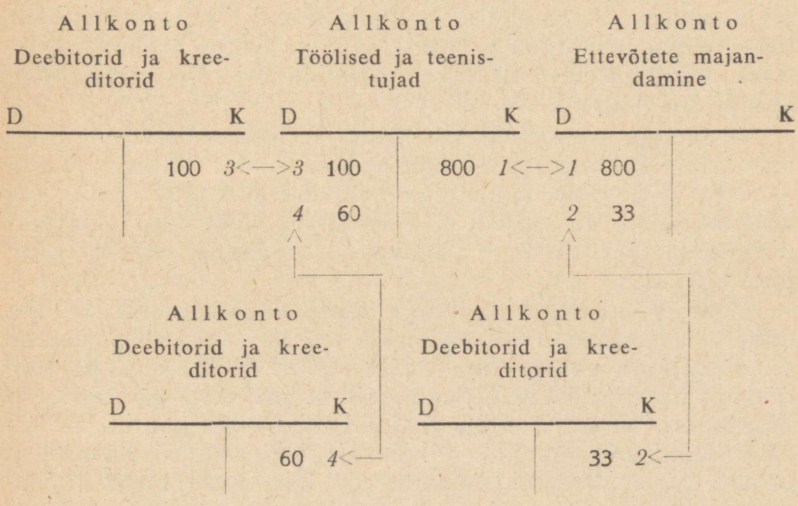
samuti ka ühe või teise töölise sooritatud lisatööd. Selleks, et mitte kinni pidada tootmistööliste palgalehtede koostamist, soovitatakse iga töölise kohta pidada eri arvestuslehte. Sellesse arvestuslehte tuleb tootmislehtede alusel iga päev sisse kanda andmed toodetud valmistoodete ja vastava töötaja poolt teostatud lisatööde kohta. Arvestusleht soovitatakse pidada umbes järgmises vormis (vt. lk. 18).

Kõik kulutused tarbijate kooperatiivis valmistoodete tootmisel arvestatakse kontol nr. 16 „Ettevõtete majandamine". Sellepärast pagaritööstuse tööliste töötasu summa kantakse konto nr. 16 „Ettevõtete majandamine" deebetisse. Sama konto deebetisse kantakse ka sotsiaal-andamite summa sotsiaalkindlustuse organitele. Need arvestusülekanded tehakse 4,1%[1] määral kogu tööliste ja teenistujate töötasudelt.

Näide. Pagaritööstuse töölistele on arvestatud töötasu rbl. 800.— suuruses summas (summad ümardatud), millelt on arvestatud 33 rbl. sotsiaalkindlustuse organitele. Maha on arvatud laenu tellimiseks 100 rbl., kinni peetud makse töölistelt ja teenistujailt — 60 rbl. Jooksvas arvepidamises kajastatakse need operatsioonid järgmiselt:

SKEEM

töötasu arvestamise sissekanneteks pagaritööstuse töölistele

[1] Eesti NSV-s on normiks 4,4% (vt. ENSV RKN-i määrus 8. I 45. a. nr. 14). (Toimetaja.)

§ 5. Tootmise käibekulude ja valmistoodete väljalaskmise arvestus

1. Tootmise otsesed ja kaudsed käibekulud

Käesoleva peatüki algul oli märgitud, et tööstuslike ettevõtete raamatupidamisarvestuse üheks tähtsamaks ülesandeks on toodangu ühiku omahinna alandamise kontroll. Selleks, et määrata toodangu ühiku tegelikku tööstuslikku omahinda antud ettevõttes, on tarvis selgitada kõik selle ettevõtte vastava toodangu sordi või liigi tööstuslikud käibekulud. Kui pärast seda jaotada kõik käibekulud toodangu sortide vahel ja üldine käibekulude summa iga üksiku toodangu liigi alal jagada toodetud ühikute kogusega, siis saame teada toodangu iga ühiku tegeliku omahinna. Toodangu ühiku omahinna määramist nimetatakse kalkulatsiooniks.

Kalkulatsioonid võivad olla plaanilised ja aruandelised. Plaanilise kalkulatsiooni all mõistetakse toote ühiku omahinna arvutust kindlaksmääratud plaaniliste kulutuste normide alusel. Aruandelise kalkulatsiooni all mõistetakse toote ühiku omahinna arvutust, mis on tehtud tegelike kulutuste alusel ja fikseeritud raamatupidamises tootmise käibekulude arvestuse kontodel.

Toodangu omahinda kuuluvate kulutuste arvestamiseks on tarbijate kooperatiivi kontoplaanis ette nähtud konto nr. 16 „Ettevõtte majandamine". Selle konto deebetisse kantakse kõik kulutused, mis on seoses toodangu valmistamisega, ja kreeditisse — väljalastud toodangu väärtus väljalaskehindades.

Vahe väljalastud toodangu käibesumma (väljalaskehindades) ja toodangu valmistamise tegelike kulutuste summa vahel kujutab endast finantsilist resultaati tootmise ja toodangu väljalaskmise alal. See resultaat kantakse iga kuu lõpul kontolt nr. 16 „Ettevõtete majandamine" üle kontole nr. 23 „Kahjumid ja kasumid", allkontole „Mitmesugused kulud ja tulud", kirje „Tulemid tootmis- ja kõrvalettevõtete majandamisest".

Valmistoodete tootmise käibekulud koosnevad oma iseloomult mitmesugustest kuludest: kulutused toorainele, töö-

tasud töölistele, põhivahendite amortisatsioon jne. Selleks, et kontrollida toodangu omahinna alandamise ülesande täitmist, tuleb tootmise käibekulude arvestamist korraldada üksikute kululiikide järgi. Tootmiskulude nomenklatuur, mis kasutamisele on võetud arvepidamises, peab täielikult vastama plaanis tarvitusele võetud nomenklatuurile.

Enne siirdumist pagaritööstuse ettevõtete nomenklatuuri ja tootmise käibekulude üksikute kululiikide sisu käsitlemisele, on tarvis vaadelda veel üht küsimust, mis on seoses toodangu omahinna määramisega.

Kui tootmisettevõttes toodetakse ainult üht liiki tooteid, siis selleks, et määrata toodangu ühiku tootmise omahinda, tuleb kõikide tootmiskulude summa jagada väljalastud toodangu kõikidele ühikutele. Järelikult, kui tootmise kõikide kulutuste summa mõnesuguse üksikliigi kohta on 10 000 rbl. ja välja lastud on 5000 toote ühikut, siis ühiku tootmise omahind on 2 rbl.

$$\frac{10\,000}{5000} = 2 \text{ rbl.}$$

Kui aga ettevõte toodab mitte ühte, vaid kahte või enam liiki tooteid ja on tarvilik kindlaks määrata iga toote liigi ja sordi omahind, siis tuleb ka tootmiskulude arvestus seada eraldi iga toote sordi ja liigi järgi.

Osa tootmiskulusid võib koheselt nende teostamise momendil kanda vastava toote liigi või sordi valmistamise kulutusteks. Niisuguste kulutuste hulka kuuluvad näiteks tootmisel kulutatud tooraine, tootmistööliste töötasu jne.

Teisi kulusid ei saa aga otseselt kanda ühe või teise toote omahinda, kuna need kulud on üldised kogu tootmisele ja neid võib ühe või teise liigi toodetele kanda alles kuu lõpul, nende summa jagamisel üksikute toodete liikide vahel. Niisuguste kulude hulka kuuluvad näiteks arvestusülekanded amortisatsioonifondi, üür, valgustus, ruumide korrashoiu kulud, administratiiv- ja teenindava aparaadi palgad ja muud üldised kogu tööstuse kulud.

Kulud, mida võib nende tegemise momendil kanda vastava liigi või sordi toodete tootmise kuludeks, nimetatakse o t s e s t e k s.

Need kulud, mida ei saa kohe kanda vastava liigi või sordi toodete tootmise kuludeks, nimetatakse kaudseteks.

Seoses kõikide tootmiskulude jaotamisega vastavalt nende lülitamise viisile toodangu omahinda otsesteks ja kaudseteks, on kontos nr. 16 „Ettevõtete majandamine" ette nähtud kaks allkontot:

1) allkonto „Tootmine ja valmistoodete käibelelaskmine", millel arvestatakse kuu jooksul kõik otsesed tootmise kulud (toodete sortide ja liikide järgi); 2) allkonto „Tootmise üldkulud", millel arvestatakse kuu jooksul kõik tootmise kaudsed kulud, ilma neid jagamata toodangu sortidele ja liikidele.

Tootmise kulud, mis on arvestatud allkontol „Tootmise üldkulud", kantakse kuu lõpul üldise summana üle allkontole „Tootmine ja valmistoodete käibelelaskmine". Sealjuures need kulud jaotatakse üksikute toodete liikide ja sortide vahel varem kokkulepitud viisi järgi.

Tarbijate kooperatiivide pagaritööstustes jaotatakse kaudsed kulud üksikute toodangu liikide vahel proportsionaalselt tootmistööliste põhitöötasu summaga. Selgitame seda näitega.

Näide. Kaudsete kulude üldsumma oli kuu jooksul 600 rubla. Kuu kestel toodeti pagaritööstuses leiba kroovitud jahust ja teise sordi nisujahust. Kuu jooksul arvestati põhitöötasu:

töölistele, kes küpsetasid leiba rukkijahust	1200 rbl. ehk	60%
töölistele, kes küpsetasid leiba nisujahust	800 rbl. ehk	40%
Kokku	2000 rbl. ehk	100%

Järelikult kaudsete kulude osa võrdub

$$\text{rukkileiva juures } \frac{600 \times 60}{100} = 360 \text{ rbl.}$$

$$\text{nisuleiva juures } \frac{600 \times 40}{100} = 240 \text{ rbl.}$$

Kaudsete kulude osa, mis kuulub vastavate toodete sortide omahinda sisselülimiseks, võib kindlaks määrata välja minnes kõikide kaudsete kulude suhtest tootmise üldise töötasuga. Meie näites see teeb välja:

$$\frac{600 \times 100}{2000} = 30\%.$$

Saadud protsendilise vahekorra alusel määrame kindlaks kaudsete kulude osa, mis kuulub liitmisele rukkijahust küpsetatud leiva omahinnaga —

$$\frac{1200 \times 30}{100} = 360 \text{ rbl.},$$

ja kaudsete kulude osa, mis kuulub liitmisele nisujahust küpsetatud leiva omahinnaga —

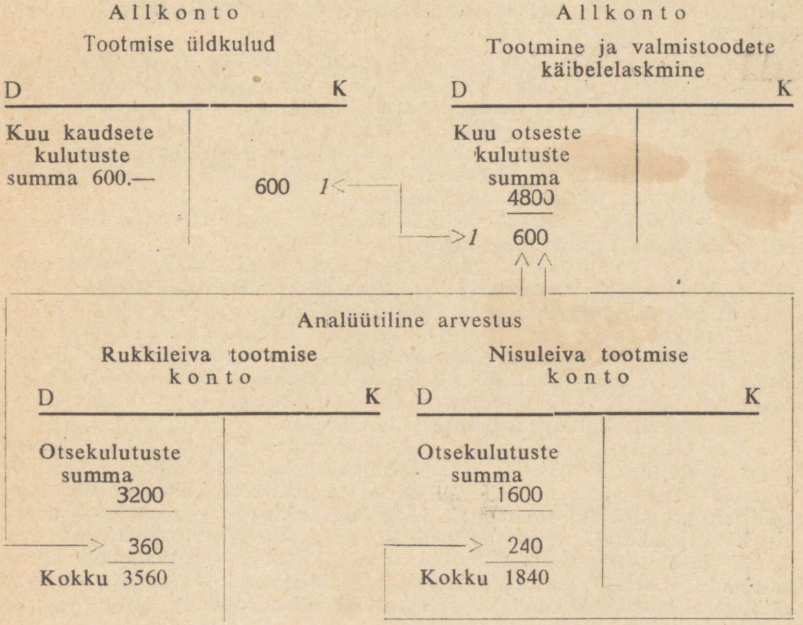
$$\frac{800 \times 30}{100} = 240 \text{ rbl.}$$

Tulemus on mõlemal juhul alati ühesugune.

Näites toodud kaudsete kulude jaotamist jooksva arvepidamise kontodel võib kujutada järgmise skeemi näol:

SKEEM

kaudsete kulude jaotamiseks ja arvestamiseks

2. Tööstuse otseste kulude arvestus

Leiva ja leiva-saia küpsetamise otsesed kulud tarbijate kooperatiivides arvestatakse Tsentrosojuzi poolt kinnitatud kulutuste nomenklatuuri järgi:

1) Põhitooraine (jahu).
2) Abimaterjalid.
3) Küte.
4) Töötasu tootmistöölistele.
5) Sotsiaalandamid töötasule (tootmistööliste) ja lisakulud tööjõule.
6) Arvestusülekanded jooksvaks remondiks.
7) Arvestusülekanded juhatuse kulude katteks.
8) Arvestusülekanded kultuurfondi.
9) Käibemaks.
10) Muud otsekulud.

Toome pagaritööstuse lühidase otseste kulude kirjete iseloomustuse.

Põhitooraine (jahu). See kirje on määratud leiva ja leiva-saiatoodete küpsetamisel tegelikult kulutatud jahu omaväärtuse arvestamiseks.

Kui jahu põhisortidele (rukki ja nisu) lisatakse muud sorti jahusid (maisi, odra) või kartuleid, siis nende jahusortide ja kartuli kulu (omaväärtuses) kantakse samuti sellesse kirjesse.

Abimaterjalid. Sellesse kirjesse kantakse tegelik leiva ja leiva-saiatoodete küpsetamisel kulutatud abimaterjalide, nagu pärm, või, sool jne., omaväärtus. Abimaterjalide mahakandmise aluseks on, nii kui põhitooraine juureski, tootmislehed.

Kütteaine. Sellesse kirjesse kantakse leiva küpsetamisel kulutatud kütteaine tegelik omaväärtus.

Tootmistööliste töötasu. Siin arvestatakse töötasu töölistele, kes on tegevuses leiva ja leiva-saiatoodete tootmisega, nagu pagarid, pagari abilised, taigna valmistajad jne.

Sotsiaalandamid töötasule ja lisakulud tööjõule. Siin arvestatakse arvestusülekanded sotsiaalkindlustuse organitele tootmistööliste töötasult. Peale selle kantakse sellesse kirjesse ka lisakulud tööjõule: kulud tootmistööliste töölekutsumisel ja ümberpaigutamisel, töökaitsekulud, eririietuse kulumine jne.

Arvestusülekanded jooksvaks remondiks. Selles kirjes arvestatakse arvestusülekanded jooksvaks remondiks kaubandusruumide ehitus- ja remondifondi. Need arvestusülekanded tehakse igakuuliselt protsentides toodangult kõrgemaastmelise organisatsiooni poolt kinnitatud määral. Arvestusülekande suuruse väljaarvestamiseks remondi- ja ehitusfondi loetakse kokku kuu lõpul iga sordi toodete käive ja nende andmete alusel (protsentides väljalastud vastavate toodete käibest) määratakse kindlaks arvestusülekanded fondi.

Tegelikud pagaritööstusettevõtte jooksva remondi kulud ei arvestata ettevõtete majandamise kontole, vaid allkonto „Remondi- ja ehitusfond" deebetisse.

Lähemalt on ehitus- ja remondifondi summade tekkimise ja kasutamise korra kohta seletatud peatükis „Kapitaalmahutuste arvestamine."

Arvestusülekanded juhatuse kulude katteks. Sellel kulude kirjel arvestatakse arvestusülekanded tarbijate kooperatiivi juhatuse üldaparaadi ülalpidamiseks ja muude juhtimis- ning teeninduskulude katteks juhatuse, raamatupidamise ja muu kontori-aparaadi poolt. Arvestusülekanded juhatuse üldkulude katteks (sisemajanduslikud arvestusülekanded) määratakse protsentides toodangu väljalaske käibest ja lisatakse toodangu omaväärtusse üks kord kuus enne bilansi koostamist. Sisemajanduslike arvestusülekannete norm määratakse igale ettevõttele tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt iga kvartaali kohta.

Sisemajanduslike arvestusülekannete summade kohta iseseisvale bilansile eraldamata pagaritööstuste osas koostatakse raamatupidamislausend:

Deebet konto nr. 16 „Ettevõtete majandamine" (allkonto „Tootmine ja valmistoodete käibelelaskmine")

Kreedit konto nr. 23 „Kahjumid ja kasumid" (allkonto „Mitmesugused kulud ja tulud", kirje „Sisemajanduslikud ülekanded").

Säärast arvestamise korda arvepidamises ei rakendata ainult pagaritööstustes, vaid ka kõigis teistes tarbijate kooperatiivi tootmisettevõtteis. Kui tootmisettevõte on eraldatud iseseisvale bilansile, siis sisemajanduslikud ülekanded kajastatakse arvepidamises alljärgnevalt:

I. Iseseisvale bilansile eraldatud ettevõttes:

Deebet konto nr. 16 „Ettevõtete majandamine" (allkonto „Tootmine ja valmistoodete käibelelaskmine")

Kreedit konto nr. 11 „Sisemised arvlemised" (allkonto „Sisemised tasumisele kuuluvad arvlemised").

II. Tarbijate kooperatiivi juhatuses:

Deebet konto nr. 11 „Sisemised arvlemised" (allkonto „Sisemised tasumisele kuuluvad arvlemised")

Kreedit konto nr. 23 „Kahjumid ja kasumid" (allkonto „Mitmesugused kulud ja tulud" — kirje „Sisemajanduslikud ülekanded").

Arvestusülekanded kultuurfondi. Siin arvestatakse arvestusülekanded kaadrite ettevalmistamise ja kultuurmassiliste üri-

tuste fondi loomiseks. Praegusel ajal need ülekanded tehakse 0,07% määral väljalastud toodangu käibest. Arvestusülekanded tehakse kuu lõpul (pärast iga liigi ja sordi toodangu käibe kokkuvõtet). Sellele arvestusülekande summale koostatakse järgmine raamatupidamislausend:

Deebet konto nr. 16 „Ettevõtete majandamine" (allkonto „Tootmine ja valmistoodete käibelelaskmine")

Kreedit konto nr. 18 „Fondid" (allkonto „Kultuurfond").

Käibemaks. Mõned leiva-saiatoodete sordid maksustatakse käibemaksuga. Käibemaksu seaduse järgi tasutakse viimane toodangu realiseerimise momendil. Pagaritööstusettevõtetes on toodangu tootmise ja realiseerimise vaheaeg väga lühike (harilikult tundides) ja seoses sellega pagaritööstuse toodangu käibemaksu ei arvestata tarbijate kooperatiivides mitte realiseerimise momendist, vaid toodangu tööstusest väljalaske momendist, mis tunduvalt lihtsustab leiva-saiatoodete väljalaskmise ja realiseerimise arvestust.

Muud otsekulutused. Selles kulukirjes arvestatakse kõik muud otsekulutused, kui need oma iseloomult ei kuulu ühegi ülalloetletud kulukirje hulka.

Analüütilist arvestust allkonto „Tootmine ja valmistoodete käibelelaskmine" kohta peetakse alltoodud vormi raamatus.

Selles raamatus avatakse eraldi kontod igale tootele, vastavalt jahu sortidele, milledest valmistatakse leiva- või leivasaiatooteid.

Tootmise käibekulude arvestamiseks kirjete järgi on raamatu deebetipool jaotatud lahtritesse, kusjuures mõned kirjed paberi kokkuhoiu eesmärgil on rühmitatud ühisesse lahtrisse.

Tegelikult säärane tööstuslike kulude liitmine ühte lahtrisse ei tee raskusi arvepidamise tehnikas, kuna ühendatud on kirjed, millede järgi reeglikohaselt ei ole rohkem kui üks sissekanne kuus.

3. Kaudsete kulude arvestus

Kaudsed kulud arvestatakse allkontol „Tootmise üldkulud" järgmiste kulu-nomenklatuuri kirjete järgi:

1. Töötasu administratiiv- ja teenindavale personaalile.
2. Sotsiaalandamid töötasult ja lisakulud tööjõule.
3. Põhivahendite amortisatsioon.
4. Ruumide üür.

KONTO „TOOTMINE JA VALMISTOODETE KÄIBELELASKMINE“

(toote nimetus ja sort) (tootmisettevõtte nimetus ja asukoht)

D E E B E T

194..... a.		Tekst		Korrespond. konto nr.	Põhitooraine		Abimaterjal	Küte	Töötasu	Sotsiaalandamid ja lisakulud töötajoule	Jaotatud kaudsete kulude osa
Kanne		Dok. nr.	Operatsioonide liigitus		Kogus	Summa					
Kuupäev	k/m. nr.										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

järg.

K R E E D I T

Arvestusülekanded jooksvaks rem., juhatuse kulud, kaadrite ettevalm., käibemaks	Ülekanded kontosse „Kahjumid ja kasumid“	Kokku deebet	194..... a.		Tekst		Korrespond. konto nr.	Toodang		Ülekanded kontosse „Kahjumid ja kasumid“	Kokku kreedit
			Kanne		Dok. nr.	Operatsioonide liigitus		Kogus	Summa		
			Kuupäev	k/m nr.							
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24

5. Ruumide korrashoid.
6. Kahjud taarast.
7. Muud kaudsed kulud.

Toome lühidase tootmise käibekulude kirjete iseloomustuse.

Töötasu. Sellel kulukirjel arvestatakse pagaritööstuse administratsiooni ja teenindava personaali töötasu (pagaritööstuse juhataja, valvurid, kütjad, veevedajad jne.).

Sotsiaalandamid töötasult ja lisakulud tööjõule. Siin arvestatakse arvestusülekanded sotsiaalkindlustuseks pagaritööstuse administratiiv- ja teenindava personaali palkadelt, samuti lisakulud tööjõule: üleviimiskulud, töökaitsekulud, teenindava personaali eririietuse parandus, pesemine ja kulumine jne.

Põhivahendite amortisatsioon. Selles kirjes arvestatakse arvestusülekanded pagaritööstuses kasutatavailt põhivahendeilt amortisatsioonifondi. Iga kuu koostatakse amortisatsioonifondi arvestatavate summade kohta raamatupidamislausend:

Deebet konto nr. 16 „Ettevõtete majandamine“ (allkonto „Tootmise üldkulud“)

Kreedit konto nr. 18 „Fondid“ (allkonto „Amortisatsioonifond“).

Ülekannete normid, amortisatsioonifondi tekkimise kord ja ehitus selgitatakse üksikasjalikult peatükis „Põhivahendite arvestamine“.

Ruumide üür. See kirje on määratud pagaritööstuse ruumide üüri kulude arvestamiseks. Ruumide üür arvestatakse igakuuliselt summas, milles on kokku lepitud lepingus üürileandjaga; sealjuures koostatakse kirjend:

Deebet konto nr. 16 „Ettevõtete majandamine“ (allkonto „Tootmise üldkulud“)

Kreedit konto nr. 9 „Deebitorid ja kreeditorid“ (allkonto „Muud deebitorid ja kreeditorid“).

Ruumide korrashoid. Sellesse kulukirjesse kirjutatakse ruumide valgustuse, kütte, puhastamise ja muud kulud, mis on seoses pagaritööstuse ruumide pidamisega (võitlus närijatega, tulekaitse-abinõud jne.). Siin arvestatakse ka kulud inventarile (väheväärtusliku inventari kulumine, majapidamisesemete ja alla 3 rbl. väärtusega inventari mahakirjutamine).

Kahjud taarast. Sellel kirjel arvestatakse kahjud taarast selle minekul madalamasse sorti, kulud selle puhastamisel, parandamisel ja veol (äraandmisel varustaja lattu või tarbijate kooperatiivi taaralattu).

KULUTUSED, MIS KUULUVAD JAOTAMISELE (KAUDSED KULUD) TÖÖSTUSE TOODANGU LIIKIDE (SORTIDE) JÄRGI.

.....
(Tootmisettevõtte nimetus)

D e e b e t								
194..... a.		T e k s t		Korrespond. konto nr.	Töötasu adm. ja teenindavale personaalile	Töökaitse- ja lisakulud töötajoule	Amortisatsioon, üür ja ruumide korrashoid	Kahjud taarast
K a n n e		Dok. nr.	Operatsioonide liigitus					
Kuupäev	K/m. nr.							
1	2	3	4	5	6	7	8	9

järg.

		K r e e d i t					
Muud kulud	Kokku deebet	194..... a.		T e k s t		Korrespond. kontode nr-id	Kokku kreedit
		K a n n e		Dok. nr.	Operatsioonide liigitus		
		Kuupäev	K/m. nr.				
10	11	12	13	14	15	16	17

Muud kaudsed kulud. Siin arvestatakse kõik muud kaudsed kulud, mida ei saa kanda ühele või teisele ülalloetletud kirjele (kontori-, posti-telegraafi- ja muud kulud).

Allkonto „Tootmise üldkulud" analüütilist arvestust peetakse järgmist vormi raamatus:

Kaudsete kulude ülekandmise korda kuu lõpul allkontole „Tootmine ja valmistoodete käibelelaskmine" on kirjeldatud ülalpool.

4. Valmistoodete arvestamine pagaritööstusettevõtteis

Valmistooted pagaritööstusettevõtteis arvestatakse kontol nr. 13 „Valmistooted tootmisettevõtteis" väljalaskehinnas, s. o. leiva ja leivatoodete vöötme jaemüügihinnas, mahaarvatult kaubanduslik mahahindlus. Valmistoodete tööstusest väljalaskmise järgi, tootmislehe tagaküljel tehtud sissekannete alusel koostab tarbijate kooperatiivi raamatupidaja järgmise kirjendi:

Deebet konto nr. 13 „Valmistooted tootmisettevõtteis"

Kreedit konto nr. 16 „Ettevõtete majandamine" (allkonto „Tootmine ja valmistoodete käibelelaskmine").

Konto nr. 13 „Valmistooted tootmisettevõtteis" analüütilist arvestust peetakse toodangu liikide ja sortide järgi koguseliselt ja rahalises väärtuses raamatus, mille vorm on toodud peatükis „Varumisoperatsioonide arvestus" (vt. I jagu lk. 218).

Leiva ja leiva-saiatoodete väljastamise järgi pagaritööstuse laost tarbijate kooperatiivi jaekaubanduse võrku debiteeritakse kontot nr. 3 „Kauba ost ja hindamine", ja krediteeritakse kontot nr. 13 „Valmistooted tootmisettevõtteis". See sissekanne tehakse pagari valmistoodete aruande ja aruande juurde lisatud väljamineku-saatelehtede ärakirjade alusel.

Valmistoodete väljastamisel pagaritööstusest muudele organisatsioonidele või asutistele (haiglad, lasteaiad) koostatakse raamatupidamislausend:

Deebet konto nr. 9 „Deebitorid ja kreeditorid“

Kreedit konto nr. 13 „Valmistooted tootmisettevõtteis“.

Kuu lõpul, pärast kaudsete kulude jaotamist toodangu sortide vahel ja kontolt nr. 16 „Ettevõtete majandamine“ kuu jooksul väljalastud valmistoodete väärtuse mahakandmist, on tarvilik kindlaks määrata järgmisse kuusse ülemineva poolvalmistoote väärtus. Väikestes pagaritööstustes jääb pooltootena harilikult ainult hapendis, mille jääk näidatakse tootmislehel.

Arvepidamise lihtsustamiseks hinnatakse tarbijate kooperatiivi pagaritööstustes poolvalmistoodete jääki ainult kulutatud jahu omaväärtuses. Hapendise jääk näidatakse tootmislehel ümberarvestatult selleks kulutatud jahu kaalule, mis kergendab poolvalmistoodete jääkide hindamist töös-tuses.

Sellejärele, kui on hinnatud poolvalmistooted, arvutab raamatupidamine välja pagaritööstuse möödunud kuu finantsilise tulemuse. Eelkõige loetakse kokku sissekannete kokkuvõtted allkonto „Tootmine ja valmistoodete käibelelaskmine“ kreeditipoolel, s. o. määratakse kindlaks valmistoodete väljalaske käibe suurus kuu jooksul, väljalaskehindades. Pärast seda võetakse kokku kõik väljalastud toodangu valmistamise kulud (allkonto „Tootmine ja valmistoodete käibelelaskmine“ deebetipoole sissekannete kokkuvõte, mahaarvatult poolvalmistoodangu jäägi omaväärtus).

Kreediti- ja deebetisissekannete vahe allkontol „Tootmine ja valmistoodete käibelelaskmine“, arvestamata poolvalmistoodete jääki, kujutabki endast pagaritööstuse finantsilist resultaati. See resultaat kantakse enne kuu bilansi koostamist üle kontole nr. 23 „Kahjumid ja kasumid“ (allkonto „Mitmesugused kulud ja tulud“, kirje „Tulemid tootmis- ja kõrvalettevõtete majandamisest“). Selgitame näitega pagaritööstuse töö finantsiliste resultaatide ülekandmise korda allkontole „Mitmesugused kulud ja tulud“.

Näide. Kõikide kulutuste summa leiva küpsetamisel teise sordi nisujahust oli 18 500 rubla. Hapendise jääk järgmise kuu esimeseks päevaks on hinnatud 150 rublale. Kuu jooksul on tööstusest välja lastud

küpsetatud leiba väljalaskehindades 20 000 rbl. väärtuses. Pagaritööstuse tegevuse finantsiline resultaat möödunud kuu kohta, s. o. saadud kasum on:

$$20\,000 - (18\,500 - 150) = 20\,000 - 18\,500 + 150 = 1650 \text{ rbl.}$$

Kasumi summa 1650 rbl. kantakse üle kontole nr. 23 „Kahjumid ja kasumid". Jooksva arvepidamise kontodel kajastatakse see järgnevalt:

SKEEM

pagaritööstuse finantsiliste resultaatide arvestamiseks

Allkonto Mitmesugused kulud ja tulud		Allkonto Tootmine ja valmistoodete käibelelaskmine		Konto Valmistooted tootmisettevõtteis	
D	K	D	K	D	K
Summa N	Summa N	18500	20000 *1*<—>*1*	20000	
	1650 *2*<—>*2*	1650			

§ 6. Teiste organisatsioonide pagaritööstustes tööteldava jahu arvestus

Tarbijate kooperatiivid võivad leiba küpsetada mitte ainult oma pagaritööstustes, vaid ka ettevõtetes, mis kuuluvad tööndusкooperatsioonile ja kolhoosidele, või anda jahu leivaks küpsetamiseks üksikutele kolhoosnikutele. Jahu töötlemine kõrvalseisvate organisatsioonide, ettevõtete või üksikute kolhoosnikute juures võib toimuda ainult lepingute alusel, milles põhitingimustena nähakse ette materjalide üleandmise kord, varaline vastutus nende allesoleku eest, valmistoodete vastuvõtmine ja vahekordade arvestus tarbijate kooperatiivi ja leiba küpsetanud organisatsiooni või isiku poolt tehtud töö eest. Lepingus on vajalik ette näha jahu, millest küpsetatakse leib, kogus, mihus ja kokkulepitud väljaandmise tähtajad, valmistoodete väljatuleku protsent kulutatud jahu kaalust, leiva küpsetamise tasu määr ja maksete tähtpäevad, leiva mihus, jahu ja leiva kohaletoimetamise kord ning muud tingimused, mille alusel teostatakse jahu kohaletoimetamist, leiva küpsetamist, valmistoodete äravedu jne.

Jahu ja muude materjalide väljastamine tarbijate kooperatiivi laost teise organisatsiooni pagaritööstusse toimub harilikku vormi väljamineku-saatelehega. Sellejuures koostatakse raamatupidamislausend:

Deebet konto nr. 15 „Materjalid" (allkonto „Tootmistoorained ja -materjalid") — avatakse eri materjalide kontod materjalide jaoks organisatsioonide või isikute juures, kes teostavad leiva küpsetamist

Kreedit konto nr. 15 „Materjalid" (allkonto „Tootmistoorained ja -materjalid") — tarbijate kooperatiivi laos olevate materjalide konto.

Valmistoodetele, mis saabuvad leiba küpsetavatelt organisatsioonidelt, kirjutatakse välja sissetuleku-saatekiri, mille vorm on juba toodud peatükis „Kaubaoperatsioonide vormistamine". Valmistoodete saabumisel koostatakse raamatupidamislausend:

Deebet konto nr. 3 „Kauba ost ja hindamine" (tegelikus toodete omahinnas, milles on kokku lepitud lepingus organisatsiooniga)

Kreedit konto nr. 16 „Ettevõtete majandamine" (allkonto „Töötlemine").

Üheaegselt selle kirjendiga koostatakse teine leiva küpsetamiseks kulutatud materjalide mahakandmise kohta. Materjalid kantakse maha kuludeks lepingus kokkulepitud normide järgi.

See kirjend koostatakse järgnevalt:

Deebet konto nr. 16 „Ettevõtete majandamine" (allkonto „Töötlemine")

Kreedit konto nr. 15 „Materjalid" (allkonto „Tootmistoorained ja -materjalid").

Saabunud valmistoodete dokumentide alusel tarbijate kooperatiivi raamatupidaja koostab tasuarvestuse leiba küp-

setanud organisatsioonile tarbijate kooperatiivile kuulunud jahust küpsetatud leiva eest. Tasuarvestuse summa kohta koostatakse kirjend:

Deebet konto nr. 16 „Ettevõtete majandamine“ (allkonto „Töötlemine“)

Kreedit konto nr. 9 „Deebitorid ja kreeditorid“ (allkonto „Muud deebitorid ja kreeditorid“).

Leiva küpsetamise eest tasu maksmist teostatakse tähtaegadel, milles on kokku lepitud lepingus.

II peatükk

ÜHISKONDLIKU TOITLUSTAMISE ETTEVÕTETE ARVEPIDAMINE

§ 7. Üldised põhialused tarbijate kooperatiivide ühiskondliku toitlustamise ettevõtete arvepidamise kohta

Ühiskondliku toitlustamise ettevõtted, erinevalt pagaritööstuse ja teistest harilikku tüüpi tööstuslikest ettevõtteist, ei teosta ainult toodangu valmistamist, vaid realiseerivad seda ka vahetult elanikkonnale.

Järelikult e s i m e n e ühiskondliku toitlustamise ettevõtete iseärasus seisneb selles, et ühes ettevõttes esinevad nii toodangu tootmise kui ka selle jaemüügi funktsioonid.

T e i n e iseärasus seisneb selles, et ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes peale omavalmistatud toodangu realiseeritakse kaupu, mis on soetatud kaubandus- ja tööstusettevõtetelt — niinimetatud o s t u kaubandus.

K o l m a s ühiskondliku toitlustamise ettevõtete iseärasus seisneb selles, et kõik nende operatsioonid, toorainete väljastamise momendist tootmisele kuni raha saamise momendini toodete realiseerimisest, teostuvad tavaliselt väga kiiresti, ühe päeva jooksul.

Suurem osa tarbijate kooperatsiooni ühiskondliku toitlustamise ettevõtteid kuulub tarbijate kooperatiividele. Maakondlikele liitudele kuulub nende väiksem osa. Need on tavalisesti suured sööklad ja restoranid, mis teenindavad rajoonikeskuse töötajaid.

Enne siirdumist vahetult tarbijate kooperatiivide ühiskondliku toitlustamise ettevõtete operatsioonide organiseerimise ja arvestamise tehnika küsimuste juurde tuleb lühidalt

valgustada ühiskondliku toitlustamise ettevõtete poolt valmistatud toodete müügihindade kindlaksmääramise korda, nagu see on tarvitusele võetud tarbijate kooperatiivides.

Sööklas valmistatavate toitude müügihindade kalkulatsioonid koostatakse produktide kindlaksmääratud normide alusel, mida antakse välja iga toidu ühe roa valmistamiseks. Välja minnes normist, teisiti öeldes retseptuurist, määratakse kindlaks toorprodukte kogumi väärtus, mis tarvitatakse ühe roa valmistamiseks. Toorainete kogumi omaväärtuse väljaarvestamisel võetakse ostukaupade osas aluseks selle ostuväärtus, kuid sealiha ja muu liha, mis tuleb oma kasvatamisest (nuumamisest), kui ka oma püütud kala osas võetakse arvesse nende produktide kohta kindlaksmääratud vöötme-jaehinnad, maha arvatud kaubanduslik mahahindlus.

Sel viisil saadud toorainete kogumi väärtusele arvatakse juurde juurdehindluse summa, vastavalt kohaliku oblasti kaubandusosakonna poolt kinnitatud juurdehinde-protsendile. Saadud summa ümardatakse ja kujutab endast vastava toidu ühe roa müügihinda. Selgitame ühe roa väärtuse määramise korda konkreetse näitega.

Näide. Toidu „A" ühe roa tooraine kogumi väärtus on 1 rbl. 27 kop. ja toidu „B" — 1 rbl. 45 kop. Juurdehindlus võrdub mõlemil juhul 30%. Toitude müügihind on:

$$A = 1 \text{ rbl. } 27 \text{ k.} + \frac{127 \times 30}{100} = 1 \text{ rbl. } 27 \text{ k.} + 38 \text{ k.} = 1 \text{ rbl. } 65 \text{ k.}$$

$$B = 1 \text{ rbl. } 45 \text{ k.} + \frac{145 \times 30}{100} = 1 \text{ rbl. } 45 \text{ k.} + 43 \text{ k.} = 1 \text{ rbl. } 88 \text{ k.}$$

Tarbijate kooperatsioonis on ühiskondliku toitlustamise toodete müügihindade kindlaksmääramiseks tänaseni kehtivad kaks viisi:

1) igapäevane müügihindade kalkulatsioon sööklas valmistatud toitudele;

2) toitude müügihindade kalkulatsioon, mis on kindlaks määratud kooperatiivorganisatsiooni juhatuse poolt kümnepäevaku, kuu või isegi kvartaali peale.

Igapäevast müügihindade kalkulatsiooni toitudele kasutatakse ainult suurtes sööklates ja restoranides, mis harilikult kuuluvad maakonna- (rajooni-) liitudele. Mis puutub aga väikesi ja keskmisi sööklaid, mis kuuluvad peamiselt

tarbijate kooperatiividele, siis neis kasutatakse tavalisesti teist toitudele müügihinna määramise viisi, s. o. kalkulatsioon koostatakse kümnepäevakuks, kuu või kvartaali peale.

Toitude müügihinna kindlaksmääramise kord mõjutab küsimuse lahendamist, kas kasutada ühte või teist operatsioonide dokumentidega vormistamise viisi produktide laost kööki väljaandmisel.

Käesolevas peatükis arutame läbi produktide arvestamise korra sööklas, vastavalt teisele viisile toitude müügihindade kindlaksmääramisel, kuna just see viis on tarvitusel enamikus tarbijate kooperatiividele kuuluvates sööklates. Teist produktide arvestamise organiseerimise varianti ühiskondliku toitlustamise ettevõtteis käsitleme raamatu kolmandas osas, mis on pühendatud majanduslike operatsioonide arvestamise küsimusele maakondlikes liitudes.

§ 8. Tooraine (produktide), majapidamismaterjalide ja kütte sissetuleku ja kulutamise vormistamine ühiskondliku toitlustamise ettevõtteis

Toitude valmistamiseks kasutatavad produktid, majapidamismaterjalid ja küte, mis saabuvad ühiskondliku toitlustamise ettevõtteisse, antakse lattu, kus need hoitakse laohoidja vastutusel.

Kui sööklal ei ole erilist laohoidjat, siis laohoidja ülesanded pannakse söökla juhatajale, kes sel korral kannab varalist vastutust tema poolt vastuvõetud materjalide eest.

Koka ja laohoidja kohustuste ühendamine ei ole lubatud, kuna see kohakaaslus soodustab kontrolli puudumist produktide kulutamisel.

Toitude valmistamiseks väljaantavad produktid ja muud materjalid saabuvad sööklasse varustajailt või tarbijate kooperatiivi oma tööstuslikelt ja kaubanduslikelt ettevõtteilt.

Eri juhtudel tuleb sööklal osta väikeste partiidena materjale turult, kui varustajail ja tarbijate kooperatiivi oma ettevõtteis neid materjale ei ole (näiteks aedvilja ja piima ost turult jne.).

Söökla lattu varustajailt ja oma organisatsiooni ettevõtetelt saabunud materjalide dokumentidega vormistamise kord

ei erine milleski kauba saabumise vormistamise korrast, mis on kirjeldatud peatükis „Kaubaoperatsioonide arvestus".

Turult produktide ostmise korral on sööklale lubatud, vastavalt Tsentrosojuzi juhistele, arve esitamine sisseostu teostanud agendi poolt, silmas pidades järgmisi tingimusi:

a) säärase arve iga üksiku ostu summa ei tohi ületada 25 rbl.;

b) ostetud produktide hinnad ei tohi olla kõrgemad kui äärmised detsentraliseeritud varumise hinnad, mis on kindlaks määratud Varumisministeeriumi voliniku poolt;

c) arve, s. o. hind ja ostetud produktide väärtuse summa tuleb samal päeval kinnitada tarbijate kooperatiivi esimehe poolt;

d) arves näidatakse müüja perekonna-, ees- ja isanimi ning aadress.

Turultostetud produktide lattu saabumisel kirjutab laohoidja välja sissetuleku-saatelehe kahes eksemplaris vormi järgi, mis on toodud peatükis „Kaubaoperatsioonide arvestus". Üks sissetuleku-saatelehe eksemplaridest laohoidja allkirjaga produktide vastuvõtmise üle antakse agendile, kes andis söökla lattu ostetud produktid, teine eksemplar antakse raamatupidamisse selles korras ja tähtajal, millest kõne tuleb edaspidi.

Materjalide praak ja riknemine, taara kaaluvahe, materjalide vastuvõtmisel selgunud puudujäägid loomuliku kao normide piirides kui ka üle selle kirjutatakse maha ja vormistatakse niisamuti, nagu kaubanduslikes ettevõteteski.

Kõneldes toitudele müügihindade kindlaksmääramise korrast me toetusime tooraine kogumi normidele — retseptuurile, mis on kindlaks määratud iga toidu kohta. Need kohuslikud retseptuuri normid ei ole vajalikud mitte ainult toitudele müügihinna määramisel, vaid ka produktide hulga kindlakstegemiseks, mida vajatakse iga toidu juures vastava hulga roogade valmistamiseks.

Käsitades retseptuuri norme, koostavad söökla juhataja koos kokaga toitude valmistamise eelpäeval „Päevase nõudelehe produktidele", mille alusel laohoidja annab välja vajaliku koguse produkte.

Nõudeleht koostatakse ühes eksemplaris ja kirjutatakse alla söökla juhataja ja koka poolt.

Produktide saamisel laost kööki kirjutab kokk alla nõudelehe alumises osas. Produktide väljastamise fakti koguses, mis on märgitud nõudelehes, tõestab oma allkirjaga ka laohoidja.

Päevase produktide nõudelehe vorm on kinnitatud Tsentrosojuzi presiidiumi poolt ja on rakendatav kõikides tarbijate kooperatsiooni sööklates, kus ei koostata igapäevast toitude müügihinna kalkulatsiooni.

Päevase nõudelehe koostamisel produktide saamiseks laost võetakse arvesse üleminev produktide jääk köögis. Köögis oleva ülemineva produktide jäägi märkimine nõudelehel omab suurt tähtsust. See võimaldab kontrollida produktide kulutamise vastavust retseptuuri normidele, mis on kindlaks määratud toidu ühe roa kohta.

Produktide nõudelehe vorm on järgmine:

Organisatsiooni nimetus — **Konstantinovo tarb. koop.**

PÄEVANE PRODUKTIDE NÕUDELEHT NR. 48

Söökla nr. 1, 18. märtsiks 1944. a.

Roogade nimetus		Lihasupp		Aedviljasupp sealihast		jne.	Tarvilik toiduainete kogus	Jääk köögis eelmisest päevast	Laost väljaandmise kogus	Tegelikult välja antud		
Roogade arv		100		80								
Nõutava toiduaine nimetus	Mõõtühik	Ühe portsjoni norm	Toiduainete kogus	Ühe portsjoni norm	Toiduainete kogus					Kogus	Hind	Summa
1	2	3	4	5	6	7		8	9	10	11	12	13
1	I s. liha	kg	0,05	5,0	—	—	—	20,5	—	20,5	20,5	14.—	287.—
2	Peedid	„	—	—	0,10	8,00	—	17,2	—	17,2	17,2	0.80	137.60
3	Kartulid	„	0,2	20,0	0,10	8,00	—	60,4	—	60,4	60,4	0.40	241.60
4	Kapsad	„	—	—	0,15	12,00	—	15,6	—	15,6	15,6	0.80	124.80
5	Sealiha jne.	„	—	—	0,05	4,00	—	10,0	—	10,0	10,0	16.—	160.—

Söökla juhataja ..... Kokk ..... Andis välja .....

Kõik lahtris „Tegelikult välja antud" märgitud toiduained koguslikult vastu võtnud:

.....
(allkiri)

Produktide laost väljaandmisel einelauda (teemajasse, kohvikusse) kirjutab laohoidja välja väljamineku-saatelehe kahes eksemplaris vormi järgi, mis on varem toodud peatükis „Kaubaoperatsioonide arvestus". Üks saatelehe eksemplar, einelaua juhataja allkirjaga, jääb laohoidjale, teine aga antakse einelaua või kohviku juhatajale ja on viimasele aluseks laost saadud produktide sissetulekuks arvestamisel.

Väljamineku-saatelehel lahtrid „Hind" ja „Summa" korduvad. Esimeses kahes lahtris „Hind ja „Summa" näidatakse hind ja üldväärtus, millega väljastatavad produktid arvestatakse laos. Teistes lahtrites näidatakse hind ja summa, millega need produktid tuleb sissetulekuks arvestada kohviku juhataja või einelaua juhataja poolt.

Kütteaine saabumist sööklasse vormistatakse samuti kui muude materjalide saabumistki. Kütet ei tohi kulutada enam kui tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt on normina kinnitatud. Kütte kulutamise normid määratakse kindlaks arvesse võttes küttekollete süsteemi, kütteaine liiki ja muid asjaolusid (aasta-aeg jne.). Kütte arvestamist kuludeks vormistatakse ühe viisiga kahest. Esimese viisi järgi kütteaine väljaandmine kööki kantakse iga päev aruandesse, mida peetakse laohoidja poolt järgmises vormis:

Organisatsiooni nimetus: **Konstantinovo t. k.**

Ettevõtte nimetus: **Söökla nr. 1**

ARUANNE NR. 4

kütteaine kulutamise kohta aprillikuus 1944. a.

Järjek. nr.	Kütteaine nimetus	Kellele ja mis otstarbeks välja antud	Kogus		Hind	Summa	Vastuvõtja allkiri	Märkusi
			Mõõt	Kaal				
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Kase puud jne.	Kööki	0,25	—	36.—	9.—	(allkiri)	

Igasugune kütte väljastamine kantakse laohoidja poolt sellesse aruandesse. Isik, kes sai kütte, kirjutab alla aruande

8. lahtris. Aruannet peetakse ühes eksemplaris ja esitatakse kuu lõpul tarbijate kooperatiivi raamatupidamisse. Raamatupidamine kontrollib aruandes märgitud kütte kulutust vastavalt normidele, täidab lahtrid 6 ja 7 (hind ja summa), ja pärast lahtri summa kokkuvõtmist kasutab aruannet kui alust kütteaine kuludeks-kandmisel.

Kui aruande kontrollimisel ilmneb kütte ülekulutus, nõuab raamatupidamine laohoidjalt kirjalikku seletust ja annab kogu materjali tarbijate kooperatiivi juhatusele läbivaatamiseks.

Säärane kütteaine mahakirjutamise kord on soovitatav suurtes sööklates ja restoranides.

Väikestes sööklates võib tarbijate kooperatiivi juhatuse otsusel kütteaine kuludeks-kandmisel kasutada lihtsustatud korda.

Kuu jooksul antakse kööki ja söökla kütmiseks kütteainet tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt kinnitatud normide järgi. Kuu lõpul inventeeritakse kütte jääk, mis on laohoidja vastutuslikul hoidmisel.

Andmete alusel kütteaine jäägi kohta kuu alguks ja lõpuks ning selle saabumise kohta kuu jooksul määratakse kütteaine kulutus kuu kestel. Sel viisil kindlaksmääratud kütteaine kulutus vormistatakse väljamineku-saatelehe koostamisega.

Järgnev kontroll kütteaine kulutamise vastavuse kohta määratud normidele teostatakse tarbijate kooperatiivi raamatupidamise poolt, kes sööklast saadud dokumentide ja juhatuse poolt kinnitatud kütteaine kulunormide alusel koostab õiendi, milles on näidatud:

1) kuu jooksul valmistatud roogade arv;

2) ahjude, pliitide, veekeetjate jt. abinõude nimetus ja arv;

3) kütteaine kulutamise normid;

4) tegelik kütteaine kulutus (kütteaine liikide järgi);

5) kütteaine kokkuhoid või ülekulutus kuu jooksul.

Raamatupidamise poolt koostatud õiend antakse tarbijate kooperatiivi juhatusele kinnitamiseks või vastavate abinõude tarvitusele võtmiseks juhul, kui kütteainet kulutati üle.

Majapidamismaterjalide nagu petrooleumi, paberi, nööri jne. sööklasse saabumine vormistatakse samuti kui produktide saabumine.

Majapidamismaterjalide kulutamine kantakse aruandesse, mille näitlik vorm on toodud lk. 40 (kütteaine).

Eririietuse väljastamine söökla töölistele kirjutatakse alljärgnevat vormi aruandesse.

ARUANNE

eririietuse väljaandmise kohta 1944. a.

Konstantinovo t. k. söökla nr. 1

Aeg	Kellele välja antud	Amet	Eririietuse nimetus	Kogus	Mis aja peale	Kulumise %	Allkiri vastuvõtmise kohta	Märkus tagasitoomise kohta	Kulumise %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
4./I	Ivanov, P. J.	Kütja	Kindad	1			Ivanov		
7./I	Petrova, M. S.	Keldritöötaja	Põll	1			Petrova		

Aruannet eririietuse väljaandmise kohta peetakse ühes eksemplaris ja täidetakse laohoidja poolt vastavalt eririietuse väljaandmisele või tagasivõtmisele. Määrdunud eririietuse vahetamist puhta vastu sellesse aruandesse ei kanta.

Sööklates on suur hulk nõusid. Kõik nõude purunemise juhud vormistatakse aktiga, milles näidatakse, missugune nõu purunes, kes selles oli süüdlane, missugustes tingimustes toimus purunemine, purunenud nõude hind ja üldine väärtus. Akt kirjutatakse alla söökla juhataja ja süüdlase isiku poolt. Akt koostatakse kuulise aruandena ühes eksemplaris järgmises vormis:

Organisatsiooni nimetus: **Konstantinovo t. k.**

Ettevõtte nimetus: **Söökla nr. 1.**

AKT NR. 3

sööginõude purunemise kohta märtsikuus 1944. a.

Kuu-päev	Sööginõude nimetus	Arv	Hind	Summa	Kelle poolt lõhutud	Missugustel asjaoludel	Allkirjad
2.	Taldrikud	2	—.85	1.70	Nõudepesija Ivanova	Nõude pesemisel	Juhataja Vassiljev Nõudepesija Ivanova
14.	Teeklaasid	4	—.60	2.40	Ettekandja Semenova	Pillas maha söögisaalis	Juhataja Vassiljev Ettekandja Semenova

Küsimus, kelle arvele tuleb kanda purunenud nõude väärtus, otsustatakse tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt akti läbivaatamisel.

Sööklasse saabunud produktid, kütte ja majapidamismaterjalid kannab laohoidja raamatusse, milles iga sordi ja materjali liigile on avatud eraldi konto. Materjalide arvestust söökla laos peetakse ainult koguslikult ja raamatus, mille vorm on toodud I jaos lk. 206.

Mitte harvemini kui kord viispäevakus annab laohoidja tarbijate kooperatiivi raamatupidamisse kõik materjalide sissetuleku- ja väljamineku-dokumendid. Dokumendid antakse üle registriga, mis koostatakse kahes eksemplaris.

Dokumentide sissekandmine registrisse toimub kronoloogilises järjekorras. Üks eksemplar registrist koos juurdelisatud dokumentidega antakse raamatupidamisse, teine, pärast esimese eksemplari ja sellele juurdelisatud dokumentide kontrollimist — tagastatakse laohoidjale. Registri teisel eksemplaril tõestab raamatupidaja esimese eksemplari ja sellele juurdelisatud dokumentide vastuvõtmist.

§ 9. Operatsioonide vormistamine ja aruande koostamine köögi ning söögisaali kohta

Varaline vastutus produktide, materjalide ja kütteaine eest, mis saabusid laost kööki, samuti nende kulutamine vastavalt tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt kinnitatud normidele, pannakse söökla koka peale. Ta peab neid laost isiklikult vastu võtma, kontrollides sealjuures mitte üksi nende kogust, vaid ka mihust.

Kontrolli koka üle tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt kinnitatud retseptuuri normidest kinnipidamise kohta teostab raamatupidamine söökla poolt esitatud dokumentide alusel.

Raamatupidamine teostab seda kui järelkontrolli, vastavate dokumentide saamise järel. Igapäevast jooksvat kontrolli koka töö üle teostab söökla juhataja, kes kontrollib materjalide tegeliku kulutamise vastavust kindlaksmääratud normidele, olles produktide „katlasse" panemise ja tarbijatele söökide väljaandmise juures.

Pidevat järelevalvet koka ja kogu söökla personaali tegevuse üle teostavad ka tarbijate kooperatiivi söökla-komisjoni liikmed.

Tarbijate kooperatiivi juhatus ja revisjonikomisjon on kohustatud samuti regulaarselt kontrollima produktide kulutamise tegelikku vastavust kinnitatud normidele. Seda kontrolli teostatakse perioodiliste ja ootamatute söökla külastamiste teel.

Köögi valmistooted lähevad nende valmistamise järgi jaotuspunkti ja antakse sealt välja tarbijatele.

Söökide väljaandmine jaotuspunktist teostub üheaegselt tšekkide, markide ja muude dokumentide saamisega, mis kinnitavad raha maksmist väljaantavate roogade eest.

Mõnedes sööklates maksab külastaja ise kassasse tema poolt tellitud roogade eest ja annab saadud tšekid või margid üle ettekandjale. Ettekandja annab söökla külastajalt saadud tšeki või margid kööki või jaotuspunkti ja saab tellitud road.

Teistes sööklates, eriti restoranides, ei maksa külastajad ise raha kassasse. Ettekandjad võtavad külastajailt tellimused ja maksavad ise tellitud roogade eest raha kassasse.

Ettekandjatele, antakse selleks otstarbeks rahalist avanssi. Arvet külastajatega säärase tellimise korra puhul ei õienda enam kassapidaja, vaid ettekandja.

Tšekid ja margid, mis saadakse köögis või jaotuspunktis ettekandjatelt, torgatakse iga roa kohta eraldi orasse või lastakse kasti, milles on eraldi pesad iga roa jaoks. Tööpäeva lõpul söökla juhataja võtab koka juuresolekul tšekid oralt või kastist ja teostab tšekkide kokkulugemist iga roa kohta.

Pärast iga toidu tšekkide kokkulugemist ja saadud kokkuvõtte summa võrdlemist läbimüügi kassaga, koostab söökla juhataja koos koka ja kassapidajaga akti alljärgnevas vormis:

Organisatsiooni nimetus: **Konstantinovo t. k.**

Ettevõtte nimetus: **Söökla nr. 1.**

AKT

1944. a. maikuu 27. päeval meie, allakirjutajad, söökla juh. Vassiljev, kokk Smetanin, teostasime tšekkide (talongide) kokkulugemist, mis on välja antud kassapidaja poolt valmistoodete saamiseks köögist 27. mail 1944. a., kusjuures tegime kindlaks alljärgneva:

Jrk. nr.	Roogade nimetus	Kogus	Hind	Summa	Märkused
1	2	3	4	5	6
1	Kapsasupp	120	—.90	108.—	
2	Kartulisupp	100	—.83	83.—	
3	Hakkliha-kotletid	70	2.40	168.—	
4	Seakarbonaad	30	3.60	108.—	
5	Salat „Kevad“ jne.	80	—.75	60.—	

Kokku on müüdud roogasid **seitsmesaja kahekümne seitsme rbl. 40 kop.** väärtuses.

Söökla juhataja ..... Kokk .....
(allkiri) (allkiri)

Kassa andmetel on märgitud läbimüük **seitsesada kakskümmend seitse rbl. 40 kop.**

Söökla juhataja ..... Kassapidaja .....
(allkiri) (allkiri)

Söökla kassa läbimüügi summa kontrollimise tehnika, arvestuse ja aruandluse pidamine ei erine samadest operatsioonidest kaubandusliku jaemüügi ettevõtteis.

Pärast akti koostamist köögist väljaantud roogade koguse kohta ja kassa läbimüügi summa kontrollimist koostab söökla juhataja päevase aruande valmistatud ja müüdud köögitoodangu kohta. Selle aruande vorm on järgmine:

Organisatsiooni nimetus: **Konstantinovo t. k.**

Ettevõtte nimetus — **Söökla nr. 1.**

ARUANNE

köögis valmistatud ja müüdud toodangu kohta

27. mail 1944. a.

	Toidu nimetus	Ühiku hind	Jääk päeva alguks	Valmistatud päeva jooksul	Müüdud ja välja antud								Jääk päeva lõpuks
					Sularaha eest		Einelaudadele		Söökla teenistujaile		Kokku		
			Kogus		Kogus	Summa	Kogus	Summa	Kogus	Summa	Kogus	Summa	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1	Kapsasupp	—.90	—	120	120	108	—	—	—	—	120	108.—	—
2	Kartulisupp	—.83	—	105	100	83	—	—	5	3.50	105	86.50	—
3	Hakkliha-kotletijne.	2.40	—	70	70	168	—	—	—	—	70	168.—	—
	Kokku		295	295	290	359	—	—	5	3.50	295	362.50	—

Söökla juhataja ..... Kokk .....
(allkiri) (allkiri)

Aruandele on juurde lisatud 4 sissetuleku- ja 2 väljamineku-dokumenti.

Aruande ühes dokumentidega vastu võtnud

Raamatupidaja .....
(allkiri)

Aruande teisel küljel teeb raamatupidamine märkmed selle kontrollimise kohta. Aruande tagakülge kasutab raamatupidamine ühtlasi konteeringu koostamiseks.

Aruanne köögis valmistatud ja müüdud toodangu kohta koostatakse ühes eksemplaris ja esitatakse koos dokumentidega tarbijate kooperatiivi raamatupidamisse mitte hiljem kui operatsioonide teostamisele järgneval päeval.

Kassa kohta koostatakse harilikku vormi aruanne, nagu kaubanduslikes ettevõtteiski, kus on iseseisev kassa. See aruanne antakse samuti iga päev tarbijate kooperatiivi raamatupidamisse.

§ 10. Söökla aruannete kontrollimine ja läbitöötamine tarbijate kooperatiivi raamatupidamises

Iga päev saabuvad sööklast tarbijate kooperatiivi raamatupidamisse järgmised aruanded:

a) laopidaja poolt esitatav dokumentide register;

b) aruanne köögis valmistatud ja müüdud toodangu kohta söökla juhataja või koka poolt;

c) kassapidaja poolt esitatav aruanne sissetulnud ja kulutatud raha kohta söökla kassas.

Aruannete juurde lisatakse kõik algdokumendid.

Kõik sööklast tulevad aruanded ja dokumendid kontrollitakse hoolikalt tarbijate kooperatiivi raamatupidaja poolt. Peale hariliku dokumentide kontrolli — aritmeetilise, dokumentide vormiliselt õigesti koostamise seisukohalt ja operatsioonide sisu järgi, — tuleb igal juhul kindlaks teha dokumentide vastastikune seotus ja omavaheline kooskõla. Nii näiteks tarbijate kooperatiivi oma tööstus- ja kaubandusettevõtteist saadud materjalide dokumentide kontrollimisel tuleb võrrelda laopidaja registri juures saadud dokumente dokumentidega, mis on saadud tarbijate kooperatiivi vastavate tööstus- ja kaubandusettevõtete aruannete juures.

Kui sellejuures avastatakse lahkuminekud, siis on tarvis selgitada nende põhjused ja nõuda seletusi isikutelt, kes on süüdi ühtede ja samade operatsioonide mittekooskõlastatud kajastamises eri aruannetes. Sel juhul, kui lahkumineku põhjuseks väljastamis- ja vastuvõtu-dokumentides on puudujääk nende materiaalsete väärtuste kohaleveol ühest ette-

võttest teise, on tarvis kindlaks teha, kes on konkreetselt vastutav laadungi kohaleveol ja kanda väärtuste puudujääk süüdlase isiku kontole. Laohoidja, avastades väärtuste vastuvõtmisel nende puudujäägi võrreldes kogusega, mis on märgitud saatedokumentidel, on kohustatud koostama puudujäägi-akti vormis, mis toodud I jaos lk. 101. Laohoidja poolt esitatud dokumentide kontrollimisel ja väärtuste puudujäägi fakti kindlakstegemisel, mis on selgitatud laohoidja poolt materjalide vastuvõtmisel vedajalt, tuleb nõuda ka selle akti juurdelisamist ja akti puudumise juhul kanda puudujääk laohoidja kontole.

Samas korras tuleb kontrollida dokumentide vastastikust kooskõla ja seotust ning sissekandeid köögitoodangu valmistamise ja realiseerimise aruannetel dokumentidega, mida esitavad ühelt poolt laohoidja ja teiselt poolt söökla kassa aruanne.

Söökla kassa aruande väljaminekupoolt kontrollitakse raha saabumisega kassasse või tarbijate kooperatiivi arvelduskontole.

Pärast seda, kui kõik aruanded ja dokumendid on kontrollitud ja neis leiduvad vead, kui need osutusid, on parandatud, esitab raamatupidaja aruanded tarbijate kooperatiivi juhatuse esimehele läbivaatamiseks ja kinnitamiseks. Juhatuse esimehe poolt kinnitatud aruanded koos juurdelisatud algdokumentidega on raamatupidamiskirjendite koostamise aluseks.

§ 11. Materjalide arvestamine tarbijate kooperatiivi raamatupidamises

Toitude valmistamiseks söökla lattu saabuvad produktid ja küte arvestatakse tarbijate kooperatiivi raamatupidamises kontol 15 „Materjalid“ — allkonto „Tootmistoorained ja materjalid“. Majapidamismaterjalid arvestatakse allkontol „Majapidamismaterjalid“.

Söökla laos hoitavad materjalid arvestatakse nagu teisteski tarbijate kooperatiivi ettevõtteis, tegelikus omahinnas, rahaliselt ja koguseliselt.

Materjalide analüütilist arvestust peetakse üksikute materjalide nimetuste, liikide ja sortide järgi raamatus, mille vorm on toodud käesoleva raamatu I osas lk. 218.

Sööklasse saabuvate materjalide omahind koosneb nende ostuväärtusest ja kohaletoimetamise kuludest ostukohast kuni söökla laoni. Peatükis „Pagaritööstuse ettevõtete arvepidamine" oli kirjeldatud transpordikulude eraldi arvestamine materjalide kontol.

Samasugune materjalide kohaletoimetamise kulude arvestamise kord on rakendatud ka ühiskondliku toitlustamise ettevõtteis. On vajalik märkida ainult ühte erinevust nende kulude mahakirjutamise korras ühiskondliku toitlustamise ettevõtteis.

Pagaritööstusettevõtteis teostatakse materjalide omahinnaga liidetud transpordikulude mahakandmist üks kord kuus. Kulude osa, mis langeb igale jahusordile, määratakse kindlaks proportsionaalselt tööstuses kulutatud materjalide k a a l u g a.

Materjalide sortiment, mida tarvitatakse ühiskondliku toitlustamise ettevõtteis, on tunduvalt laiem kui pagaritööstuse ettevõtteis. Peale selle osa sööklais tarvitatavaid materjale ei arvestata kaaluliselt, vaid koguslikult ühikute järgi (näit. munad) või liitrites (piim jne.).

Sellepärast teostatakse ühiskondliku toitlustamise ettevõtteis materjali omahinnaga liidetud transpordikulude mahakandmist proportsionaalselt toitude valmistamiseks kulutatud materjalide o s t u v ä ä r t u s e g a.

Materjalide saabumisel söökla lattu tehakse sissekanne konto nr. 15 „Materjalid" deebetisse.

Kui materjalid saadi varustajailt, siis krediteeritakse kontot nr. 9 „Deebitorid ja kreeditorid" või kontot nr. 10 „Tarbijate Kooperatiivide Maakondlik Liit (TKML)."

Osa produkte väljastatakse sööklasse tarbijate kooperatiivi peakauplusest. Produktid, mis on jaemüügi kaubanduslikes ettevõtteis, arvestatakse jaemüügi-hindades. Söökla lattu need kaubad saabuvad aga materjalidena toitude valmistamiseks, majapidamismaterjalidena või eririietusena ja neid tuleb arvestada tegelikus omaväärtuses. Sellepärast kauplustest väljastatud kaupade väärtus arvestatakse müügihin-

nas konto nr. 4 „Kaubad jaeettevõtteis“ kreeditis, debiteerides kontosid:

a) nr. 15 „Materjalid“ — kauplusest söökla lattu antud kaupade ostuväärtuses;

b) nr. 6 „Hinnalisand“ — nende kaupade jaemüügi hinnalisandiga tarbijate kooperatiivile.

Üheaegselt koostatakse kirjend nende kaupade varustajatelt tarbijate kooperatiivi kauplusse kohaletoimetamise kulude ülekandmiseks:

Deebet konto nr. 15 „Materjalid“

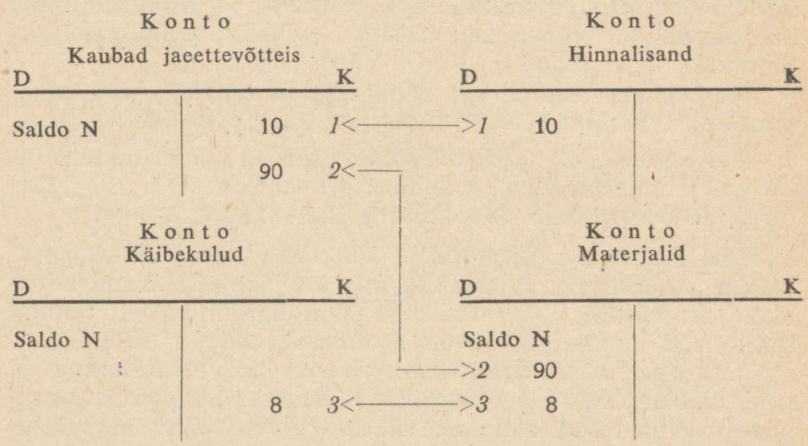
Kreedit konto nr. 8 „Käibekulud“.

Nende kaupade kohaletoimetamise kulude ülekandmine käibekuludest materjalide kontole toimub järgmiste kirjete järgi: a) transport raudteel, vee- ja õhuteel, b) auto- ja hobutransport, c) kauba viimistlemine, sorteerimine ja pakkimine, d) kahjud taarast, e) kauba kadu teel.

Jooksva arvepidamise kontodel kaupade üleandmise operatsiooni kauplusest söökla lattu kajastatakse järgmiselt:

SKEEM

kaupade kauplusest söökla lattu üleandmise arvestamiseks

Säärane arvestamise kord jooksva arvepidamise kontodel on kehtiv neil juhtudel, kui kauplus ja söökla arvestatakse tarbijate kooperatiivi üldisel bilansil. Kui aga üks neist ettevõtteist on eraldatud iseseisvale bilansile, siis produktide üleandmist arvestatakse sisemiste arvlemiste allkonto „Sisemised tasumisele kuuluvad arvlemised" kaudu.

Vastuvõtmisel avastatud produktide puudujäägid, purunemine, praak, lahkuminek saatedokumentidega saabunud kaupade mihuses või sordis, kajastatakse arvepidamises samuti, kui see on kirjeldatud peatükis „Kaubaoperatsioonide arvestus".

Söökla laost võidakse produkte üle anda, nagu juba teame, kööki või einelauda. Kööki toitude valmistamiseks üleantud toorained ja materjalid kantakse materjalide kontolt konto nr. 16 „Ettevõtete majandamine" deebetisse. Produktide üleandmisel laost einelauda koostatakse kirjend:

Deebet konto nr. 4 „Kaubad jaeettevõtteis" (allkonto „Kaubad kohvikuis ja einelaudades")

Kreedit konto nr. 15 „Materjalid" (allkonto „Tootmistoorained ja -materjalid").

Üheaegselt selle kirjendiga koostatakse teine kirjend kaupade juurdehindamiseks kuni müügihindadeni, mis on kindlaks määratud einelaudadele:

Deebet konto nr. 4 „Kaubad jaeettevõtteis" (allkonto „Kaubad kohvikuis ja einelaudades")

Kreedit konto nr. 6 „Hinnalisand" (allkonto „Hinnalisand kohvikuis ja einelaudades").

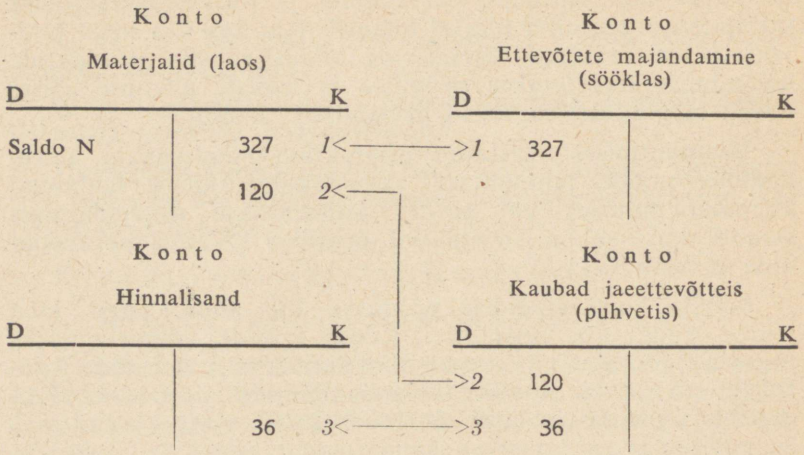
Näide. Oletame, et laost anti kööki produkte, millede ostuväärtus on 327 rbl.[1] Einelauda väljastati produkte 120 rbl. väärtuses. Juurdehindlus einelauda antud produktidele on 36 rbl. Jooksva arvepidamise kontodel need operatsioonid arvestatakse järgmiselt:

Ex bibl. univ.

[1] Tuletame meelde, et materjalide kohaletoimetamise kulud kantakse maha sellelt kontolt üks kord kuus.

SKEEM

produktide laost kööki ja einelauda väljastamise arvestamiseks

Inventeerimisel selgitatud tooraine, majapidamismaterjalide ja kütte puudujäägid, mis tarbijate kooperatiivi juhatuse otsusel kantakse laohoidja kontole, kirjutatakse vastavalt puudujäägi iseloomule ja suurusele konto nr. 9 „Deebitorid ja kreeditorid" — allkontode „Isikud puudujääkide (peale väikeste) alusel" või „Isikud puudujääkide alusel (tsiviilkohtu korras sissenõutavad)" deebetisse, krediteerides konto nr. 15 „Materjalid" — allkontosid „Tootmistoorained ja -materjalid", „Majapidamismaterjalid" või „Väheväärtuslik inventar ja eririietus (kasutamisel)" — vastavalt kuuluvusele.

Materjalide purunemine, riknemine või praak, mis on selgunud laos, kirjutatakse maha kontolt nr. 15 „Materjalid", debiteerides kontot nr. 9 „Deebitorid ja kreeditorid" (allkonto „Kahjutasumaksekohuslikud isikud"), kui juhatuse otsusel materjalide riknemine ja praak kantakse laohoidja kontole. Kui juhatus erilistel põhjustel tunnistab laohoidja mittesüüdlaseks materjalide riknemises ja kahjusumma võetakse tarbijate kooperatiivi arvele, siis debiteeritakse kontot nr. 16 „Ettevõtete majandamine" kahjusumma väärtusega.

Kvartaali, kuu ja mõnikord ka lühema aja jooksul võivad ühed ja samad materjalid söökla lattu saabuda mitmesuguste hindadega. Säärasel korral on kõige lihtsam need materjalid

maha kanda kuludeks keskmise hinnaga, mis määratakse kindlaks mahakirjutamise momendil. Keskmise hinna määramiseks iga sordi vastavate materjalide kogused korrutatakse nende hindadega, millega need on arvestatud arvepidamises. Saadud summad liidetakse ja saadud kogusumma jagatakse vastava sordi materjali üldkogusega.

Sellisel viisil kindlaksmääratud hindades materjale kuludeks maha kirjutades näidatakse nende jäägid aruandeperioodi lõpul samuti keskmistes hindades.

§ 12. Ühiskondliku toitlustamise ettevõtete tööliste töö ja töötasu arvestamine

Ühiskondliku toitlustamise ettevõtete töötajate töötasu on korraldatud Tsentrosojuzi presiidiumi ja tarbijate kooperatsiooni tööliste ametiühingute KK vahel kokkulepitud tariifilepinguga.

Praegu kehtiva tariifikokkuleppe järgi ühiskondliku toitlustamise ettevõtete töötajate põhiosas töö tasutakse ja arvutatakse protsentides käibest.

Protsendiline tasu käibest määratakse arvestusega käibe igast tuhandest rublast, kusjuures arvestuse määr määratakse iga aasta kindlaks kooperatiivorganisatsioonide poolt kokkuleppel tarbijate kooperatsiooni töötajate ametiühingu kohalike organitega.

Suurtes ühiskondliku toitlustamise ettevõtteis, kus üksikud töötajate rühmad täidavad kindlalt piiritletud töid, vastavalt nende kutsealale (näiteks kokad ja nende abid, ettekandjad, einelauapidajad jne.), töötasu arvestuse määr määratakse eraldi iga niisuguse rühma tööliste kohta järgmises korras:

a) ettevõtete juhatajate, nende asetäitjate, laohoidjate-agentide kohta — jagades igaühe aastatöötasu summa, mis on välja arvutatud tegelike tariifimäärade järgi, ettevõtte plaanilise aastakäibe summaga, millele on juurde arvatud ka sellele ettevõttele allutatud kaubanduslikud punktid (einelauad, kioskid);

b) kõikidele köögitöötajatele (kokad, nende abid, koorijad, köögitöölised) — jagades nende aastatöötasu summa, mis on välja arvutatud tariifimäärade järgi, köögis valmistatud toodete aastase müügiülesande summaga;

c) ettekandjatele — nende töötasu summa jagamisel käibe summaga söögisaali kaudu (aastaplaani alusel), arvesse võttes iga ettekandja individuaalset töösaavutust;

d) söökla juures asuva einelaua töötajatele — nende tariifinormide aastasumma jagamisel einelaua müügi aastaülesande summaga;

e) kioskide, telkide, putkade ja einelaua osakondade töötajate kohta — tariifimäära kvartaalisumma jagamisel kvartaali müügikäibe summaga, mis on ette nähtud plaaniga igale müügipunktile.

Eeltoodud ühiskondliku toitlustamise ettevõtete töötajate loetelusse, kellede töö tasutakse vahekorras käibega, ei kuulu arveala-töötajad, kassapidajad, pesijad, pesulaohoidjad, veevedajad, valvurid, köögikoristajad ja -töölised, nõudepesijad.

Nende töötajate töö, vastavalt praegu kehtivatele tariifikokkulepetele, tasutakse ajatööna.

Sööklates väikese käibega, kohvikutes, einelaudades jt. väikestes ühiskondliku toitlustamise ettevõtteis, kus töötingimuste kohaselt pole võimalik läbi viia kindlat tööülesannete piiritlemist üksikute töötajate kategooriate vahel ja järelikult iga töötaja täidab segaülesandeid, kõikide töötajate, välja arvatud valvurid ja veevedajad, töötasu arvutatakse protsentides käibest kogu ettevõtte kohta tervikuna.

Töötasu arvestamist üksikutele töötajatele teostatakse siin vastavalt sellele, kas nende töö tasutakse kollektiivselt (rühmas) või individuaalse tükitööna. Rühma tükitöö alusel üksikule töötajale kuuluv töötasu määr arvutatakse välja vastavale rühmale kindlaksmääratud töötasu hinde korrutamisel tegeliku käibega ja saadud summa jaotamisel üksikute töötajate vahel proportsionaalselt tariifinormidega ja iga töötaja töötatud tööajaga. Individuaalse tükitöö korral tehtud töö tasu määr määratakse vastavale töötajale kindlaksmääratud hinde korrutamisel tema poolt täidetud käibesummaga.

Ühiskondliku toitlustamise ettevõtete töötajad, kellede töö tasutakse protsentides käibest, saavad neile kindlaksmääratud plaani ületamise juhul kõrgendatud töötasu tükitöö hinde järgi. Tariifikokkuleppe järgi on määratud järgmised kõrgendatud tükitöö hinde normid:

a) kui plaani ületamine ei ületa 20%, siis tükitöö hinnet suurendatakse 15% võrra;

b) kui plaani ületamine ei ületa 25%, siis tükitöö hinnet suurendatakse 20% võrra;

c) kui plaan ületatakse enam kui 25%, siis tükitöö hinnet suurendatakse 30%.

Kui kindlaksmääratud plaani ei täideta töötajatest mitteolenevail põhjusil, siis makstakse neile töötasu 100% määral nende tükitöö hindest.

Söökla töölistel on õigus saada lõunaid alandatud hinnaga, kuid mitte odavamalt vastava roa toorainete kogumi väärtusest.

See tariifikokkuleppe punkt ei kehti leiva kohta, mille eest söökla töötajad peavad maksma kindlaksmääratud müügihinna.

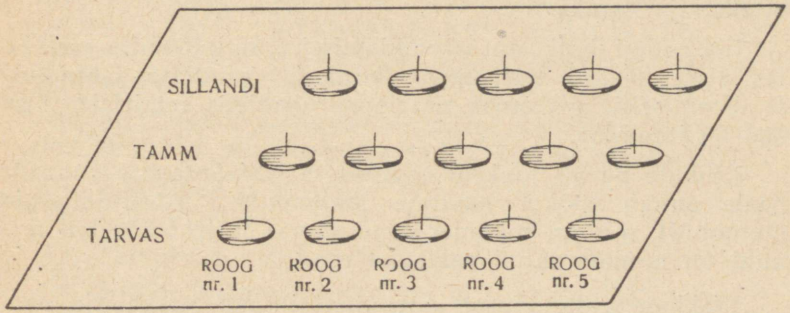
Selleks, et õigesti välja arvutada töötasu, mis kuulub igale ühiskondliku ettevõtte töötajale, peavad raamatupidajal olema andmed iga töötaja poolt aruandeperioodil tööloldud aja kohta, ettevõtte poolt aruandeperioodil täidetud käibe summa ja vajaduse korral ka selle osade kohta (eraldi köögi, einelaua jne.).

Iga ettekandja, nii kui oli märgitud eelpool, saab töö eest tasu individuaalselt tema läbimüügi määra järgi. Seoses sellega tuleb neis sööklais, kus ettekandjate töö tasutakse individuaalse tükitöö alusel, pidada arvestust iga ettekandja töötamise kohta. Seda saavutatakse sel teel, et tšekke, mille järgi

köök annab välja toite ettekandjatele, ei hävitata, vaid hoitakse tööpäeva lõpuni alal, eraldi neid äraandnud ettekandjate järgi. Selleks on mõnedes sööklates seadeldud rida paberiorasid, kusjuures horisontaalne rida vastab iga tšekke äraandnud ettekandja nimele ja vertikaalne — roogade nimetustele (numbritele).

SKEEM

paberiorade asetuseks ettekandjate nimede ja roogade numbritega

Mõnikord seadeldakse sama põhimõtte järgi kastid vastavate pesade ridadega.

Ülemal kirjeldasime juba tšekkide kokkulugemise korda pärast tööpäeva lõppu ja märkisime, et tšekid tuleb kokku lugeda iga roa järgi eraldi. Nüüd näeme, et ettekandjate individuaalse tükitöö juures tuleb tšekke kokku lugeda mitte üksi roogade, vaid ka iga üksiku ettekandja järgi, mis annab võimaluse arvestada iga ettekandja läbimüügi suurust päeva jooksul.

Saadud andmed läbimüügi kohta märgitakse tööliste ja teenistujate tööarvestamise tabelisse iga ettekandja nime järel ja vastava kuupäeva lahtrisse. Raamatupidamisse esitatud tabel ongi seal aluseks töötasu arvestamiseks ettekandjatele.

Eelkirjeldatud ettekandjate läbimüügi arvestamise viis on laialt tarvitusel küla-sööklates ja -restoranides, kuid omab palju puudusi. Vajadus omada suurt hulka paberiorasid või

pesasid kastis kasutatud tšekkide hoidmiseks raskendab köögi jaotuspunkti tööd. Külastajate suure tungi puhul võib kergesti eksida ja torgata tšekk (või lasta pesasse) mitte selle ettekandja orasse, kes kandis ette roa, ja samaga põhjustada tööpäeva lõpul arusaamatusi tšekkide kokkulugemisel. Halb on ka see, et ettekandja andes tšeki jaotuspunkti ei saa järgnevalt millegagi tõestada oma teadaannet tema poolt märgatud jaotamispunkti töötaja vea kohta. Säärase ettekandjate läbimüügi arvestamise korral ei ole välja lülitatud ka kuritarvituste võimalus jaotuspunkti töötaja poolt ühe või teise ettekandja kasuks.

Eeltoodud halbuste kõrvaldamiseks on mõnedes sööklates sisse seatud teistsugune kord ettekandjate läbimüügi arvestamiseks, mis omab paremusi võrreldes eelkirjeldatuga. See on järgmine.

Kõikide päeva jooksul tootmisest väljaantavate roogade peale annab söökla juhataja jaotuspunkti kontrollmargid (žetoonid), mis on nummerdatud samas järjekorras kui menüül on nummerdatud vastavad road.

Tšekkide äraandmisel jaotuspunkti saab ettekandja üheaegselt toiduga vastava kontrollmargi, mille number vastab saadud toidu numbrile. Need margid esitavad ettekandjad tööpäeva lõpul söökla juhatajale, kes kokku lugedes läbimüüki, kirjutab selle tabelisse juba ülemal kirjeldatud korras.

Niipalju kui ettekandja on isiklikult huvitatud saadud markide alalhoiust, sel määral võib olla kindel, et ta nõutab kõik temale kuuluvad margid ja esitab need tööpäeva lõpul söökla juhatajale. Samaaegselt langevad ära ka kõik arusaamatused ja võimalikud vead, mis võivad tekkida läbimüügi arvestamisel ettekandjate ja jaotuspunkti vahel.

§ 13. Kulude, toodangu realiseerimise käibe ja söökla töö tulemuste arvestamine

Tarbijate kooperatiivides kõik kulud, mis on seoses söökla toodangu valmistamisega ja realiseerimisega, arvestatakse kontol nr. 16 „Ettevõtete majandamine", allkonto „Tootmine ja valmistoodete käibelelaskmine".

Kõik toodangu valmistamise ja realiseerimise kulud kantakse selle konto deebetisse. Konto „Ettevõtete majandamine" kreeditisse kantakse realiseeritud toitude väärtus müügihindades. Sel viisil konto nr. 16 „Ettevõtete majandamine" deebeti ja kreediti vahe, mitte arvestades poolvalmistooteid, realiseerimata toodete ja kasutamata materjalide jääke, kujutab endast söökla töö tulemust, saadud kasumit või kahjumit.

Tarbijate kooperatiividele kuuluvates sööklates ei kalkuleerita iga roa tegelikku omaväärtust. Sellepärast ka s ö ö k l a k u l u t u s i e i j a o t a t a o t s e s t e k s j a k a u d s e t e k s, v a i d k i r j u t a t a k s e v a h e t u l t a l l k o n t o l e „T o o t m i n e j a v a l m i s t o o d e t e k ä i b e l e l a s k m i n e".

Analüütilises arvestuses jaotatakse kõik köögi toodangu valmistamise ja realiseerimise kulud järgmistele kirjetele:

1. Toorained ja abimaterjalid.
2. Küte.
3. Töötasu.
4. Sotsiaalandamid töötasule ja lisakulud tööjõule.
5. Amortisatsioon.
6. Ruumide üür.
7. Ruumide korrashoid.
8. Väikevahendite kulumine ja kadu.
9. Arvestus-ülekanded jooksvaks remondiks.
10. Sisemajanduslikud ülekanded.
11. Arvestus-ülekanded kaadrite ettevalmistamiseks.
12. Käibemaks.
13. Muud kulud.

Toome üksikute kulukirjete lühikese iseloomustuse.

1. T o o r a i n e d j a a b i m a t e r j a l i d. Selles kirjes arvestatakse toitude valmistamisel kulutatud produkte tegelikus omaväärtuses.

2. K ü t e. Selles kirjes arvestatakse kütte tegelik omaväärtus, mis on kulutatud nii toitude valmistamiseks kui ka söökla ruumide kütmiseks.

3. T ö ö t a s u. Selles kirjes arvestatakse kogu söökla personaali töötasu (laohoidja, koka, kassapidaja, ettekandjate, nõudepesijate, teenindava, arveala ja administratiiv-personaali). Sellesse kirjesse kantakse kõik töötasu liigid, kaasaarvatult ka preemiad, välja arvatud need preemiad, mida makstakse erifondidest.

4. Sotsiaalandamid töötasule ja lisakulud tööjõule. Selles kirjes arvestatakse seadusega kindlaksmääratud arvestus-ülekanded sotsiaalkindlustuse organitele. Praegusel ajal need arvestus-ülekanded on kindlaks määratud 4,1% [1] määral kogu söökla personaalile arvestatud töötasu summast.

Siin arvestatakse ka lisakulud tööjõule: kulud töötajate palkamisel ja ümberpaigutamisel, töökaitsekulud söökla töötajaile, eririietuse parandus ja pesemine, seebi väärtus jne.

5. Amortisatsioon. Selles kirjes arvestatakse arvestus-ülekanded amortisatsioonifondi moodustamiseks.

6. Ruumide üür. Seda kirjet kasutatakse ainult sel korral, kui tarbijate kooperatiivi söökla asub teiselt organisatsioonilt üüritud hoones.

7. Ruumide korrashoid. Selles kirjes kajastatakse söökla ruumide korrashoiu kulud, võitlus närijatega, tuletõrjeabinõude kulud, ruumide valgustamise kulud ja muud kulud, mis on seoses ruumide korrashoiuga.

8. Väikevahendite kulumine ja kadu. Selles kirjes kajastatakse ühiskondliku toitlustamise ettevõtete igakuulised arvestus-ülekanded väike-inventari kulumiseks.

Siin arvestatakse ka väike-inventari kadu, kui see juhatuse otsusel võetakse tarbijate kooperatiivi kanda.

Väike-inventari kulumine arvestatakse igakuuliselt tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt kinnitatud normide järgi. Selleks, et mitte iga kuu teostada väike-inventari ümberhindamist allkontos „Vähevääruslik inventar ja eririietus (kasutamisel)", avatakse erikonto (abiraamatus eraldatakse mõned lehed) nimetuse all „Väike-inventari kulumine". Väike-inventari kulumise arvestamisel koostatakse kirjend:

Deebet konto nr. 16 „Ettevõtete majandamine" (allkonto „Tootmine ja valmistoodete käibelelaskmine" — söökla järgi)

Kreedit konto nr. 15 „Materjalid" (allkonto „Vähevääruslik inventar ja eririietus [kasutamisel]" — konto „Väike-inventari kulumine").

Lähemalt väike-inventari ja selle kulumise kustutamise kohta peatutakse järgnevalt peatükis „Põhivahendite arvestamine".

9. Arvestus-ülekanded jooksvaks remondiks. Selles kirjes kajastatakse igakuulised arvestus-ülekanded jooksvaks remondiks, mis arvestatakse remondi ja ehitusfondi suurendamiseks.

10. Arvestus-ülekanded juhatuse kulude katteks. Siin arvestatakse sisemajanduslikud ülekanded tarbijate kooperatiivi juhatuse üldiste kulude katteks.

11. Arvestus-ülekanded kaadrite ettevalmistamiseks. Selles kirjes arvestatakse arvestus-ülekanded kaadrite ettevalmistamiseks (kultuurfondi), mis arvatakse ühiskondliku toitlustamise ettevõtte toodangu omaväärtusse. Arvestus-ülekanded kaadrite ettevalmistamiseks teostatakse iga kuu protsentides väljalastud toodangu käi-

[1] Eesti NSV-s 4,4%. (Toimetaja.)

best. Praegusel ajal need ülekanded tehakse 1% määral käibest. Nende arvestus-ülekannete kajastamine arvepidamises on analoogiline kirjeldatule peatükis „Pagaritööstuste arvepidamine".

12. Käibemaks. Siin arvestatakse käibemaksu summa ühiskondliku toitlustamise ettevõtte käibelt.

13. Muud kulud. Selles kirjes arvestatakse nõude tinutamise kulud, kahjud taara allahindamisest ja kustutamisest, mitmesugused kontori-, posti-telegraafi- ja muud kulud, mis pole ette nähtud eelpool toodud kulude loetelus.

Kontot nr. 16 „Ettevõtete majandamine" (söökla järgi), nagu ülalpool märgitud, debiteeritakse kõikide ühiskondliku toitlustamise toodangu valmistamise ja realiseerimise kulutuste summadega.

Selle konto kreeditisse aga kirjendatakse sularahas realiseeritud ühiskondliku toitlustamise toodangu läbimüügi summad, söökla töötajaile lõunate väljastamine, mida teostatakse vastavalt tariifikokkuleppele soodustatud tingimustel (välja arvatud leib, mida väljastatakse riiklikes jaemüügihindades), toodangu väljastamine köögist einelauda, tootmise jäätmed ja muud liiki mahakandmised, mis on vormistatud aktidega ja kinnitatud kindlaksmääratud korras.

Köögitoodangu väljastamisel sularaha eest, realiseeritavatele toitudele kindlaksmääratud müügihindades, koostatakse raamatupidamislausend:

Deebet konto nr. 1 „Kassa" (allkonto „Ettevõtete kassa")

Kreedit konto nr. 16 „Ettevõtete majandamine" (allkonto „Tootmine ja valmistoodete käibelelaskmine" — söökla järgi).

Lõunate väärtus, mis väljastatakse söökla töötajaile soodustatud tingimustel, arvestatakse müügihinnas, maha arvatud kindlaksmääratud hinnalisand. Sellejuures koostatakse kirjend:

Deebet konto nr. 9 „Deebitorid ja kreeditorid" (allkonto „Töölised ja teenistujad")

Kreedit konto nr. 16 „Ettevõtete majandamine" (allkonto „Tootmine ja

valmistoodete käibelelaskmine" — söökla järgi).

Köögitoodangu einelauda väljastamine kajastatakse arvepidamises järgmiselt:

Deebet konto nr. 4 „Kaubad jaeettevõtteis" (allkonto „Kaubad kohvikuis ja einelaudades") einelaua poolt saadud väärtuste summaga selles müügihinnas, mis on kindlaks määratud einelauale

Kreedit konto nr. 16 „Ettevõtete majandamine" (allkonto „Tootmine ja valmistoodete käibelelaskmine" — söökla järgi) — köögist einelauda üleantud toodete väärtusega, maha arvatud hinnaaland einelaua kasuks.

Kreedit konto nr. 6 „Hinnalisand" (allkonto „Hinnalisand kohvikuis ja einelaudades") — hinnalisandi summaga einelaua kasuks.

Sööklates, nii kui paljudes teisteski tootmisettevõtteis, on tootmise jäätmeid. Tarbijate kooperatiivi juhatuse ja söökla töötajate ülesanne seisneb selles, et maksimaalselt vähendada jäätmete kogust, muidugi nii, et selle tagajärjel ei langeks toodete mihus ja et mõödapääsmatuid jäätmeid kasutataks võimalikult ratsionaalsemalt.

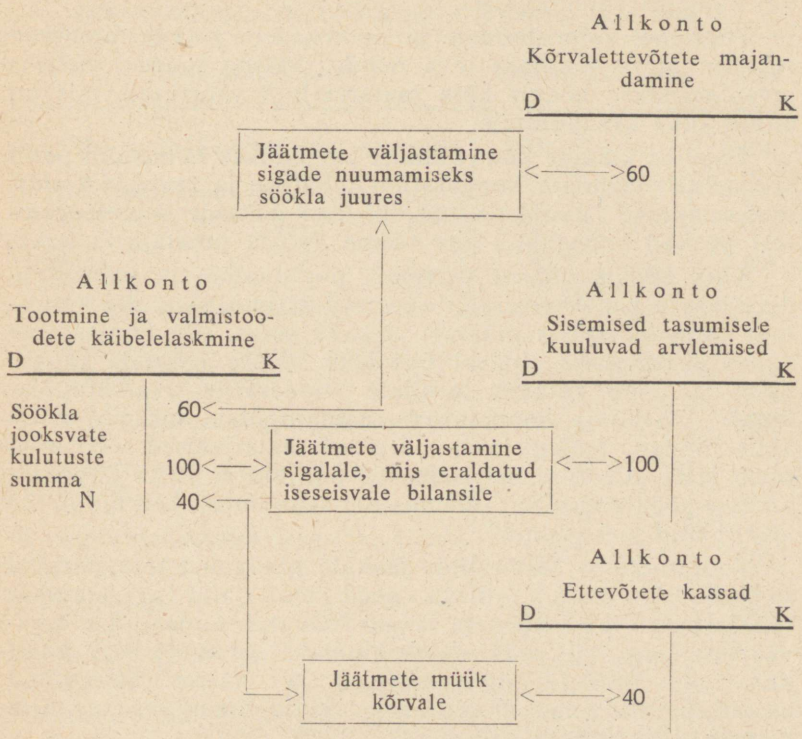
Harilikult söökla tootmise jäätmed (äralõiked, kartuli koored, juurvilja lehed, lõunate jäägid jne.) kasutatakse loomade nuumamiseks, mis organiseeritakse vahetult söökla juures või suurema ulatuse korral tarbijate kooperatiivi iseseisva ettevõttena. Jäätmed, mis ületavad tarbijate kooperatiivi oma nuumamisettevõtete vajaduse, realiseeritakse kõrvale juhatuse poolt kinnitatud hindadega.

Samade hindadega kirjutatakse maha jäätmed, mis väljastatakse loomade nuumamiseks söökla juures või tarbijate kooperatiivi iseseisvatele nuumamisettevõtteile.

Jäätmete väljastamine loomade nuumamiseks söökla juures, tarbijate kooperatiivi eriettevõttes, samuti ka kõrvalemüügil, kajastatakse jooksva arvestuse kontodel järgmiselt:

SKEEM

sööklast jäätmete väljastamise ja müügioperatsioonide arvestamiseks

Me juba nägime, et konto „Ettevõtete majandamine" (söökla järgi) deebeti- ja kreediti-käivete kokkuvõtete vahe (saldo) kujutab endast finantsilist tulemust söökla kuu töö kohta.

Enne kuubilansi koostamist tuleb see saldo kontolt nr. 16 „Ettevõtete majandamine" üle kanda kontole nr. 23 „Kahjumid ja kasumid" (allkonto „Mitmesugused kulud ja tulud" — kirje „Tulemid tootmis- ja kõrvalettevõtete majandamisest").

Kui kuu lõpul jäi kööki järele valmistooteid, kasutamata tooraineid ja pooltooteid, siis köögi töö õige finantsilise tule-

muse kindlaksmääramiseks jooksva kuu kohta tuleb need jäägid hinnata ja saadud summa võtta arvesse söökla kasumi või kahjumi väljatoomisel.

Tooraine, valmistoodete ja pooltoodete jääkide hindamiseks on tarvis kindlaks teha nende jääkide suurus. Selleks inventeeritakse köögis kõik materiaalsed väärtused, mis on antud koka aruandlusele.

Tegelike jääkide kontrollimist teostatakse komisjoni poolt koosseisus: tarbijate kooperatiivi juhatuse ja revisjonikomisjoni esindajad ja sööklakomisjoni liige. Jääkide inventeerimisest peavad kohuslikult osa võtma söökla juhataja ja kokk.

Kõik köögis olevad tooraine, pooltoodete ja valmistoodete jäägid kantakse eraldi akti, mis kirjutatakse alla komisjoni liikmete, söökla juhataja ja koka poolt. Akt koostatakse kahes eksemplaris, millest üks jääb söökla juhataja (koka) kätte ja teine antakse tarbijate kooperatiivi raamatupidamisse. Tarbijate kooperatiivi raamatupidaja märgib selles aktis hinnad, millega akti märgitud materiaalsed väärtused tuleb jätta ettevõtte majandamise kontole ja võtta järelikult arvesse söökla kuu töö tulemuste ülekandmisel kontole nr. 23 „Kahjumid ja kasumid".

Toorainete ja materjalide jääkide hindamist toimetatakse samades hindades, millega need materjalid arvestatakse söökla laos. Valmistoodete jäägid hinnatakse plaanilise omaväärtuse järgi, mis määratakse kindlaks iga toote liigi jaoks, kui vahe toodete müügiväärtuse ja plaanis ettenähtud kasumisumma vahel. Pooltoodete jäägid hinnatakse nendele kulutatud toorainete väärtuses.

Pärast seda, kui on hinnatud toorainete, pooltoodete ja valmistoodete jäägid, koostab raamatupidaja õiendi söökla kulude, käibe suuruse, jääkide ja söökla kuu finantsilise tulemuse kohta. Selle õiendi vorm esineb lk. 63.

Seda õiendit, pärast läbivaatamist ja kinnitamist tarbijate kooperatiivi juhatuse koosolekul, kasutatakse raamatupidaja poolt kui alust järgmise lausendi koostamiseks söökla tulemuste ülekandmisel:

Deebet konto nr. 16 „Ettevõtete majandamine" (allkonto „Tootmine ja valmistoodete käibelelaskmine" — söökla järgi).

Organisatsioon — **Konstantinovo T. K.**

Ettevõte — **Sööklа nr. 1**

ÕIEND SÖÖKLATE TÖÖ KOHTA VEEBRUARIS 1944. a.

	Kulutuste nimetus	Sööklas	Einelauas	Kokku
1	Põhi- ja abitoorained ning materjalid	15000	—	15000
2	Einelaua kaudu realiseeritud ostukaupade ja toodete väärtus	—	—	—
3	Küte	400	—	400
4	Töötasu koos sotsiaalandamitega . .	3500	—	3500
5	Amortisatsioon, üür ja ruumide korrashoid	300	—	300
6	Väike-inventari kulumine ja kadu . .	100	—	100
7	Arvestus-ülekanded juhatuse üldkulude katteks	200	—	200
8	Arvestus-ülekanded jooksvaks remondiks	200	—	200
9	Käibemaks	1400	—	1400
10	Arvestus-ülekanded kaadrite ettevalmistamiseks	150	—	150
11	Muud kulud	350	—	350
	Kokku kulutusi	21600	—	21600
Pooltoodete jääk		100	—	100
Realiseeritud köögitoodete omaväärtus .		21500	—	21500
Söögisaali kaudu realiseeritud toodete müügiväärtus		23000	—	23000
Einelaua käive müügihindades				
Tulemus (±)		+1500	—	+1500

3. märtsil 1944. a. Raamatupidaja .....

(allkiri)

Kreedit konto nr. 23 „Kahjumid ja kasumid“ (allkonto „Mitmesugused kulud ja tulud“ — kirje järgi „Tulemid tootmis- ja kõrvalettevõtete majandamisest“).

Ülaltoodud söökla tegevuse õiendi vormis on toodud selle täitmise näitlik viis tarbijate kooperatiivi raamatupidaja poolt (summad võetud tingivalt).

Kooskõlas selle õiendiga tehakse jooksva arvestuse kontodel järgmised sissekanded:

SKEEM

kirjenditeks söökla finantsilise tulemuse ülekandmiseks

Allkonto

Mitmesugused kulud ja tulud (kirje „Tulemid tootmis- ja kõrvalettevõtete majandamisest“)

D	K
	Saldo N
Söökla kasum aruandekuul	
1500	

Allkonto

Tootmine ja valmistoodete väljalaskmine (sööklas)

D	K
Kulutused: a) aruandekuu omaväärtusse liidetavad 21500	Valmistoodete väljalaske käibe summa 23000
b) järgmisse kuusse üleminevad pooltoodete jäägid 100	
Söökla kasum kuu jooksul 1500	

I<—>*I*

Söökla operatsioonide analüütilist arvestust peetakse raamatus, mille deebeti-pool on jaotatud reaks lahtriteks üksikute kulukirjete arvestamiseks ja kreediti-pool lahtriteks eraldi käivete kajastamiseks sularahas-müügi, köögist toodete einelauda väljastamise jne. alal.

Peale selle on selles raamatus ette nähtud eraldi lahtrid söökla tulemuste ülekandmise sissekanneteks ettevõtete majandamise kontolt kahjumite ja kasumite kontole.

Tsentrosojuzi presiidiumi poolt on kinnitatud järgmine raamatu vorm operatsioonide arvestamiseks tarbijate kooperatiivide sööklates (vt. lk. 66).

Käesoleva peatüki algul oli öeldud, et tarbijate kooperatiivide sööklates produktide kulutamist toitude valmistamiseks teostatakse retseptuuri-normide järgi. Tarbijate kooperatiivi raamatupidamine peab teostama järjekindlat kontrolli produktide kulutamise üle vastavalt retseptuuri normidele. Tsentrosojuzi juhendite kohaselt seda kontrolli teostatakse tarbijate kooperatiivide sööklates raamatupidamise poolt viispäevakute viisi.

Kontroll toimub aruande koostamise teel, milles näidatakse kõrvalekaldumised retseptuuri-normidest, kui neid oli. Aruanne koostatakse järgmises vormis (vt. lk. 67).

Selleks, et koostada säärast aruannet, peab teadma, missugune hulk roogi ja missuguseid nimelt toite on valmistatud viispäevaku jooksul, kui palju ja nimelt missuguseid produkte võib kasutada nende valmistamiseks ja kui palju produkte on tegelikult kulutatud selle aja jooksul.

Andmed viispäevaku jooksul väljalastud toitude nimetuste ja roogade koguse kohta võtab raamatupidaja igapäevastest köögitoodangu valmistamise ja realiseerimise aruannetest. Andmed tegelikult kulutatud produktide kohta võtab raamatupidaja igapäevastest produktide nõudelehtedest.

Omades neid andmeid, märgib raamatupidaja ülemises aruande tiitelosas viispäevaku jooksul väljalastud roogade nimetused ja koguse ja sellejärele näitab vastavates lahtrites produktide koguse, mis on ette nähtud retseptuuri normide järgi iga toidu ühe roa valmistamiseks. Need kogused korrutatakse väljalastud roogade arvuga. Saadud tulemused näitavad tooraine koguseid, mis olid vajalikud igast toidust kõikide roogade valmistamiseks.

Pärast seda vajaneb vaid liita produktide kogused, mis on näidatud iga roa koguselahtris, et saada kõigi viispäevaku jooksul väljalastud toodete valmistamiseks vajalik normidejärgne produktide üldkogus.

TOOTMISE JA TOITUDE VÄLJALASKMISE KONTO Söökla / restoran Nr. .....

asukohaga .....

D e e b e t

Sissekanne 194..... a.		Tekst		Korrespond. kontode nr-id	Põhitooraine ja abimaterjalid	Küte	Töötasu ja sotsiaalandamid	Amortisatsioon, üür ja ruumide korrashoid	Väike-inventari kulumine ja kadu	Arvestusülekanded jooksvaks remondiks, juhatuse kulude katteks, kaadrite ettevalmistamiseks ja käibemaks	Muud kulud	Ülekanded kahjumite ja kasumite kontole	Kokku deebetipool
Aeg	Žurn. laus. nr-id	Dokum. nr-id	Operatsiooni lühike sisu										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14

K r e e d i t

Sissekanne 194..... a.		Tekst		Korrespondeerivate kontode nr-id	Kõgitoodete läbimüük	Kõgitoodete üleandmine einelauda ja mujale	Ülekanded „Kahjumite ja kasumite" kontole	Kokku kreeditipool
Aeg	Žurnaali laus. nr-id	Dokum. nr-id	Operatsiooni lühike sisu					
15	16	17	18	19	20	21	22	23

Organisatsioon .....

Ettevõte .....

SÖÖKLA ARUANNE

retseptuuri-normidest kõrvalekaldumise kohta

aja eest „ “ kuni „ “ ..... 194..... a.

Toote nimetus								Kokku normide järgi	Tegelikult antud tooraineid aruandeperioodil koos jäägiga aruandeperioodi alguks	Tooraine jääk aruandeperioodi lõpuks	Tooraineid kulutatud valmistoodete valmistamiseks	Kulutatud normide vastu				Hind
Tegelikult tooteid valmistatud												Rohkem		Vähem		
Tooraine nimetus	Mõõtühik	Norm	Kogus	Norm	Kogus	Norm	Kogus					Kogus	Summa	Kogus	Summa	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17

Retseptuuri-normide järgi saadud produktide kogused kõrvutatakse tegelikult kulutatud kogusega ja vastavates lahtrites tuuakse välja normidest kõrvalekaldumised suurenemise või vähenemise poole.

Üks eksemplar retseptuuri-normidest kõrvalekaldumise aruandest esitatakse tarbijate kooperatiivi juhatusele läbivaatamiseks ja teine antakse söökla juhatajale.

Sellele aruande eksemplarile, mis esitatakse juhatusele, tuleb juurde lisada söökla juhataja ja koka kirjalik seletus aruandes näidatud kõrvalekaldumiste kohta.

§ 14. Kontroll ühiskondliku toitlustamise ettevõtteis kulutatud normitud produktide kohta

Ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes, kus toimetatakse köögitoodangu ja einelauatoodete müüki eri toidukaartide, ühekordsete talongide ja eri liiki toitlustamistalongide järgi, tuleb tarbijate kooperatiivi raamatupidajal tagada hoolikat jooksvat arvestust ja kontrolli normitud produktide kulutamise üle, milledest valmistatakse toite isikutele, kes on kinnistatud toitlustamisele kinnist tüüpi sööklate juurde.

Sööklast kaartide ja talongide järgi väljastatavate normitud produktide kulutamine võib toimuda ainult normide piires, mis on kinnitatud iga kuu kohta, arvestades vastava söökla juurde kinnistatud isikute arvu ja toitlustamise viisi, mis on kindlaks määratud nende isikute kohta. Välja minnes neist normidest määratakse produktide fondid, mida söökla võib kulutada köögitoodete valmistamiseks ja samuti allikad nende fondide katteks.

Tarbijate kooperatiivi raamatupidamine peab teostama kontrolli normitud produktide kulutamise üle vastavalt eraldatud fondidele ja toitlustamisnormidele, mis on kindlaks määratud eri toitlustamiskategooriale. Sel eesmärgil peetakse kuulist aruannet produktide kulutamise normide täitmise kohta. Aruanne koostatakse eraldi iga toitlustamisliigi kohta (ühekordne, kolmekordne, eritoitlustamine jne.) vormis, mis on kinnitatud NSVL Kaubanduse Rahvakomissariaadi käskkirjaga 29. jaanuarist 1943. a. nr. 50 (vt. lk. 69).

Niisugust aruande vormi kasutatakse neil juhtudel, kui sööklas määratakse iga päev kindel menüü vastavalt toitlustamise liigile ja söökla kasutajad järelikult ei saa oma soovi kohaselt valida ühte või teist toitu. Sel korral aga, kui söökla valmistab iga päev mitmekesise menüü ja söökla kasutaja omab järelikult võimalust saada iga soovitava roa olemasolevast toitlustamise viisist, ei kasutata produktide tegeliku kulutamise kõrvutamisel kindlaksmääratud normidega kümmepäevaku, vaid kuulist viisi. Sel juhul kontrollaruanne koostatakse järgmises vormis (vt. lk. 70).

Normitud produktidest valmistatud toitude väljastamist teostatakse lõunakaartide talongide järgi (vastava kuupäeva kohta) ja seal, kus on sisse seatud kaardid liha, rasvainete

KONTROLL-ARUANNE

toitlustamisproduktide kulutamise kuunormi täitmise kohta

.... 194..... a.

Kuupäevad	Tegelikult kulutatud 1 inim. kohta									
	Leib ja leiva-saia-tooted		Liha- ja kalatooted		Rasvad		Tangud, makaronid, jahu		Suhkur ja kondiitri-tooted	
	Päevas	Kuu algusest	Päevas	Kuu algusest	Päevas	Kuu algusest	Päevas	Kuu algusest	Päevas	Kuu algusest
1										
2										
3										
. . .										
10										
Normi järgi										
11										
12										
13										
. . .										
20										
Normi järgi										
21										
22										
. . .										
31										

ja muude normitud produktide kohta — vastavate produktide kohta vajaliku koguse talongide ärarebimisega (rasv, liha jne.).

KONTROLL-ARUANNE

toitlustamisproduktide kulutamise kuunormi täitmise kohta

..... kuu 194..... a.

A. Kinnitatud kontingent kuu kohta ..... inimest

B. Kuunorm kinnitatud kontingendi kohta

Produktide nimetus	Ühe isiku kohta	Kogu kontingendi kohta
1. Leib ja leiva-saiatooted		
2. Liha- ja kalatooted		
3. Rasvad		
4. Tangud, makaronid, jahu		
5. Suhkur ja kondiitritooted		

C. Tegelik kulutus normide järgi (kokku)

Kuupäevad	Leib ja leiva-saia-tooted		Liha- ja kalatooted		Rasvad		Tangud, makaronid, jahu		Suhkur ja kondiitri-tooted	
	Päevas	Kuu algusest	Päevas	Kuu algusest	Päevas	Kuu algusest	Päevas	Kuu algusest	Päevas	Kuu algusest
1										
2										
3										
jne.										

Kaubastatud talongid kleebitakse paberilehele (eritoitlustamise talongid kuupäevade viisi ja rebitavad lõunakaartide talongid — produktide liikide järgi) ja antakse ära samas korras kui tööstus- ja toidukaupade kaardid järgmist vormi igapäevase aruande juures (lk. 71).

Selle aruande esimeses lahtris näidatakse toitlustamiskategooriad (liigid) ja lahtrites 3—7 toitude valmistamiseks tegelikult kulutatud normitud toiduained vastavalt iga toitlustamiskategooria kohta eraldi.

PÄEVA-ARUANNE NR. .....

normitud produktide kulutamise kohta

„ “ ..... 194..... a.

Toitlustamise kategooria	Ridade nr-id	Leib ja leiva-saia-tooted	Liha- ja kala-produktid	Rasvad	Tangud, makaro-nid, jahu	Suhkur ja kondiitri-tooted
1	2	3	4	5	6	7
1. Toidukaartide talongide järgi						
a)	1					
b)	2					
2. Eri ühekordsete talongide järgi eri liiki toitlustamisel						
a)	3					
b)	4					
c)	5					
3. Kulutus tootmisele	6					
4.	7					
5.	8					
	9					
Kokku kulutatud	10					

Aruande kokkuvõte (rida 10) näitab, kuipalju (kg-des) on kulutatud ühtesid või teisi normitud produkte päeva jooksul kõikide toitlustamise liikide kohta.

Selle aruande tagumist külge kasutatakse toidukaartide äraantavate talongide registrina (ühekordsete ja eritoitlustamise talongide). Samas kirjutab alla ka talonge vastuvõtja isik, kellele on pandud nende talongide vastuvõtmine ja kontrollimine (kontrollarvestuse büroo esindaja või oma organisatsiooni juhatuse töötaja).

Normitud produktide kulutamise, menüü, päeva alguse ja lõpu (töövahetuse) inventeerimisaktide, üksikute toitude retseptuuri-normide alusel, köögitoodete valmistamise ja

PÄEVASE LÄBIKÄIGU VÕRDLUSE ARUANNE NR. .....

normitud produktide liikumise kohta sööklas nr. .....

„ “ ..... 194..... a.

Produktide nimetus	Hind	Asendamise ekvivalent	Jääk päeva (vahetuse) alguks	Sissetulek päeva (vahetuse) jooksul	Kulutus normide järgi (toidulijkide järgi)										Vahetuse lõpul		Ülejääk	Puudujääk	Organisatsiooni juhatuse otsus		
					Toidukaartide talongide järgi		Eri 3-kordse toitlustamise tal. järgi								Kokku kulutatud						
					Kogus		Kogus		Kogus		Kogus		Kogus		Kogus						
					Tegelikus koguses	Koefitsiendile üleviidult	Tegelikus koguses	Koefitsiendile üleviidult	Tegelikus koguses	Koefitsiendile üleviidult	Tegelikus koguses	Koefitsiendile üleviidult	Tegelikus koguses	Koefitsiendile üleviidult	Tegelikus koguses	Koefitsiendile üleviidult	Raamatuline	Tegelikult (akti järgi)			Sortide segiminek	Võtta ettevõtte arvele	Kanda süüdlaste arvele
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
Liha		1 kg																					
Kala		1 „																					
Munad		15 tk																					
Munapulber		0,2 kg																					
Kokku ümberarvestatult liha-kalale																							

realiseerimise aruande põhjal koostatakse läbikäigu võrdluse aruanne, mille järgi võib kindlaks määrata, kas produktide kulutamine üksikute toiduliikide juures vastab retseptuurinormidele. See aruanne koostatakse järgmises vormis (vt. lk. 72).

Normitud produktide õige kulutamise kontrollimisel tuleb tähele panna, et ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes kõrvuti põhiproduktidega kasutatakse laialt asendavaid aineid (näiteks rasvades — kõrvuti võiga võib kasutada koort, kohupiima, piima, juustu jne.). Selleks, et kontrollida normitud produktide õiget kulutamist, tuleb asendavad ained kindlaksmääratud asendamis-ekvivalendi järgi üle viia põhiproduktide kaalule. Sellepärast näidatud aruandes rühmitatakse kõik toorained normitud põhiproduktide liikide järgi, kusjuures vastava rühma kokkuvõte tuuakse välja ümberarvestatult põhiprodukti kaalule.

Saadud kokkuvõtted võimaldavad kontrollida normitud produktide õiget kulutamist, võrreldes kinnitatud normidega.

See aruanne kirjutatakse alla söökla juhataja ja arvestuse koostanud raamatupidaja poolt ja antakse kinnitamiseks tarbijate kooperatiivi juhatuse esimehele. Aruandele lisatakse juurde varaliselt vastutava isiku seletused (kui on tehtud kindlaks kõrvalekaldumised kindlaksmääratud normidest produktide kulutamisel).

§ 15. Kaupade arvestus kohvikutes ja einelaudades

Kaubad tarbijate kooperatiivi kohvikutes ja einelaudades arvestatakse müügihindades samadel alustel kui kaubad magasinides ja kauplusteski (summaline arvestus). Kaupade müügi- ja ostuväärtuse vahe kohvikutes ja einelaudades arvestatakse kontol nr. 6 „Hinnalisand“ (allkonto „Hinnalisand kohvikuis ja einelaudades“).

Kaupade kohvikuisse ja einelaudadesse sissetulekuks dokumenteerimine on põhiliselt sama, mis kaupade saabumisel magasinidesse ja kauplustessegi.

Kaupade söökla laost kohvikusse või einelauda väljastamisel kirjutatakse välja väljamineku-saateleht, milles näidatakse:

a) hinnad, millega need kaubad arvestatakse laos kui materjalid;

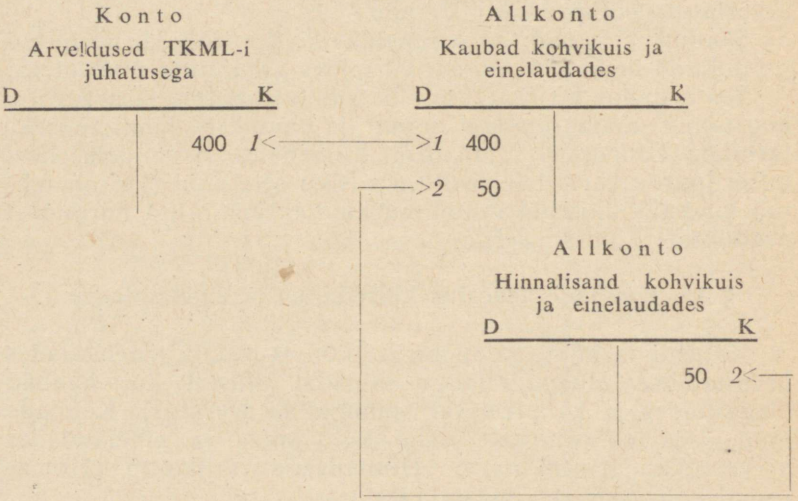
b) hinnad, millega need kaubad tuleb arvele kanda einelauapidaja kontole.

Valmistoodete väljastamisel köögist einelauda kirjutatakse samuti välja väljamineku-saateleht.

Kaupade sissetulekuks-arvestamise aluseks kohvikuis ja einelaudades nende ostmisel kõrvalistelt organisatsioonidelt on varustaja arve. Kui selleks varustajaks on maakondlik liit, siis kaupade sissetulek einelauda kajastatakse tarbijate kooperatiivi raamatupidamises jooksva arvepidamise kontodel järgmiselt:

SKEEM

kaupade einelauda sissetuleku arvestamiseks:
(ostmisel maakondlikust liidust)

Kaupade väljastamisel einelauda tarbijate kooperatiivi kauplustest kirjutatakse viimase poolt väljamineku-saateleht. Väljastatud kaupade väärtus müügihindades kantakse maha kaupluse juhataja kontolt üheaegse ostuväärtuses kandmisega einelauapidaja kontole. Üleantud kaupade ostu- ja müügiväärtuse vahe kantakse jaeettevõtetes (kauplustes) olevate kaupade hinnalisandi vähendamiseks.

Üheaegselt selle kirjendiga koostatakse veel kaks:

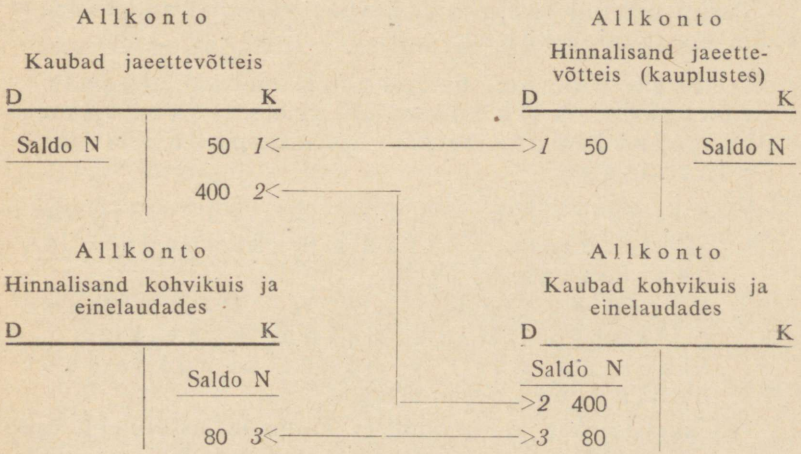
1) Üleantavatele kaupadele langevate kulude ülekandmiseks käibekulude kontolt ettevõtete majandamise kontole [1].

2) Einelauast müüdavate kaupade ostu- ja müügiväärtuse vahega — deebet allkonto „Kaubad kohvikuis ja einelaudades" ja kreedit konto „Hinnalisand kohvikuis ja einelaudades".

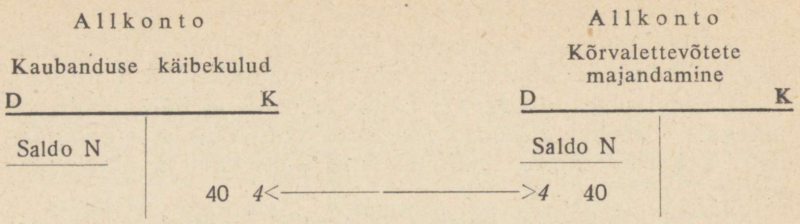
Näide: Oletame, et tarbijate kooperatiivi peakauplusest anti üle kaupu einelauda. Kaupluses need kaubad olid hinnatud 450 rbl. summas (müügihinnas), hinnalisand nendele kaupadele kaupluses oli 50 rbl. Kulud, mis kuuluvad ülekandmisele käibekulude kontolt einelaua-kontole, on 40 rubla. Einelaua juurdehindlus (vahe nende kaupade ostu- ja müügiväärtuse vahel) on 80 rbl. Einelaud ja peakauplus arvestatakse ühisel juhatuse bilansil. Jooksva arvestuse kontodel see operatsioon kajastatakse järgmiselt:

SKEEM

kirjenditeks kaupade sissetulekuks arvestamisel einelauda (nende saamisel oma tarbijate kooperatiivi kauplusest)

[1] Käibekulude ümberarvestamist teostatakse viie kulukirje järgi: 1) transport raud-, vee- ja õhuteedel, 2) auto- ja hobutransport, 3) kahjud taarast, 4) kauba kadu teel, 5) kauba viimistlemine, sortimine ja pakkimine. Kulude ümberarvestamine teostatakse üleantavate kaupade tegelike kulude määral (kui seda tehniliselt pole raske kindlaks määrata) või normide järgi, mis tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt on kindlaks määratud.

Kohvikud ja einelauad võivad tarbijate kooperatiivi juhatuse loal toimetada iseseisvaid kaupade sisseoste turult, seda liiki sisseostude kohta kindlaksmääratud limiidi piires.

Kaupade sissetulekuks arvestamise aluseks on säärasel korral kahes eksemplaris väljakirjutatav sissetuleku-saateleht. Üks eksemplar on ette nähtud isikule, kes on kohustatud aru andma kaupade ostmisel kulutatud rahade üle, teine üleandmiseks raamatupidamisse einelauapidaja aruande juures.

Turult ostetud ja einelaua kassast väljamakstud kaupade kohta koostatakse kirjend:

Deebet konto nr. 4 „Kaubad jaeettevõtteis“ (allkonto „Kaubad kohvikuis ja einelaudades“) — kaupade müügiväärtusega.

Kreedit konto nr. 1 „Kassa“ (allkonto „Ettevõtete kassad“) — kaupade ostuväärtusega.

Kreedit konto nr. 6 „Hinnalisand“ (allkonto „Hinnalisand kohvikuis ja einelaudades“) — nende kaupade juurdehindluse summaga.

Nii kajastatakse arvepidamises kaupade sissetuleku operatsioonid sööklate juures olevates einelaudades.

Asjalugu on teistsugune kohvikuis ja einelaudades, mis pole organiseeritud sööklate juures, kuna need ei saa suhupisteid valmis kujul köögist, vaid peavad neid ise valmistama.

Niisugustes kohvikuis ja einelaudades, kus iseseisvalt valmistatakse lihtsaid suhupisteid (võileivad, munaroog,

garneeritud heeringas jne.), müüakse teed, kohvi, kakaod jne., nende toodete müügihind määratakse tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt, arvesse võttes kindlaksmääratud produktide retseptuuri-norme vastavate suhupistete ühe portsjoni valmistamiseks.

Näiteks kui einelauda väljastatakse leiba ja vorsti võileibade valmistamiseks, siis väljastatud leiva ja vorsti kogus viiakse üle võileibade hulgale, mis peab välja tulema kindlaksmääratud normide järgi väljastatud leiva ja vorsti kogusest. Võileibade arv korrutatakse kindlaksmääratud võileibade müügihinnaga ja saadud summa kirjutatakse einelaua kontole. Vahe leiva ja vorsti müügiväärtuse vahel kajastatakse allkontol „Hinnalisand kohvikuis ja einelaudades". Samal viisil viiakse üle portsjonite arvule ja hinnatakse tee ja suhkur, piim ja muud produktid, mida müüakse külastajaile portsjonites.

Tuleb märkida, et mõnedes tarbijate kooperatiivides on ka kohvikuid, kes teostavad soojade roogade valmistamist ja müüki, mida harilikult väljastatakse ainult sööklates.

Loomulik, et niisugustes kohvikutes tuleb arvestus korraldada selliselt kui harilikes sööklais, vaadeldes operatsioone sisuliselt, mitte aga vormiliselt ettevõtte nimetuse „kohvik" järgi.

Kaupade müügi operatsioonide vormistamine kohvikuis ja einelaudades on analoogiline korraga, mis on toodud peatükis „Kaubaoperatsioonide arvestus". Täpselt samuti vormistatakse ka mitmesugused mahakanded aktide järgi: taara kaaluvahe, kaupade allahindamine, riknemine, praak ja purunemine, kui need esinevad kaupade hoidmisel einelaudades.

Einelaudades ja kohvikutes, nagu magasinides ja kauplusteski, võib raha vastuvõtmine toimuda einelauapidaja või kohviku juhataja või eri kassapidaja poolt. Kui einelaua juures ei ole kassapidajat, siis einelauapidaja annab aru kauba rahalise aruande järgi, mille vorm ja koostamise kord on toodud peatükis „Kaubaoperatsioonide arvestus."

Kui einelaua juures on eri kassapidaja, siis viimane esitab tarbijate kooperatiivi raamatupidamisse aruande samadel alustel ja samas vormis kui magasinide kassapidajadki. Einelauapidaja koostab sel korral ainult kauba-aruande.

Einelaudade ja kohvikute käivete ja kulude arvestust peetakse tarbijate kooperatiivides kontol nr. 16 „Ettevõtete majandamine“ — allkonto „Kõrvalettevõtete majandamine“.

Selle allkonto deebetisse kantakse sisse kõik kulud vastavalt nende maksmisele või arvestamisele[1] ja einelaua kaudu realiseeritud kaubad müügiväärtuses. Selle allkonto kreeditisse kantakse sisse einelaudades ja kohvikutes realiseeritud kaupade käive.

Järelikult kohvikute ja einelaudade kaudu realiseeritavate kaupade käive arvestatakse selle allkonto deebetis ja kreeditis ühesugustes summades ning selle allkonto saldo peale mõju ei avalda. Allkonto „Kõrvalettevõtete majandamine“ saldo on alati deebeti-pooleline ja kujutab endast einelaua ülalpidamise kulude summat.

Kuu lõpul allkonto „Kõrvalettevõtete majandamine“ saldo kantakse üle kontole nr. 23 „Kahjumid ja kasumid“ (allkonto „Mitmesugused kulud ja tulud“ — kirje „Tulemid tootmis- ja kõrvalettevõtete majandamisest“).

Üheaegselt määratakse kindlaks realiseeritud hinnalisand einelauas, samas korras, kui see oli kirjeldatud peatükis „Kaubaoperatsioonide arvestus“, ja saadud realiseeritud hinnalisandi summa kantakse üle kontolt „Hinnalisand“ mitmesuguste kulude ja tulude sellesse kirjesse, millele kanti üle einelaua kulud.

Sel viisil kirjel „Tulemid tootmis- ja kõrvalettevõtete majandamisest“ (allkontol „Mitmesugused kulud ja tulud“) kogutakse deebetis kulud ja kreeditis brutotulu einelauast või kohvikust. Selle kirje saldo kujutab endast einelaua või kohviku finantsilist tulemust (kasumit või kahjumit).

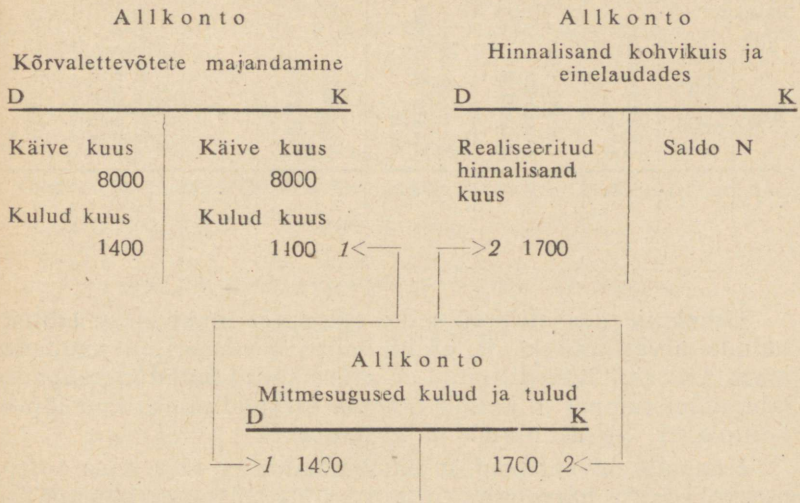
Näide. Kaupade müügi käive einelauast oli kuus 8000 rbl. Einelaua kulud olid 1400 rbl. Realiseeritud hinnalisand — 1700 rbl. Need operatsioonid kajastuvad jooksva arvestuse kontodel järgmise skeemi kujul:

---

[1] Säärane kulude arvestamise kord on kindlaks määratud ainult iseseisvatele einelaudadele ja kohvikutele. Söökla juures olevate einelaudade puhul sellel allkontol arvestatakse ainult einelaua otsesed kulud (einelauapidaja töötasu ja sotsiaalandamid sellelt jms.). Kõik kulud, mis on ühised sööklaga (valve, valgustus, küte jne.), arvestatakse kui söökla majandamiskulud, ilma nende osa einelaua arvele kandmata.

SKEEM

einelaua kulude ja tulude arvestuse kirjendamiseks

Allkonto „Kõrvalettevõtete majandamine“ (einelaud) analüütilist arvestust peetakse Tsentrosojuzi presiidiumi poolt kinnitatud järgmist vormi raamatus.

Einelaua / Kohviku nr. ....., mis asub .....

(küla nimetus, või ettevõtte, organisatsiooni, söökla, restorani nimetus kus asub kohvik või einelaud)

majandamise konto

Deebet

Sissekanne 194...a.		Dokumentide nr-id	Tekst	Korrespondeeruvate kontode nr-id	Kulud					Müüdud kaupade väärtus müügihindades	Kokku deebet
Aeg	Žurn. lausend. nr-id		Lühike operatsiooni kirjeldus						Kokku kulusid		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Kreedit								
Sissekanne 194.....a.		Dokumentide nr-id	Tekst	Korrespondeerivate kontode nr-id	Kaupade läbimüük		Kulude ülekanne kontole „Kahjumid ja kasumid“	Kokku kreedit
Aeg	Žurn. lausend. nr-id		Lühike operatsiooni kirjeldus					
13	14	15	16	17	18	19	20	21

Lehekülje deebeti-pool selles raamatus omab mitu lahtrit kulude arvestamiseks ja eraldi lahtri realiseeritud kaupade arvestamiseks. Kreediti-pool on ette nähtud müüdud kaupade läbimüügi summa ja kulude summa ülekandmiseks kuu lõpul kontole nr. 23 „Kahjumid ja kasumid“.

Kaupade inventeerimist einelaudades ja kohvikuis tuleb teostada mitte harvemini kui kord kuus. Inventeerimisnimestikkude vorm ja inventeerimiste läbiviimise kord on samane kui kaubajääkide inventeerimisel tarbijate kooperatiivi kauplustes.

Kui einelauda teenindatakse kahe varaliselt vastutava isiku poolt, siis väärtuste üleandmine nende vahetustel vormistatakse eri aktiga, mis koostatakse järgmises vormis ja mis on kinnitatud Tsentrosojuzi presiidiumi poolt (vt. lk. 81).

Akt koostatakse üleandmisest osavõtvate einelauapidajate poolt ning tarbijate kooperatiivi juhatuse esindaja ja sööklakomisjoni liikme juuresolekul.

Akt koostatakse kolmes eksemplaris, millest üks jääb väärtusi üleandnud einelauapidaja, teine — vastuvõtja kätte ja kolmas antakse raamatupidamisse kontrollimiseks ja jääkide inventeerimise tulemuste selgitamiseks.

Tarbijate kooperatiivi kohvikuis ja einelaudades, kus teostatakse normitud kaupade ja toodete müüki talongide ja kaartide vastu, on tarvilik raamatupidamises sisse seada nende kaupade ja toodete koguslik arvestus.

Normitud kaupade arvestuse kord raamatupidamises, aruandmine nende kaupade kohta varaliselt vastutavate isikute

poolt on kirjeldatud peatükis „Kaubaoperatsioonide arvestus". Samane kord on laiendatud ka talongide ja kaartide vastu normitud kaupu ja tooteid müüvatele tarbijate kooperatiivi kohvikutele ja einelaudadele (leivale, lihale ja kalatoodetele jne.).

Organisatsiooni nimetus .....

AKT nr. .....

kaupade ja muude väärtuste üleandmise kohta einelauapidajate vahetusel einelauas nr. .....

.....

(üleandja ametinimetus, perekonnanimi ja initsiaalid)

.....

(vastuvõtja ametinimetus, perekonnanimi ja initsiaalid)

„....." ..... 194..... a.

Nimetus	Kogus		Müügihind	Summa	Märkus
	Netokaalus	Hulk			
a) Kaubad ja köögitooted					
.....					
.....					
.....					
b) Taara					
.....					
.....					
.....					
c) Inventar					
.....					
.....					
.....					

Juhatuse ja sööklakomisjoni esindajad .....

.....

(allkirjad)

Andis ära ..... Võttis vastu .....

(allkiri) (allkiri)

III peatükk

HOBUTRANSPORDI ARVESTUS

§ 16. Üldised alused hobutranspordi arvestuseks

Kaubanduslike, varumis- ja tootmisoperatsioonide teostamine kutsub välja vajaduse transportida kaupu, materjale, valmistooteid, põhivahendeid ja muid laadungeid, mis on käibel tarbijate kooperatiivi majapidamistes.

Tarbijate kooperatiivile adresseeritud ja lähemasse jaama või sadamasse saabuvad kaubad on vaja laiali vedada magasinidesse ja kauplustesse. Tarbijate kooperatiivi enda poolt varutud kaubad tuleb toimetada maakonnaliidu varumiskontori ladudesse. Tarbijate kooperatiivi tootmisettevõtteisse tuuakse toorained ja tootmisettevõtteist veetakse laiali kauplustesse valmistoodang.

Laadungite laialivedu raudteejaamadest ja sadamatest kuni tarbijate kooperatiivi ettevõteteni ja tagasi ning sisemine kaupade laialipaiskamine teostatakse palgatud või oma auto- ja hobutranspordiga. Kaupade laialiveo korral, mida teostatakse transpordi-organisatsiooni poolt, tekib tarbijate kooperatiivil temaga ainult arveldusvahekord vedude eest maksmises. Kui aga tarbijate kooperatiiv veab laadungid oma transpordiabinõudega, siis tekib tarvidus organiseerida oma transpordi majandamise arvestus.

Tarbijate kooperatsioonis kasutatavate transpordivahendite põhiliikideks on auto- ja hobutransport. Autotransporti kasutatakse peamiselt tarbijate kooperatiivide liitudes. Tarbijate kooperatiivides on vedude teostamise põhivahendiks hobutransport. Sellepärast käesolevas peatükis valgustatakse ainult hobutranspordi, kui tarbijate kooperatiivides kasuta-

tava põhitranspordivahendite liigi organiseerimise ja arvestuse tehnika küsimusi.

Hobutranspordi töö õige arvepidamise organiseerimine aitab kaasa kiiremale laadungite edasiliikumisele, kõige efektiivsemale transpordivahendite kasutamisele, maksimaalsele vedude maksuse odavnemisele ja järelikult tarbijate kooperatiivi töö rentaabluse tõstmisele.

Hobutranspordi töötajad võtavad vastu, veavad laiali ja annavad ära igasuguseid laadungeid. Tarbijate kooperatiivi transport on selleks vahelüliks, kes piiritleb varalist vastutust väärtuste eest üksikute töötajate vahel. Samaaegselt seob ta ühtseks kogu dokumentide liikluse, alates laadungi vastuvõtmise momendist saatjalt või transpordi-organisatsioonilt kuni saabuva laadungi äraandmiseni tarbijate kooperatiivi lattu või kauplusse. Sellepärast omab hobutranspordi operatsioonide õige dokumentatsioon väga suurt tähtsust materiaalsete väärtuste allesoleku kontrolli organiseerimisel.

Üheks tähtsamaks raamatupidamise elemendiks transpordi arvestuses on tema poolt laadungite laialivedamisel osutatud teenuste omaväärtuse arvestus. Hobutranspordi poolt laialiveetud laadungite tööühikuna on kasutusele võetud tonnkilomeeter või hobupäev.

Tonnkilomeetriks nimetatakse tinglikku mõõduühikut transpordi töö mõõtmiseks ühe tonni laadungi edasitoimetamisel ühe kilomeetri kaugusele. Laialiveetud laadungite tonnkilomeetrite hulga määramiseks on tarvis ärakäidud kilomeetrite arv korrutada sellele kaugusele veetud laadungi tonnide arvuga. Nii näiteks kui tarbijate kooperatiivi hobutranspordi poolt veeti 4 tonni laadungit 7 kilomeetri kaugusele, siis transpordi töö koosneb 28 tonnkilomeetrist.

Ühe tonni ühele kilomeetrile vedamise omahinna kindlaksmääramiseks tuleb vastava ajavahemiku (kuu, kvartaali, aasta) kogu hobutranspordi majandamise kulude summa jagada sama aja jooksul hobutranspordi poolt täidetud tonnkilomeetrite arvuga.

Hobupäevaks nimetatakse tinglikult kasutusele võetud ühe hobuse ülalpidamise mõõduühikut ühe päeva jooksul.

Hobupäeva omaväärtust võib välja arvutada majapidamise kohta tervikuna, kogu hobuse viibimiseaja järgi maja-

pidamises, sõltumata sellest, kas hobune töötas või mitte, või vastavalt hobuse tegeliku töötamise päevade arvule.

Selleks, et saada „hobupäevade majapidamises" omaväärtust, tuleb kogu hobutranspordi majandamise kulutuste summa jagada hobupäevade arvuga majapidamises.

Et saada „hobupäevade töös" omaväärtust, tuleb vastava ajavahemiku kogu hobutranspordi ülalpidamise kulutuste summa jagada töö hobupäevade arvuga. Hobupäevade arvu majapidamises ja töös lugemise tehnika ja kord esitatakse alljärgnevalt.

Üheks tähtsamaks näitajaks, mis iseloomustab õiget transpordi majandamise korraldust, on hobupargi kasutamise koefitsient.

Selle näitaja saamiseks tuleb töö hobupäevade arv korrutada 100-ga ja jagada hobupäevade arvuga majapidamises.

Näide. Oletame, et töö hobupäevade arv on 85, hobupäevade arv majapidamises aga — 90. Ülaltoodud valemi järgi hobupargi kasutamise koefitsient võrdub:

$$\frac{85 \cdot 100}{90} = 94{,}4\%.$$

Põhimomentideks hobutranspordi töö arvestamisel on:

a) söötade, hobumoona ja muude hobutranspordi töös kasutatavate materjalide arvestamine;

b) hobutranspordi majandamise arvestamine;

c) vedajate töötasu arvestamine;

d) kulude, tulude ja hobutranspordist saadud finantsiliste tulemuste (kasumi ja kahjumi) arvestamine.

§ 17. Materjalide arvestus

Hobutranspordi-ettevõtteis loetakse materjalideks hobuste söödad (hein, kaer jne.), allapanemismaterjalid (õled) ja muud majapidamismaterjalid (hobuserauad, naelad, vankrimääre, nöörid, rakmete remontimise materjalid jne.).

Talli saabuvad materjalid antakse laohoidja või vanema tallimehe vastutusele.

Kõikide saabuvate materjalide peale peavad olema saatedokumendid varustajailt (arve-faktuurid) või tarbijate kooperatiivi ettevõtteilt, kellelt need materjalid saabusid (välja-

mineku-saatekirjad). Kui materjalid saabusid ilma saatedokumentideta, siis on laohoidja või vanem tallimees kohustatud koostama saabumiskirja kahes eksemplaris. Üks saabumiskirja eksemplar antakse lattu materjale äraandnud isikule ja teine saadetakse kindlaksmääratud tähtajal laohoidja (tallimehe) poolt tarbijate kooperatiivi raamatupidamisse.

Talli lattu materjalide vastuvõtmise vormistamise kord, saabuvate materjalide sordi ja mihuse mittevastavuse puhul saatedokumentides näidatud sordile ja mihusele ja puudujääkide aktide koostamine ei erine eespooltoodud peatükkides kirjeldatust.

Materjalide kulutamine laost vormistatakse järgmiselt.

Hobumoona väljastatakse kaalu või mõõduga, vastavalt tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt kinnitatud normidele, arvesse võttes hobuste kaalu ja toituvust, hobuste poolt täidetavate tööde iseloomu ja tingimusi jne. Väljaantava hobumoona normid määratakse kindlaks veterinaar-järelevalvet teostavate isikute osavõtul.

Väljastatava hobumoona kogus märgitakse iga päev laohoidja või vanema tallimehe poolt hobumoona kuluaruandesse. Seda aruannet peetakse üksikute hobuste rühmade järgi, vastavalt hobumoona väljaandmise normidele, mis on kindlaks määratud vastavatele hobuste rühmadele. Aruannet peetakse ühes eksemplaris. Aruande vorm on järgmine (vt. lk. 86).

Hobumoona kuluaruanne võetakse viispäevaku lõpul kokku, kirjutatakse alla laohoidja või tallimehe poolt, kui tema täidab laohoidja kohuseid, ja antakse raamatupidamisse. Raamatupidaja kontrollib kokkuvõtete õigsust aruandes, märgib välja vastavate hobumoona liikide hinnad ja täidab õiendi kõrvalekaldumiste kohta tegelikult kulutatud ja kindlaksmääratud normide vahel.

Raamatupidaja poolt kontrollitud hobumoona kuluaruanne antakse tarbijate kooperatiivi juhatuse esimehele kinnitamiseks ja vajalike abinõude tarvitusele võtmiseks, kui on kindlaks tehtud kõrvalekaldumisi hobumoona väljaandmise normidest.

Materjalide väljaandmine hobuste rautamiseks kirjutatakse erilisse hobuste rautamise aruandesse. Selle aruande vorm on järgmine (vt. lk. 86).

Organisatsiooni nimetus — **Petrovski T. K.**

HOBUMOONA KULUARUANNE nr. 64.

Hobuste rühm *teine* .....
(kaalu ja töö iseloomu järgi)

Kuupäev	Hobumoona nimetus	Kaer	Hein	
	Päevanorm 1 hobusele	4 kg	12 kg	
	Hobuste arv	Tegelik üldkulu kg (kõigi hobuste kohta)		
1	2	3	4	5
16	3	12	36	
17 jne.	2	8	24	
Kokku		48	142	
Hind		Täidab		
Summa		Raamatupidamine		

ÕIEND

Tulnuks välja anda
Rohkem välja antud
Vähem välja antud

Raamatupidaja (allkiri)
Tallimees (allkiri)

Organisatsiooni nimetus .....

HOBUSTE RAUTAMISE ARUANNE nr. 8.

„ “ ..... kuni „ “ ..... 194..... a.

Kuupäev	Hobuse nimi	Rautatud jala nimetus (esimene, vasak, tagumine, parem)	Töö kirjeldus (rautamine, raua kinnitamine)	Kulutatud materjale			Sepa allkiri
				Nimetus	Kogus		
					Normi järgi	Tegelikult	
1	2	3	4	5	6	7	8

Tallimehe allkiri

Hobuste rautamise aruannet peetakse tallimehe poolt ühes eksemplaris, mis on hobuste rautamise registreerimiseks, samuti aluseks rautamisel kulutatud materjalide kulukskirjutamisel ja arveõiendamisel sepaga.

Kui hobuste rautamiseks kulutati tarbijate kooperatiivi koosseisu mittekuuluva sepa materjali, siis aruande lahtrisse 5 kirjutatakse „sepa materjalist" ja lahtreid 6 ja 7 ei täideta (kriipsutatakse läbi).

Rautamise aruanne esitatakse tarbijate kooperatiivi raamatupidamisse sel tähtpäeval, mis on määratud arve õiendamiseks sepaga.

Muude majapidamismaterjalide kulutamine kantakse aruandesse, mida peetakse laohoidja või vanema tallimehe poolt järgmises vormis:

Organisatsiooni nimetus .....

MATERJALI KULU ARUANNE

..... kuu 194..... a.

Kuupäev	Materjali nimetus	Mis otstarbeks	Kogus		Materjali vastuvõtja allkiri
			Normi järgi	Tegelikult	

Materjale väljaandja allkiri

Operatsioonide sissekandmist sellesse aruandesse teostatakse iga päev, vastavalt materjalide väljastamise vajadusele.

Materjali kulu aruanne esitatakse raamatupidamisse tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt kindlaksmääratud tähtpäevadel, kuid mitte harvemini kui kaks korda kuus.

Eririietuse ja väike-inventari väljaandmist voorimeestele ja teistele hobutranspordi töötajaile vormistatakse samuti kui ühiskondliku toitlustamise ettevõtteis.

Hobuveopargi laos olevad materjalid arvestatakse tarbijate kooperatiivi raamatupidamises kontol nr. 15 „Materjalid" (allkonto „Majapidamismaterjalid"). Need materjalid arvestatakse nende omaväärtuses. Kontode korrespondeerimine materjalide saabumise arvestamisel ja analüütilise arves-

Organisatsiooni nimetus: **Vassiljevo T. K.**

HOBUVEOPARGI TÖÖ TABEL

märtsikuus 1944. a.

Jrk. nr-id	Hobuste nimed	Kuupäevad																Kokku hobupäevi kuus				
																				Seisuajad		
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15		Majapidamises	Tööl	Haiguse tõttu	Puhkusel	Muud põhjused
		16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
1	Roosa . . .	t	t	t	h	h	t	t	t	t	p	t	t	t	t	t						
		t	t	p	t	t	t	t	t	t	p	t	t	t	t	t	t	31	26	2	3	—
2	Terane . .	t	t	t	p	t	t	t	t	t	t	p	t	t	t	t						
		t	p	t	t	t	t	t	t	p	t	t	t	t	t	t	p	31	26	—	5	—
	jne.																					
Kokku 6 hobust																		186	156	4	24	2

tuse struktuur kontol nr. 15 on samased kui tarbijate kooperatiivi tootmisettevõtteis olevate materjalide arvestamisel.

Oma hobutranspordi vajadusteks kulutatud majanduslike materjalide väärtus vormistatakse raamatupidamis-arvestuses järgmise kirjendiga:

Deebet konto nr. 16 „Ettevõtete majandamine" (allkonto „Veovahendite kasutamine")

Kreedit konto nr. 15 „Materjalid" (allkonto „Majapidamismaterjalid").

§ 18. Hobutranspordi töö arvestus

Hobutranspordi tööd arvestatakse hobupäevadega majapidamises, hobupäevadega töös ja veetud laadungite tonnkilomeetrite arvuga. Hobupäevade arvestust majapidamises ja töös teostatakse hobuveopargi töö tabeli kaudu. Tabelit peetakse vanema tallimehe poolt vormis, mis toodud lk. 88.

Hobuveopargi töö tabelisse kantakse sisse kõik laadungite vedudega töös olevad hobused. Kui tarbijate kooperatiivis on olemas ainult kergesõidus kasutatav hobune, siis tema kohta peetakse eraldi tabelit.

Tabeli lahtrites, mis on ette nähtud hobuste töö arvestamiseks, tehakse märkused leppemärkidega. Nii näiteks kui hobune oli tööl, märgitakse see tähega „t", kui oli haige siis tähega „h", puhkusel tähega „p" ja hobuste seisuaeg märgitakse tähega „s".

Kuu lõpul hobuveopargi töö tabel kirjutatakse alla vanema tallimehe poolt ja antakse raamatupidamisse, kes arvab kokku hobuste viibimise aja majapidamises, töös ja seisuajad (lahtrid 19—23).

Meie poolt toodud näites hobuveopargi töö tabeli kokkuvõtete järgi oli Vassiljevo T. K. 1944. a. märtsikuus täidetud 186 hobupäeva majapidamises ja 156 hobupäeva sellest töös.

Igale voorimehele, enne tööle väljasõitmist, antakse iga päev välja tööleht, ilma milleta pole tal õigust hobusega välja sõita.

Tsentrosojuzi presiidiumi poolt on kinnitatud järgmist vormi hobuvoori tööleht (lk. 90).

Organisatsiooni nimetus — **Semjonovo T. K.**

HOBUVOORI TÖÖLEHT nr. 74

Voorimees G u s l i n, Ivan Peetri p., hobune M u s t, rakendus v a n k e r, looga nr. 8.

Veoki kandejõud — 0,5 t. Väljasõit lubatud (allkiri) .....
(transpordi eest vastutav isik)

Sõidukorra nr-id	Töökäsu või saatelehe nr-id	Lähtekoht (koorma pealelaadimise koht)	Väljasõidu aeg: tund, min.	Sihtpunkt (koorma mahalaadimise koht)	Saabumise aeg tund, min.	Kellele laadung veetud	Laadungi nimetus	Kategooria	Kohtade arv	Kaal ja maht		Läbisõidetud km	Laadungi vastuvõtja allkiri	Märkused seisakute ja töötakistuste kohta
										Tonni	Kub.-meetr.			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	16	Rdt.-jaam jne.	8.00	Paga-rit. ladu	8.20	oma. T. K	Jahu	1	6	0,482	—	2,5	(all-kiri)	

Hobuse töö: veetud tonni (m^3) .....; sõidetud tonn/km. .....; koormaga sõidetud ..... km; koormata ..... km; tööaeg (tundi) .....; seisak (tundi) .....; sõidukordi (voore) .....

Kokkuvõtte tegija .....
(allkiri)

Hobuvoori töölehe alusel kontrollitakse hobutranspordi tööd ja määratakse kindlaks voorimeeste töötasu, arvutatakse välja laadungite vedamise töö omaväärtus tarbijate kooperatiivi vastavatele majandusharudele või teistele organisatsioonidele.

Hobuvoori töölehe väljakirjutamise momendil märgitakse järgmised teatmed:

1) hobuvoori töölehe nr. ja aeg;
2) hobuse nimetus;
3) transpordiabinõu liik: regi, vanker jne.;
4) veoki kandejõud;
5) hobuveopargist väljasõidu aeg (tund ja minutid);
6) voorimehe nimi.

Hobuvoori tööleht kirjutatakse alla tarbijate kooperatiivi juhatuse esimehe või tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt selleks volitatud isiku poolt. Tööleht antakse voorimehele ja esitatakse viimase poolt viibimata igas töökohas sihtkohta saabumisel.

Hobuvoori töölehte kantakse sisse iga sõit, mis on teostatud voorimehe poolt laadungiga või laadungita. Iga sissekanne laadungiga tõestatakse viitamisega vastavale veetava laadungi saatedokumendile, nagu saatekirja või arve numbrile jne. Säärane viitamine laadungi saatedokumentidele kergendab hobuvoori töölehes näidatud laadungi kaalu ja koguse õigsuse kontrollimist ja tugevdab materiaalsete väärtuste allesoleku kontrolli.

Iga sissekanne hobuvoori töölehte teostatud sõidu kohta laadungiga või laadungita, seisuaegade jne. kohta tõestatakse kohuslikult selle tarbijate kooperatiivi ettevõtte juhataja allkirjaga, kellele töö täideti.

Töö lõpul antakse täidetud hobuvoori töölehed raamatupidamisse, kus need pärast kõikide tehtud sissekannete õigsuse kontrollimist täidetakse päeva jooksul tehtud töö õiendi andmetega. Need andmed paigutatakse hobuvoori töölehe alumisse ossa.

Voorimehe päevatöö kokkuvõtte andmed kantakse raamatupidaja poolt hobuveopargi päevatöö aruandesse, mida peetakse järgmises vormis:

Organisatsiooni nimetus — **Konstantinovo T. K.**

HOBUVEOPARGI PÄEVATÖÖ ARUANNE

..... kuus 1944. a.

Kuupäev	Töölehe nr-id	Hobuse nimi	Hobutöö tunnid	Läbisõidetud k/m arv		Koormaga sõidu korrad	Veetud koormaid tonnides	Sõidetud tonnkilomeetrite arv	Märkused
				Kokku	Sellest koormaga				
1 2 jne.	16	Tuul jne.	8	26	16	6	4,0	64	
Kokku päevas									
Kokku kuus									

Voorimeeste töö tasutakse tariifikokkuleppe alusel, mis on sõlmitud vabariikliku (oblasti) tarbijate kooperatiivide liidu ja vabariikliku (oblasti) tarbijate kooperatsiooni töötajate ametiühingu komitee vahel.

Tarbijate kooperatiivi teenistuses olevate voorimeeste töö tasutakse tavalisesti tükitöö alusel, välja minnes veetud laadungite tonnide arvust ja laadungiga ning laadungita sõidetud kilomeetrite arvust.

Töötasu arvestamise aluseks on tööle ilmumise tabelid ja vanema tallimehe poolt koostatud hobuvoori töölehed. Tarbijate kooperatiivi raamatupidaja töö lihtsustamiseks voorimeestele kuuluva töötasu väljaarvutamisel soovitatakse välja töötada abitabel, milles näidatakse valmis töötasude kokkuvõtte summad, mis kuuluvad voorimehele kindlaksmääratud laadungite kaalu vedamise eest hobuvoori töölehes märgitud kilomeetritele. Selline tabel võimaldab kiiremini kokku arvutada igale voorimehele kuuluvat töötasu summat.

Töötasu väljamaksmist teostatakse harilikku vormi palgalehel ja tariifikokkuleppega kindlaksmääratud tähtaegadel. Voorimeestele arvestatud töötasu summaga (palgalehe alusel) krediteeritakse kontot nr. 9 „Deebitorid ja kreeditorid" (allkonto „Töölised ja teenistujad") ja debiteeritakse kontot nr. 16 „Ettevõtete majandamine" (allkonto „Veovahendite kasutamine").

Töötasust kinnipidamised, maksed ja arvestus-ülekanded töötasule kajastatakse raamatupidamisarvestuses samuti kui teisteski tarbijate kooperatiivi ettevõtteis.

§ 19. Kulude, tulude ja hobutranspordi töö tulemuste arvestus

Kulude, tulude ja hobutranspordi töö tulemuste arvestust teostatakse tarbijate kooperatiivides konto nr. 16 „Ettevõtete majandamine" allkontol „Veovahendite kasutamine".

Selle allkonto deebetisse kantakse kõik hobutranspordi majandamise kulud, kreeditisse aga summad, mis arvestatakse tarbijate kooperatiivi mitmesuguste tegevusharude teenindamise kulude katteks või kõrvalistelt organisatsioonidelt neile tarbijate kooperatiivi hobutranspordi poolt tehtud tööde eest saadavad summad. Vahe selle allkonto deebeti ja kreediti

läbikäigu kokkuvõtte vahel kujutab endast hobutranspordi töö finantsilist tulemust, s. o. tema tööst saadud kahjumi või kasumi summat. Hobutranspordi tööst saadud kasumi või kahjumi kokkuvõtte summa kantakse igakuuliselt üle sellelt allkontolt konto nr. 23 „Kahjumid ja kasumid" allkontole „Mitmesugused kulud ja tulud" — kirje „Tulemid tootmis- ja kõrvalettevõtete majandamisest".

Hobutranspordi kulude analüütilist arvestust peetakse järgmise nomenklatuuri kirjete järgi:

1) Kulutatud hobumoona väärtus.
2) Hobuste rautamine ja arstimine.
3) Töötasud.
4) Sotsiaalandamid ja lisakulud tööjõule.
5) Arvestus-ülekanded jooksvaks remondiks.
6) Amortisatsioon.
7) Muud kulud.

Nende üksikute kulukirjete sisu on määratud nende nimetustega ja erilisi seletusi ei nõua.

Kontot nr. 16 „Ettevõtete majandamine" (allkonto „Veovahendite kasutamine") debiteeritakse ülalloetletud kulude ülekandmisel kontode — nr. 15 „Materjalid" (allkonto „Majapidamismaterjalid"), nr. 1 „Kassa", nr. 2 „Riigipank", nr. 9 „Deebitorid ja kreeditorid", nr. 18 „Fondid" (allkontod „Amortisatsioonifond" ja „Remondi- ja ehitusfond [kaubandusruumide]") ja teiste kontode, vastavalt kulude iseloomule ja arvelduste vormile, krediteerimisel.

Tarbijate kooperatiivile kuuluv hobutransport teostab laadungite vedamist harilikult oma majapidamise ettevõtteile. Kuid ei ole välja lülitatud ka võimalus, et tarbijate kooperatiivile kuuluv transport teostab vedusid ka teistele organisatsioonidele.

Säärasel korral tarbijate kooperatiivi raamatupidamine esitab kliendile arvestuse teostatud tööde kohta tariifi järgi, mis on kinnitatud vastava liigi vedude kohta oblasti töörahva saadikute nõukogu poolt. Koostatud arvestuse järgi kliendilt saadaolev summa kantakse tema kontole konto nr. 16 „Ettevõtete majandamine" kreeditist.

Näide: Oletame, et tarbijate kooperatiiv esitas kõrvalseisvale organisatsioonile arvestuse teostatud laadungi veo kohta 64 rbl. 75 kop. suuruses summas (kaasaarvatult ka mittekaubaliste operatsioonide maks, mida võetakse neil kordadel, kui tarbijate kooperatiiv veab laadungeid mitte oma majapidamistele).

Jooksva arvepidamise kontodel see operatsioon kantakse sisse järgmiselt:

SKEEM

hobutranspordi tulude kirjendamiseks arvestuses

Allkonto Veovahendite kasutamine			Allkonto Muud deebitorid ja kreeditorid	
D	K		D	K
Kulude summa N	64 r. 75 k.	<——————>	64 r. 75 k.	

Niisugust hobutranspordi tulude arvestamise korda rakendatakse ainult laadungite vedamisel võõrastele organisatsioonidele. Tulude arvestamist laadungite vedudel tarbijate kooperatiivi oma majapidamise ettevõtteile teostatakse lihtsustatud korras, mille olemus on käsitatud alltoodud Tsentrosojuzi juhendis.

„Igas organisatsioonis rakendatakse ühtne tariif, mis vastab enamikus veetavate laadungite klassile. Kui tarbijate kooperatiivi üksikutele tegevusharudele veetavate laadungite klassid järsult erinevad üksteisest, siis määratakse üks laadungite klass igale tegevusharule.

Tegelik laadungite veo vahemaa ümmardatakse kuni täie kilomeetrini, kusjuures vahemaad kuni 0,5 km ei arvestata ja üle 0,5 km loetakse üheks kilomeetriks. Vahemaa kilomeetri piirides (200, 300, 400 m jne.) loetakse üheks kilomeetriks.

Veotasu summade arvutamisel ümmardatakse tegelik laadungi kaal kuni täie saja kilogrammini, kusjuures kaalu kuni 50 kg ei arvestata ja üle 50 kg loetakse 100 kg eest.

Lisandeid rakendatakse määral, mis oblastite täitevkomiteede ja vabariikide ministrite nõukogude tariifijuhendeis on ette nähtud, sissesõitude ja laadungite vedude eest sügisese ja kevadise teede lagunemise ajal.

Lisatasu ei arvestata laadungite kaalumise, kohaletõstmise ja ülekaalumise eest.

Trahvisid seisuaja ja ülekoormatuse eest ei arvestata.

Juurdemakse pooliku laadungi eest kergete laadungite veol ei kasutata.

Laadungite veol tagasi-sihitusega tariif ei alane."

Säärane hobutranspordi tulude arvestamise kord oma majapidamisettevõtete teenindamisel kergendab tunduvalt tarbijate kooperatiivi arveala töötajate tööd, vabastades neid tüütavast ja osalt küllaltki keerulisest arvestusest hobutrans-

pordi kulude tasumise väärtuse arvestamisel üldise kasutamise tariifi alusel. Seda tööd on võimalik veelgi lihtsustada. Nende arvestuste edasiseks lihtsustamiseks peab tarbijate kooperatiivi raamatupidaja koostama erilise arvestustabeli oma ettevõtetele veetud laadungite vedude väärtuse kohta.

Niisuguse arvestustabeli võib koostada järgmise vormi kohaselt:

HOBUTRANSPORDIGA VEETUD LAADUNGITE ARVESTAMISE TABEL

Tarbijate kooperatiiv ..... rajoonis .....

.....

(tegevusharu nimetus)

Kaugus kilomeetrites	Veotasu koormakaalult					
	100 kg	200 kg	300 kg	400 kg	500 kg	1000 kg
1						
2						
3						
4						
jne.						

Tarbijate kooperatiivi ettevõtete teenindamisest saadud hobutranspordi tulud on üheaegselt nende ettevõtete kuludeks. Tarbijate kooperatiivil on harilikult mitmesuguseid kaubanduslikke, varumis- ja tootmisettevõtteid. Nende ettevõtete kulud arvestatakse mitmesugustel kontodel.

Selleks, et õigesti kajastada üksikute tarbijate kooperatiivi ettevõtete kulusid vastavatel kontodel, tuleb hobutranspordi teenindamise tasumise summad samuti arvestada nende tegevusharude läbilõikes, millesse need, tarbijate kooperatiivi hobutranspordi poolt teenindatavad ettevõtted kuuluvad.

Need arvestuste andmed soovitatakse sisse kanda aruannetesse, mis koostatakse iga tarbijate kooperatiivi üksiku majandusliku tegevusharu kohta, järgmises vormis:

Organisatsiooni nimetus — **Sloboda T. K.**

Kuulub kandmisele varumise kuludeks aprillikuus 1944. a.

Kuu-päevad	Hobu-voori töölehe nr-id	Veetud		Kuulub arvestamisele		
		kg	kaugu-sele	Arvestus-tabeli järgi	Sisse-sõitude eest	Kokku
1	2	3	4	5	6	7
1	94	187	8	18.40	—	18.40
2	112	220	4	9.20	1	10.20

Lahter 7 kokkuvõte kuu kohta kujutabki endast seda summat, mis tuleb maha kanda kontolt „Ettevõtete majandamine“ (allkonto „Veovahendite kasutamine“) tarbijate kooperatiivi vastava majandusliku tegevusharu kulude kontole.

Pärast kõikide aruannete kokkuvõtete kokkulugemist koostab raamatupidaja järgmise liitlausendi:

Deebet konto nr. 8 „Käibekulud“ — tarbijate kooperatiivi kaubandus-, varumis- ja kontorikulude arvele kandmisele kuuluva summaga.

Deebet konto nr. 15 „Materjalid“ — materjalide omaväärtusse arvestatava summaga.

Deebet konto nr. 16 „Ettevõtete majandamine“ — toodete omaväärtusse arvestamisele kuuluva summaga.

Deebet konto nr. 20 „Kapitaalmahutused“ — ehituste omaväärtusse arvestamisele kuuluva summaga.

Kreedit konto nr. 16 „Ettevõtete majandamine“ (allkonto „Veovahendite kasutamine“) — kuu jooksul hobutranspordist saadud tulude summaga.

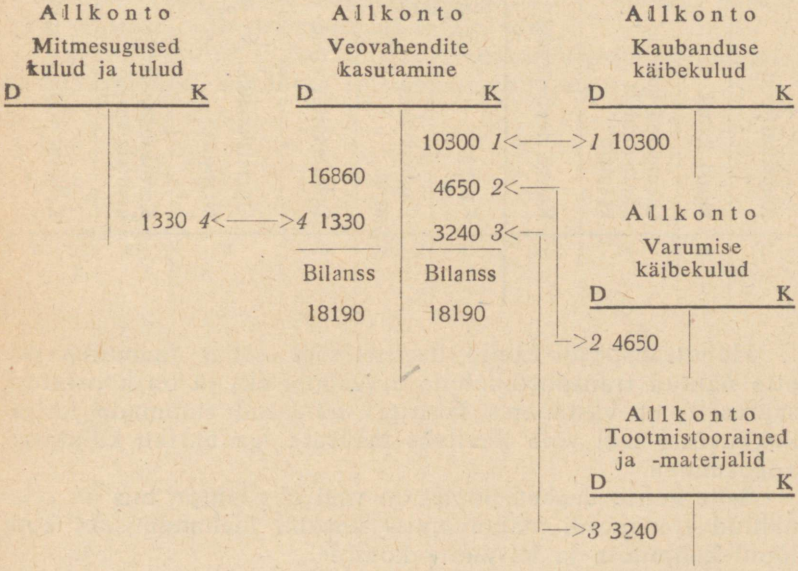
Näide. Oletame, et tarbijate kooperatiivi hobutranspordi kõigi kulude summa möödunud kuul oli 16 860 rbl. Aruannete kokkuvõtete alusel arvestatakse hobutranspordi kasuks järgmiste tegevusharude teenindamise eest:

a) kaupade vedude eest tarbijate kooperatiivi kaubandusettevõtteisse	10 300	rbl.
b) varumiskaupade vedude eest	4650	„
c) jahu veo eest pagaritööstusse	3240	„
Kokku	18 190	rbl.

Summa 18 190 rubla kirjutame maha kontolt „Ettevõtete majandamine“ allkonto „Kaubanduse käibekulud“ deebetisse 10 300 rbl., allkonto „Varumise käibekulud“ deebetisse 4650 rbl. ja allkonto „Tootmistoorained ja -materjalid“ deebetisse 3240 rbl.

SKEEM

hobutranspordi tulude jaotamiseks majanduslike tegevusharude vahel ja tarbijate kooperatiivi oma hobutranspordi töö finantsiliste tulemuste arvestamiseks

Tarbijate kooperatiivi hobutranspordi analüütilist arvestust peetakse Tsentrosojuzi poolt kinnitatud järgmist vormi raamatus (vt. lk. 98).

(hobu- või auto-)

D e e b e t

Sissekanne 194..... a.		Dokumentide nr-id	Tekst	Korrespondeerivate kontode nr-id	Hobumoon	Hobuste rautamine ja arstimine	Töötasu	Sotsiaalandamid ja lisakulud töötajale	Jooksev remont
Kuupäev	Žurnaali laus. nr-id		Operatsioonide kirjeldus						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

järg

				K r e e d i t					
				Sissekanne 194..... a.		Dokumentide nr-id	Tekst	Korrespondeerivate kontode nr-id	Kreeditpoole summa
Amortisatsioon	Muud kulud	Ülekanded kontole „Kahjumid ja kasumid“	Kokku deebeti-pool	Kuupäev	Žurnaali laus. nr-id		Operatsioonide kirjeldus		
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20

Hobutranspordi konto deebeti-pool selles raamatus on ette nähtud transpordikulude arvestamiseks ja on koostatud sääraselt, et vastavates lahtrites näidatud summade lihtsa kokkuvõtte teel võib kindlaks määrata iga üksiku kulukirje kogusumma.

Selle konto deebeti-poolel on veel üks lahter, mis on ette nähtud transpordi majandamise kasumi ülekandmiseks kuu lõpul kahjumite ja kasumite kontole.

Toodud näites väljendus kasum 1330 rbl. suuruses summas. See summa kantakse üle kontole nr. 23 „Kahjumid ja kasumid“ (allkonto „Mitmesugused kulud ja tulud“ — kirje „Tulemid tootmis- ja kõrvalettevõtete majandamisest“).

Jooksva arvepidamise kontodel transporditulude jaotamise kirjendamine ja tema kasumi ülekandmine on näidatud skeemis lk. 97.

Nüüd, omades hobutranspordi majandamise kulutuste summade andmeid möödunud kuu kohta, tonnkilomeetrite arvu, hobupäevade arvu majapidamises ja töös, võib tarbijate kooperatiivi raamatupidaja välja arvutada ja võrrelda plaaniga ühe tonnkilomeetri, ühe hobupäeva omaväärtuse majapidamises ja töös ja välja tuua hobuveopargi möödunud kuu kasutamise koefitsiendi.

Saanud need andmed, ta näeb, kas transport on töötanud ökonoomselt, kas küllaldaselt hästi on kasutatud transpordivahendeid. Oma järeldustest transpordi töö kohta peab raamatupidaja ette kandma tarbijate kooperatiivi juhatuse esimehele. Üldiselt peab raamatupidaja aktiivselt võitlema kooperatiivi vahendite ökonoomse ja kokkuhoidliku kasutamise eest, peab olema kooperatiivi juhatuse esimehe parem käsi võitluses töö paremate näitajate eest.

Just niisugused iseloomujooned tõstavad esile nõukogude raamatupidajat, aktiivset sotsialismi ehitajat.

IV peatükk

TARBIJATE KOOPERATIIVI MUUDE TOOTMIS-ETTEVÕTETE ARVESTUS

Oma liikmete tarviduste rahuldamiseks tarbijate kooperatiivid mitte üksi ei müü saadud kaupu, vaid organiseerivad ka mitmesuguseid tootmisettevõtteid toidukaupade ja laiatarbeesemete valmistamiseks.

NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK määrusega 7. jaanuarist 1941. a. „Abinõudest laiatarbe- ja toidukaupade tootmise suurendamiseks kohalikust toorainest" — on tarbijate kooperatsioonile loodud kõik tingimused ja tagatud vajalik rahanduslik baas toidukaupade ja laiatarbeesemete tootmiseks kohalikust toorainest ning nende ettevõtete järgnevaks kasvuks ja kindlustamiseks.

Tarbijate kooperatiivi ettevõtete hulgas, mis toodavad toidukaupu, on kõige enam levinud alkoholivabade jookide tootmise ettevõtted, sigade kasvatamine ja kalapüük. Käesolevas peatükis me vaatleme operatsioonide arvestamise põhialuseid neis ettevõtteis.

§ 20. Arvepidamise korraldus alkoholivabade jookide tootmise ettevõtteis

Toorainete ja -materjalide (mahlad, essentsid, suhkur, küte jne.) vastuvõtmine alkoholivabade jookide (marja-puuviljajoogid, kali jne.) tootmisettevõtteis vormistatakse samuti kui teisteski tarbijate kooperatiivi tootmisettevõtteis. Toorained ja -materjalid saabuvad nende ettevõtete lattu. Toorainete ja -materjalide väljastamist laost tööstusse teostatakse meistri poolt väljakirjutatud nõudelehtede järgi.

Ettevõtetes, kus ei ole eraldi laohoidjat, ja vastutust laos hoitavate materjalide eest kannab meister ise, niisuguseid nõudelehti loomulikult välja ei kirjutata. Niisugusel korral toorainete ja materjalide tootmiseks mahakirjutamise aluseks on tootmisaruanne, mis koostatakse meistri poolt päeva jooksul ettevõttes toodetud kogutoodangu kohta. Tootmisaruanne on meistri aruandeks, mille ta esitab toodete valmistamiseks kulutatud toorainete ja materjalide kohta. Nii kui teisteski tarbijate kooperatiivi tootmisettevõtteis, laohoidja, ja kus pole laohoidjat — meister, peab toorainete ja materjalide kogusliku arvestuse raamatut, mille vormi tõime varem.

Laohoidja annab raamatupidamisse kõik materjalide ja kütte saabumise ja kulutamise dokumendid viispäevakute viisi. Dokumendid antakse üle harilikku vormi registri juures.

Tootmisaruanne koostatakse meistri poolt viispäevakute viisi Tsentrosojuzi poolt kinnitatud järgmises vormis (lk. 102).

Tootmisaruandes tuleb kajastada toorainete ja materjalide liikumist tööstuses ja näidata, missugune nimelt toodang, missuguses koguses, missuguse väljalaskehinnaga ja missuguses summas on välja lastud tööstusest. Aruande lähtriline ehitus võimaldab kergesti ilma eriliste arvutusteta ja väljanoppimisi tegemata kindlaks määrata, missuguseid nimelt ja missuguses koguses kasutati materjale ühe või teise toote valmistamiseks.

Valmistoodete väljastamine tööstusest lattu vormistatakse harilikku vormi kauba-saatelehel. Kui meister täidab üheaegselt tööstuse juhataja ja laohoidja kohustusi, siis valmistoodete üleandmist tööstusest lattu dokumentidega ei vormistata. Sel korral on raamatupidamises valmistoodete sissetulekuks-arvestamise aluseks meistri tootmisaruanne.

Tarbijate kooperatiivi raamatupidamisse saabuvad tootmisaruanded, pärast nende hoolikat kontrollimist, kasutatakse raamatupidamise sissekannete alustena materjalide kulutamise kohta ja valmistoodete sissetulekuks-arvestamisel. Kui meister täidab ühtlasi valmistoodete laohoidja kohustusi, siis valmistoodete väljastamise kohta laost esitab meister raamatupidamisele üheaegselt tootmisaruandega ka väljamineku-saatelehtede ärakirjad valmistoodete väljastamise kohta. Väljamineku-saatelehtede ärakirjad esitatakse raamatupidamisele registri juures.

Organisatsiooni nimetus .....

Ettevõtte nimetus .....

TOOTMISARUANNE ALKOHOLIVABADE JOOKIDE VALMISTAMISE KOHTA

„.....“ ..... kuni „.....“ ..... 194..... a.

Valmistatud jooke	1. Valmistatud jookide nimet.			Kokku valmistatud
	2. Kogus			
	3. Väljalaskehind	Rbl..... k.....	Rbl..... k.....	Rbl..... k.....	Rbl..... k.
	4. Summa	Rbl..... k.....	Rbl..... k.....	Rbl..... k.....	

Materjalide ja tooraine nimetus	Mõõtühik	Hind	Jääk		Sissetulnud		Kulutatud tootmisel			Kulutatud tootmisel			Kulutatud tootmisel			Kokku tooraineid kulutatud		Tooraineid ja materjale lattu tagasi antud		Tooraine. ja materj. jääk	
			Kogus	Summa	Kogus	Summa	Kulutatud tooraineid ühikule	Kokku	Summa	Kulutatud tooraineid ühikule	Kokku	Summa	Kulutatud tooraineid ühikule	Kokku	Summa	Kogus	Summa	Kogus	Summa	Kogus	Summa
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22

„.....“ ..... 194..... a. Aruandele on lisatud ..... sissetuleku- ja ..... väljamineku-dokumenti.

Tootmisettevõtte juhataja (meister) ..... Aruande koos dokumentidega võttis vastu .....

Tootmisaruande kontrollimisel pöörab raamatupidaja erilist tähelepanu kulutatud materjali vastavusele normidele, mis on näidatud retseptuuri-normides iga vastava liigi toote valmistamiseks. Neid norme sisaldav retseptuur peab olema kinnitatud tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt. Tegelikult kulutatud materjalide kõrvutamiseks lubatud kulutamisnormidega koostab raamatupidaja aruande tegelike kulutuste kõrvalekaldumiste kohta retseptuuri-normidest. Aruanne koostatakse järgmises vormis:

Aruanne retseptuuri-normidest kõrvalekaldumise kohta

Valmistatud jookide loetelu										Kõrvalekaldumine				
Toodangu (jookide) kogus								Kokku retseptuuri-normide kohaselt	Tegelikult jookide valmistamiseks kulutatud tooraineid	Ülekulutatud		Vähem kulutatud		
Toorainete ja materjalide kogus	Mõõtühik	Norm	Kogus	Norm	Kogus	Norm	Kogus			Kogus	Summa	Kogus	Summa	Hind
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

Kui on kindlaks tehtud retseptuuri-normidest kõrvalekaldumine, siis on meister kohustatud andma kirjaliku seletuse kõrvalekaldumiste põhjuste kohta. Aruanne kõrvalekaldumiste kohta vaadatakse läbi ja kinnitatakse tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt.

Alkoholivabade jookide tootmisettevõtteisse saabuvad toorained ja materjalid arvestatakse tarbijate kooperatiivi raamatupidamises sortide viisi, koguslikult ja rahalises väljenduses analüütilistel kontodel, mis avatakse konto nr. 15 „Materjalid" arendamiseks. Arvestust peetakse samas korras kui teisteski tootmisettevõtteis.

Puuviljamahlad, suhkur, essentsid ja muud tootmismaterjalid arvestatakse allkontol „Tootmistoorained ja -materjalid". Samal allkontol arvestatakse ka pudelitele kleebitavad etiketid ja korgid. Alkoholivabade jookide valmistamise ettevõtteis kasutatavate korkide ja etikettide omaväärtus arvestatakse nende jookide valmistamise omaväärtusse.

Pudelid, milles hoitakse joogid, arvestatakse allkontol „Majapidamismaterjalid", kuna nende väärtust ei liideta toodete väljalaskehinda ja kasseeritakse ostjalt sisse eraldi.

Alkoholivabade jookide valmistamise kulutuste arvestust teostatakse tarbijate kooperatiivi raamatupidamises kontol nr. 16 „Ettevõtete majandamine". Selle konto deebetisse kantakse kõik toodangu valmistamise kulud, kreeditisse aga väljalastud toodete väärtus väljalaskehindades. Väljalaskehind valmistoodetele määratakse kui vahe jaemüügihindade ja kaubanduslike organisatsioonide kasuks mahaarvatava hinnaalandi summa vahel.

Vahe väljalastud toodangu väljalaske-väärtuse ja tegeliku omaväärtuse vahel kantakse, nii kui teisteski tootmisettevõtteis, kuu lõpul üle kontolt nr. 16 „Ettevõtete majandamine" kontole nr. 23 „Kahjumid ja kasumid" (allkonto „Mitmesugused kulud ja tulud" — kirje „Tulemid tootmis- ja kõrvalettevõtete majandamisest"). Alkoholivabade jookide tootmise kulutused arvestatakse järgmise kulunomenklatuuri kirjetel:

1. Tootmistoorained ja -materjalid. Siin arvestatakse alkoholivabade jookide valmistamisel kulutatud materjalide omaväärtus.

2. Küte. Sellel kirjel arvestatakse kütte omaväärtus, mis on kulutatud tootmise eesmärgil kui ka ettevõtte ruumide kütmiseks.

3. Töötasu. Siin arvestatakse alkoholivabade jookide tootmisettevõtete tööliste ja teenistujate töötasu.

4. Sotsiaalandamid töötasult ja lisakulud töö-jõule. Sellel kirjel arvestatakse ülekanded sotsiaalkindlustuse organitele alkoholivabade jookide valmistamise ettevõtte tööliste ja teenistujate töötasult, samuti ka lisakulud tööjõule: seebi väärtus, eririietuse pesemine ja parandus, eririietuse kulumine jne.

5. Majanduslikud kulud. Siia kuuluvad alkoholivabade jookide valmistamise ettevõtteis kasutatavate põhivahendite amortisatsiooni ülekanded, arvestus-ülekanded jooksvaks remondiks, ruumide üürimise kulu, väike-inventari kulumine, valgustuse väärtus, ruumide korrashoiu kulud ja muud majanduslikud kulud.

6. Ülekanded juhatuse kulude katteks. Siin arvestatakse sisemajanduslikud ülekanded juhatuse kulude katteks.

7. Käibemaks. Siin arvestatakse alkoholivabade jookide ettevõtete poolt makstav käibemaksu summa. Tuleb tähele panna, et vastavalt NSVL RKN-i juures oleva Majandusnõukogu määrusele 27. veebruarist 1939. a. nr. 175 põhiosa alkoholivabasid jooke, mis sisaldavad suhkrut, on vabastatud käibemaksust. Käibemaksuga maksustatakse koduõlu, mõdu ja teised nõrga alkoholisisaldusega joogid.

8. Arvestus-ülekanded kultuurfondi. Siin arvestatakse ülekanded kaadrite ettevalmistamiseks. Praegusel ajal need arvestus-ülekanded tehakse 1% määral väljalastud toodangu käibe summast väljalaskehindades.

Alkoholivabade jookide tootmise kulutuste analüütilise arvestuse raamatu vorm on kinnitatud Tsentrosojuzi poolt. Kui toodetakse ainult ühte sorti jooke, siis raamat peetakse vormis, mis on toodud lk. 106.

Ülalkirjeldatud korda tootmise arvestamiseks rakendatakse tarbijate kooperatiivi ettevõtteis, kus toodetakse ainult üht liiki alkoholivabasid jooke. Siin kõik tootmise kulud on otsesed ja toote ühiku omaväärtus määratakse kõigi kulutuste summa jagamisel väljalastud toodete ühikute kogusele.

Ettevõtteis, kes toodavad kaht või enam liiki alkoholivabasid jooke, kõik kulutused jaotatakse otsesteks ja kaudseteks.

Vastavalt sellele jaotusele peetakse tarbijate kooperatiivi raamatupidamises analüütiliseks arvestuseks kaht raamatut:

a) tootmine ja valmistoodete käibelelaskmine;

b) tootmise üldkulud.

Esimeses raamatus arvestatakse toodangu tootmise otsesed kulutused. Otseste kulude arvestamiseks avatakse selles raamatus erikontod iga liigi toodete kohta.

Kulutuste arvestamiseks on see raamat jaotatud üksikute kulukirjete järgi, kusjuures mõned kulukirjed, sissekandeid milledesse tehakse harilikult mitte sagedamini kui kord kuus, on ühendatud ühte lahtrisse. Selles raamatus peetavate kontode kreediti-pool on ette nähtud valmistoodete väljalaskmise arvestamiseks väljalaskehindades. Selle vorm on järgmine (vt. lk. 107).

Alkoholivabade jookide tootmise ja väljalaskmise konto

(ühe sordi tootmisel)

D e e b e t

Sissekanne 194..... a.		Tekst		Korrespondeer. kontode nr-id	Põhitooraine ja abimaterjalid	Kütte	Töötasu	Sotsiaalandamid töötasult ja lisakulud tööjõule	Majanduslikud kulud	Ülekanded juhatuse kulude kattekss, kultuurfondi ja käibemaks	Üle kantud kontole nr. 23 „Kahjumid ja kasumid“	Kokku deebetipoolel
Aeg	Žurnaali laus. nr-id	Dokumentide nr-id	Operatsioonide kirjeldus									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

järg

K r e e d i t

Sissekanne 194..... a.		Tekst		Korrespondeerivate kontode nr-id	Toodangu väljalask			Üle kantud kontole nr. 23 „Kahjumid ja kasumid“	Kokku kreeditipoolel
Aeg	Žurnaali laus. nr-id	Dokumentide nr-id	Operatsioonide kirjeldus		Kogus	Summa			
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23

Valmistoodete tootmise ja käibelelaskmise konto ..... (jookide nimetus)

(mitut sorti toodete valmistamisel)

D e e b e t

Sissekanne 194..... a.		Tekst		Korrespondeerivate kontode nr-id	Toor- ja abimaterjalid	Küte	Tootmistööliste töötasu	Sotsiaalandamid töötasult ja lisakulud töötöule	Kaudsete kulude jaotamise osa	Ülekanded juhatuse kulude katteks, kultuurfondi ja käibemaks	Üle kantud kontole nr. 23 „Kahjumid ja kasumid“	Kokku deebetipool
Aeg	Žurnaali laus. nr-id	Dokumentide nr-id	Operatsioonide lühike kirjeldus									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

järg.

K r e e d i t

Sissekanne 194..... a.		Tekst		Korrespondeeriv. kontode nr-id	Valmistoodete väljalask			Ülekanded kontole nr. 23 „Kahjumid ja kasumid“	Kokku kreeditipool
Aeg	Žurnaali laus. nr-id	Dokumentide nr-id	Operatsioonide lühike kirjeldus		Kogus	Summa			
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23

Jaotamisele kuuluvad kulutused arvestatakse kuu jooksul üksikutel kirjetel nomenklatuuri järgi, mille toome alljärgnevas analüütilise arvestuse raamatus:

Alkoholivabade jookide tootmise üldiste kulude konto

Deebet											Kreedit					
Sissek. 194.. a.		Tekst		Korrespondeerivate kontode nr-id	Administratiiv- ja teeninduva aparaadi töötasu	Sotsiaalandamid töötasult ja lisakulud tööjõule	Ruumide ülalpidamine	Põhivahendite amortisats.	Muud kulud	Kokku deebeti-poolel	Sissek. 194.. a.		Tekst		Korrespondeerivate kontode nr-id	Kokku kreediti-poolel
Aeg	Žurnaali laus. nr-id	Dokumentide nr-id	Operatsiooniide lühike kirjeldus								Aeg	Žurnaali laus. nr-id	Dokumentide nr-id	Operatsiooniide lühike kirjeldus		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17

Kõik selles raamatus arvestatud kulutused kantakse kuu lõpul üle allkontole „Tootmine ja valmistoodete käibelelaskmine", nende jagamisel toodete liikide vahel. Nende kulutuste jagamine üksikute toodete liikide vahel viiakse läbi proportsionaalselt tootmise tööliste töötasu summaga või proportsionaalselt väljatöötatud toodangu väljalaske-väärtusega. Kaudsete kulude jaotamise teine viis on rakendatav sel korral, kui tootmistingimuste ja tootmistööliste töö tasumise vormi järgi pole võimalik või on tehniliselt raske kindlaks määrata otsest tootmistööliste töötasu summat üksikute toodete liikide järgi.

Tootmisest väljalastud valmistooted arvestatakse kontol nr. 13 „Valmistooted tootmisettevõtteis". Kontol nr. 13 need tooted arvestatakse väljalaskehindades.

Valmistoodete saabumise ja väljamineku analüütilise arvestuse ehitus ja kontode korrespondeerimine alkoholivabade jookide tootmise ettevõtteis on analoogiline peatükis „Pagaritööstuse arvepidamine" kirjeldatule.

§ 21. Seakasvatamise arvestus

Seakasvatamise arvestuse põhiülesanneteks on: sigalas olevate sigade arvu, saabuvate ja kulutatud söötade, söödakulude arvestus ja söödale pandud loomade kasvukaalu kindlaksmääramine, tapetud sigade liha plaani täitmise arvestus ja nuumamise tulemusena saadud loomade kasvukaalu omaväärtuse kindlaksmääramine.

Tarbijate kooperatiivid teostavad sigade nuumamist, mis ostetud kolhoosidelt ja saadud Liha-Piimatööstuse Ministeeriumi süsteemi kuuluvailt ettevõtteilt, antud lihakaalu tagastamise tingimustel.

Kolhoosidelt või Liha-Piimatööstuse Ministeeriumi organitelt vastuvõetud loomade sissetulekuks-arvestamise aluseks on varustaja arve ja vastuvõtu-akt, mis on koostatud isikute poolt, kes andsid ära ja võtsid vastu loomi. Vastuvõtu-akt koostatakse tarbijate kooperatiivi juhatuse esindaja juuresolekul.

Vastuvõtu-aktis näidatakse järgmised andmed: 1) varustaja nimetus, 2) loomade vastuvõtmise aeg, 3) varustaja arve nr. ja väljakirjutamise aeg, 4) rühm, millesse kuuluvad akti järgi vastuvõetud loomad, 5) peade arv, 6) loomade numbrid (põletisnumbrid), 7) vastuvõetud loomade eluskaal, 8) hind ja summa, 9) akti koostanud isikute allkirjad.

Vastuvõetud loomade rühma kindlaksmääramisel tuleb välja minna sellest, et sead jaotatakse järgmistesse rühmadesse: 1) sead nuumamiseks, 2) suguemised, 3) sugukuldid, 4) imejad põrsad (kuni kahekuulised), 5) võõrdepõrsad (2- kuni 4-kuulised, kaaluga kuni 30 kg), 6) sugukesikud (remontsead)[1].

Märkus aktis vastuvõetud loomade rühma kohta on tarvilik selleks, et nende andmete puudumine võib tuua endaga kaasa vastuvõetud loomade ebaõiget kajastamist raamatupidamis-arvestuses.

Tarbijate kooperatiivi raamatupidamises kõik sead arvestatakse kahel kontol: nr. 15 „Materjalid" (allkontol „Loomad nuumal ja noorloomad") ja nr. 21 „Põhivahendid" (allkontol „Tootvad loomad"). Allkonto „Loomad nuumal ja noorloo-

[1] Remontkesikuteks nimetatakse noorloomi, kes pärast paaritumist kuuluvad üleviimisele tootvasse karja.

mad" jaguneb omakorda kaheks eraldi analüütiliseks kontoks: 1) „Loomad nuumal" ja 2) „Noorloomad".

Kontol „Loomad nuumal" arvestatakse nuumalepandud sead. Kontol „Noorloomad" arvestatakse imejad põrsad, võõrdepõrsad ja noored remontsead. Sugukuldid ja suguemised arvestatakse põhivahendite konto allkontol „Tootvad loomad".

Nuumalepandud sead, noorloomad ja tootvad loomad arvestatakse nende esialgses tegelikus omaväärtuses. Esialgne omaväärtus koosneb ostuväärtusest, mis on näidatud varustaja arves, kuludest kohaletoimetamiseks kuni sigalani ja nende söötmiseks teel.

Loomade analüütilist arvestust peetakse varaliselt vastutavate isikute järgi, kellede hooleks on antud loomade nuumamine. Analüütilistel kontodel näidatakse iga vastava rühma sigade arv (näiteks 14 imejat põrsast, 10 nuumalolevat siga jne.). Loomad arvestatakse nende eluskaalu ja nende omaväärtuse järgi.

Analüütilise arvestuse raamatu vorm allkonto „Loomad nuumal ja noorloomad" kohta on järgmine:

Sissekanne 194..... a.		Tekst		Korrespond. kontode nr-id	Deebet			Kreedit		
Aeg	Žurnaali laus. nr-id	Dokum. nr-id	Operatsioonide lühike kirjeldus		Peade arv	Eluskaal	Summa	Peade arv	Eluskaal	Summa

Noorloomade üleviimine ühest vanuserühmast teise, nuuma- või tootvateks loomadeks vormistatakse aktiga, mis on tarbijate kooperatiivi raamatupidamisele aluseks kontodel ülekandmiseks. On tarvis alla kriipsutada, et noorloomade üleviimine tootvate loomade kategooriasse loetakse kapitaalmahutuseks. Sellepärast tootvasse karja üleviidavate noorloomade väärtus on tarvis eelnevalt kajastada kontol nr. 20 „Kapitaalmahutused" — allkontol „Põhivahendite soetamine".

Jooksva arvestuse allkontodel noorloomade üleviimist tootvasse karja kajastatakse järgnevalt:

SKEEM

sissekanneteks noorloomade tootvasse karja üleviimise arvestamisel

Allkonto Loomad nuumal ja noorloomad		Allkonto Põhivahendite soetamine		Allkonto Tootvad loomad	
D	K	D	K	D	K
Saldo N	240<——>240	240<——>240			

Tootvate loomade ostmist teistelt organisatsioonidelt või isikutelt loetakse samuti kapitaalmahutuseks (mitteplaaniliseks) ja kajastatakse samuti allkontol „Põhivahendite soetamine".

Sigade nuumamiseks kasutatakse kartuleid, juurviljade lehti, peete, kliisid, jahupühkmeid, ühiskondliku toitlustamise ettevõtete jäätmeid jne.

Kõrvalolevatelt organisatsioonidelt saadavate söötade sissetulekuks-arvestamise aluseks on nende organisatsioonide arve-faktuurid. Tarbijate kooperatiivi sööklatest, pagaritööstustest ja teistest ettevõtteist saabuvate söötade sissetulekuks-arvestamise aluseks on nende ettevõtete poolt väljakirjutatud väljamineku-saatelehed. Sigalasse saabuvad sööd arvestatakse omaväärtuses kontol nr. 15 „Materjalid" (allkontol „Tootmistoorained ja -materjalid"). Söötade analüütilist arvestust peetakse nende nimetuste järgi rahalises ja koguselises väljenduses. Kontode korrespondeerimine söötade sissetulekuks-arvestamisel on samane kui teistegi materjalide tarbijate kooperatiivi saabumisel.

Söötade kulutamist teostatakse normide järgi, mis on kindlaks määratud vastavalt loomade rühmadele ja nuumamise viisile (rasvased, poolrasvased, liha-). Söötade väljastamine loomadele kirjutatakse sigade söötja poolt sööda-aruandesse. Aruanded koostatakse eraldi, vastavalt kindlaksmääratud normidele üksikutele loomade rühmadele ja nuumamisviisidele.

Tsentrosojuzi poolt on kinnitatud järgmine sööda-aruande vorm:

SÖÖDA-ARUANNE NR. .....

„ “ ..... kuni „ “ ..... 194..... a.

Loomade nimetus .....

Kuupäev	Sööda nimetus				
	Päevane norm ühe looma kohta				
	Loomade arv	Tegelikult kulutatud (kogu karja söödaks)			
1					
2					
jne.					
	Kokku				
	Hind				
	Summa				

Sööda-aruanded koostatakse ühes eksemplaris iga liigi söötmise ja iga rühma loomade kohta ja esitatakse tarbijate kooperatiivi raamatupidamisse. Pärast sööda-aruannete aritmeetilist kontrollimist tarbijate kooperatiivi raamatupidaja kontrollib, kas söötade kulutus vastab kindlaksmääratud normidele. Söötade kulutamise norme ei kinnitata kaaluliselt, vaid kokkulepitud söödaühikutes. Sellepärast saab söötade kulutamise õigsust kontrollida alles pärast aruannetes näidatud kaaluliste ühikute üleviimist söödaühikuteks. Tegeliku sööda kulutamise kõrvutamiseks normidejärgse kulutamisega koostatakse õiend vormis, mille on soovitanud Tsentrosojuz (vt. lk. 113).

Sööda-aruanded koos raamatupidamise poolt juurdelisatud õienditega, pärast tarbijate kooperatiivi juhatuse esimehe kinnitamist, kasutatakse raamatupidaja poolt kui alusdokumendid söötade kuludeks ja loomade nuumamiseks arvestamisel.

Sigade nuumamise kulutuste arvestust peetakse kontol nr. 16 „Ettevõtete majandamine“ — allkontol „Tootmine ja valmistoodete käibelelaskmine“.

ÕIEND

sööda-aruande juurde

.....

nr. ..... „ “ ..... kuni „ “ ..... 194..... a.

Jrk. nr-id	Sööda nimetus	Tegelik sööda kulu kg-des	Söödaühikuid sööda kg-s	Kokku söödaühikuid tegelikult kulutatud söödas
	.....	.....	.....	.....
	.....	.....	.....	.....
	.....	.....	.....	.....
	Kokku söödaühikuid tegelikult kulutatud söödas	+	+	
	Sööda norm normide järgi	+	+	
	Ülekulutus	+	+	
	Vähemkulutus	+	+	

Väikestes tarbijate kooperatiivi ettevõtetes, kus kõrvuti loomade nuumamisega peetakse sigala üldises ruumis tootvaid loomi ja noorloomi, on tehniliselt väga raske eraldada nuumsigade söödakulusid noorlooma kasvatamise ja tootvate loomade ülalpidamise kulutustest. Sellepärast niisugustes ettevõtetes kõik sigala ülalpidamise kulud arvestatakse ühel allkontol „Tootmine ja valmistoodete käibelelaskmine“. Nende kulude arvestamise raamatus kulutatud sööda väärtus eraldatakse eri lahtrites, loomade rühmade järgi. Söödakulud arvestatakse andmete alusel, mis on toodud söödaaruannetes.

Kõik muud nuumamise kulud arvestatakse selles raamatus sõltumata sellest, missuguse rühma loomadele need kuulusid. Selle raamatu vorm on toodud lk. 114.

KONTO NR. 16 „ETTEVÕTETE MAJANDAMINE“

sigade söödal ja ülalpidamise kulud .....

D e e b e t

Sissek. 194..... a.		Tekst		Korrespond. k. nr-id	Söödad			Jaotatavad kulud				Kokku deebeti-pool
Aeg	Žurnaali laus. nr-id	Dokument. nr-id	Operatsiooni lühike kirjeldus		Nuumloomadele	Noorloomadele	Tootvatele loomadele	Töötasud sotsiaalandamitega	Amortisatsioon, üür ja ruumide korrashoid	Arvestus-ülekanded jooksvaks remondiks, väike-inv. kulumine	Kokku jaotatavad kulud	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

järg.

K r e e d i t

Sissek. 194..... a.		Tekst		Korrespond. k. nr-id	Kulutuste ülekanne			Muud mahakirjutused	Kokku kreediti-poolel
Aeg	Žurnaali laus. nr-id	Dokum. nr-id	Operatsiooni lühike kirjeldus		Nuumamiskulu-deks	Noorloomade kuludeks	Tootvate loomade kuludeks		
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23

Kuu lõpul kõik sigade nuumamise ja ülalpidamise kulutused, mis arvestatud allkontol „Tootmine ja valmistoodete käibelelaskmine“, tuleb üle kanda:

a) osas, mis kuulub loomade nuumamisele — konto nr. 15 „Materjalid“ (loomade nuumamise konto) deebetisse;

b) osas, mis kuulub noorloomadele, — samuti konto nr. 15 „Materjalid“ (noorloomade konto) deebetisse;

c) osas, mis kuulub tootvatele loomadele — sama konto nr. 16 „Ettevõtete majandamine“ deebetisse, kuid eraldi kontole nimetuse all „Kulutused noorloomade tootmiseks“.

Söötade väärtus, mis on kulutatud iga rühma loomade söötmiseks, vastava selle osa sööda kulutuste ülekandmiseks määratakse väga lihtsalt. Selle summa kindlaksmääramiseks tuleb ainult kokku lugeda analüütilises arvestuses sigade nuumamise ja ülalpidamise vastavad lahtrid. Sigala muude ülejäänud kulude summa jagatakse proportsionaalselt söötade väärtusele, mis on kulutatud sigade nuumamiseks, noorloomade kasvatamiseks ja tootva karja ülalpidamiseks.

Selgitame näitega, kuidas tehakse seda jaotamist.

Näide. Oletame, et söötade väärtus, mis on kulutatud kuu jooksul tarbijate kooperatiivi sigalas, oli:

a) nuumkarjal	2100 rbl.	70%
b) noorloomade osas	240 „	8%
c) tootva karja osas	660 „	22%
Kokku	3000 rbl.	100%

Muud sigala ülalpidamise kulud olid 1800 rbl. Jaotame summa 1800 rbl. proportsionaalselt söötade väärtusele, mis on kulutatud ülaltoodud loomarühmade söötmiseks. Leiame, et need kulud on:

a) nuumkarja osas

$$\frac{1800 \times 70}{100} = 1260 \text{ rbl.}$$

b) noorloomade osas

$$\frac{1800 \times 8}{100} = 144 \text{ rbl.}$$

c) tootva karja osas

$$\frac{1800 \times 22}{100} = 396 \text{ rbl.}$$

Nüüd võime kindlaks määrata üldised kulusummad, mis kuuluvad nuumkarja, noorloomade ja tootva karja ülalpidamiseks.

Meie näites need on:

a) nuumkarja osas

$$2100 + 1260 = 3360 \text{ rbl.}$$

b) noorkarja osas

$$240 + 144 = 384 \text{ rbl.}$$

c) tootva karja osas

$$660 + 396 = 1056 \text{ rbl.}$$

Sel viisil saadud summad kirjutatakse raamatu kreediti-poolele loomade nuumamise ja ülalpidamise arvestuses, vastavatesse lahtritesse 19, 20 ja 21.

Nuumkarja kulud kantakse nuumalolevate loomade omaväärtuse suurendamiseks. Kulutused noorloomade ülalpidamiseks kirjutatakse noorloomade omaväärtuse suurendamiseks. Tootva karja ülalpidamise kulud arvatakse tulevaste põrsaste omaväärtuseks.

Kuu lõpul määrab tarbijate kooperatiivi juhatus komisjoni nuumalolnud loomade juurdekasvu kaalu kindlaksmääramiseks. Loomade kaalumise tulemused kirjutatakse akti, mis kirjutatakse alla kõigi komisjoni liikmete poolt.

Pärast seda määratakse kindlaks nuumale pandud sigade juurdekasvu kaalu ühe kilogrammi omaväärtus, milleks sigade nuumakulude kogusumma jagatakse juurdekasvu kaalu kilogrammide arvuga.

Oletame, et eeltoodud näites loomade juurdekasvu kaal oli 1000 kg. Järelikult ühe kilogrammi juurdekasvu kaalu omaväärtus võrdub

$$\frac{3360}{1000} = 3 \text{ rbl. } 30 \text{ kop.}$$

Enne tapmist iga siga samuti k a a l u t a k s e k o h u s l i k u l t. Kaalumine vormistatakse aktiga, milles näidatakse sea number, nuumale paneku ja tapmise aeg, eluskaal nuumale panekul ja tapmisel. Sigade tapmine vormistatakse järgmist vormi aktiga (vt. lk. 117).

Tapa-akt koostatakse kahes eksemplaris, millest üks antakse raamatupidamisse ja teine jääb ettevõttesse. Tarbijate kooperatiivi raamatupidamises on akt aluseks tapetud loomade omaväärtuse mahakandmiseks kontolt nr. 15 „Materjalid“ (loomad nuumal) kontole nr. 16 „Ettevõtete majandamine“ (loomade tapmine) ja saadud toodangu sissetulekuks arvestamiseks.

Tapetud sigade omaväärtuse kindlaksmääramist teostatakse välja minnes nuumal olnud sigade ühe kilogrammi eluskaalust selle kuu esimeseks päevaks, mil teostati tapmine.

SIGADE TAPA-AKT

koostatud „ “ ..... 194..... a.

.....
(ametid, nimed ja initsiaalid akti koostanud isikutel)

selles, et „ “ ..... 194..... a. tapeti siga .....
(rammusus, eluskaal)

kusjuures saadi järgmised produktid:

Toodete nimetus	Kogus	Hind	Summa
1. Värske liha			
2. Toidu rasv			
3. I liiki pudemed (keel, maks, neerud, ajud)			
4. II liiki pudemed (pea, süda, saba, lihalõiked)			
5. III liiki pudemed (kopsud, vaheliha, põrn, magu, kõrvad, jalad, keele pära lõiked, maksa lõiked)			
6. Nahk			
7. Sooled			
8. Veri ja muud (harjased, sõrad jne.)			
Kokku			

Akti koostanud isikute allkirjad .....

.....

Loetletud tooted võtsin vastu

.....
allkiri

Raamatupidamise õiend

Tegelik tapetud sea omahind ..... rbl. ..... kp.

Muud kulud tapmisel a) ..... „ ..... „

b) ..... „ ..... „

c) ..... „ ..... „

Kokku ..... rbl. ..... kp.

Raamatupidaja

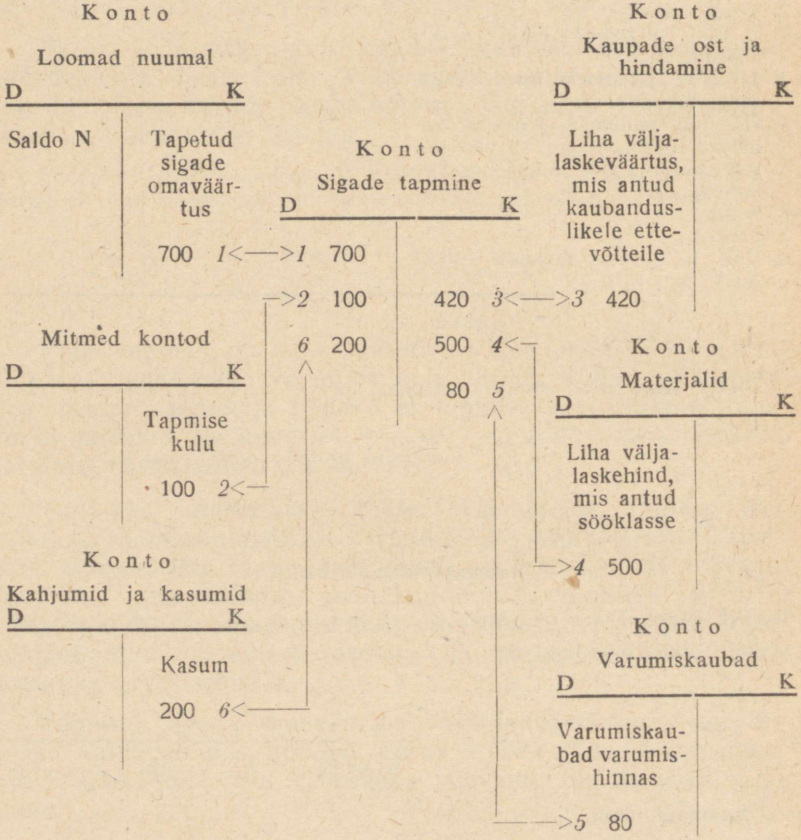
Nii näiteks, kui 1. juunil oli nuumal 20 siga, kellede eluskaal oli 2000 kg ja omaväärtus 10 000 rbl., siis 1 kg sigade eluskaalu omaväärtus võrdub 5 rbl. Järelikult kui juunikuus tapeti 2 siga, kellede eluskaal oli 220 kg, siis nende omaväärtus võrdub

$$5 \times 220 = 1100 \text{ rbl.}$$

Tapmise kulutused, kaasa arvatud tapetud sigade väärtus, arvestatakse kontol nr. 16 „Ettevõtete majandamine“,

SKEEM

sigade tapmise arvestuste kirjendamiseks

allkonto „Tootmine ja valmistoodete käibelelaskmine“. Tapmise kulutuste arvestamiseks avatakse eraldi analüütiline konto nimetuse all „Loomade tapmine“. Selle konto deebetisse kantakse kõik kulutused, mis on seotud tapmisega. Konto „Loomade tapmine“ kreeditisse kantakse saadud liha ja pudemete väärtus. Liha väärtus arvestatakse väljalaskehindades, mis võrduvad vöötme jaemüügi hindadega, mahaarvatult kaubanduslik mahahindlus. Pudemete, nagu nahkade, soolikate jne. väärtus arvestatakse varumishindades. Selle konto saldo kujutab endast vahet sigade tapmisest saadud toodangu väljalaskeväärtuse ja tapetud loomade omaväärtuse vahel. Vastavalt NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK määrusele „Abinõudest tööstuslike laiatarbekaupade ja toidukaupade tootmise suurendamiseks kohalikust toorainest“, kasum loomade nuumamisest kantakse üle toidukaupu tootvate ettevõtete laiendamise fondi. Arvestus-ülekandmise korda sellesse fondi kirjeldatakse järgnevalt peatükis „Fondide ja eraldatud vahendite arvestus“.

§ 22. Kalapüügi arvestus

Tarbijate kooperatiivi poolt organiseeritud püügibrigaadide poolt või eelnevalt tarbijate kooperatiivi poolt kolhoosiga sõlmitud lepingu alusel teostatav kalapüük (toorkala kokkuost kolhoosidelt eelnevalt nendega sõlmitud lepingute alusel) kuulub tarbijate kooperatiivides tootmisoperatsioonide hulka ja arvestatakse kontol nr. 16 „Ettevõtete majandamine“ — allkontol „Tootmine ja valmistoodete käibelelaskmine“.

Kalapüügi ja kokkuostu kulutuste arvestamiseks ja toorkala tegeliku omahinna kindlaksmääramiseks, mis on saadud omapüügist ja kokkuostust kolhoosidelt nendega eelnevalt sõlmitud lepingute järgi, peetakse analüütilises arvestuses allkonto „Tootmine ja valmistoodete käibelelaskmine“ kaks eraldi kontot: 1) Kala püük ja 2) Kala kokkuost.

Omapüütud kala vastuvõtmine vormistatakse järgmiselt. Brigaadi poolt püütud kala antakse ära tarbijate kooperatiivi vastuvõtjale, kes vastuvõetud kala kohta annab brigaadi vanemale järgmist vormi vastuvõtu-kviitungi:

Organisatsiooni nimetus ..... 194.... a.

VASTUVÕTU-KVIITUNG NR. .....

vastu võetud ..... kaudu.

Püügi aeg		Püügi koht		Püügi abinõud	
	Tõug	Sort	Kaal kg.	Hind	Summa
	Kokku				

sõnadega kaal .....

summa .....

Võttis vastu .....

Brigaadilt vastuvõetud kala märgitakse sellesse kviitungisse tõu ja mõõdu järgi, vastavalt sellele rühmitamisele, mis on võetud tarvitusele värske kala jaemüügihindade hinnakirjas. Kviitungi teisel küljel märgitakse püüdjate, kes võtsid osa antud partii kala püügist, nimed ja initsiaalid. Üks kviitungi eksemplar antakse raamatupidamisse, teine — brigadiirile, ja on aluseks arvestustel brigaadi liikmetega, ning kolmas eksemplar jääb vastuvõtjale aluseks vastuvõetud kala sissetulekuks arvestamisel.

Kui värsket kala ei anta vastuvõtupunkti, vaid vahetult sööklasse või tarbijate kooperatiivi müügiettevõtteisse, siis vastuvõtu-kviitungi asemel kirjutatakse välja harilikku vormi sissetuleku-saatekiri. Kalade vastuvõtmine kolhoosidelt eelnevalt sõlmitud lepingute järgi (kala kokkuost) vormistatakse samuti sissetuleku-saatekirja väljakirjutamisega.

Omapüütud ja kolhoosidelt kokkuostetud kalade arvestust peetakse vastavalt Tsentrosojuzi juhenditele väljalaskehindades, mis määratakse kui vahe jaemüügihinna ja kaubandusliku mahahindluse vahel. Vastuvõtu-kviitungites ja

sissetuleku-saatekirjades märgitakse vastuvõetud toorkalale kohuslikult need väljalaskehinnad.

Kalapüügi kulutuste arvestust peetakse, nagu juba märgitud, analüütilises kontos „Kalade püük". Tsentrosojuzi poolt on kinnitatud nende kulutuste kirjete nomenklatuur:

1. Töötasu koos sotsiaalandamitega ja lisakulud tööjõule.
2. Püügiabinõude ja väike-inventari kulumine.
3. Põhivahendite amortisatsioon.
4. Arvestus-ülekanded jooksvaks remondiks.
5. Transpordikulud.
6. Muud kulud.

Kirjel „Töötasu koos sotsiaalandamitega ja lisakulud tööjõule" arvestatakse kulud töötasu väljamaksmisel, arvestatud töötajaile, kes on ametis kalade püügiga (püüdjad, kalade vastuvõtjad jne.), arvestus-ülekanded sotsiaalkindlustusele, töökaitsekulud jm.

Kirjel „Püügiabinõude ja väike-inventari kulumine" kajastatakse igakuised püügiabinõude ja väike-inventari kulumise mahakandmised kindlaksmääratud normides. Püügiabinõusid (võrgud, püünised jne.), sõltumata nende väärtusest, kui kiirelt kuluvat inventari, ei arvestata põhivahendite koosseisus, vaid kontol nr. 15 „Materjalid" (allkonto „Väheväärtuslik inventar ja eririietus [kasutamisel]").

Kirjel „Põhivahendite amortisatsioon" arvestatakse ülekanded amortisatsioonifondi tarbijate kooperatiivi kalapüügi majapidamistes kasutamisel olevatelt põhivahenditelt (kaatrid, paadid, alused jne.).

Kirjel „Arvestus-ülekanded jooksvaks remondiks" näidatakse kindlaksmääratud normide järgi tehtavad ülekanded kaubanduslike ruumide remondi- ja ehitusfondi.

Kirjel „Transpordikulud" arvestatakse püügiabinõude toimetamise kulud püügikohale ja kalade veokulud püügikohalt kuni vastuvõtupunktini.

Kirjel „Muud kulud" arvestatakse kõik kulud, mida ei saa kanda ühelegi ülalloetletud kulu kirjele.

Lepingute alusel kolhoosidelt kokkuostetud kalade väärtus makstakse tarbijate kooperatiivi poolt vastuvõtu varumishindades. Sellepärast kalade püügi kulutuste nomenklatuuris eraldatakse peale ülemalloetletud kirjete veel üks kirje nimetuse all „Värske kala väärtus vastuvõtu varumishindades".

Omapüütud ja kolhoosidelt kokkuostetud kala analüütilist operatsioonide arvestust peetakse järgmist vormi raamatus (vt. lk. 122).

Tootmine ja valmistoodete käibelelaskmine

(Kalade püük)

D e e b e t

Sissek. 194...a.		Tekst		Korrespondeeriv. kontode nr-id	Värske kala väärtus		Töötasu, sotsiaalandamid ja lisakulu töötajale	Püügiabinõude ja väikeinventari kulumine	Põhivahendite amortisatsioon	Arvestus-ülekanded jooksvaks remondiks	Transpordikulud
Aeg	Žurnaali laus. nr-id	Dokumentide nr-id	Operatsioonide lühike kirjeldus		Kaal	Summa					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

järg.

K r e e d i t

		Sissekanne 194..... a.		Tekst		Korrespondeerivate kontode nr-id	Valmistoodete käibelelaskmine		Kokku kreediti-pool
Muud kulud	Kokku deebeti-pool	Aeg	Žurnaali laus. nr-id	Dokumen. nr-id	Operatsioonide lühike kirjeldus		Kaal	Summa	
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22

Kui tarbijate kooperatiiv teostab ainult kalade püüki (s. o. ei osta kolhoosidelt kokku kalu), siis lahtreid 6 ja 7 selles raamatus ei täideta.

Kalapüügi kulutuste arvestust peetakse kuu jooksul ilma kulutuste summade jaotamiseta püütud kalade tõugudele ja mõõtudele.

Kuu lõpul, pärast püütud kalade koguse kokkuarvamist tõugude järgi (kilogrammides) ja kalade püügikulutuste summa kindlaksmääramist, kalkuleeritakse värske kala ühe kilogrammi tegelik omaväärtus, eraldi iga tõu kohta. Iga tõu ühe kilogrammi värske kala omaväärtuse kindlaksmääramist teostatakse leppemeetodil, mis seisneb järgnevas. Eelkõige loetakse kokku kõigi kalapüügi kulutuste summa möödunud kuul. Sellejärel hinnatakse kõik püütud kala (tõugude järgi) vastuvõtu-varumishindadega. Nende andmete alusel määratakse kalapüügi kõigi kulutuste summa suhe protsentides püütud kalade väärtusest vastuvõtu-varumishindades. Selle protsendilise vahekorra alusel määrataksegi kindlaks iga püütud kala tõu omaväärtus.

Selgitame näitega püütud kala ühe kilogrammi omaväärtuse kindlaksmääramise korda.

Näide. Oletame, et möödunud kuul kogu kulutuste summa kalade püügil oli 2400 rbl. Püütud kalade väärtus oli sama kuu jooksul vastuvõtu-varumishindades 1800 rbl. Järelikult, tegelike kulutuste protsent, mille alusel tuleb kindlaks määrata püütud kala iga tõu omaväärtus, võrdub

$$\frac{2400 \times 100}{1800} = 133\ \%.$$

Selle protsendilise vahekorra järgi leiame tegeliku omaväärtuse igale värske kala tõule.

Tarbijate kooperatiivi vastuvõtupunkti saabunud kala realiseeritakse harilikult värskelt. Kuid kalade suurte partiide viisi saabumisel, kui selle realiseerimine värskel kujul on raskendatud, võib tarbijate kooperatiiv organiseerida kala soolamist ja suitsutamist. Kalade töötlemise operatsioonid, s. o. selle soolamine, suitsutamine jne., arvestatakse kontol nr. 16 „Ettevõtete majandamine“ (allkonto „Tootmine ja valmistoodete käibelelaskmine“), kus selleks otstarbeks avatakse eraldi konto nimetusega „Kalade töötlemine“.

Värske kala üleandmine vastuvõtupunktist töötlemiseks vormistatakse punkti väljamineku-saatelehe väljakirjutamisega. Kui aga kalade töötlemine teostub vastuvõtupunktis endas, selle punkti juhataja vastutusel, siis saatelehe asemel koostab vastuvõtupunkti juhataja raamatupidamisele õiendi, milles näitab töötlemisele antud kalade tõu, koguse, hinna ja summa. Samas näidatakse ka soola kogus, mis kulutati kalade soolamiseks.

Värske kala arvestust, nagu juba märgitud, peetakse väljalaskehindades. Samade hindadega kantakse värske kala maha kalade töötlemise kontole. Siiski, kui me lüliksime värske kala väärtuse valmistoodete omaväärtusse (s. o. soolatud või suitsutatud kala) väljalaskehindades, siis see suurendaks töötletud toodangu tegelikku omaväärtust ja viiks ebaõigele finantsiliste tulemuste kajastamisele kalade soolamise ja suitsutamise operatsioonidelt. Sellepärast kuu lõpul, kui määratakse kindlaks värske kala tegelik omaväärtus, vahe väljalaskeväärtuse ja kala tegeliku omaväärtuse vahel sellelt kalalt, mis on antud töötlemisele, kirjutatakse konto „Kalade püük" või „Kalade kokkuost" (vastavalt kuuluvusele) deebetisse ja konto „Kalade töötlemine" kreeditisse.

Värske kala töötlemise kulutuste analüütilist arvestust peetakse raamatus järgmise kulukirjete nomenklatuuri järgi:

a) tooraine (värske kala);

b) materjalid ja küte;

c) töötasu koos sotsiaalandamitega ja lisakulud tööjõule;

d) põhivahendite amortisatsioon ja väike-inventari kulumine;

e) muud kulud.

Ümbertöötamispunkti juhataja esitab tarbijate kooperatiivi raamatupidamisele kindlaksmääratud tähtaegadel aruandelised andmed:

a) kalade väljavõtmise kohta soolveest, milles näidatakse soolatud kalade tõu nimetused, soolatud kalade kogus (kaal kg), soolamisest saadud valmistooted (kogus, hind ja summa) ja sissesoolamise kaal;

b) tooraine liikumine töötamisprotsessis, milles näidatakse kalade (tõugude järgi) jääk poolvalmistootena aruandeperioodi alguks, kalade saabumine tööstusse, kaod tööstuses, valmistoodete väljatulek ja poolvalmistoodete jääk aruandeperioodi lõpuks;

c) valmistoodete liikumise kohta: jääk, sissetulek, väljaminek ja jääk.

Tööstusest väljalastud toodangule langeva kulutuste summa kindlaksmääramiseks tuleb esmajärjekorras teostada poolvalmistoodete omaväärtuse hindamist, selle summa eraldamiseks tootmise üldkulutustest. Poolvalmistoodete jäägi omaväärtus määratakse kuu lõpul värske kala omaväärtusega,

millele juurde lisatakse muude kulude summa, mis on välja arvutatud proportsionaalselt värske kala kaaluga poolvalmistoodetes.

Iga tõu ühe kilogrammi kala omaväärtuse kalkulatsioon tehakse analoogiliselt selle meetodiga, mida rakendame värske kala kalkulatsiooni juures, s. o. koefitsiendi järgi, mis on välja toodud kõigi töötlemise kulutuste summa vahekorrast kalade väljalaskeväärtusega.

Töötlemisest saadud kala arvestatakse kontol nr. 13 „Valmistooted tootmisettevõtteis" väljalaskehindades, mis on kinnitatud vastavate tõugude ja sortide soolatud, suitsutatud ja muul viisil ümbertöötatud kalade kohta. Kontode korrespondeerimine kulutuste mahakandmisel töötlemisse ja valmistoodete väljatulekul töötlemisest on põhiliselt analoogiline korrespondeerimisega, mida on kirjeldatud operatsioonide selgitamisel teistes tarbijate kooperatiivide tootmisettevõtteis.

Nagu sigade nuumamiselgi, vahe realiseeritud omapüütud kala väljalaskeväärtuse ja omaväärtuse vahel (kontode „Kalade püük", „Kalade kokkuost", „Kalade töötlemine" kreediti-saldo) läheb abimajandite ja toidukaupu tootvate ettevõtete laiendamiseks.

V peatükk

TARBIJATE KOOPERATIIVI FONDIDE JA ERALDATUD VAHENDITE ARVESTUS

§ 23. Tarbijate kooperatiivi omavahendid

Vastavalt NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK määrusega 25. jaanuarist 1939. a. kinnitatud normaalpõhikirjale on tarbijate kooperatiivi omavahendite moodustamise allikaks: kooperatiivi liikmete sisseaste- ja osamaksud, kasum majanduslikust tegevusest ja muud vahendid, mis on saadud tagastamisele mittekuuluvas korras tarbijate kooperatiivi omavahenditena.

Tarbijate kooperatiivi omavahendid moodustavad tema fondid. Tarbijate kooperatiivil on järgmised fondid: põhifond, osamaksufond ja erifondid.

Tarbijate kooperatiivi p õ h i f o n d i arvatakse kooperatiivi liikmete sisseastemaksud (tagastamisele mittekuuluvad), tarbijate kooperatiivi tagastamisele mittekuuluvas korras sissetulevad ja tema omanduseks arvatavad vahendid ning juurdearvamised kasumeist. Kasumeist põhifondi juurdearvamise määr määratakse igal aastal kindlaks tarbijate kooperatiivi liikmete või liikmete poolt volitatud isikute üldkoosoleku poolt, kuid ei või olla alla 50% lõppbilansis väljatoodud kasumi summast.

O s a m a k s u f o n d i arvatakse tarbijate kooperatiivi liikmete osamaksud.

Erifondide hulka kuuluvad niisugused tarbijate kooperatiivi omavahendid, milledel on teatud kindel sihtülesanne. Tarbijate kooperatiivi erifondid moodustatakse ainult Tsentrosojuzi erijuhendite alusel. Niisugusteks fondideks käes-

oleval ajal on: kultuurfond (kaadrite ettevalmistamise fond), kaubandusruumide remondi- ja ehitusfond, amortisatsioonifond, tarbijate kooperatiivi paremate töötajate premeerimisfond, liikmete kultuur-heaolu fond ja teised erifondid, mis moodustatakse tarbijate kooperatiivis valitsusorganite eriotsuste põhjal.

Tarbijate kooperatiivi kontoplaanis on ette nähtud kaks kontot fondide arvestamiseks: nr. 12 „Osamaksufond", millel arvestatakse tarbijate kooperatiivi liikmete osamaksud, ja nr. 18 „Fondid", millel arvestatakse tarbijate kooperatiivi põhifond ja erifondid.

§ 24. Osamaksufondi arvestus

Iga kodanik, kes astub tarbijate kooperatiivi liikmeks, maksab sisseastemaksu 3 rubla suuruses ja osamaksu, mille suurus määratakse kindlaks tarbijate kooperatiivi liikmete üldkoosoleku või volinike koosoleku poolt, kuid mitte alla 50 rubla. Liikme perekonnaliikmeile, kelledel pole iseseisvat teenistust, määratakse osamaksu suurus ühele neljandikule iseseisvat teenistust omavatele liikmetele kindlaksmääratud osamaksust. Tarbijate kooperatiivi juhatuse otsusel võib uuele liikmele lubada osamaksu tasumist jaokaupa tähtajaga mitte üle 2 aasta.

Iga tarbijate kooperatiivi liige saab sisseastumisel liikmeraamatu, millesse kirjutatakse põhiteatmed kooperatiivi liikmest, sisseastemaks ja osamaksud.

Tarbijate kooperatiivi liikme osamaksud on tagastatavad. Liikmed, kes avaldasid soovi tarbijate kooperatiivist lahkuda, saavad oma osamaksud tagasi kolmekuise tähtaja jooksul, pärast liikmete üldkoosoleku (volinike koosoleku) poolt tarbijate kooperatiivi selle aastaaruande läbivaatamist ja kinnitamist, mille jooksul liige andis sisse lahkumisavalduse.

Kui tarbijate kooperatiiv lõpetab aasta kahjuga ning põhifond puudub või ei jatku sellest kahju katmiseks, siis võib liikmete üldkoosoleku või volinike koosoleku otsusel selleks otstarbeks rakendada kooperatiivi liikmete osamakse. Tarbijate kooperatiivi liikmed, kes andsid avalduse kooperatiivist lahkumiseks, kannavad materiaalset vastutust kooperatiivi töö selle perioodi eest, mille kestel nad olid kooperatiivi liikmeiks. Järelikult nad võtavad osa kahju katmisest, mis on aastaaruande järgi välja toodud selle aasta eest, millal nad esitasid lahkumisavalduse.

Tarbijate kooperatiivi liikmete materiaalse vastutavuse summa kooperatiivi töö tulemuste eest piirdub kindlaksmääratud osamaksu summaga[1]. Järelikult pärast aastaaruande kinnitamist antakse tarbijate kooperatiivi koosseisust lahkunud liikmetele välja ainult vahe osamaksu summa ja summa vahel, mis on kinni peetud tarbijate kooperatiivi poolt möödunud aasta eest saadud kahju katteks.

---

[1] Normaalpõhikirja p. 17.

Osamaksude edasiandmine tarbijate kooperatiivide liikmete poolt teistele isikutele on põhikirjaga keelatud. Liikme surma puhul läheb tema osamaks üle perekonnaliikmeile seaduses kindlaksmääratud pärimiskorras.

Tarbijate kooperatiivi liikme elukoha muutmisel viiakse tema osamaksud üle tarbijate kooperatiivile liikme uues elukohas. Kui liikme uues elukohas ei ole tarbijate kooperatiivi, antakse temale osamaksud tagasi eelpoolnäidatud korras ja tähtaegadel.

Tsentrosojuzi presiidiumi poolt on kinnitatud järgmine osamaksude kogumise kord tarbijate kooperatiivi liikmetelt.

Kui tarbijate kooperatiiv teenindab üht asustatud punkti või mitut punkti, mis asuvad kooperatiivi juhatusest mitte üle 2 km kaugusel, siis toimetab osamaksude vastuvõtmist juhatuse kassapidaja. Tarbijate kooperatiivi juhatuse kontorist üle 2 km kaugusel asuvates asundustes toimetavad osamaksude kogumist kaupluste juhatajad, müüjad, kaupluste kassapidajad ja teised isikud tarbijate kooperatiivi alaliste koosseisuliste töötajate hulgast, kes on selleks tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt volitatud. Märgime, et Tsentrosojuzi juhiste kohaselt ei või arvealatöötajad toimetada osamaksude vastuvõtmist.

Osamaksude vastuvõtmist tarbijate kooperatiivi liikmetelt toimetatakse ainult ühtsete osamaksu-markide järgi. Igale osamaksude kogujale antakse aruandluseks tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt välja mitmesuguse väärtusega osamaksu-marke. Osamaksude koguja kannab varalist vastutust tema poolt saadud osamaksu-markide allesoleku eest nominaalväärtuses.

Osamakse vastu võttes kleebib koguja tarbijate kooperatiivi liikme raamatusse osamaksu-marke, millede väärtus (s. o. markidel tähendatud summa) peab vastama vastuvõetud osamaksude summale. Liikmeraamatus sissekleebitud osamaksu-mark kustutatakse osamaksude koguja allkirjaga ja margile märgitakse liikmeraamatusse sissekleepimise kuupäev. Üheaegselt osamaksu-markide sissekleepimisega kirjutatakse vastuvõetud osamaksude summa vastuvõtja poolt sisse järgmist vormi aruandesse (vt. lk. 129).

Vastuvõetud osamaksusumma sissekandmist aruandesse tõestatakse selle tarbijate kooperatiivi liikme allkirjaga, kes maksis osamaksu tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt osamaksude kogumiseks volitatud isiku kätte.

Viispäevaku lõppemisel võtab koguja vastuvõetud osamaksude summa aruande järgi kokku, kirjutab lõppsumma sõnadega, kirjutab aruandele alla ja annab selle koos vastuvõetud rahaga tarbijate kooperatiivi juhatuse kontorisse. Kui osamaksude kogujaks on kaupluse juhataja, siis antakse osa-

maksude aruanne koos kogutud rahaga tarbijate kooperatiivi juhatusse üheaegselt kauba-rahalise aruandega. Tarbijate kooperatiivi esimees, juhatuse liikmed ja kassapidaja annavad nende poolt kogutud osamaksud tarbijate kooperatiivi juhatuse kassasse ära iga päev.

Pärast kirjete õigsuse kontrollimist osamaksude kogumise aruandes kirjutab tarbijate kooperatiivi raamatupidaja koguja poolt vastuvõetud ja juhatuse kassasse äraantud osamaksude summale kassa sissetuleku-orderi. Kassa sissetuleku-orderi number, mille järgi kogutud raha on vastu võetud, märgitakse aruandele. Osamaksude kogumise aruande all olev teatis kogutud raha äraandmise kohta kirjutatakse alla tarbijate kooperatiivi raamatupidaja ja koguja poolt.

ARUANNE nr. 47

Semjonovski Tarbijate Kooperatiivi liikmetelt osamaksude kogumise kohta 16. märtsist kuni 20. märtsini 1944. aastal.

Osamaksu kogumiseks volitatakse sm. **Vassiljevit, Pjotr Sergejevitši,** kes töötab Semjonovski Tarbijate Kooperatiivi kaupluse nr. 7 müüjana.[1]

P. A. Juhatuse esimees ..... (allkiri) Raamatupidaja ..... (allkiri)

Kuu ja päev	Jrk. nr-id	Liikme perekonna-, ees- ja isanimi (täielikult)	Asundus	Kooperatiivi liikmeraamatu number	Sissemaksstud aruande järgi liikme poolt ja kleebitud liikmeraamatusse marke summas rbl.	Liikme allkiri
1	2	3	4	5	6	7
Märts 16	1	Petrov, Ivan Kuzmitš	Potšinki	1386	15. —	allkiri
„ 16	2	Gromov, Pjotr Ivanovitš	Potšinki	1343	10. —	allkiri
		jne.				

Kokku kogutud ükssada nelikümmend viis rubla.

Koguja (allkiri)

Käesoleva aruande järgi kogutud raha kokku ükssada nelikümmend viis rubla on tarbijate kooperatiivi kassasse vastu võetud sissetuleku-orderi nr. 364 järgi 20. märtsist 1944. a.

Koguja (allkiri) Raamatupidaja (allkiri)

---

[1] Nüüd pole enam lubatud müügitegelastel osamakse koguda. (Toimetaja.)

Isikliku konto nr-id	Teatmed liikme kohta	Liikmete üldkoosoleku otsuse ja Tarbijate kooperatiivi põhikirja §§ 11, 12 ja 54 kohaselt								Osamaksu üleviimine, tagasimaksmine või mahakandmine kahjude katteks (deebet)				
		Liikmete üldkoosoleku otsuse kuupäev osamaksu suuruse määramise kohta	Määratud osamaksu suurus rublades	Maksmise tähtaeg	Juurdearvamised osamaksule				Märkus väljaandmise või osamaksu arvestamise kohta	Tekst	Dokument	Žurnaali laus. nr-id	Kuupäev	Summa
					Päev, kuu, aasta	Žurnaali laus. nr-id	Juurdearvatud							
							Millise aasta kasumist	Summa						
	Perekonnanimi: Orlov Nimi: Grigori Isanimi: Stepanovitš Tarbijate kooperatiivi liige 4. maist 1939. a. Elukoht: Voznessenski küla Tegevusala: kolhoosnik	14/II 39	50 r.	12 kuud	6/III 46	187	1939	10 r.	Arvatud osamaksu					

Liikme isikliku konto vormi järg

Osamaksude sissetulek (kreedit)

Päev, kuu aasta	Osamaksude kogumise aruande nr-id	Kassa sissetulekuorderi nr-id	Žurnaali laus. nr-id	Liikme poolt sisse makstud	Jääb maksta	Päev, kuu, aasta	Osamaksude kogumise aruande nr-id	Kassa sissetulekuorderi nr-id	Žurnaali laus. nr-id	Liikme poolt sisse makstud	Jääb maksta	Päev, kuu, aasta	Osamaksude kogumise aruande nr-id	Kassa sissetulekuorderi nr-id	Žurnaali laus. nr-id	Liikme poolt sisse makstud	Jääb maksta
4./V 39	39	172	94	20	30												
3./VIII 39	147	84	17	20	10												
6./VI 40	—	—	24	10													

Tarbijate kooperatiivi juhatuse kassasse sissetulnud osamaksude summaga debiteeritakse kontot nr. 1 „Kassa" ja krediteeritakse kontot nr. 12 „Osamaksufond".

Konto nr. 12 „Osamaksufond" analüütilist arvestust peetakse raamatus, kus igale tarbijate kooperatiivi liikmele avatakse eraldi isiklik konto.

Liikmete isiklike kontode raamat omab järgmist vormi (vt. lk. 130).

Liikme elukoha muutmisel viiakse osamaksude summa kooperatiivi poolt, milles ta oli liikmeks vana elukoha järgi, üle tarbijate kooperatiivi liikme uue elukoha järgi. Elukohta vahetanud liikme mahaarvestamine toimub tema avalduse alusel, mis tehtud enne ärasõitu uude elukohta. Üheaegselt arvestuselt mahavõtmisega võetakse liikmelt ära ka liikmeraamat, mille vastu talle antakse teatis järgmise vormi järgi (vt. lk. 133).

Niisuguse teatise konts jääb tarbijate kooperatiivi asjatoimetuse juurde ja seda kasutatakse edaspidi alusena osamaksu summa üleviimiseks postiteel tarbijate kooperatiivile liikme uue elukoha järgi.

Uude elukohta sõitnud liikmetele väljaantud teatiste operatiivset arvestust peetakse tarbijate kooperatiivi raamatupidaja poolt järgmist vormi raamatus:

Raamat liikmete registreerimiseks, kes tarbijate kooperatiivist on välja astunud seoses elukoha muutmisega

Registreerimise kuupäev	Järjekorra nr-id	Liikme perekonna-, eesja isanimi (täielikult)	Väljaantud teatise nr-id	Osamaksu summa liikmeraamatu ja isikliku konto järgi	Pärast teatise andmist		Märkused osamaksu ja kasumist juurdearvamise üleviimise kohta			Märkus
					Osamaksu maha kirjutatud kahjude katmiseks aastaaruande järgi	Osamaksule kasumist juurde arvatud	Dokument, mille järgi raha on üle viidud		Üleviidud summa	
							Nimetus	nr.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

Uude elukohta jõudes esitab liige tarbijate kooperatiivile endise elukoha tarbijate kooperatiivilt saadud teatise ja saab selle teatise vastu uue liikmeraamatu. Uude liikmeraamatusse kirjutatakse kogu teatises näidatud osamaksu summa. Teistest tarbijate kooperatiividest ületulnud liikmetelt saadud teatised registreeritakse erilises operatiivse arvestuse raamatus ja hoitakse alal selleks eraldi määratud ülekandmist ootavate osamaksude mapis. Uutena juurdetulnud liikmete registreerimise raamat omab järgmist vormi:

Raamat liikmete registreerimiseks, kes on tarbijate kooperatiivi juurde tulnud seoses elukoha muutmisega

Registreerimise kuupäev	Järjekorra nr-id	Liikme perekonna-, eesja isanimi (täielikult)	Tarbijate kooperatiivi nimetus ja aadress, kust liige on tulnud	Saadud teatise nr. ja kuupäev	Osamaksu summa teatise järgi	Väljaantud liikmeraamatu nr.	Osamaksu ülekandmise nõudmise nr. ja kuupäev	Märkus ülekande saamise kohta		Muutused täienduseks saadud teatisele		Märkus
								Sissetulekudokumendi nimetus ja nr.	Saadud summa	Osamaksu maha kirjutatud kahjude katteks	Osamaksule juurde arvatud kasumit	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Uude elukohta üleminevatele liikmetele väljaantavatel teatistel on rebitavad talongid. Kümme päeva pärast aasta lõpetamist, mille kestel liikmed läksid üle uude tarbijate kooperatiivi, rebib viimane ära teatiste talongid ja saadab need tarbijate kooperatiividele, kelle poolt need teatised on välja antud. Teatiste rebitavad talongid saadetakse postiteel koos nõudmisega juurdetulnud liikmete teatistes näidatud osamaksusummade ülekandmiseks. Selle nõudmise vorm on järgmine:

NÕUDMINE nr. 18
8. jaanuaril 1944. a.

Kellele — **Petrovski Tarb. Koop.**
(tarbijate kooperatiivi nimetus)
(rajooni nimetus)
(rajooni)
(oblasti nimetus)
(oblasti, krai, vabariigi)

Käesolevale kaasalisatud teatiste talongi nr. 45 järgi, mis saadud Teilt väljaastunud liikmetelt ja kes on meie tarbijate kooperatiivis arvele võetud teatistes näidatud osamaksusummaga, palume meile üle kanda nende osamaksud **kaheksakümne rbl.** ..... **kop.** suuruses summas
(sõnadega)

aadressil

Konstantinovski Tarb. Koop.
(tarbijate kooperatiivi nimetus)
(rajooni nimetus)
(rajooni)
(oblasti nimetus)
(oblasti, krai, vabariigi)

Juhatuse esimees (allkiri)
Raamatupidaja (allkiri)

TEATIS nr. 45 KONTS

6. detsembril 1943. a.

välja antud kod. **Petrov,**
(perekonnanimi,

Ilja Petrovitšile
nimi, isanimi)
kes oli liikmeks
10. maist 1939. a. ja omas
tasutud osamaksu summas
80 rbl. ..... kop.
Kooperatiivi liikmeraamat
nr. 1364 vastu võetud

Raamatupidaja .....
(allkiri)

Nõudmine osamaksu üle-
viimiseks on saadud
15. jaanuaril 1944. a.
Konstantinovski Tarbijate
Kooperatiivilt .....

.....
(oblast, krai, vabariik)

8. jaanuaril 1944. a.

nr. 18 all.

Raamatupidaja .....
(allkiri)

Petrovski Tarbijate Kooperatiiv .....

.....
(tarbijate kooperatiivi nimetus)
rajoon .....
(oblast, krai, vabariik)

TEATIS nr. 45

6. detsembril 1943. a.

Välja antud kod. **Petrov, Ilja Petrovitšile**
(perekonna-, ees- ja isanimi, täielikult)
selles, et tema oli meie tarbijate kooperatiivi liikmeks 10. maist 1939. a. ja omab tasutud osamaksu (pärast asetleidnud mahakirjutuste mahaarvamist kahjude katteks bilansside järgi) kaheksakümne rbl. (80.— rbl.) ..... kop. summas.

Käesolev teatis on välja antud kooperatiivi liikmeraamatu nr. 1364 vastu seoses tema ärasõiduga meie tarbijate kooperatiivi tegevuspiirkonnast.

Aastaaruande kinnitamisel liikmete üldkoosoleku (volinike koosoleku) poolt ja kõigi arvlemiste korraldamisel tarbijate kooperatiiviga tema osamaksu ülejääk viiakse meie poolt üle hiljemalt kümne päeva jooksul pärast aruande kinnitamist sellele tarbijate kooperatiivile, kus tema arvele võeti.

Juhatuse esimees .....
(allkiri)
P. A. Raamatupidaja .....
(allkiri)

Käesoleva teatise vastu on välja antud kooperatiivi liikmeraamat .....

.....
(tarbijate kooperatiivi nimetus, numbri all)
Raamatupidaja .....

TEATIS nr. 45 TALONG

6. detsembrist 1943. a.

Teatise väljaandnud tarbijate kooperatiivi nimetus:
Petrovski .....
(rajoon)

Välja antud kod. **Petrov,**
(perekonna,

Ilja Petrovitšile
ees- ja isanimi)

Osamaks kaheksakümmend rbl. ..... kop.
(sõnadega)

Juh. esimees .....
(allkiri)

Raamatupidaja .....

P. A.

Tarbijate kooperatiivi nimetus, milles liige võeti arvele uue elukoha järgi

.....
(täidetakse tarbijate koope-
.....
ratiivi poolt liikme uue elu-
.....
koha järgi)

(Käesolev rebitav teatise talong saadetakse tarbijate kooperatiivile, kust liige tuli).

Nõudmine kirjutatakse välja 2 eksemplaris, üks eksemplar (teatise rebitavate talongidega) lähetatakse tarbijate kooperatiivile liikme endise elukoha järgi, teine aga jääb kontrolli otstarbel selle kooperatiivi asjaajamisse, kes kirjutas välja nõudmise.

Pärast tarbijate kooperatiivi aastaaruande kinnitamist peakoosoleku poolt on kooperatiiv kohustatud teise tarbijate kooperatiivi üleläinud liikmetele kuuluvad osamaksu summad üle kandma nende uue elukoha järgi. Postiteel osamaksude ümberarvestamise korras ülekantavale rahasummale koostatakse raamatupidamislausend:

Deebet konto nr. 12 „Osamaksufond" — ärasõitnud liikmete osamaksud

Kreedit konto nr. 1 „Kassa" või nr. 2 „Riigipank" (kuuluvuselt).

Teistest tarbijate kooperatiividest ületulnud liikmete osamaksusummale koostab ülekande saanud tarbijate kooperatiivi raamatupidamine kirjendi, milles debiteerib kontot nr. 1 „Kassa" või kontot nr. 2 „Riigipank" ja krediteerib kontot nr. 12 „Osamaksufond". Sissetulnud ülekande summa kohta tehakse samal ajal sissekanne teistest tarbijate kooperatiividest ületulnud liikmete operatiivse arvestuse raamatusse.

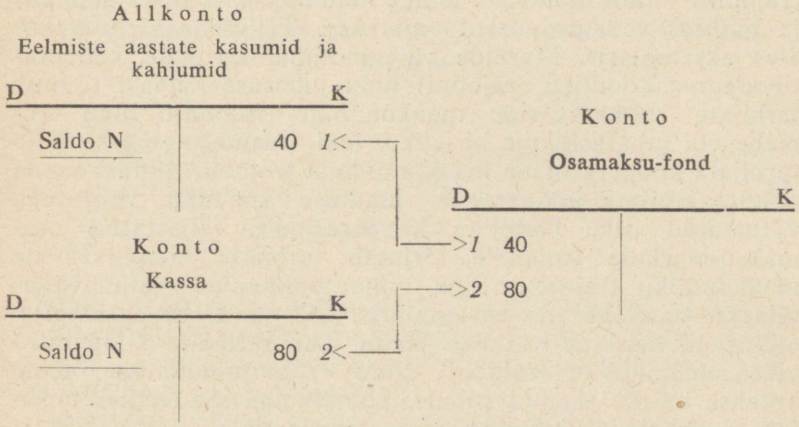
Ülemal oli märgitud, et aasta kahjuga lõpetanud tarbijate kooperatiiv võib põhifondi ülejäägi puudumisel liikmete koosoleku otsusel osa osamaksudest määrata kahju katteks.

Sel juhul kannab tarbijate kooperatiiv, kust liige lahkus, üle selle osa osamaksust, mis jäi järele pärast kahjude katmist osamaksude arvel. Osamakse ülekandva tarbijate kooperatiivi raamatupidamises kajastub see operatsioon nii (vt. lk. 135).

Mittetäieliku osamaksude summa saanud tarbijate kooperatiiv arvestab enda juures osamaksu-fondi suurendamiseks ainult tegelikult saadud summa. Vahe teisest tarbijate kooperatiivist tulnud liikme teatises näidatud summa ja tegelikult saadud summa vahel kantakse sisse liikme liikmeraamatusse. Pärast sissekandeid on liikmeraamatusse sissekantud osamaksude summa ja liikmete isiklikul kontol arvestatud osamaksude summa võrdne. Tarbijate kooperatiivi kahjude katteks kinnipeetud osamaksude summa on liige kohustatud sisse maksma juhatuse poolt määratud tähtaegadel.

SKEEM

(osamaksudest osa kinnipidamisega tarbijate kooperatiivi kahjude katteks)

§ 25. Osamaksu-markide ja arvestusele kuuluvate plankide arvestus

Osamaksu-margid, kooperatiivi liikmeraamatud ja aruanded osamaksude kogumiseks on arvestusele kuuluvad plangid. Arvestusele kuuluvate plankide hooletu hoidmine, õigeaegse ja täpse arvestuse puudumine, halb kontroll osamaksumarkide ja teiste arvestusele kuuluvate plankide üle, mis on osamaksude kogumiseks volitatud isikute käes aruandlusel, võivad luua soodsad tingimused kogutud osamaksusummade varastamiseks ja teisteks kuritarvitusteks. Sellepärast tuleb pöörata kõige tõsisemat tähelepanu osamaksude dokumenteerimise plankide kohase hoidmise ja arvestuse organiseerimisele ning varaliselt vastutavate isikute juures olevate osamaksu-markide ja teiste plankide üle rangeima kontrolli organiseerimisele.

Vaatame läbi osamaksu-markide ja teiste arvestusele kuuluvate plankide arvestamise korra.

I. Osamaksu-markide arvestus

Osamaksu-marke valmistatakse tsentraliseeritult. Osamaksu-markide saamiseks peab tarbijate kooperatiiv õigeaegselt esitama tarbijate kooperatiivide maakondlikule (rajooni) liidule tellimise, milles näidatakse, millises summas ja millises väärtuses neid vajatakse. Tellimine kirjutatakse 3-es eksemplaris. Markide väljaandmine tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu juhatuse kassast toimub tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu esimehe või juhatusliikme kirjalikul loal. Osamaksu-marke võib tarbijate kooperatiivide maakondlikust (rajooni) liidust saada ainult tarbijate kooperatiivi juhatuse kirjaliku volitusega varustatud isik. Tarbijate kooperatiivile väljastatud osamaksu-markide summale kirjutab tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu raamatupidamine välja väljamineku-saatelehe 3-es eksemplaris. Üks saatelehe eksemplar, allkirjaga markide saamise kohta jääb tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu raamatupidamisse, teine antakse marke saanud isikule, kolmas aga saadetakse tarbijate kooperatiivi juhatuse raamatupidamisse.

Tarbijate kooperatiivi voliniku poolt tarbijate kooperatiivide maakondlikust (rajooni) liidust saadud osamaksu-margid antakse voliniku tagasijõudmisel maakondlikust (rajooni) liidust kohe kooperatiivi kassapidajale ja hoitakse kassapidaja poolt alal tulekindlas kapis või rahakastis. Kaasatoodud osamaksu-markide üleandmine kassapidajale toimub juhatuse esimehe ja raamatupidaja juuresolekul. Kogu sissetulnud osamaksu-markide summale kirjutatakse välja sissetuleku-saateleht, milles näidatakse vastuvõetud osamaksu-markide hulk, eraldi iga väärtuse liigi järgi, ja nende väärtuse üldsumma nominaalhinnas. Kui osamaksu-markide vastuvõtmisel tarbijate kooperatiivi volinikult ilmneb nende puudujääk, koostatakse selle kohta akt. Markide puudujääk nende nominaalväärtuses kantakse marke saanud voliniku isiklikule kontole ja nõutakse temalt sisse kindlaksmääratud korras.

Tarbijate kooperatiivi sissetulevad osamaksu-margid arvestatakse markidel märgitud nominaalväärtuses. Markide arvestust peetakse järgmisel kontode paaril väljaspool bilanssi:

Nr. 01 „Aruandmisele kuuluvad plangid“ (aktiivne), ja
Nr. 02 „Aruandmisele kuuluvate plankide väljalask“ (passiivne).

Osamaksu-markide sissetulek nendel kahel kontol väljaspool bilanssi kajastub järgmisel viisil:

Tarbijate kooperatiivi osamaksu-markide sissetulekuks arvestamise

SKEEM

Konto Aruandmisele kuuluvate plankide väljalask		Konto Aruandmisele kuuluvad plangid	
D	K	D	K
	1000 /1	/1	1000

Konto nr. 01 „Aruandmisele kuuluvad plangid“ analüütilist arvestust peetakse aruandekohuslikkude isikute järgi, konto nr. 02 „Aruandmisele kuuluvate plankide väljalask“ aga kronoloogilises järjekorras.

Osamaksu-markide omandamise kulud (s. o. nende valmistamise väärtuse ja edasitoimetamise tasumine) arvestatakse kontol nr. 8 „Käibekulud“.

Osamaksu-markide väljaandmine osamaksude kogujaile toimub tarbijate kooperatiivi juhatuse esimehe või juhatusliikme korraldusel ja vormistatakse väljamineku-saatelehega. Kogujale väljaantud osamaksu-markide summa võrra väheneb kassapidaja juures olevate markide jääk ja varaline vastutus nende allesoleku eest läheb üle osamaksude kogujale. Osamaksu-markide väljaandmine osamaksude kogujale vormistatakse raamatupidamis-arvestuses järgmise kirjendiga:

Deebet konto nr. 01 „Aruandmisele kuuluvad plangid“
(osamaksude kogujate isiklike kontode järgi)

Kreedit konto nr. 01 „Aruandmisele kuuluvad plangid“
(tarbijate kooperatiivi kassapidaja isikliku konto järgi).

Osamaksude koguja on kohustatud tema poolt kogutud summad tarbijate kooperatiivi juhatuse kassasse ära andma mitte harvemalt kui üks kord viispäevakus. Üheaegselt raha

ja kogutud osamaksude aruande äraandmisega esitab koguja tarbijate kooperatiivi juhatusele aruande osamaksu-markide liikumisest. Selle aruande vorm on järgmine:

Semjonovski Tarbijate Kooperatiiv
(tarbijate kooperatiivi nimetus)
Semjonovski rajoon, Gorki oblast
(rajooni, oblasti, krai, vabariigi nimetus)

Osamaksude koguja Ivanov, Leonti Matvejevitši

ARUANNE NR. 47

osamaksu-markide liikumise kohta perioodil 1. kuni 5. märtsini 1944.

Kirjete sisu	Markide hulk (tk.) kupüüride järgi					Nominaalväärtuse summas
	1 r.	3 r.	5 r.	10 r.		
A	1	2	3	4	5	6
1. Jääk aruandeperioodi alguseks . . .	10	5	20	8	—	205
2. Saadud 2. märtsil orderi nr. 96 järgi 2. III 44	—	10	10	5	—	130
3. Kulutatud (kleebitud liikmete liikmeraamatutesse) vastavalt osamaksude kogumise aruandele nr. 32	X	X	X	X	X	245
4. Jääk aruandeperioodi lõpuks . . .	5		9	4		90

Kuupäev 5. märtsil 1944. a.

Koguja (allkiri)

Markide jäägi allesolek kontrollitud (allkiri)

Aruanne kontrollitud (raamatupidaja allkiri)

Osamaksu-markide aruanne kontrollitakse tarbijate kooperatiivi raamatupidaja poolt. Pärast aruandekohusliku isiku poolt väljatoodud kokkuvõtete õigsuse kontrollimist võrreldakse kulutatud osamaksu-markide summat kogutud osamaksude summaga. Need summad peavad olema üksteisega võrdsed. Pärast seda võrreldakse osamaksu-markide jääki koguja juures tema aruandes väljatoodud jäägiga. Kui sellejuures avastatakse puudujääk, nõutakse viimane kogujalt sisse puuduvate markide nominaalväärtuses.

Koguja poolt kulutatud (liikmeraamatutesse kleebitud) osamaksu-markide summale koostatakse markide nominaalväärtuses järgmine raamatupidamislausend:

Deebet konto nr. 02 „Aruandmisele kuuluvate plankide väljalask"

Kreedit konto nr. 01 „Aruandmisele kuuluvad plangid".

Selle kirjendi koostamise aluseks on raamatupidaja poolt kontrollitud osamaksu-markide liikumise aruanne. Peale selle, mitte harvemalt kui üks kord kuus, toimetatakse osamaksu-markide üldist inventeerimist kassapidaja ja kõigi aruandekohuslikkude isikute juures.

Tarbijate kooperatiiv peab igal kuul võrdlema oma raamatupidamise arvestust osamaksu-markide saamises tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu raamatupidamise arvestusega osamaksu-markide väljastamises tarbijate kooperatiivile.

2. Kooperatiivi liikmeraamatute ja osamaksude kogumise aruandeplankide arvestus

Kooperatiivi liikmeraamatud ja osamaksude kogumise aruandeplangid, nagu osamaksu-margidki, arvestab tarbijate kooperatiiv aruandmisele kuuluvate plankidena kontodel väljaspool bilanssi: nr. 01 „Aruandmisele kuuluvad plangid", ja nr. 02 „Aruandmisele kuuluvate plankide väljalask". Kooperatiivi liikmeraamatud arvestatakse väljaspool-bilanssikontodel realiseerimise väärtuses, osamaksude kogumise aruandeplangid aga üks rubla aruandeplank.

Kooperatiivi liikmeraamatute väljaandmine registreeritakse liikmeraamatute vahetamise aruandes, mida teostatakse liikmete ümberregistreerimisel, või tarbijate kooperatiivi liikmete hulka uuelt vastuvõetud isikuilt sisseaste- ja osamaksu saamise aruandes.

Osamaksude kogumise aruannete väljamineku registreerimist teostatakse kuulistes arvestuslehtedes, mida peetakse tarbijate kooperatiivi raamatupidaja poolt järgmises vormis:

Aruande nr.	Aruande saanud koguja perekonna-, ees- ja isanimi	Amet	Aruande väljaandmise kuupäev	Allkiri aruande saamise kohta	Märkus aruande tagastamise kohta	
					Kuupäev	Kogutud osamaksude summa aruande järgi

Kooperatiivi liikmeraamatud antakse liikmeile välja kindlaksmääratud maksu eest. Sellepärast, sõltumata arvestamisest kontodel väljaspool bilanssi, need arvestatakse samuti ka kontol nr. 15 „Materjalid" tegeliku omahinnaga. Vastavalt raamatute väljaandmisele liikmeile, koostatakse liikmeilt saadud summale raamatupidamislausend:

Deebet konto nr. 1 „Kassa" — liikmeilt saadud raamatute väärtusega.

Kreedit konto nr. 15 „Materjalid" — väljaantud raamatute omaväärtusega.

Kreedit konto nr. 23 „Kahjumid ja kasumid" — vahega liikmeilt saadud raamatute väärtuse ja nende tegeliku omaväärtuse vahel.

Kooperatiivi liikmeraamatute analüütilist arvestust kontol nr. 15 „Materjalid" peetakse koguseliselt ja summaliselt varaliselt vastutavate isikute järgi.

§ 26. Põhifondi arvestus

Põhifondi arvatakse tagastamisele mittekuuluvad sisseastemaksud liikmeilt, igal aastal aruandeaastal saadud puhta kasumi jaotamisel tehtavad mahaarvamised kasumist (määral, mitte alla 50% jaotamisele kuuluvast kasumi summast) ja kõik muud tarbijate kooperatiivi sissetulevad ja tagastamisele mittekuuluvad vahendid. Kõik tarbijate kooperatiivi fondid, peale osamaksufondi, arvestatakse kontol nr. 18 „Fondid", kus põhifondi arvestamiseks on eraldatud eri allkonto „Põhifondi" nimetusega.

Liikmete sisseastemaksud kirjutatakse samuti osamaksude kogumise aruandesse. See aruanne koos kassa sissetulekuorderiga ongi aluseks liikmete sisseastemaksu summade sissekandmiseks konto nr. 1 „Kassa" (allkonto „Peakassa") deebetisse ja konto nr. 18 „Fondid" (allkonto „Põhifond") kreeditisse.

Põhifondi suurendamiseks minevad arvestus-ülekanded kasumist kajastatakse jooksva arvestuse allkontodel allkonto „Kasumid ja kahjumid eelmistest aastatest" deebetis ja allkonto „Põhifond" kreeditis.

Tarbijate kooperatiivi sissetulevad ja tagastamisele mittekuuluvad vahendid kirjendatakse kontode deebetisse, milledel arvestatakse sissetulevad väärtused, ja konto nr. 18 „Fondid" (allkonto „Põhifond") kreeditisse.

Kui tarbijate kooperatiiv ise annab üle väärtused tagastamisele mittekuuluvas korras (näiteks osa vahendite tasuta üleandmine teisele organisatsioonile seoses reorganiseerimisega või teistel põhjustel), siis niisuguste vahendite väärtus arvestatakse allkonto „Põhifond" deebetisse kontode kreediti järgi, milledel kuni üleandmiseni arvestati üleantud vahendeid.

Vastavalt raamatupidamise aruannete ja bilansside määrusele juurdearvamine põhivahendite kulumiseks (kindlaksmääratud normide järgi) arvestatakse põhifondi vähendamiseks. Sealjuures koostatakse järgmine raamatupidamislausend:

Deebet konto nr. 18 „Fondid" (allkonto „Põhifond")

Kreedit konto nr. 25 „Põhivahendite kulumine".

Tulud või kahjud põhivahendite likvideerimisest kirjendatakse vastavalt põhifondi suurendamiseks või vähendamiseks. Siin me ei esita üksikasjalikku kontode korrespondeerimist põhivahendite kulumise arvestamisel tarbijate kooperatiivi juhatuse ja tema ettevõtete raamatupidamises, samuti ka mitte kirjendeid põhivahendite likvideerimisest saadud tulude ja kahjude mahakirjutamises, kuna need küsimused on kõik üksikasjalikult valgustatud peatükis „Põhivahendite arvestus".

Põhifondi vähendamiseks kirjendatakse samuti ka rendi-tud põhivahenditele tehtud kulutuste katmine ja tarbijate kooperatiivi kapitaalmahutuste finantseerimiseks assigneeri-tud käibevahendite summad. Vastupidiselt, kapitaalmahu-tuste finantseerimiseks ärakasutatud erifondide summad lii-detakse põhifondiga. Peatükis „Kapitaalmahutuste arvestus" on need küsimused valgustatud üksikasjalikumalt.

Eelpool juba märkisime, et liikmete koosoleku otsusel võib põhifondi kasutada kahjumi katteks, kui tarbijate kooperatiiv möödunud aastal lõpetas oma töö kahjumiga. Kahjumi katmise aluseks põhifondi vähendamisega on liik-mete üldkoosoleku või volinike koosoleku otsus. Kahjumisum-male, mis kuulub katmisele põhifondist, koostab tarbijate kooperatiivi raamatupidaja lausendi:

Deebet konto nr. 18 „Fondid" (allkonto „Põhifond")

Kreedit konto nr. 23 „Kahjumid ja kasu-mid" (allkonto „Kasumid ja kahjumid eelmistest aastatest").

Üksikutel erijuhtudel võib osutuda, et varem suurte kah-jumitega töötanud tarbijate kooperatiiv ei oma põhifondi. Samal ajal on vaja juurde arvata põhivahendite kulumist, maha kanda kahjumeid osa põhivahendite jooksvast likvi-deerimisest ja teha teisi sissekandeid, mis kuuluvad kandmi-sele allkonto „Põhifond" deebetisse. Oma majanduslikult laadilt on põhifondi allkonto passiivne ning ei või omada deebeti-saldot. Sellepärast neil juhtudel, kui tarbijate koope-ratiiv ei oma põhifondi, põhifondi deebetisse kandmisele kuuluvad summad kirjendatakse kontole nr. 22 „Eraldatud vahendid", milles niisuguste summade arvestamiseks on ava-tud eraldi allkonto nimetuse all „Põhifondist mahakirjutata-vad summad".

Tuleb alla kriipsutada, et selle allkonto deebetisse võib sissekandeid teha ainult sel juhul, kui tarbijate kooperatiivil ei ole põhifondi. Summade kogunemisel põhifondi arvesta-takse allkonto „Põhifondist mahakirjutatavad summad" saldo üle allkonto „Põhifond" deebetisse. Ümberarvestamist tehakse allkontole „Põhifond" kogunenud summade piires.

§ 27. Kultuurfondi (kaadrite ettevalmistamise fondi) arvestus

Kultuurfond (kaadrite ettevalmistamise fond) on ette nähtud kaadrite ettevalmistamise ja tarbijate kooperatiivi poolt liikmete keskel läbiviidava organisatsioonilis-massilise ning kultuur-haridusliku töö finantseerimiseks. Kultuurfondi moodustamise allikaiks tarbijate kooperatiivis on iga-aastase kasumi jaotamise korras tehtavad ülekanded kasumist, jooksvad ülekanded kaubanduslikult jaekäibelt ning pagaritööstuste, ühiskondliku toitlustamise ettevõtete ja alkoholita jookide tootmise ettevõtete käibelt.

Ülekanded käibelt tehakse igas kuus normide järgi, mis on kindlaks määratud protsentides käibest. Protsendi määr, millega tehakse ülekandeid, määratakse kindlaks kõrgemaastmeliste kooperatiiv-organisatsioonide poolt. Ülekandesummad arvatakse käibekuludeks, kui ülekanded tehakse jaekäibelt, või toodangu omahinna hulka (tööstusettevõtteis).

Ülekandesummad kasumist kultuurfondi kajastatakse kasumi jaotamisel raamatupidamis-arvestuses järgmise kirjendiga:

Deebet konto nr. 23 „Kahjumid ja kasumid“ (allkonto „Kasumid ja kahjumid eelmistest aastatest“)

Kreedit konto nr. 18 „Fondid“ (allkonto „Kultuurfond“).

Ülekanded kultuurfondi tarbijate kooperatiivi kaubanduslikult jaekäibelt kajastatakse raamatupidamis-arvestuses kirjendiga:

Deebet konto nr. 8 „Käibekulud“ (allkonto „Kaubanduse käibekulud“)

Kreedit konto nr. 18 „Fondid“ (allkonto „Kultuurfond“).

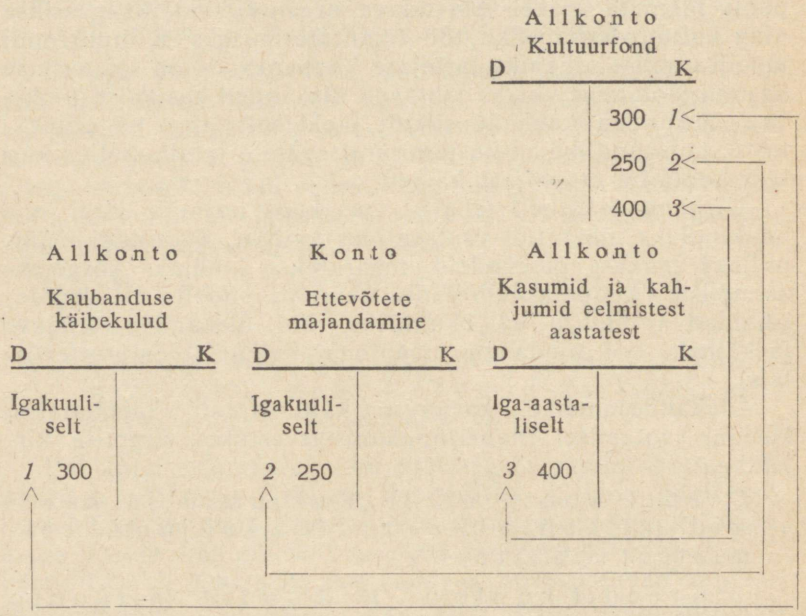
Ülekandesummale pagaritööstuste, ühiskondliku toitlustamise ettevõtete ja alkoholita jookide tootmise ettevõtete käibelt koostatakse järgmine raamatupidamislausend:

Deebet konto nr. 16 „Ettevõtete majandamine“

Kreedit konto nr. 18 „Fondid“ (allkonto „Kultuurfond“).

SKEEM

kirjenditeks ülekannete arvestamisel kultuurfondi

Vastavalt NSVL RKN-i määrusele 22. detsembrist 1939. a. jääb mitte vähem kui 20% kultuurfondi summast tarbijate kooperatiivi korraldusse ja kuni 80% kantakse üle tarbijate kooperatiivide vabariikliku, krai või oblasti liidule kooperatiivsete instituutide, tehnikumide ja kursuste ülalpidamise kuludeks, mis on vabariiklike, oblastite ja kraide liitude ja Tsentrosojuzi juhtimisel. Kultuurfondi vahendite summale, mis on üle kantud tarbijate kooperatiivide vabariiklikule (oblasti) liidule, koostatakse tarbijate kooperatiivi raamatupidamises järgmine kirjend:

Deebet konto nr. 18 „Fondid“ (allkonto „Kultuurfond“)

Kreedit konto nr. 2 „Riigipank“.

Tarbijate kooperatiivi korraldusse jäänud 20% kultuurfondi vahenditest kulutatakse tarbijate kooperatiivi kaadrite ettevalmistamiseks ja kvalifikatsiooni tõstmiseks, organisatsioonilis-massilisteks ja kultuur-hariduslikeks üritusteks, mida tarbijate kooperatiiv teostab liikmete hulgas.

Üritused, millede finantseerimiseks tarbijate kooperatiiv võib kulutada tema korraldusse jäänud kultuurfondi vahendeid, on loetletud tarbijate kooperatiivi kultuurfondi määruses. See määrus kinnitati Tsentrosojuzi presiidiumi otsusega 28. novembrist 1940. a. nr. 646. Kulutusi vajadusteks, mis kaetakse selle fondiga, teeb tarbijate kooperatiiv liikmete üldkoosoleku või volinike koosoleku poolt kinnitatud eelarvete järgi. Kulutusi võib teha ainult fondi summade piires. Tarbijate kooperatiivil ei ole õigust väljaminekuid teha kaadrite ettevalmistamiseks, organisatsioonilis-massilisteks ja kultuur-hariduslikeks üritusteks kultuurfondi vahendite puudumisel, s. o. tulevaste ülekandmiste arvel kultuurfondi.

Tarbijate kooperatiivi poolt kultuurfondi arvel tehtavad kulutused arvestatakse allkonto „Kultuurfond" deebetisse kontode kreediti järgi, milledel arvestatakse rahalised vahendid, arveldused jms. Analüütilise arvestuse raamatus allkonto „Kultuurfond" kreediti sissekanded tehakse kronoloogilises järjekorras. Selle allkonto deebeti-poolt peetakse aga liikmete üldkoosoleku poolt kinnitatud eelarve põhiartiklite järgi. Niisugune fondi ja selle arvel tehtavate väljaminekute arvestuse organiseerimine tagab kontrolli teostamist täpselt eelarvest kinnipidamise ja vahendite kulutamise üle vastavalt sihtmäärangule.

§ 28. Muude erifondide arvestus

Tarbijate kooperatiivis võib erifonde moodustada ainult valitsusorganite määruste ja Tsentrosojuzi erijuhendite alusel. Erifondide moodustamise, hoidmise, kulutamise ja arvestamise kord nähakse ette nende fondide Tsentrosojuzi presiidiumi poolt kinnitatavates määrustes. Vaatame siinkohal läbi kahe erifondi arvestamise korra, millede moodustamine on ette nähtud tarbijate kooperatiivi põhikirjaga, nimelt tar-

bijate kooperatiivi liikmete kultuur-heaolufond ja tarbijate kooperatiivi parimate töötajate premeerimisfond, samuti aga ka toidukaupu tootvate ettevõtete laiendamisfondi arvestamise korra, mille moodustamine on ette nähtud NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK määrusega 7. jaanuarist 1941. a. „Abinõudest laiatarbekaupade ja toidukaupade tootmise suurendamiseks kohalikust toorainest".

Amortisatsioonifondi ja kaubandusruumide remondi- ja ehitusfondi arvestamise küsimus on üksikasjalikult valgustatud järgnevates peatükkides, seoses põhivahendite ja kapitaalmahutuste arvestuse tundmaõppimisega.

1. Liikmete kultuur-heaolufond

Tarbijate kooperatiivi liikmete kultuur-heaolufond moodustatakse iga-aastastest kasumitest ülekantud summadest, lõppbilansi järgi väljatoodud kasumi jaotamisel, ja kulutatakse „lastemängumurude, lastesõimede, punaste nurkade ja teiste kultuur-heaoluliste ürituste läbiviimiseks tarbijate kooperatiivi liikmetele".[1]

Kultuur-heaolufondi ülekannete määr määratakse kindlaks Tsentrosojuzi presiidiumi iga-aastaste määrustega kasumite jaotamise kohta.

Ülekandesummale sellesse fondi koostatakse raamatupidamislausend:

Deebet konto nr. 23 „Kahjumid ja kasumid" (allkonto „Eelmiste aastate kasumid ja kahjumid")

Kreedit konto nr. 18 „Fondid" (allkonto „Liikmete kultuur-heaolufond").

Selle fondi vahendite kulutamine toimub kooskõlas eelarvega, mis on kinnitatud, fondi vabade summade piires, liikmete üldkoosoleku või volinike koosoleku poolt. Selle fondi vahendite arvel kulutatud summad kantakse sisse allkonto „Liikmete kultuur-heaolufondi" deebetisse kontode nr. 1 „Kassa", nr. 2 „Riigipank" jne. krediteerimisel.

---

1 Vt. NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK määrusega 25. jaanuarist 1939. a. kinnitatud tarbijate kooperatiivi normaalpõhikiri.

2. Premeerimisfond

Tarbijate kooperatiivi parimate töötajate premeerimisfond on ette nähtud kooperatiivi parimate töötajate, stahhaanovlaste ja nõukogude kooperatiivse kaubanduse löökttööliste premeerimiseks hea töö eest. Selle fondi vahendid tekivad kasumist ülekandmisest, liikmete või volinike koosoleku otsuse põhjal tarbijate kooperatiivi iga-aastasel kasumi jaotamisel. Ülekannete suurus määratakse kindlaks liikmete koosoleku poolt, kuid see ei pea olema kõrgem normist, mis on näidatud Tsentrosojuzi presiidiumi määruses kasumi jaotamise kohta. Jooksva arvestuse kontodel ülekanded premeerimisfondi moodustamiseks kajastatakse samuti, kui ülekanded liikmete kultuur-heaolufondi.

Otsused preemiate väljaandmiseks tarbijate kooperatiivi parimatele töötajatele (esimehele ja juhatuse liikmeile, revisjoni-komisjoni esimehele ja liikmeile, kaupluste ja sööklate juhatajaile ning teistele töötajatele) kinnitatakse liikmete või volinike üldkoosoleku poolt. Väljaantud preemiate summadega debiteeritakse allkontot „Premeerimisfond" konto nr. 1 „Kassa" krediteerimisel.

3. Toidukaupu tootvate ettevõtete laiendamisfond

Vastavalt NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK määrusele 7. jaanuarist 1941. a. „Abinõudest laiatarbe- ja toidukaupade tootmise suurendamiseks kohalikust toorainest", jääb kogu vahe toodangu müügihinna ja omaväärtuse vahel, mis kooperatiiv-organisatsioonid saavad sigade nuumamisest ja kalapüügist, nende organisatsioonide korraldusse kasutamiseks abimajandite laiendamiseks toidukaupade täiendaval tootmisel. Tähendatud vahendid arvestatakse tarbijate kooperatsiooni süsteemis igakuuliselt üle toidukaupu tootvate ettevõtete laiendamise erifondi.

Alates 1. septembrist 1942. a. vastavalt NSVL RKN-i korraldusele 28. augustist 1942. a. nr. 16 523-r, arvatakse sellesse fondi ka vahe toodangu müügihinna ja omaväärtuse vahel, mis saadakse veiste ja puduloomade nuumamisest, piimakarjast, linnupidamisest ja köögivilja kasvatamisest.

Tsentrosojuzi poolt 27. märtsil 1941. a. kinnitatud määruse kohaselt hoitakse fondi vahendid kooperatiiv-organisatsiooni juhatuse arvelduskontol, kui ülekannete üldsumma sellesse fondi aastaplaani järgi ei ületa 10 000 rubla. Kui aga aastaplaani järgi kooperatiiv-organisatsioonile ettenähtud ülekannete summa toidukaupu tootvate ettevõtete laiendamisfondi ületab 10 000 rubla, siis selle fondi vahendid hoitakse mitte arvelduskontol, vaid eraldi selleks otstarbeks Riigipanga kohalikus osakonnas avatud jooksval kontol. Sel juhul peab tarbijate kooperatiiv fondi vahendid oma arvelduskontolt ümber arvestama jooksvale kontole hiljemalt iga kuu 15-ks päevaks, mis järgneb kuule, mil tehti arvestusülekanne fondi.

Eelpool oli öeldud, et ülekannete summa toidukaupu tootvate ettevõtete laiendamisfondi kujutab endast vahet toodangu müügihinna ja omaväärtuse vahel, mida realiseerivad NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK määruses 7. jaanuarist 1941. a. ja NSVL RKN-i korralduses 28. augustist 1942. a. nr. 16 523-r. näidatud ettevõtted. Märgime, et ülaltähendatud ettevõtete poolt toodetavate kaupade müügi- (väljamis-) hind võrdub nende vöötmelise jaemüügihinnaga, maha arvatud kaubanduslik mahahindlus.

Alates 1. jaanuarist 1946. a. on kehtestatud järgmine kord ülekannete arvestamises sellesse fondi. Ettevõtete poolt saadud kasumisummale, nagu teisteski tarbijate kooperatiivi tootmisettevõtteis, koostatakse igakuuliselt kirjend konto nr. 16 „Ettevõtete majandamine" deebetisse ja konto nr. 23 „Kahjumid ja kasumid" kreeditisse.

Ühtlasi koostatakse igakuuliselt toidukaupu tootvate ettevõtete kasumi summale järgmine raamatupidamislausend:

Deebet konto nr. 22 „Eraldatud vahendid" (allkonto „Ülekanded ettevõtete laiendamisfondi")

Kreedit konto nr. 18 „Fondid" (eraldi konto „Toidukaupu tootvate ettevõtete laiendamisfond").

Allkonto „Ülekanded ettevõtete laiendamisfondi" suletakse igal aastal kasumi jaotamisel summa ümberarvestamisega konto nr. 23 „Kahjumid ja kasumid" (allkonto „Eelmiste aastate kasumid ja kahjumid") deebetisse.

Kui fondi vahendeid peab hoidma tarbijate kooperatiivi eraldi jooksval kontol, siis hiljemalt järgmise kuu 15-ndal päeval arvelduskontolt ümberarvestatavale summale, mis on võrdne fondi ülekantud summaga, koostatakse teine raamatupidamislausend:

Deebet konto nr. 2 „Riigipank" (allkonto „Jooksvad kontod")

Kreedit konto nr. 2 „Riigipank" (allkonto „Arvelduskonto Riigipangas").

Toidukaupu tootvate ettevõtete laiendamisfondi vahendeid kulutatakse:

a) tootva karja (emiste, sugukultide, piimakarja jne.) muretsemiseks; sealautade, karjatallide, linnukuuride jne. ehitamiseks, omandamiseks, laiendamiseks ja kohandamiseks; kalatööndustike seadmete muretsemiseks ja kalapüügilaevade (parkased, paadid jne.) varustamiseks; soolamis- ja suitsutamispunktide, jääkeldrite, kalasumpade ja kalurite ühiselamute ehitamiseks, tiikide puhastamiseks jms.; aianduse, põllunduse, heinakasvatuse ja lavataimede majanditele inventari soetamiseks; abimajanditele transportvahendite omandamiseks; uute toidukaupu tootvate majandite rajamiseks; muudeks kapitaalmahutusteks, mis on seotud uute toidukaupu tootvate ettevõtete ehitamisega ja olemasolevate laiendamisega;

b) toidukaupu tootvate ettevõtete käibevahendite moodustamiseks ja täiendamiseks;

c) laenude kustutamiseks, mis on saadud Riigipangalt vastavalt instruktsioonile 3. märtsist 1941. a. nr. 6032 „Kulutuste krediteerimisest laiatarbe- ja toidukaupade tootmise suurendamiseks kohalikust toorainest".

Toidukaupu tootvate ettevõtete laiendamisfondi vahendid selles osas, mis on ära kasutatud kapitaalmahutuste finantseerimiseks ja käibevahendite täiendamiseks, liidetakse tarbijate kooperatiivi põhifondiga. Toidukaupu tootvate ettevõtete laiendamisfondi ümberarvestamist põhifondi toimetatakse pärast lõpuleviidud kapitaalmahutuste objekti tegevusseviimist või pärast dokumendi saamist raamatupidamises käibevahendite omandamise kohta. Arvestuses vormistatakse see järgmise raamatupidamislausendiga:

Deebet konto nr. 18 „Fondid“ (allkonto „Tcidukaupu tootvate ettevõtete laiendamisfond“)

Kreedit konto nr. 18 „Fondid“ (allkonto „Põhifond“).

Toidukaupu tootvate ettevõtete laiendamisfondi vahendid omavad ranget sihtmäärangut ja neid võib kulutada ainult ülalnäidatud eesmärkideks.

Tarbijate kooperatiivi raamatupidaja, teostades rangeimat kontrolli vahendite ärakasutamise üle nende otseseks eesmärgiks, aitab samaga kaasa toidukaupu tootvate ettevõtete laiendamiseks ja järelikult Nõukogude riigi toiduressursside suurendamiseks.

§ 29. Eraldatud vahendid

Eraldatud vahendid arvestatakse tarbijate kooperatiivis kontol nr. 22 „Eraldatud vahendid“. Vastavalt oma vormile ja käibelt kõrvaldamise iseloomule jagunevad tarbijate kooperatiivi eraldatud vahendid sihtmakseteks, väärtpaberiteks, arvlemisteks Rahandusministeeriumi organitega tulumaksu alal ja antud laenudeks. Vastavalt niisugusele eraldatud vahendite jagunemisele omab konto nr. 22 „Eraldatud vahendid“ järgmisi allkontosid:

1. Maksed reguleerimisfondi.
2. Maksed remondi- ja ehitusfondi.
3. Muud sihtmaksed.
4. Väärtpaberid.
5. Tulumaksu ettemaksed (Rahandusministeerium).
6. Antud laenud.

1. Sihtmaksete arvestus

Kuni 1935. aastani maksid tarbijate kooperatiivid makseid reguleerimisfondi, mis koondusid Tsentrosojuzi ja mõnedel juhtudel, Tsentrosojuzi loal, ka tarbijate kooperatiivide vabariiklike, kraide ja oblastite liitudesse. Selle fondi vahendid olid ette nähtud laenude andmiseks organisatsioonidele, kes vajasid käibevahendite täiendamist. Vastavalt NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK määrusele 29. septembrist 1935. a.

uute maksete maksmine reguleerimisfondi alates 1935. a. neljandast kvartaalist katkestati. Sellepärast allkontol „Maksed reguleerimisfondi“ ei saa olla mingisuguseid kirjeid ilma Tsentrosojuzi erikorraldusteta.

Allkontol „Maksed remondi- ja ehitusfondi“ arvestatakse tarbijate kooperatiivi maksed kõrgemaastmelistele organisatsioonidele remondi- ja ehitusfondi vahendite arvel, mida teostatakse valitsuse määruse kohaselt kõrgemaastmelisse kooperatiivorganisatsiooni, tähtajaga 5 aastat.

Tarbijate kooperatiivid maksavad need vahendid ajutise tsentraliseerimise ning remondi- ja ehitusfondi vahendite ümberjaotamise korras, nende kooperatiiv-organisatsioonide kapitaalmahutuste finantseerimiseks, kes taastavad oma majandushikku tegevust saksa fašistliku okupatsiooni alt vabastatud rajoonides.

Maksete summa ulatuses debiteeritakse seda allkontot konto nr. 2 „Riigipank“ (allkonto „Jooksvad kontod“ — eri remondi- ja ehitusfondi konto Riigipangas) krediteerimisel.

Maksete tagasisaamisel tehakse kirjend kontos nr. 2 „Riigipank“ (remondi- ja ehitusfondi erikonto Riigipangas) deebetisse ja allkonto „Maksed remondi- ja ehitusfondi“ kreeditisse.

Kui tarbijate kooperatiiv teostab plaanilist kapitaalmahutus-objektide ehitust, mida finantseeritakse kooperatiivi omade vahenditega, siis niisuguse ehituse kulutusi teostatakse Kaubanduspanga kontrolli all. Sel otstarbel makstakse plaaniliste kapitaalmahutuste objektide finantseerimiseks ettenähtud vahendid eelnevalt tarbijate kooperatiivi poolt Kaubanduspanka (Riigipanga rajooni osakonna kaudu), viimane aga annab nende maksete arvel tarbijate kooperatiivile kapitaalmahutuste finantseerimiseks tagastamisele mittekuuluvat laenu.

Tarbijate kooperatiivi poolt kapitaalmahutuste finantseerimiseks Kaubanduspanka sissemakstavad vahendid arvestatakse allkontol „Muud sihtmaksed“. Nende vahendite sissemaksmise määral Kaubanduspanka koostab tarbijate kooperatiivi raamatupidaja igale maksesummale kirjendi:

Deebet konto nr. 22 „Eraldatud vahendid“ (allkonto „Muud sihtmaksed“)

Kreedit konto nr. 2 „Riigipank“.

Nende maksete arvel saab tarbijate kooperatiiv Kaubanduspangast tagastamisele mittekuuluvat laenu kapitaalmahutuste finantseerimiseks. Ehituse lõpetamisel suletakse ühest küljest kontod, milledel arvestati makseid Kaubanduspanka, ja teisest küljest kontod, milledel arvestati Kaubanduspangast saadud tagastamisele mittekuuluvaid laene. Seda tehakse kirjendi koostamisega:

Deebet konto nr. 14 „Laenud (saadud)“ (allkonto „Laenud ehituselolevate kapitaalmahutuste finantseerimiseks“)

Kreedit konto nr. 22 „Eraldatud vahendid“ (allkonto „Muud sihtmaksed“).

Üheaegselt selle kirjendiga arvestatakse põhifondi ümber summa erifondist, mille arvel oli tehtud makseid Kaubanduspanka.

Kaubanduspanka maksete, laenude ja muude arvelduste arvestamise küsimusi, mis on seotud kapitaalmahutuste finantseerimisega, valgustatakse üksikasjalikult peatükis „Kapitaalmahutuste arvestus“.

2. Väärtpaberite arvestus

Tarbijate kooperatiiv võib väärtpabereid — riigilaenu obligatsioone — omandada ainult valitsuse erimääruste järgi. Niisugused obligatsioonid arvestatakse allkontol „Väärtpaberid“. Sellel allkontol ei saa mingil juhul arvestada tarbijate kooperatiivi kaastöötajate poolt tellimiste järgi omandatavaid masslaenude obligatsioone. Kui niisuguseid obligatsioone mõnesuguste asjaolude tõttu ei antud kätte kaastöötajale (puhkus, komandeering jms.), siis antakse need hoiule hoiukassasse ja arvestatakse kontode paaril väljaspool bilanssi: „Hoiulevõetud väärtused“ ja „Väärtuste hoiuleandjad“.

Tarbijate kooperatiivi poolt valitsuse loal ja kooperatiivi enda vahendite arvel omandatavad riigilaenude obligatsioonid arvestatakse nende omandamise väärtuses. Omandatud obligatsioonide väärtusele koostatakse raamatupidamislausend:

Deebet konto nr. 22 „Eraldatud vahendid“ (allkonto „Väärtpaberid“)

Kreedit konto nr. 2 „Riigipank“.

Väärtpaberite analüütilist arvestust peetakse nende liikide järgi, näidates ära numbrid ja seeriad, kupongide summad ja nende väljaostu tähtajad.

3. Arvlemiste arvestus Rahandusministeeriumiga tulumaksu alal

Tarbijate kooperatiivi arvlemiste toimetamise kord Rahandusministeeriumi organitega on toodud „Määruses tulumaksu kohta kooperatiivse süsteemi ettevõtetelt ja organisatsioonidelt ning ühiskondlikkude organisatsioonide ettevõtetelt", mis on kinnitatud NSVL Rahvakomissaride Nõukogu määrusega nr. 1078 — 22. aprillist 1941. a., ja NSV Liidu Rahanduse Rahvakomissariaadi instruktsioonis 29. aprillist 1941. a. nr. 362/51. Tarbijate kooperatiivid maksavad tulumaksu protsentides bilansis väljatoodud kasumi summalt järgmise ühtlase skaala normide järgi:

Kinnitatud bilansi kasumi summalt:[1]

a) kuni 300 000 rubla — 30%
   pluss 5% summalt, mis ületab 100 000 rubla;
b) üle 300 000 rubla — 35%
   pluss 10% summalt, mis ületab 300 000 rubla.

Tulumaksu summad arvutatakse aruandeaasta kestel välja iga kvartaali viisi, bilansis väljatoodud tegeliku kasumisumma alusel aja eest, mis on möödunud aasta algusest. Tasumisele kuuluvad tulumaksu jooksvad maksed määratakse kindlaks igas kvartaalis kvartaalibilansi alusel. Tulumaksu lõplikku arvutust ja tasumist toimetatakse tarbijate kooperatiivi poolt kinnitatud lõppbilansi järgi. Tulumaksusummade aastaarvutuse koostamisel võetakse arvesse kõik summad, mis aruandeaasta kasumist juba on arvutatud.

Tulumaksu tasumist toimetatakse aruandeaasta kestel järgmistel tähtaegadel:

kasumilt	1. aprilliks	20. aprillil	ja 20. mail
„	1. juuliks	20. juulil	ja 20. augustil
„	1. oktoobriks . .	20. oktoobril	ja 20. novembril
„	1. jaanuariks . .	5. veebruaril	ja 20. veebruaril järgmisel aastal.

[1] Normid muudetud. Maksu määr, olenemata kasumi suurusest, on nüüd 25%. (Toimetaja.)

Arvlemised Rahandusministeeriumi organitega tulumaksu alal arvestatakse allkontol „Tulumaksu ettemaksed (Rahandusministeerium)". Selle allkonto deebetisse kantakse tulumaksusummad tarbijate kooperatiivi kasumist, mis on tasutud ülalnäidatud tähtaegadel. Aasta lõpetamisel, pärast lõppbilansi kinnitamist ja lõpliku tulumaksu arvutuse koostamist aruandeaasta eest, krediteeritakse tarbijate kooperatiivi poolt tasumisele kuuluva tulumaksu kogusummaga allkontot „Tulumaksu ettemaksed (Rahandusministeerium)" ja debiteeritakse allkontot „Eelmiste aastate kasumid ja kahjumid". Kirjendid tulumaksu ettemaksete ja lõpliku tulumaksu arvutuse jooksva arvestuse kontodel on esitatud järgmises skeemis:

KIRJENDITE SKEEM

tulumaksu arvutuste arvestamises

Konto

Riigipank

D		K
Saldo N	Maksed kvartaalide arvutuste järgi	
	40000 *1*<——>*1*	40000
	Lõplik arveldus aasta eest	
	25000 *3*<——>*3*	25000

Konto

Tulumaksu ettemaksed (Rahandusministeerium)

D		K
Maksed kvartaalide arvutuste järgi		
40000 *1*<——>*1*		40000
Lõplik arveldus aasta eest		
25000 *3*<——>*3*		25000

Konto

Eelmiste aastate kasumid ja kahjumid

D		K
Tulumaksu täielik arvutus aasta kohta		
65000 *2*<——>*2*		65000

Tulumaks tasutakse kasumisummalt tarbijate kooperatiivi koondbilansi järgi, s. o. kaasa arvatud kõik tema isemajandavate ettevõtete bilansid. Selleks et taastada vahendid, mis tarbijate kooperatiivi juhatuselt on käibelt ära võetud, seoses tsentraliseeritud tulumaksu tasumisega tema isemajandavate ettevõtete kasumilt, koostatakse üheaegselt tulumaksu tasumisega juhatuse raamatupidamises kirje isemajandava ettevõtte kasumile langevale maksusummale:

Deebet konto nr. 11 „Sisemised arvlemised“ (allkonto „Sisemised tasumisele kuuluvad arvlemised“)

Kreedit konto nr. 11 „Sisemised arvlemised“ (allkonto „Sisemised arvlemised eraldatud põhi- ja käibevahendite alal“).

Isemajandavates ettevõtetes koostatakse tarbijate kooperatiivi juhatuse (peakontori) raamatupidamise aviisi põhjal kirje kontode vastupidise korrespondeerimisega.

Isemajandavatelt ettevõtetelt tulumaksu tasumiseks sissetulevad summad kannab tarbijate kooperatiivi juhatuse raamatupidamine konto nr. 2 „Riigipank“ deebetisse ja allkonto „Sisemised tasumiselekuuluvad arvlemised“ kreeditisse.

4. Antud laenude arvestus

Tarbijate kooperatiivi poolt väljaantud pikaajalised laenud arvestatakse allkontol „Antud laenud“. Tuleb alla kriipsutada, et pikaajaliste laenude väljaandmine ei kuulu tarbijate kooperatiivi ülesandeisse. Sellepärast arvestatakse allkontol „Antud laenud“ tarbijate kooperatiivi vahendite pikaajalised äraandmised seoses vajadusega neid ümber jaotada tarbijate kooperatsiooni teiste käibevahendite täiendamist vajavate organisatsioonide keskel.

Nii näiteks osteti valitsuse otsusel osa tarbijate kooperatiividele kuulunud riigilaenude obligatsioone ennetähtaegselt välja. Väärtpaberite realiseerimisest saadud summad määrati käibevahendite täiendamiseks organisatsioonidele, kes tundsid puudust neist vahenditest. Väärtpaberite realiseerimine viidi läbi tsentraliseeritult, Tsentrosojuzi kaudu, kuhu tõmmatigi kokku alamaastmelistele kooperatiivorganisatsioonidele kuulunud väärtpaberid. Tarbijate kooperatiivi poolt kõrgemaastmelistele lülidele realiseerimiseks üleantud riigilaenude obligatsioonide summad kanti allkonto „Antud laenud“ deebetisse, vormistades need laenud vastavate pikaajaliste võlakohustustega.

Kui tarbijate kooperatiiv seoses reorganiseerimisega annab põhivahendid tasuliselt üle teisele organisatsioonile tingimustel, et need tasutaks pikaajalise tähtaja jooksul, siis nii-

sugune võlgnevus vormistatakse samuti võlakohustusega ja arvestatakse allkontol „Antud laenud".

Vahendite sissetulemisel väljaantud laenude tasumiseks krediteeritakse allkontot „Antud laenud" konto nr. 2 „Riigipank" debiteerimisel.

Selle allkonto analüütilist arvestust peetakse iga laenu kohta eraldi.

Väljaantud laenude õigeaegse sissenõudmise üle peab raamatupidamine teostama hoolikat järelevalvet.

VI peatükk

PÕHIVAHENDITE ARVESTUS

§ 30. Põhivahendite liigid ja nende jaotus

Oma majandusliku töö teostamiseks omavad tarbijate kooperatiivid ruume kaupade vastuvõtmiseks, müümiseks ja valmissaaduste tootmiseks, transpordivahendeid, tööriistu, kaubanduslikku, tootmise ja majanduslikku sisseseadet ning inventari ja muud varandust, mis on materiaal-tehniliseks baasiks majandusliku töö organiseerimisel.

Niisugune tarbijate kooperatiivile kuuluv varandus moodustab endast tema põhivahendid ja arvestatakse kontol nr. 21 „Põhivahendid".

Määruses raamatupidamise aruannete ja bilansside kohta, mis kinnitatud NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu määrusega 29. juulist 1936. a. nr. 1372, on öeldud, et põhivahendite koosseisu ei kuulu järgmised inventari ja sisseseade esemed:

1) esemed, millede kasutusiga on vähem kui üks aasta, sõltumata nende hinnast;

2) esemed, millede hind on alla limiidi, mis määratakse kindlaks vastavate ministeeriumide ja keskasutiste poolt 200 rubla piires iga eseme kohta, sõltumata nende esemete kasutuseast.

Tsentrosojuzi juhiste järgi on see limiit kõigile tarbijate kooperatsiooni organisatsioonidele, nende hulgas ka tarbijate kooperatiividele, kindlaks määratud 200 rubla suuruses ühiku eest.

Põhivahendite koosseisu mittekuuluvad inventari ja sisseseade esemed arvestatakse tarbijate kooperatiivides kontol

nr. 15 „Materjalid". Varusolevad esemed arvestatakse allkontol „Majapidamismaterjalid", kasutamiselolevad esemed allkontol „Vähevääruslik inventar ja eririietus (kasutamisel)". Kõik eririietus, sõltumata selle hinnast ja kulumisajast, arvestatakse samuti kontol nr. 15 „Materjalid" — allkontodel „Majapidamismaterjalid" (eririietuse varud) või „Vähevääruslik inventar ja eririietus (kasutamisel)" (kandmiseks väljaantud eririietus).

Vastavalt Tsentrosojuzi juhistele arvestatakse põhivahendite koosseisus mõningad esemed, millede väärtus üksikutel juhtudel võib olla alla 200 rubla ühiku eest. Niisuguste esemete hulka kuuluvad telkide ja rändkaupluste hooned, mesilad, raamatukogud, orkestrid, tööloomad, tootvad loomad, tootvad linnud ja õppekabinettide sisustus, peale sisustusesemete, millede kasutamisiga on alla ühe aasta.

Järelikult, kui tarbijate kooperatiivil on näiteks mesila, siis viimase väärtus tuleb arvestada kontol nr. 21 „Põhivahendid", sõltumata sellest, et iga taru maksab alla 200 rubla.

Mõnikord tuleb tarbijate kooperatiivil rendile võtta teisele organisatsioonile kuuluvaid põhivahendeid. Renditud põhivahendeid ei saa tarbijate kooperatiiv arvestada koos omade põhivahenditega, sest see viiks ühtede ja samade põhivahendite kahekordsele arvestamisele kahes bilansis, nimelt organisatsiooni, kellele need põhivahendid kuuluvad (rendileandja), ja tarbijate kooperatiivi (rendilevõtja) omas. Sellepärast renditud põhivahendid arvestatakse tarbijate kooperatiivis väljaspool bilanssi.

Kõik uued hooned ja ehitused ning teised uuelt omandatud põhivahendid tuleb kohe nende tegevusseviimisel kanda vastavatesse põhivahendite konto kirjetesse. Kõik uued ehitused ja teised uuelt omandatud põhivahendid arvestatakse nende soetamise või valmistamise täie tegeliku alghinnaga, arvates kaasa nende hankimise ja kasutamiskohal ülesseadmise kulud.

Jooksvas raamatupidamis-arvestuses kajastuvad kõik organisatsiooni põhivahendid kogu nende kasutusea kestel nende algväärtuses, kusjuures nende kasutamise käigus tekkiva kulumise arvestamine toimub eraldi.

Kuna põhivahendid koosnevad mitmesuguseist esemetest, siis nende arvestamist peetakse järgmistel konto nr. 21 „Põhivahendid" allkontodel:

1. Hooned, ehitused ja istandused.
2. Masinad ja seadmed.
3. Inventar.
4. Transpordivahendid (hobuvoor).
5. Transpordivahendid (mehaanilised).
6. Tootvad loomad.
7. Varusseisvad põhivahendid.

Toome lühikese karakteristika igal allkontol arvestatavate põhivahendite kohta.

Allkonto „Hooned, ehitused ja istandused"

Sellel allkontol arvestatakse tarbijate kooperatiivile kuuluvad: magasinide, kaupluste, kandekaupluste jms. kaubanduslike ettevõtete ja kontorite ruumid; majandusliku sihitusega ehitused, nagu laod, hobutallid, aidad jms.; elamud; varumispunktide, leivatööstuste ja sööklate ruumid; ehitised (tarad, sillad, juurdepääsuteed, kaevud, väline elektrivõrk, veejuhtmed jms.); istandused (vilja- ja ilupuud, mitmeaastaste taimede istandused jms.).

Allkonto „Masinad ja seadmed"

Sellel allkontol arvestatakse igat liiki jõumasinad ja tööpingid tootmis- ja ehitusettevõtteis, masinad, seadmed ja ahjud mehhaniseeritud leivatööstustes ning mitmesugused muud tarbijate kooperatiivi ettevõtete tootmisseadmed.

Allkonto „Inventar"

Selle allkonto järgi arvestatakse tarbijate kooperatiivi kontorites, kaubandus-, varumis-, tootmis- ja muudes ettevõtteis olev inventar, kui selle inventari kulumisiga on üle ühe aasta (sõltumata iga eseme väärtusest) või kui iga eseme väärtus on üle 200 rbl. (sõltumata kulumiseast). Samal allkontol arvestatakse tarbijate kooperatiivi tootmisettevõtteis olevad tööriistad, peale materjalide kontol arvestatavate tööriistade (vähemväärtuslik inventar).

Siin arvestatakse samuti ka hinnaline taara (vaadid, raudpaagid jms. esemed üle 200 rbl. väärtusega), mida kasutatakse majapidamises inventarina, arvestades kestvat tarvitamist rea aastate kestel.

Vundamentidele asetatud paagid ja tõrred arvestatakse allkontol „Hooned, ehitused ja istandused".

Allkonto „Transpordivahendid (hobuvoor)"

Allkontol „Transpordivahendid (hobuvoor)" arvestatakse vankrid, saanid ja muud hobuvoori transpordivahendid. Samal allkontol arvestatakse ka tarbijate kooperatiivile kuuluvad tööloomad (hobused, härjad, kaamelid, eeslid, koerad, põdrad jms.).

Allkonto „Transpordivahendid (mehaanilised)“

Sellel allkontol arvestatakse veo- ja kergesõiduautod, traktorid, mootorrattad, mootorpaadid, külgehaakeriistad autodele ja mootorratastele, kaatrid, aurikud jms. mehaanilised transpordivahendid. Autode arvestamise suhtes tuleb silmas pidada, et käesoleval allkontol kajastub autode algväärtus ilma välis- ja sisekummideta ning tööriistade komplektita, mis lisatakse juurde igale autole. Kummid (rataste) ja tööriistad, mida kasutatakse autode majandamisel, arvestatakse kontol nr. 15 „Materjalid“ (allkonto „Väheväärtuslik inventar ja eririietus (kasutamisel)“.

Allkonto „Tootvad loomad“

Sellel allkontol arvestatakse täiskasvanud tootvate ja tõuloomade koosseis sarvloomadest, sigadest, küülikutest, lindudest ja mesilaspered. Samuti arvestatakse siin piimakari.

Ei arvestata sellel allkontol nuumamiseks ettenähtud loomi ja noorloomi. Loomad nuumal ja noorloomad arvestatakse kontol nr. 15 „Materjalid“, allkontol „Loomad nuumal ja noorloomad“.

Allkonto „Varusseisvad põhivahendid“

Varusseisvate põhivahendite hulka kuuluvad kõik ülalloetletud liikide põhivahendid, mis mingisuguste põhjuste tõttu (ettevõtte töö hooaegsus, reservijätmine jms.) on varus või tegevuseta.

§ 31. Põhivahendite soetamise arvestus

Põhivahendid tulevad tarbijate kooperatiivi seoses uute hoonete ehitamisega, olevate põhivahendite laiendamise ja ümberehitamisega või nende omandamise teel teistelt organisatsioonidelt.

Põhivahendite soetamine nende ehitamise või omandamise korras on seotud tarbijate kooperatiivile kuuluvate käibevahendite mahutamisega ja nimetatakse kapitaalmahutuseks.

Üksikutel juhtudel võivad põhivahendid tarbijate kooperatiivi tulla tasuta (näiteks ühe tarbijate kooperatiivi liitumisel teisega, nende tasuta saamisel kõrgemaastmeliselt kooperatiivorganisatsioonilt ja teistel analoogilistel juhtudel).

Niisugune põhivahendite tulek ei põhjusta tarbijate kooperatiivi käibevahendite eraldamist ning seda ei või lugeda tema suhtes kapitaalmahutuseks.

Öeldust järgneb, et igasugust tasulist põhivahendite tulekut, milles see ka ei seisneks (s. o. kas põhivahendite ehitamises, olevate laiendamises või ümberehitamises, või nende omandamises teistelt organisatsioonidelt), tuleb eelnevalt

arvestada kui tarbijate kooperatiivi kapitaalmahutust. Vastupidiselt, igasugust tasuta põhivahendite tulekut ei saa mingil juhul arvestada kapitaalmahutusena.

Vaatleme eraldi tarbijate kooperatiivi põhivahendite tasulise ja tasuta sissetuleku vormistamise ja raamatupidamisarvestuses kajastamise korda.

1. Tasulise põhivahendite sissetuleku arvestus

Tasulist põhivahendite sissetulekut tuleb arvestuses kajastada kapitaalmahutusena. Kapitaalmahutused arvestatakse tarbijate kooperatiivis kontol nr. 20 „Kapitaalmahutused".

Selle konto deebetisse kantakse sisse kõik kapitaalmahutustega seosesolevad kulutused, kreeditist aga kantakse läbi lõpetatud kapitaalmahutuste objekti täielik omamaksumus. Kirjend selle konto kreeditisse tehakse vastavate objektide kasutuselevõtmisel.

Lõpetatud kapitaalmahutuste objekti täielik omamaksumus kujutab endast tema alghinda.

Sõltuvalt kapitaalmahutuste iseloomust ja ülesandest jaguneb konto nr. 20 „Kapitaalmahutused" 3 allkontosse:

1. Ehitused (uued ehitused, juurdeehitused ja ümberehitused).
2. Põhivahendite soetamine.
3. Kapitaalremondid.

Esimesel allkontol arvestatakse kõik kulutused uute hoonete või ehituste püstitamisel ning olevate põhivahendite laiendamisel ja ümberehitamisel.

Ehituse või kapitaalmahutuste objekti laiendamise või ümberehitamise lõpetamisel koostatakse akt. Akt koostatakse organisatsiooni juhatuse poolt määratava komisjoni poolt. Pärast akti kinnitamist tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt on see raamatupidamisele aluseks raamatupidamislausendi koostamiseks lõpetatud ja vastuvõetud põhivahendite kasutuselevõtmise kohta.

Näide. Oletame, et valmisehitatud magasini ruumi väärtus moodustas 10 000 rubla. See summa jääb kuni lõpetatud ehituse komisjoni poolt vastuvõtmise momendini saldona kontosse nr. 20 „Kapitaalmahutused" (allkonto „Ehitused (uued ehitused, juurdeehitused ja ümber-

ehitused)"). Pärast juhatuse poolt kinnitatud komisjoni akti saamist lõpetatud ehituse vastuvõtmise kohta teeb raamatupidamine sissekanded konto nr. 21 „Põhivahendid" (allkonto „Hooned, ehitused ja istandused") deebetisse, ja konto nr. 20 „Kapitaalmahutused" (allkonto „Ehitused (uued ehitused, juurdeehitused ja ümberehitused)") kreeditisse. Jooksva arvestuse kontodel kajastatakse need operatsioonid nii:

SKEEM

kirjenditeks kontodesse põhivahendite kasutuselevõtmisel

Konto Kapitaalmahutused		Konto Põhivahendid	
D	K	D	K
Saldo 10000		Saldo 45000	
	10000 *I*<——>*I*	10000	

Nagu sellest näitest nähtub, sulgus kapitaalmahutuste konto pärast vastuvõetud objekti väärtuse mahakirjutamist. Samal ajal suurenes nende kapitaalmahutuste väärtuse võrra põhivahendite summa. Kui antud tarbijate kooperatiivis kõigi põhivahendite väärtus kuni uue magasini tegevusse rakendamiseni moodustas 45 000 rbl., siis nüüd põhivahendite üldsumma nende alghindes moodustab 55 000 rubla.

Allkontol „Põhivahendite soetamine" kajastub põhivahendite tasuline omandamine. Selle allkonto deebetisse kirjendatakse soetatud põhivahendite ostuhind ning nende hankimise ja kasutamiskohal ülesseadmise kulud. Allkontot „Põhivahendite soetamine" krediteeritakse omandatud põhivahendite täieliku omamaksumusega nende vastuvõtmise ja kasutuselevõtmise momendil.

Sissekande aluseks allkonto „Põhivahendite soetamine" deebetisse on varustaja arve. Kirjendi aluseks allkonto „Põhivahendite soetamine" kreeditisse ja konto „Põhivahendid" deebetisse on varustaja arve või tarbijate kooperatiivi sissetuleku-saateleht varaliselt vastutava isiku allkirjaga sissetulnud põhivahendite vastutavale hoiule võtmise kohta.

Näide. Oletame, et tarbijate kooperatiiv ostis kontorikapi 275 rubla eest. Kapi kohaletoimetamise kulu varustajalt kuni tarbijate kooperatiivi kontorini moodustas 25 rubla.

Kapi hind tasuti jooksvalt kontolt, ületoomistasu aga tarbijate kooperatiivi kassast. Varustaja arvel leidub majandusjuhataja allkiri kapi vastuvõtmise kohta.

Nende operatsioonide kohta tuleb koostada järgmised raamatupidamiskirjendid:

Esimene operatsioon — varustaja arve tasumine:

Deebet konto nr. 20 „Kapitaalmahutused“ (allkonto „Põhivahendite soetamine“)

Kreedit konto nr. 2 „Riigipank“ (allkonto „Jooksvad kontod“) . . . . . 275 rbl.

Teine operatsioon — kapi ületoomise tasumine:

Deebet konto nr. 20 „Kapitaalmahutused“ (allkonto „Põhivahendite soetamine“)

Kreedit konto nr. 1 „Kassa“ . . . . . 25 rbl.

Kolmas operatsioon — kapi vastuvõtmine majandusjuhataja poolt:

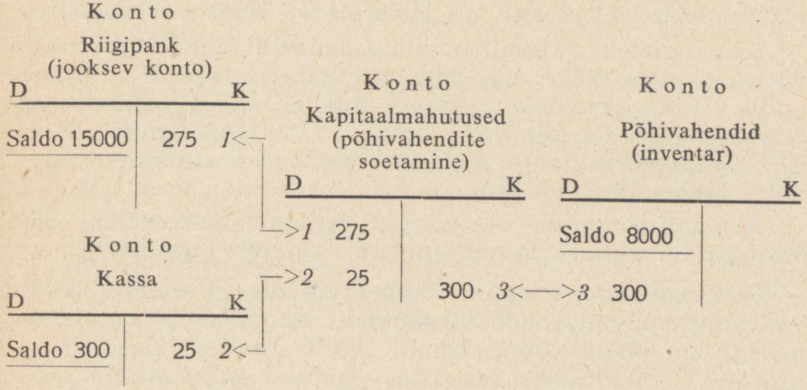
Deebet konto nr. 21 „Põhivahendid“ (allkonto „Inventar“)

Kreedit konto nr. 20 „Kapitaalmahutused“ (allkonto „Põhivahendite soetamine“) . . 300 rbl.

Jooksva arvestuse kontodes kajastatakse see nii:

SKEEM

põhivahendite soetamise arvestamiseks

2. Tasuta põhivahendite sissetuleku arvestus

Tasuta põhivahendite sissetulekut ei loeta kapitaalmahutuseks. Sel juhul tarbijate kooperatiiv ei mahuta oma käibevahendeid põhivahendeisse.

Sellepärast põhivahendite tasuta sissetulekut kajastatakse üheaegselt nende sissetulekuks arvestamisel tarbijate kooperatiivi kui põhifondi suurendamist (debiteeritakse põhivahendite kontot ja krediteeritakse fondide kontot — allkontos „Põhifond"). Kontosid, milledel arvestatakse kapitaalmahutusi, see operatsioon ei puuduta.

3. Põhivahendite sisemise ümberpaigutamise arvestus

Tarbijate kooperatiivi praktikas võivad aset leida juhtumid, kui ühes tema ettevõttes tekib vajadus mingisuguse põhivahendi järele sel ajal, kui see ese tema teises ettevõttes jääb kasutamata.

Niisugustel juhtudel tuleb vastav ese üle anda sellele ettevõttele, kes teda vajab.

Põhivahendite ümberpaigutamine toimub tarbijate kooperatiivi esimehe või juhatusliikme korraldusel ja vormistatakse väljamineku-saatelehega, mis kirjutatakse kolmes eksemplaris.

Üks saatelehe eksemplar põhivahendeid vastuvõtnud ettevõtte juhataja allkirjaga jääb ettevõttesse, kes need välja andis. Teine eksemplar, samuti põhivahendeid vastuvõtnud ettevõtte juhataja allkirjaga, antakse raamatupidamisse. Kolmas eksemplar antakse üle põhivahendeid vastuvõtnud ettevõtte juhatajale.

Raamatupidamisse sissetulnud väljamineku-saatelehe eksemplar on aluseks raamatupidamislausendi koostamisel.

Põhivahendite sisemine ümberpaigutus ei muuda põhivahendite või põhifondi üldsummat. Sellepärast kajastatakse niisuguseid operatsioone konto „Põhivahendid" deebetis ja kreeditis. Analüütilise arvestuse deebetis kajastatakse seda põhivahendeid saanud, kreeditis aga põhivahendeid andnud ettevõtete kontos.

Põhivahendite sisemisel ümberpaigutamisel ühisel bilansil arvestatavalt ettevõttelt iseseisval bilansil olevale ettevõttele on kirjendid veidi keerulisemad. Nii näiteks kui tarbijate kooperatiivi juhatuse korraldusel viidi üle kaalud 300 rubla väärtuses tarbijate kooperatiivi juhatuse üldisel bilansil

arvestatavast kauplus nr. 2 ruumist söökla ruumesse, mis kuulub samale tarbijate kooperatiivile, kuid on eraldatud iseseisvale bilansile, siis vastaval viisil vormistatud väljamineku-saatelehe alusel tarbijate kooperatiivi juhatuse raamatupidamine koostab järgmise raamatupidamislausendi:

Deebet konto nr. 11 „Sisemised arvlemised" (allkonto „Sisemised arvlemised eraldatud põhi- ja käibevahendite alal")

Kreedit konto nr. 21 „Põhivahendid" (allkonto „Inventar") — 300 rbl.

Söökla raamatupidamises koostatakse kirjend kontode vastupidise korrespondeerimisega:

Deebet konto nr. 21 „Põhivahendid" (allkonto „Inventar")

Kreedit konto nr. 11 „Sisemised arvlemised" (allkonto „Sisemised arvlemised eraldatud põhi- ja käibevahendite alal").

Tarbijate kooperatiivi põhivahendite üldsumma sellejuures ei suurenenud, kuid arvestus kajastas sellega:

1) muutusi, mis toimusid kauplus nr. 2 juhataja ja söökla juhataja materiaalse vastutavuse määras nende juures olevate põhivahendite alal;

2) vahendite summa suurenemist, mis tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt on eraldatud isemajandavale sööklale, seoses temale inventarieseme (kaalude) üleandmisega.

§ 32. Põhivahendite kulumise ja amortisatsiooni arvestus

Kaubanduslikes, varumis- ja tootmisettevõtteis kasutatavad põhivahendid järk-järgult kuluvad, järelikult ka nende algväärtus järk-järgult väheneb. Jooksvas arvepidamises aga, nagu juba tähendatud, arvestatakse põhivahendid nende algväärtuses.

Kui me bilansis näitaksime põhivahendid algväärtuses, siis tähendaks see, et tarbijate kooperatiivi bilanss selles osas oleks ebareaalne, kuna .ta kajastaks põhivahendeid hinnas, mis ületab nende tegeliku väärtuse bilansi koostamise kuupäevaks. Niisugust olukorda ei saa lubada, sest bilanss peab kõiki organisatsiooni vahendeid kajastama reaalses väärtuses.

Selleks, et arvestuse andmeil teada saada, kuidas põhivahendid nende kasutamise kestel on kulunud, tuleb nende kulumise suurust kajastada eraldi kontol. Bilansi koostamisel me eraldame siis põhivahendite kulumise summa nende algväärtusest, mille järele kulumise mahaarvamise teel saame teada nende tegeliku väärtuse.

Põhivahendite kulumise arvestamiseks on tarbijate kooperatiivi kontoplaanis ette nähtud konto nr. 25 „Põhivahendite kulumine".

Arvestatud kulumise summa (s. o. saldo kontost „Põhivahendite kulumine") ja sellele võrdne kustutatud (amortiseeritud) põhivahendite osa viiakse bilansi koostamisel väljapoole bilansi kokkuvõtet. See tehakse lihtsalt kulumissumma mahaarvamisega põhivahendite algväärtusest, ilma mingisuguste raamatupidamississekanneteta kontodes.

Näide. Oletame, et 1. aprilliks 1944. a. tarbijate kooperatiivi põhivahendite algväärtus moodustas 85 000 rubla. Arvestatud põhivahendite kulumise summa võrdub 30 000 rublaga.

Kui me põhivahendite kulumise summat väljapoole bilanssi ei vii, siis tarbijate kooperatiivi bilanss esineb järgmisel kujul:

Bilanss nr. 1 — 1. aprilliks 1944. a.

Aktiva		Passiva	
Põhivahendid	85 000	Fondid	160 000
Muud aktivad	235 000	Põhivahendite kulumine .	30 000
		Muud passivad	130 000
Bilanss	320 000	Bilanss	320 000

Pärast seda, kui kulumissumma ja temale võrdne osa põhivahendite summast viiakse väljapoole bilanssi, esineb viimane järgmisel kujul:

Bilanss nr. 2 — 1. aprilliks 1944. a.

Aktiva		Passiva	
Põhivahendid	55 000	Fondid	160 000
Muud aktivad	235 000	Muud passivad	130 000
Bilanss	290 000	Bilanss	290 000
Põhivahendid amortiseeritud osas	30 000	Põhivahendite kulumine .	30 000
Kokku	320 000	Kokku	320 000

Arvestades põhivahendite kulumist eraldi me tagame samaga põhivahendite jooksvat arvestamist nende algväärtuses ja saame võimaluse samu põhivahendeid kajastada bilansis nende jäägilises väärtuses.

Põhivahendite väärtust pärast kulumise mahaarvamist nimetatakse jäägiliseks ehk bilansiliseks. Just see jäägiline väärtus näidataksegi bilansis.

Konto nr. 25 „Põhivahendite kulumine", korrigeerides põhivahendite algväärtust, on konto nr. 21 „Põhivahendid" suhtes reguleerivaks (kontraheerivaks) kontoks.

Põhivahendite algväärtuse vähenemine on sisuliselt seotud tarbijate kooperatiivi põhifondi vähenemisega. Sellepärast kulumise mahaarvamisel koostatakse raamatupidamiskirje:

Deebet konto nr. 18 „Fondid" (allkonto „Põhifond")

Kreedit konto nr. 25 „Põhivahendite kulumine".

Kajastades põhivahendite väärtuse järk-järgulist vähenemist kontos „Põhivahendite kulumine", me peame samal ajal toimetama ka mahaarvamisi fondi moodustamiseks, mille arvel edaspidi oleks võimalik finantseerida põhivahendite kulunud osa taastamist või uute põhivahendite ehitamist ja omandamist kulunute asemele. Põhivahendite taastamise finantseerimiseks ettenähtud fondi seoses nende kulumisega, nimetatakse amortisatsioonifondiks.

Arvestus-ülekanded amortisatsioonifondi moodustamiseks arvatakse kaubanduslikes ja varumisettevõtteis käibekulu-

deks, tootmisettevõtteis aga valmistoodete tootmisomaväärtusse.

Arvestus-ülekandeid amortisatsioonifondi moodustamiseks tehakse igas kuus üheaegselt põhivahendite kulumissumma arvestamisega $^1/_{12}$ osa määral aastastest amortisatsiooni normidest.

Arvestus-ülekandeid amortisatsiooniks tehakse protsentides põhivahendite algväärtusest, nende jäägi järgi aruandekuu alguseks.

Käesoleval ajal rakendatakse tarbijate kooperatsioonis järgmisi amortisatsiooni aastanorme, mis on kehtestatud Tsentrosojuzi presiidiumi määrusega 1. jaanuarist 1941. a. (protokoll nr. 95 — 9. septembrist 1940. a.).

Tööndusliku hooned — laod, sööklad, teemajad, pagaritööstused, autoremonttöökojad, garaažid

1. Kivist (betoonist, raudbetoonist)	2,5%
2. Segaehitused (ka põletamata telliskividest)	4,0%
3. Puust	5,0%
4. Savitäidisega ja muud lihtsamad ehitused, kuurid, kõrvalhooned	7,0%

Mittetööndusliku hooned — magasinid, kauplused, kontorid, elumajad, õppeasutised

1. Kivist (betoonist, raudbetoonist)	2,0%
2. Segaehitused (ka põletamata telliskividest)	3,0%
3. Puust	4,0%
4. Savitäidisega ja muud lihtsad ehitused	6,0%
5. Telgid ja kioskid (kerget tüüpi, sõrestikuga)	33,0%

Ehitused

1. Kaevud, tugiseinad, torustiku ja kaablite kanalid jne., ehitused kivist, betoonist ja raudbetoonist	2,0%
2. Välised veejuhtmed ja kanalisatsioon — ehitused vee kogumiseks ja puhastamiseks, reservuaarid, arteesia-kaevude pilud, kokkujooksuvee puhastamisseadmed, väline veejuhtmete ja kanalisatsiooni võrk, veekokkujooksud jne. Teede seadmed — torud, sillad, väline elektrivõrk	3,5%
3. Prügitatud ja prügitamata teed, tarad	4,0%
4. Puust kaevud, puust reservuaarid, platvormid jne.	9,0%
5. Maa kuivendamine (drenaaž):	
a) hagudega, teivastega	8,0%
b) kivist	5,0%
c) põllutorudega	3,0%
6. Mittekasutatavad istandused	2,0%

Sisseseaded ja masinad

1. Jõuseadmed — katlad, aurumasinad, sisemise põlemise ja muud mootorid, pumba-, elektri- ja transformaatorjaamade sisseseaded ning teised jõuseadmed ja elektrijõu-võrk 6,5%
2. Tööstuslikud sisseseaded:
   Pagaritööstuste sisseseaded: leivaküpsetusahjud, katlad, taignasegajad jne. 9,0%
   Vorstitööstuse sisseseaded: lihahakkimismasinad, lihahundid, kutrid, vorstipritsid, keedukatlad, suitsutusahjud jne. 9,0%
   Kala soolamise, kuivatamise ja suitsutamise sisseseaded — tünnid, pressid, katlad soolvee keetmiseks, kalapüügiseadmed (võrgud jne.) 9,0%
   Puuvilja-, aedvilja- ja seenetööstuste sisseseaded: aedviljapuhastajad ja -lõikajad, vaakuumaparaadid, kuivatusaparaadid, keedukatlad jne. 9,0%
   Sööklate, teemajade, karastavate jookide ja kaljatööstuste sisseseaded: keedukatlad, veekatlad, toiduainete pesemise vannid, sööginõude pesemise vannid, kartulipuhastajad, juurikate lõikajad, jäätisemasinad, käärimistünnid jne. 9,0%
3. Külmutusmajade sisseseaded — kompressorid ja külmutusseadised, jää-soolvee valmistamise tankid (basseinid) jne. 8,0%
4. Kaubanduslik sisseseade — letid, kapid, eraldiseisvad vitriinid ning kaupluse ruumide, sööklate ja teemajade mööbel 12,0%
5. Muud sisseseaded 7,0%
6. Raamatukogud 8,0%

Transport

1. Autotransport — autod ja järelvankrid 17,5%
2. Hobutransport — vankrid, reed, hobused ja veoloomad (härjad, kaamelid jne.) 8,0%
3. Transpordi abivahendid (presendid jne.) 17,5%
4. Veetransport, laevad ja veetranspordi taglas 15,0%

Instrumendid

Mõõteriistad jne. 12,0%

Inventar

Mööbel — kapid, lauad, diivanid, peeglid, kellad, kirjutusmasinad, arvemasinad, raudkapid, rahakapid, kaupade ümberpaigutamise kärud ja vankrid jne. 10,0%

Amortisatsioonifondi vahendid arvestatakse tsentraliseeritult tarbijate kooperatiivi juhatuse bilansil. Seoses sellega tarbijate kooperatiivi isemajandavad ettevõtted ei kasuta

„Amortisatsioonifondi" kontot. Need ettevõtted peavad igakuuliste arvestusülekannete summaga amortisatsioonifondi krediteerima kontot nr. 11 „Sisemised arvlemised" (allkonto „Sisemised tasumisele kuuluvad arvlemised").

Põhivahendite kulumine aga, erinevalt amortisatsioonifondi arvestamise korrast, kajastub detsentraliseeritult isemajandavate ettevõtete bilanssidel, kes põhivahendeid kasutavad.

Analüütiline arvestus kontos „Põhivahendite kulumine" seatakse põhivahendite liikide järgi, kooskõlas selle jaotusega, mis on toodud käesoleva peatüki alguses.

Amortisatsioonifondi analüütilist arvestust peetakse kahel allkontol:

a) amortisatsioonifond kapitaalremondiks ning inventari ja sisseseade uuendamiseks;

b) amortisatsioon limiitsete ehituste läbiviimiseks.

Kooskõlas määrusega remondi ja ehituse erifondist tarbijate kooperatsiooni süsteemis, mis on kinnitatud NSV Liidu RKN-i juures oleva Majandusnõukogu määrusega 28. novembrist 1939. a. nr. 1358, kõik tarbijate kooperatiivi põhivahendite amortisatsioonifondi arvestatud summad kantakse iga kuu üle remondi- ja ehitusfondi.

Selgitame konkreetse näitega, kuidas tehakse raamatupidamiskirjendid põhivahendite kulumise ja amortisatsioonifondi arvestusülekannete arvestamisel.

Näide. Oletame, et tarbijate kooperatiivi kontori põhivahendite amortisatsiooniks on arvestatud 150 rubla kuus.

Selle operatsiooni kohta koostab tarbijate kooperatiivi raamatupidamine kaks kirjendit:

1. Põhivahenditelt arvestatud kulumissummale:

Deebet konto nr. 18 „Fondid" (allkonto „Põhifond")

Kreedit konto nr. 25 „Põhivahendite kulumine"

2. Amortisatsioonifondi arvestatud summale:

Deebet konto nr. 8 „Käibekulud" (allkonto „Üldised käibekulud")

Kreedit konto nr. 18 „Fondid" (allkonto „Amortisatsioonifond") . . . . . 150 rbl.

Niisugust amortisatsioonisumma kajastamise korda arvestuses rakendatakse tarbijate kooperatiivis sel juhul, kui põhivahendid arvestatakse tsentraliseeritult, s. o. juhatuse bilansil.

Arutame nüüd läbi näite arvestus-ülekandest amortisatsiooniks tarbijate kooperatiivile kuuluvas isemajandavas

kaubanduslikus ettevõttes, mis on eraldatud iseseisvale bilansile.

Näide. Oletame, et iseseisvale bilansile eraldatud magasinis olevailt põhivahenditelt on amortisatsiooni arvatud 200 rubla.

Eelnevalt koostatud arvelduse alusel teeb magasini raamatupidamine järgmised kirjendid:

1. Juurde arvatud kulumissummale:

Deebet konto nr. 11 „Sisemised arvlemised" (allkonto „Sisemised arvlemised eraldatud põhi- ja käibevahendite alal")

Kreedit konto nr. 25 „Põhivahendite kulumine" 200 rbl.

2. Arvestus-ülekannetele amortisatsioonifondi:

Deebet konto nr. 8 „Käibekulud" (allkonto „Kaubanduse käibekulud")

Kreedit konto nr. 11 „Sisemised arvlemised" (allkonto „Sisemised tasumisele kuuluvad arvlemised") . . . . . 200 rbl.

Magasini raamatupidamisest saadud aviisi alusel koostatakse tarbijate kooperatiivi juhatuses järgmised raamatupidamiskirjendid:

1. Deebet konto nr. 18 „Fondid" (allkonto „Põhifond")

Kreedit konto nr. 11 „Sisemised arvlemised" (allkonto „Sisemised arvlemised eraldatud põhi- ja käibevahendite alal") . . . . 200 rbl.

2. Deebet konto nr. 11 „Sisemised arvlemised" (allkonto „Sisemised tasumisele kuuluvad arvlemised")

Kreedit konto nr. 18 „Fondid" (allkonto „Amortisatsioonifond") . . . . . 200 rbl.

Jooksva arvestuse kontodel võib neid sissekandeid esitada järgmise skeemi kujul:

SKEEM

amortisatsiooni arvestamiseks isemajandavas magasinis ja tarbijate kooperatiivi juhatuses

Magasini raamatupidamises

Konto

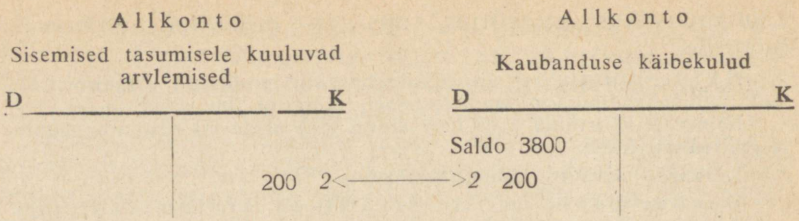
Põhivahendite kulumine

D	K
	Saldo 1400
	200

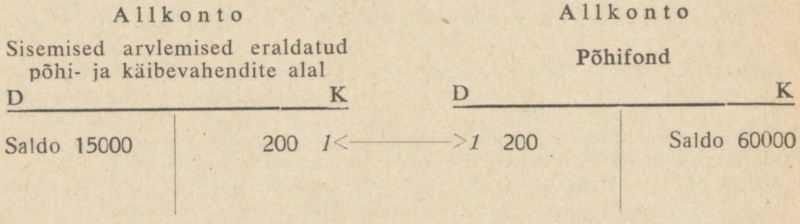
Allkonto

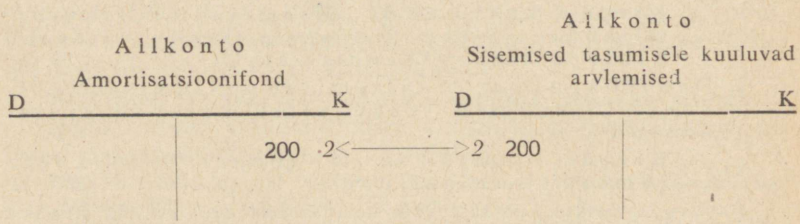
Sisemised arvlemised eraldatud põhi- ja käibevahendite alal

D	K
1 ← → 1	Saldo 15000
200	

Tarbijate kooperatiivi juhatuse raamatupidamises

Tarbijate kooperatiivi tootmisettevõtteis tehakse analoogilised kirjed vaid selle vahega, et arvestus-ülekanded amortisatsioonifondi kantakse konto nr. 16 „Ettevõtete majandamine“ deebetisse, mitte aga kontole nr. 8 „Käibekulud“.

Kohe pärast amortisatsioonifondi moodustamist arvestatakse kogu see summa ümber remondi- ja ehitusfondi (kaubandusruumide). Sellejuures koostatakse järgmine kirjend:

Deebet konto nr. 18 „Fondid“ (allkonto „Amortisatsioonifond“)

Kreedit konto nr. 18 „Fondid“ (allkonto „Remondi- ja ehitusfond [kaubandusruumide]“).

§ 33. Põhivahendite väljalangemise arvestus

Tarbijate kooperatiivi põhivahendeid kustutatakse järgmistel põhjustel:

1) nende täieliku kulumise ja vananemise tagajärjel;

2) müümisel mittevajaduse tõttu teistele organisatsioonidele;

3) loodusõnnetuste läbi riknemise või hävimise tõttu;

4) tasuta üleandmisel teistele organisatsioonidele (näiteks tarbijate kooperatiivi ümberorganiseerimisel ja tema vahendite jaotamisel).

Põhivahendite kustutamine kulumise, müügi või loodusõnnetuste tagajärjel, s. o. kõigil juhtudel peale nende tasuta üleandmise, vormistatakse põhivahendite likvideerimise aktiga ja kajastatakse jooksvas raamatupidamisarvestuses kontol nr. 24 „Põhivahendite likvideerimine". Akt koostatakse kolmes eksemplaris komisjoni poolt, kelle koosseisu kinnitab tarbijate kooperatiivi juhatus.

Akti vorm on seatud nii, et temas fikseeritakse mitte üksi põhivahendite likvideerimise fakt ise, vaid ka likvideerimisel saadud materjalide sissetulek (kui likvideerimisele kaasnes ka põhivahendite koost lahtivõtmine).

Aktis näidatakse likvideeritavate põhivahendite nimetus, likvideerimise põhjus, nende müügist saadud summa suurus või koost lahtivõtmisel saadud materjalide väärtus ning tulemus, mille ettevõte saavutas seoses põhivahendite likvideerimisega.

Põhivahendite likvideerimise akt omab järgmist vormi:

Organisatsioon — **Semjonovski T. K.**

Ettevõtte nimetus — **Söökla nr. 1**

Põhivahendite likvideerimise (kustutamise)

A K T nr. 3

Kuupäev 14. mail 1944. a.

Komisjon koosseisus sm-d TKML-i juhatuse liige Ivanov, S. J., söökla-komisjoni liige Semjonov, V. M. ja söökla nr. 1 juhataja Morgunov, N. D. koostas käesoleva akti selles, et põhivahendid alljärgneva loetelu järgi, mis konto nr. 21 põhjal on arvestatud Semjonovski Tarbijate Kooperatiivis, kuuluvad m ü ü g i tõttu mahakirjutamisele. Alus: Tarbijate Kooperatiivi juhatuse otsus 11. maist 1944. a.

Nimetus	Kustutamise põhjus	Näitajad	Summa
Puhvet	Müük	Algväärtus	400
		Likvideerimise kulud	
		Kokku	400
		Kulumine	150
		Saadud likvideerimisest . . .	300

Likvideerimisakti tagakülg

Saadud materjalide likvideerimisel .....

ära antud ..... dokument nr. ..... järgi.

Nomenkl. nr-id	Saadud materjalide ja tagavaraosade nimetus	Sort	Mõõt-ühik	Hulk	Hind	Summa
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....

Komisjon: (allkirjad)

Andis ära: ..... Võttis vastu: .....

Kinnitatud: ..... Kuupäev .....

Üks akti eksemplar on raamatupidamisele aluseks põhivahendite mahakirjutamiseks ja materjalide sissetulekuks kandmiseks, teine jääb ettevõtte asjatoimetuse juurde, kolmas aga antakse laohoidjale koos põhivahendite likvideerimisest saadud materjalidega. Kui põhivahendite likvideerimisel ei saadud materjale, mis kuuluvad lattu äraandmisele, koostatakse akt kahes eksemplaris.

Põhivahendite likvideerimise operatsioonid kajastuvad tarbijate kooperatiivi raamatupidamis-arvestuses järgmisel viisil.

Põhivahendite väärtus alghinnas kantakse maha kontost nr. 21 „Põhivahendid" konto nr. 24 „Põhivahendite likvideerimine" deebetisse. Peale selle kirjutatakse konto „Põhivahendite likvideerimine" deebetisse kulud, mis on seotud põhivahendite likvideerimisega (näiteks töötasu töölistele, kes olid tegevad põhivahendite koost lahtivõtmisega, kulud materjalide ülevedamisel jne.).

Konto „Põhivahendite likvideerimine" kreeditisse kirjutatakse likvideeritavate põhivahendite kulumise summa ja põhivahendite likvideerimisest saadud summa (kui likvideerimist on toimetatud seoses põhivahendite müügiga) või materjalide väärtus, mis saadud likvideeritavate põhivahendite koost lahtivõtmisel. Likvideeritavate põhivahendite kulumise summa tehakse kindlaks ettenähtud amortisatsiooni protsendi ja likvideeritava objekti tegeliku kasutamiseloleku aja järgi.

Põhivahendite koost lahtivõtmisel saadud materjalide hindamist toimetab komisjon, kes tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt on volitatud likvideerimisakti koostamiseks.

Põhivahendite hävimine või riknemine loodusõnnetuste (tulikahju, uputus) tagajärjel vormistatakse samuti põhivahendite likvideerimise aktiga. Sel juhul näidatakse saadava müügisumma asemel kindlustuspreemia summa, mida tarbijate kooperatiivil on õigus saada Riikliku Kindlustuse organitelt.

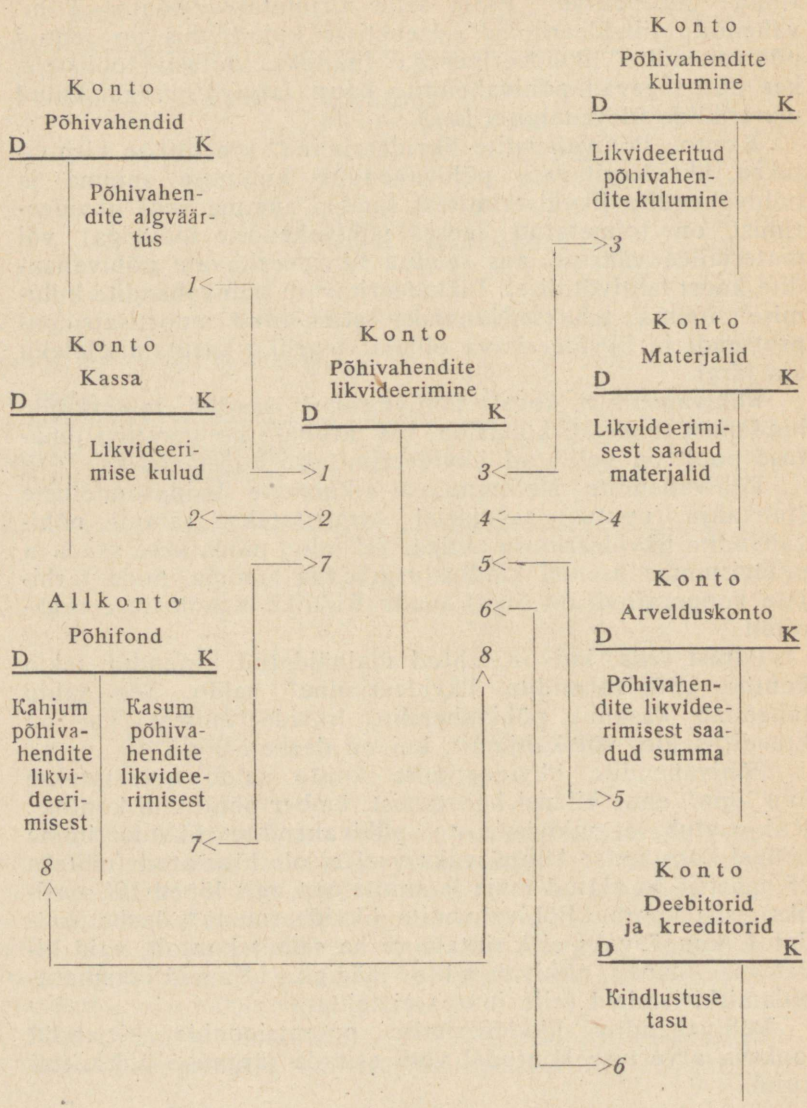
Pärast seda, kui on tehtud ülalnäidatud kirjendid, tekib kontos „Põhivahendite likvideerimine" saldo. See saldo tähendab kasumit põhivahendite likvideerimisest, kui on kreediti-saldo, või kahjumit, kui on deebeti-saldo.

Põhivahendite likvideerimise konto saldo arvestatakse kuu lõpul, enne bilansi koostamist, ümber põhifondi kontole. Kui osutub, et mingisuguste põhivahendite likvideerimine bilansi koostamise kuupäevaks veel ei ole lõpetatud (näiteks 25. märtsil on alatud maja lammutamist, mis lõpeb 10. aprilliks), siis konto „Põhivahendite likvideerimine" deebeti-saldot 1. kuupäevaks ei kirjutata maha sellelt kontolt, vaid liidetakse bilansis põhivahendite jäägiga. Mingeid raamatupidamiskirjendeid selle juures ei tehta.

Põhivahendite likvideerimise operatsioonide kirjendid jooksva arvestuse kontodel võib esitada järgmise üldskeemi kujul.

SKEEM

põhivahendite likvideerimise arvestamiseks

Vaatame läbi raamatupidamiskirjendite koostamise korra, võttes näitena aluseks põhivahendite likvideerimise täidetud akti, mille vorm meie poolt on toodud leheküljel 173—174.

Näide. Nagu nähtub sellest aktist, oli puhveti algväärtus 400 rbl.
Puhveti kulumine moodustas (väljudes puhveti kasutamisajast ja kindlaksmääratud kulumisprotsendist) . . . . . 150 rbl
Puhveti müügist on saadud kassasse . . . . . 300 rbl.

Pärast selle akti kinnitamist koostab raamatupidamine järgmised kirjendid:

1. Müüdud puhveti väärtusele (alghinnas) . . . . . 400 rbl.
   Deebet konto nr. 24 „Põhivahendite likvideerimine"
   Kreedit konto nr. 21 „Põhivahendid" (allkonto „Inventar").
2. Kulumissummale . . . . . 150 rbl.
   Deebet konto nr. 25 „Põhivahendite kulumine"
   Kreedit konto nr. 24 „Põhivahendite likvideerimine".
3. Puhveti müügist saadud summale, mis on kantud tarbijate kooperatiivi arvelduskontole . . . . . 300 rbl.
   Deebet konto nr. 2 „Riigipank"
   Kreedit konto nr. 24 „Põhivahendite likvideerimine"
4. Puhveti likvideerimise lõpptulemusele (kuu lõpul) . . 50 rbl.
   Deebet konto nr. 24 „Põhivahendite likvideerimine"
   Kreedit konto nr. 18 „Fondid" (allkonto „Põhifond").

Põhivahendite tasuta üleandmist ei kanta läbi konto „Põhivahendite likvideerimine". Tasuta üleantavate põhivahendite väärtus kantakse vahetult allkonto „Põhifond" deebetisse. Üheaegselt põhivahendite algväärtuse ümberarvestamisega allkonto „Põhifond" deebetisse kirjutatakse maha ka põhivahendite kulumine selles summas, milles ta oli arvestatud üleantavaile põhivahenditele.

Selgitame näitega põhivahendite tasuta üleandmise kajastamise korda arvestuses.

Näide. Oletame, et tarbijate kooperatiiv andis tasuta teisele organisatsioonile üle magasini ruumi, mille algväärtus on 10 000 rubla. Selle ruumi kulumissumma moodustab üleandmise momendiks 4000 rubla.

Jooksvas arvestuses tasuta üleandmise operatsioon kajastatakse nii:

SKEEM

põhivahendite tasuta üleandmise arvestamiseks

Konto Põhivahendid		Allkonto Põhifond		Konto Põhivahendite kulumine	
D	K	D	K	D	K
Saldo N			Saldo N		Saldo N
	10000 *1*<—>*1* 10000		4000 *2*<—>*2* 4000		

Põhivahendite üleandmine ühest ettevõttest teise, mis kuulub samale tarbijate kooperatiivile, kantakse läbi sisemise käibena konto nr. 21 „Põhivahendid" deebetis ja kreeditis.

Tuleb vaid silmas pidada, et kui ettevõte, kellele põhivahendid üle antakse, on eraldatud iseseisvale bilansile, siis selle ettevõtte bilansile üheaegselt põhivahendite üleandmisega arvestatakse ümber ka kulumissumma, mis on arvestatud üleantavatele põhivahenditele, kuna põhivahendite kulumine arvestatakse detsentraliseeritult.

Näide. Tarbijate kooperatiivi juhatus annab iseseisvale bilansile eraldatud magasinile üle põhivahendid, millede algväärtus on 2000 rubla. Nende põhivahendite kulumissumma moodustab üleandmise kuupäevaks 800 rubla.

Põhivahendite üleandmise operatsioon kajastatakse nii:

SKEEM

põhivahendite sisemise ümberpaigutuse arvestamiseks

I. Tarbijate kooperatiivi juhatuse raamatupidamises

Konto Põhivahendid		Konto Sisemised arvlemised eraldatud põhi- ja käibevahendite alal		Konto Põhivahendite kulumine	
D	K	D	K	D	K
Saldo 60000		Saldo 15000			Saldo 8000
	2000 *1*<—>*1* 2000		800 *2*<—>*2* 800		

Konto Põhivahendite kulumine		Konto Sisemised arvlemised eraldatud põhi- ja käibevahendite alal		Konto Põhivahendid	
D	K	D	K	D	K
	Saldo 1500		Saldo 15000	Saldo 4000	
	800 *2*<—>*2* 800		2000 *1*<—>*1* 2000		

§ 34. Põhivahendite analüütilise arvestuse ehitus

Põhivahendite analüütilist arvestust peetakse tarbijate kooperatiivi raamatupidamises koguslikus ja rahalises väljenduses, põhivahendite liikide, nende asukoha ja varaliselt vastutavate isikute järgi.

Tarbijate kooperatiivi ettevõtetes, nagu kauplustes, sööklates, pagaritöödstustes, varumispunktides ja mujal arvestatakse põhivahendeid inventari nimekirjades.

Tsentrosojuzi poolt on kinnitatud põhivahendite inventari nimekirja tüüpvorm tarbijate kooperatsiooni süsteemi ettevõtete jaoks. Inventari nimekiri (teine eksemplar) asendab tarbijate kooperatiivi raamatupidamises inventariraamatut põhivahendite analüütiliseks arvestamiseks.

Inventariraamatut kasutatakse ainult nende põhivahendite arvestamiseks, mis kujutavad endast mitmesugust inventari ja kaubanduslikke seadmeid.

Hoonete, ehituste ja istanduste, transpordivahendite ning muude põhivahendite (peale inventari) arvestamiseks kasutatakse tavalist materjalide arvestuse raamatut. Raamatu lahtris, mis on ette nähtud teksti sissekandmiseks, antakse üksikasjalik kirjeldus, näidatakse omandamise aeg ja teised arvestatavat eset iseloomustavad tunnused, samuti näidatakse ka kindlaksmääratud kulumisprotsent.

Põhivahendite liikumise üle parema kontrolli teostamise otstarbel omistatakse igale inventariesemele sissetulekuks arvestamise momendil inventarinumber, mille all seda eset antud tarbijate kooperatiivis arvestatakse saabumise momendist kuni likvideerimiseni.

INVENTARIRAAMAT (NIMEKIRI)

1944. aastaks

Organisatsioon: **Vassiljevski T. K.**
Söökla nimetus: **Söökla nr. 1**
Semjonov, Sergei Ivanovitš (varaliselt vastutava isiku perekonna-, eesja isanimi)

Kirje kuupäev	Dokumentide nr-id	Omandamise aasta	Inventarinumbrid	Inventari nimetus ja kirjeldus	Alghind	Kulumisprotsent	Andmed kustutamise kohta		
							Kuupäev	Dokumentide nr-id	Kuhu viidi
18. märtsil 1944. a.	234	1939	168	Kaalud, detsimaal-	600	12% aastas	10. mail 1944. a.	296	Magasin nr. 1
15. mail 1944. a. jne.	321	1941	437	Puhvet, tammest	1200	12% aastas			

Number märgitakse esemele metallist märgikese külgekinnitamisega, millel näidatakse järjekorra number ja tarbijate kooperatiivi nimetuse leppeline (lühendatud) tähistus (näiteks S.T.K., mis tähendab „Semjonovski Tarbijate Kooperatiiv"). Märk kinnitatakse eseme külge nii, et viimast ei rikutaks. Kasutatakse ka teisi viise inventarinumbri märkimiseks: neid tehakse värviga, loomadel tehakse põletusmärgid jne.

Inventarinumber kirjutatakse ettevõttes peetavasse inventarinimekirja ja tarbijate kooperatiivi raamatupidamises peetavasse inventariraamatusse. Edaspidi näidatakse seda numbrit tingimata kõigis põhivahendite ümberpaigutamise või likvideerimise kohta käivates dokumentides. Inventarinumbri olemasolu kergendab tunduvalt kontrolli põhivahendite allesoleku üle.

§ 35. Renditud põhivahendite arvestus

Teiselt organisatsioonilt lepingu alusel rendile saadud põhivahendid arvestatakse väljaspool bilanssi järgmisel väljaspool bilanssi oleval kontopaaril:

nr. 05 „Renditud põhivahendid";
nr. 06 „Rendileandjad".

Rendile saadud põhivahendid arvestab tarbijate kooperatiivi raamatupidamine selles väärtuses, mis on näidatud põhivahendite vastuvõtu aktis, mis tuleb juurde lisada rendilepingule. Selle akti alusel koostab raamatupidamine kirjendi konto „Renditud põhivahendid" deebetisse ja konto „Rendileandjad" kreeditisse.

Pärast akti saamist renditud põhivahendite rendileandjale tagasiandmise kohta, koostab raamatupidamine kirjendi samades kontodes, kuid nende vastupidise korrespondeerimisega.

Renditud põhivahendid kuuluvad rendileandjale, sellepärast ka nende kulumine kajastub tema bilansis.

§ 36. Väheväärtusliku inventari ja eririietuse arvestus

Väheväärtusliku inventari hulka kuuluvad inventariesemed väärtusega alla 200 rubla ühikult, olenemata nende kasutamisajast, või niisugused, millede kasutamisiga on kuni üks aasta, olenemata nende väärtusest.

Tuleb samuti tähele panna, et Tsentrosojuzi juhendite kohaselt inventariesemed väärtusega kuni 3 rubla ühe eseme või esemete komplekti eest (välja arvatud tööriistad tootmisettevõtteis, sööginõud, -riistad ja köögiriistad sööklates, teemajades ja einelaudades) kirjutatakse nende omandamise momendil kohe kontole nr. 8 „Käibekulud" või kontole nr. 16 „Ettevõtete majandamine", vastavalt sellele, millise ettevõtte jaoks need esemed olid omandatud.

Nagu juba nimetatud, arvestatakse väheväärtuslik inventar ja eririietus kontol nr. 15 „Materjalid". Majapidamislaos varusolevad esemed arvestatakse allkontol „Majapidamismaterjalid", kasutamisel olevad aga allkontol „Väheväärtuslik inventar ja eririietus (kasutamisel)".

Laosolev inventar ja eririietus arvestatakse laohoidja poolt samuti nagu muud materjalidki. Eraldi kontod avatakse esemete nimetuste järgi, arvestus aga peetakse koguslikult. Laohoidja peab harilikku vormi „Laoraamatut".

Kasutamiseloleva inventari ja eririietuse arvestust peetakse ettevõtte laohoidja poolt järgmist vormi aruandes:

ARUANNE

väheväärtusliku inventari ja eririietuse kohta

..... **aastaks**

(ettevõtte nimetus)

Kuupäev	Kellele välja antud	Amet	Eririietuse inventari nimetus	Hulk	Kulumise %	Mis ajaks	Allkiri saamise kohta	Märkus tagasiandmise kohta	Kulumise %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Tarbijate kooperatiivi raamatupidamises arvestatakse väheväärtuslik inventar ja eririietus nende omaväärtuses ja peale selle veel koguslikult. Analüütilist arvestust peetakse esemete liikide (nimetuste) ja nende hoiukohtade järgi (varaliselt vastutavate isikute järgi). Kontod avatakse tavalist vormi materiaalsete väärtuste koguslik-summalise arvestamise raamatus.

Väheväärtusliku inventari ja eririietuse saabumisel lattu koostatakse kirjend konto nr. 15 „Materjalid" (allkonto „Majapidamismaterjalid") deebetisse ja konto nr. 9 „Deebitorid ja kreeditorid", nr. 1 „Kassa", nr. 2 „Riigipank" jt. kreeditisse, olenevalt arvlemise vahekorrast.

Väheväärtusliku inventari või eririietuse väljastamisel majapidamislaost ettevõttesse koostatakse järgmine kirjend:

Deebet konto nr. 15 „Materjalid" (allkonto „Väheväärtuslik inventar ja eririietus [kasutamisel]")

Kreedit konto nr. 15 „Materjalid" (allkonto „Majapidamismaterjalid").

Kui neid või teisi väheväärtusliku inventari või eririietuse esemeid on antud tarbijate kooperatiivis üleküllues ja selle tagajärjel osa neist müüakse, siis niisugune operatsioon kirjendatakse: konto nr. 15 „Materjalid" kreeditis ja konto nr. 1 „Kassa", nr. 2 „Riigipank", nr. 9 „Deebitorid ja kreeditorid" jt. deebetis, olenevalt arvlemiste vormist.

Kasutamiselolev inventar ja eririietus kuluvad järk-järgult. Kontot „Põhivahendite kulumine“ ei saa tarvitada kasutamiseloleva väheväärtusliku inventari ja eririietuse kulumise arvestamiseks, kuna väheväärtuslik inventar ei kuulu põhivahendite koosseisu.

Kasutamiseloleva väheväärtusliku inventari ja eririietuse algväärtuse kahanemise kajastamiseks tarvitatakse arvestuses kahte moodust.

E s i m e n e neist seisneb selles, et igas kvartaalis inventeerimisel teostatakse kõigi väheväärtusliku inventari ja eririietuse esemete hindamist vastavalt nende tegelikule väärtusele. Vahe algväärtuse ja hinde vahel inventeerimise kuupäevaks kantakse maha, kuuluvuselt käibekulude või ettevõtete majandamise kontole.

Niisugust kasutamiseloleva väheväärtusliku inventari ja eririietuse kulumise arvestamise moodust tarvitati tarbijate kooperatiivides kuni 1940. aastani, viimane kaasa arvatud. Tema põhipuudus seisnes selles, et igas kvartaalis tuli toimetada keerulist ja vaevanõudvat tööd kogu kasutamiseloleva väheväärtusliku inventari ja eririietuse ümberhindamisel.

Peale selle niisugune kasutamiseloleva väheväärtusliku inventari ja eririietuse kulumise kajastamise moodus arvestuses võttis ära võimaluse igas kuus kulumissummat arvestada käibekulude kontole või liita seda summat toodangu omahinda tootmisettevõtteis.

T e i n e, enamlevinud moodus kasutamiseloleva väheväärtusliku inventari ja eririietuse kulumise arvestamiseks on analoogiline põhivahendite kulumise arvestamisega. Selle arvestamise viisi korral avatakse väheväärtusliku inventari kulumise arvestamiseks konto „Kasutamiseloleva väheväärtusliku inventari ja eririietuse kulumine“. Seda kontot krediteeritakse igakuuliselt arvestatud kulumissummaga varem kindlaksmääratud normide järgi nende kontode deebetist, milledel arvestatakse käibe- või tootmiskulusid.

Väheväärtusliku inventari- või eririietusesemete tegeliku (täieliku) kulumise määral, mis on fikseeritud vastavate aktidega, kirjutatakse kulunud esemete väärtus materjalide kontolt maha kasutamiseloleva „Väheväärtusliku inventari ja eririietuse kulumise“ konto deebetisse.

Käesoleval ajal ei hinnata tarbijate kooperatiivides kasutamiselolevat väheväärtuslikku inventari ja eririietust igas

kvartaalis ümber, kuid samuti ei ole ka sisse seatud eraldi kontot kulumise arvestamiseks, sest sel juhul tuleks kontoplaani suurendada.

Kasutamiseloleva väheväärtusliku inventari ja eririietuse kulumise arvestamise kord, mida käesoleval ajal tarbijate kooperatiivides tarvitatakse, seisneb järgnevas.

Allkontole „Väheväärtuslik inventar ja eririietus (kasutamisel)" avatakse eraldi analüütiline konto „Väheväärtusliku inventari kulumine". Varem kindlaksmääratud normide järgi arvestatud kulumissummale koostatakse igakuuliselt järgmine raamatupidamiskirjend:

Deebet konto nr. 8 „Käibekulud"
või
Deebet konto nr. 16 „Ettevõtete majandamine"

Kreedit konto nr. 15 „Materjalid" (allkonto „Väheväärtuslik inventar ja eririietus (kasutamisel)" kontos „Väheväärtusliku inventari kulumine").

Väheväärtusliku inventari või eririietuse täieliku kulumise juhtumil koostatakse akt. Akti koostab tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt määratud komisjon. Akti põhjal teeb raamatupidamine järgmise kirje:

Deebet konto „Materjalid" (allkonto „Väheväärtuslik inventar ja eririietus (kasutamisel)" analüütiline konto „Väheväärtusliku inventari kulumine")

Kreedit konto „Materjalid" (allkonto „Väheväärtuslik inventar ja eririietus (kasutamisel)" — vastava inventarieseme analüütilises kontos).

§ 37. Põhivahendite inventeerimine

Põhivahendite inventeerimist toimetatakse tarbijate kooperatiivis igas kvartaalis.

Põhivahendite inventeerimise organiseerimise kord ja läbiviimise tehnika on toodud Tsentrosojuzi instruktsioonis

inventeerimise läbiviimise kohta tarbijate kooperatiivides. Instruktsioon on kinnitatud Tsentrosojuzi presiidiumi poolt 1945. a. oktoobris. Need juhised seisnevad põhimiselt alljärgnevas.

Põhivahendite inventeerimine toimub nende asetuse kohtade järgi. Inventari-nimekirjas rühmitatakse kõik esemed vastavalt nende arvestamises tarvitusele võetud liigitusele, s. o. konto nr. 21 „Põhivahendid" allkontode järgi. Nimekirjas näidatakse iga eseme täpne nimetus ja inventarinumber, mille all ta on märgitud arvepidamises.

Hoonete ja ehituste inventeerimise aktis näidatakse hoonete või ehituste ülesanded, konstruktsioon, suurus, põhiehitusmaterjalid, milledest nad on ehitatud, ehitamise aasta, kulumisprotsent ja nende teised tähtsamad tunnused.

Kui põhivahendite inventeerimise momendiks on tarbijate kooperatiivil lõpetamata ehitusi ja hooneid, mida on ehitatud majanduslikul teel, või lõpetatud, kuid kasutamiseks veel vastuvõtmata ehitusi, siis need kantakse eraldi nimekirja.

Jõuseadeldiste, mehaaniliste seadmete ja masinate üleskirjutamine toimub koos nende juurde kuuluvate seadeldiste, ehituste ja abiseadmetega (vundamendid, müüritised jne.). Seadmete või masinate nimekirjas märgitakse nende tehniline kirjeldus, näidatakse tehase nimetus, väljalaske aasta, konstruktsioon, võimsus, tootlikkus, kulumisprotsent ja andmed masinate ja seadmete kasutamise kohta ja nende kulumise aste.

Inventar, tööriistad ja seadmed kantakse järgmist vormi nimekirja:

Jrk. nr-id	Inventari nr-id	Inventari nimetus	Alghind	Märkus
1	2	3	4	5
1	244	Puhvet, tammest	1350	—
2	197	Kapp, pärnast	420	—
3	264	Kaalud, detsimaal-jne.	350	—

Kasutamiseloleva väheväärtusliku inventari ja eririietuse inventeerimine toimub järgmist vormi inventari-nimekirja plankidel:

Jrk. nr-id	Esemete nimetus	Oli tegelikult					Arvestuse andmetel				Invent. tulemused				Eseme tegelik väärtus kulumise arvestamisega
											Puudujääk		Ülejääk		
		Invent. nr-id	Kogus	Hind	Summa	Kulumise %	Invent. nr-id	Kogus	Hind	Summa	Kogus	Summa	Kogus	Summa	

Põhivahendeid, millede edaspidine kasutamine on ebaotstarbekohane (täielikult kõlbmatuks muutunud), ei võeta üldisse nimekirja. Niisuguse inventari kohta koostatakse eraldi nimekiri, mille järgi ta pärast nimekirja kinnitamist tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt kustutatakse põhivahendite kontolt.

Inventeerimisel avastatud põhivahendite puudujäägid kantakse varaliselt vastutavate isikute kontodele ja nõutakse sisse ettenähtud korras.

Inventeerimisel selgunud põhivahendite ülejäägid kantakse konto nr. 21 „Põhivahendid" deebetisse ja konto nr. 18 „Fondid" (allkonto „Põhifond") kreeditisse.

VII peatükk

KAPITAALMAHUTUSTE ARVESTUS

§ 38. Üldised reeglid kapitaalmahutuste arvestamisel

Kapitaalmahutuste hulka kuuluvad kulutused, millega suurendatakse põhivahendeid või taastatakse nende algväärtust.

Kapitaalmahutuse all, mis on seotud põhivahendite suurendamisega, mõistetakse:

kulutusi uute põhivahendite ehitamiseks ja tegevusse rakendatud põhivahendite laiendamiseks või ümberehitamiseks;

kulutusi inventari, transpordivahendite, seadmete ja muude sellesarnaste põhivahendite soetamiseks.

Kapitaalmahutuste hulka, mis taastavad tegevusse rakendatud põhivahendite algväärtust, kuuluvad kulunud põhivahendite kapitaalremondid.

Üleskasvatatud noorloomade üleviimine tootva karja hulka loetakse samuti kapitaalmahutuseks.

NSVL Riikliku Plaanikomisjoni juhendi järgi kuuluvad kapitaalmahutuste hulka ka väljaminekud, mis on kaudselt seotud uute objektide ehitamisega. Niisugusteks väljaminekuteks on näiteks kulutused maa-ala ehituse alla viimisel, projektimistööd, ehituskrundi ettevalmistamine jne.

Põhivahendite omandamist, mis on müüjal organisatsioonil samuti põhivahendite koosseisus, ei saa rahvamajanduse seisukohast lugeda kapitaalmahutuseks, kuna sel juhul toimub vaid põhivahendite ümberpaigutamine ühelt organisatsioonilt teisele. Kui aga vaadelda igat tarbijate kooperatiivi eraldi, siis tema suhtes loetakse kulutused põhivahendite

soetamisel kõigil juhtudel kapitaalmahutuseks, sest lõpparvestusena on iga tasuline põhivahendite soetamine (ükskõik kas nad varustajal varem olid kaubatoodangu koosseisus või põhivahendites) tarbijate kooperatiivi suhtes seotud käibevahendite mahutamisega põhivahendeisse.

Tasuta põhivahendite saamist ei loeta kapitaalmahutuseks, sest kuigi säärasel korral tarbijate kooperatiivi põhivahendite hulk kasvab, ei tee kooperatiiv selleks mingisuguseid kulutusi.

Enne kui asuda uue objekti ehitamisele, peab tarbijate kooperatiivil olema tehniline projekt ja kinnitatud eelarve. Eelarves määratakse kindlaks kavastatud ehituse maksus. Kui tarbijate kooperatiiv teostab väikest ehitust, siis eelarve koostatakse kogu objekti kohta tervikuna. Suure ehituse korral koostatakse eelarve eraldi ehituse osade kaupa. Tarbijate kooperatiivides teostatakse reeglina väikesi ehitusi. Ehitatakse kauplusi, sööklaid, pagaritööstusi jms. väikesi ettevõtteid. Sellepärast eelarved koostatakse tavaliselt kogu ehitusobjekti kohta.

Objekti eelarvelist maksust ei tule ära segada sama objekti plaanilise maksusega. Objekti plaanilise maksuse all mõistetakse tema eelarvelist maksumust, millest on maha arvatud omamaksumuse alandamise määr, mis on näidatud kapitaaltööde finantseerimise plaanis. Vahe teostatud ehitustööde plaanilise ja tegeliku maksuse vahel kujutab endast kokkuhoiu või ülekulutuse summat.

Kapitaalehitused jagunevad olenevalt kapitaaltööde teostamise viisist majanduslikul ja hanke-lepingute alusel läbiviidavateks ehitusteks.

Ehituse teostamisel majanduslikul teel tehakse kõik tööd kapitaalmahutusi toimetava tarbijate kooperatiivi enda poolt. Ehituse teostamisel hanke-lepingu alusel toimetab tööd hanketöö-ehitusorganisatsioon lepingu alusel, mis sõlmitakse tema poolt kapitaalmahutusi teostava tarbijate kooperatiiviga.

Hanketöö moodus ehituse teostamisel omab majandusliku moodusega võrreldes tunduvaid paremusi, mis avalduvad seda tugevamalt, mida suurem on ehitustööde maht. Enamas jaos tarbijate kooperatiivides teostatakse ehitusi peamiselt majanduslikul teel. See on seletatav tarbijate ko-

operatiivide ehitustööde väikese ulatusega nende mahult ja maksumuselt. Sellepärast kapitaalmahutuste arvestamise korra käsitamisel tarbijate kooperatiivides me käsitame ainult majanduslikul teel teostatava ehituse arvestamise korda.

Kõik tarbijate kooperatsiooni organisatsioonides teostatavad kapitaalmahutused, olenevalt finantseerimise korrast, kontrolli organiseerimisest ja plaanimisest, jagunevad järgmiselt:

a) p l a a n i l i s e d (limiitsed) objektid kapitaalmahutusteks, mida teostatakse riikliku kapitaaltööde plaani alusel;

b) m i t t e p l a a n i l i s e d (mittelimiitsed) kapitaalmahutused, mida teostatakse NSVL RKN-i määruse 19. sept. 1935. a. ja järgnevate valitsusorganite määruste alusel selles küsimuses;

c) k a p i t a a l r e m o n d i d.

Peale selle mõnedel juhtudel, vastavalt valitsuse erimäärustele, võib kapitaalmahutusi teha väljaspool plaane limiitseteks ja mittelimiitseteks kapitaalmahutusteks.

Kõik tarbijate kooperatiivide limiitsed kapitaalmahutused teostatakse Kaubanduspanga osakondade kontrolli all, kusjuures Kaubanduspanga osakonnad teostavad seda kontrolli vahetult kapitaaltööde finantseerimise käigus.

Mittelimiitsete kapitaalmahutuste alal teostavad Kaubanduspanga osakonnad järelkontrolli. Neid mahutusi võib teha ainult mitteplaaniliste kapitaalmahutuste aastakulutuste üldsumma piires, mis tarbijate kooperatiivi joones kinnitatakse tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu poolt.

Käesoleval ajal kuuluvad tarbijate kooperatiivides mittelimiitsete kapitaalmahutuste hulka järgmised kulutused:[1]

a) inventari ja seadmete soetamine NSVL RKN-i määruse alusel 19. septembrist 1935. a. tegutsevate ettevõtete jaoks 5000 rubla määral aastas ühe ettevõtte kohta;

b) laoruumide (peale kaubaladude), magasinide, kaupluste jne. ettevõtete ehitamine ja sisustamine — maksumusega kuni 15 000 rubla ühe objekti kohta, mis tehakse vastavalt NSVL Rahvakomissaride Nõukogu juures oleva Majandusnõukogu määrusele 27. aprillist 1938. a. nr. 255;

---

[1] NSVL RKN-i määruse alusel 27. märtsist 1945. a. on alltoodud limiite tunduvalt suurendatud.

c) kaubaladude ehitamine määral, mis ei ületa 40 000 rubla ühe objekti kohta, mis tehakse kooskõlas NSVL Rahvakomissaride Nõukogu juures oleva Majandusnõukogu määrusega 2. juunist 1940. a. nr. 761;

d) autotranspordi soetamine piiramata summas, autotranspordile kindlaksmääratud riiklike hindadega, mis tehakse NSVL Rahvakomissaride Nõukogu juures oleva Majandusnõukogu määruse alusel 27. aprillist 1938. a. nr. 255.

Põhivahendite taastamist seoses nende hävimisega tulikahjude ja teiste loodusõnnetuste läbi summade ulatuses, mis on saadud Riikliku Kindlustuse organitelt hävinud põhivahendite taastamiseks, teostatakse väljaspool limiitsete ja mittelimiitsete kapitaalmahutuste plaane.

Kulutusi abimajandite organiseerimiseks ja laiendamiseks toidukaupade tootmise alal, mis tehakse NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK määruse alusel 7. jaanuarist 1941. a., finantseeritakse samuti väljaspool limiitsete ja mittelimiitsete kapitaalmahutuste plaane.

Kulutused kapitaalremontideks, nagu ülemal tähendatud, kuuluvad kapitaalmahutuste juurde, kuid plaanimises ja arvestamises on nad eraldatud eri kategooriasse, seoses eri korraga nende finantseerimisel. Kontrolli kapitaalremontide kulutuste finantseerimise üle teostavad Riigipanga osakonnad.

Põhivahendite kapitaalremonte teostab tarbijate kooperatiiv vastavalt plaanile, mis on vastu võetud tarbijate kooperatiivi juhatuses ja kinnitatud liikmete või volinike koosoleku ja tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu juhatuse poolt.

Tarbijate kooperatiivide kapitaalmahutuste kõiki limiitsete objektide kulutusi finantseeritakse ainult Kaubanduspanga kontrolli all. Selleks, et Kaubanduspank seda kontrolli saaks teostada, on kehtestatud niisugune kord, mille järgi kapitaalmahutuste limiitsete objektide finantseerimist teostatakse ainult Kaubanduspanga kaudu või tema ülesandel Riigipanga kohalike osakondade kaudu.

Ehituskulude maksmist teostab pank ainult vastavate dokumentide ettenäitamise tingimusel, nagu materjalide arved, töötasu väljamaksu arvanded jms. Kõik niisugused dokumendid kontrollitakse enne nende tasumist panga poolt.

Kontrollitakse dokumentide vormistamise õigsuse kindlaksmääramise ja nende sisu olemuse järgi. Kontrollides varustajate ehitusmaterjalide arveid teeb pank kindlaks, kas arvetes näidatud ehitusmaterjalide hinnad vastavad hinnakirjadele. Transpordiorganisatsioonide arveid kontrollides selgitab pank arves näidatud laadungite veotariifide õigsust jne.

Panga eelkontroll kapitaalmahutuste kuludokumentide üle on võitlusvahendiks võimalike finants- ja eelarvelise distsipliini rikkumistega ehitustööde teostamisel ning vahendite ebamajanduslike ja seadusevastaste kulutustega.

Erinevalt limiitsetest (plaanilistest) kapitaalmahutuste objektidest teostatakse kõik kulutused mittelimiitsete (mitteplaaniliste) kapitaalmahutuste ja kapitaalremontide alal Riigipanga kaudu, Kaubanduspanga järgneva kontrolliga kulutuste õigsuse üle mittelimiitseteks kapitaalmahutusteks. Seda kontrolli teostab Kaubanduspank kapitaalmahutuste teostamise ja finantseerimise aruannete kontrollimisega. Samas korras teostatakse kontrolli ka kulutuste suhtes väljaspool limiitsete ja mittelimiitsete kapitaalmahutuste plaane.

Määruses raamatupidamise aruannetest ja bilanssidest, mis kinnitatud NSVL RKN-i määrusega 29. juulist 1936. a. nr. 1372, on öeldud, et kapitaalmahutused arvestatakse eraldi bilansil. Tarbijate kooperatiivides, kus kapitaalmahutused on suhteliselt väikesed, arvestatakse kõik limiitsed ja mittelimiitsed kapitaalmahutused vahetult põhitegevuse bilansis.

Kapitaalmahutuste plaanimisel eristatakse:

1) Kapitaaltööde t o o t m i s p l a a n, milles nähakse ette kapitaalmahutuste üldmaht, kapitaalmahutuste liigid (uus ehitus, laiendamine, ümberehitamine, soetamised jms.), kapitaalmahutuste konkreetsed objektid (magasin, söökla, elumaja jne.), ehitustööde alguse ja lõpetamise tähtajad ning mõned muud andmed.

2) Kapitaaltööde f i n a n t s e e r i m i s e plaan, milles nähakse ette jooksva aasta kapitaalmahutuste finantseerimiseks vajalikkude vahendite üldsumma ja allikad, millede arvel neid vahendeid peab saama.

Kapitaalmahutuste tootmise ja finantseerimise plaan on üksteisega tihedalt seotud. Nendes plaanides ettenähtavad kapitaalmahutuste kulutuste summad ei ole alati üksteisega võrdsed. Nii näiteks kui jooksval aastal on ette nähtud maga-

sini ehituse algus ja lõpetamine, siis kapitaalmahutuste tootmisplaanis tuleb ette näha selle magasini ehituse täielik maksumus. Siiski, kui osa selle magasini ehitamiseks vajalikke materjale oli varutud möödunud aastal, siis tema ehituse finantseerimiseks jooksval aastal tuleks assigneerida vahendeid selle materjalide väärtuse summa võrra vähem, mis olid varutud ja tasutud kuni jooksva aasta alguseni.

Järelikult käesoleval juhtumil tuleb kulutuste kogusumma kapitaalmahutuste finantseerimise plaani järgi jooksval aastal väiksem summast, mis on ette nähtud kapitaaltööde tootmisplaanis. Võib aset leida ka summade vastupidine suhtuvus, mil kulutused finantseerimise plaani järgi osutuvad mõnikord suuremaks summadest, mis on ette nähtud kapitaaltööde tootmisplaanis. Et selles veenduda, arutame läbi järgmise näite.

Näide. Tarbijate kooperatiivi kapitaaltööde tootmisplaani järgi nähakse jooksval aastal ette söökla ehituse lõpetamine ja tegevusse rakendamine, mille ehitamist alati möödunud aastal. Kapitaaltööde üldmaksumus, mida tuleb teostada jooksval aastal, moodustab 13 000 rubla. Möödunud aasta detsembris oli ehitustöölistele arvestatud, kuid mitte välja makstud, töötasu 2000 rubla suuruses summas. Järelikult söökla tegevusse rakendamisega seosesolevate kulutuste finantseerimiseks käesoleval aastal on vaja 15 000, mitte aga 13 000 rbl.

Antud näites tuleb jooksva aasta kulutuste summa finantseerimise plaani järgi suurem kapitaalmahutuste tootmisplaani kokkuvõttest 2000 rbl. võrra.

§ 39. Kapitaalmahutuste finantseerimise allikad

Tarbijate kooperatiivi kapitaalmahutuste finantseerimise allikatena esinevad:

a) tarbijate kooperatiivi omavahendid, mida kasutatakse vastavalt kapitaalmahutuste finantseerimise plaanile;

b) tagastamisele kuuluvad laenud, mida tarbijate kooperatiiv saab kapitaalmahutuste finantseerimiseks kõrgemaastmelistelt kooperatiivorganisatsioonidelt või Riigipanga osakondadelt (näiteks abimajandite laiendamiseks toidukaupade tootmise alal — sigade nuumamine, kalapüük jne.).

Kapitaalmahutuste finantseerimiseks kulutatavate tarbijate kooperatiivi omavahendite hulka kuuluvad: amortisatsioonifond, jooksvad kasumi arvel saadud vahendite kogumised,

osamaksude juurdekasv, käibevahendite juurdekasv sisemiste ressursside mobiliseerimise arvel ülearuste põhivahendite likvideerimisel jne., väljalaskehinda liidetavad mahaarvamised toodangust, mis saadakse sigade nuumamisest, kalapüügist ja mõnedest ettevõtetest toidukaupade tootmise alal (aiandus, piimakarja pidamine, linnupidamine), eri juurdehindlus tehnilisele baasile mõnede varumise liikide alal ning muud allikad, mis näidatakse kapitaalmahutuste finantseerimise plaanis.

Tarbijate kooperatiivide omavahendeid, mis on määratud kapitaalmahutuste kulutuste katmiseks, kasutatakse vastavalt kapitaalmahutuste finantseerimise plaanile. Omavahendite arvel võib finantseerida limiitseid ja mittelimiitseid kapitaalmahutuste objekte.

Kapitaalremonte finantseeritakse harilikult ainult tarbijate kooperatiivi omavahendite arvel. Tarbijate kooperatiivi omavahendite koosseisu, mida kasutatakse kapitaalmahutuste finantseerimiseks, kuuluvad ka: loodusõnnetuste tagajärjel põhivahendite hävinemise korral Riikliku Kindlustuse organitelt saadud kindlustuspreemiad; tagastamisele mittekuuluvad assigneeringud kapitaalmahutusteks, mis on saadud kõrgemaastmelistelt ja teistelt organisatsioonidelt; mahaarvamised liikmetele kuuluvatest kasumitest, kui liikmed võtavad vastu otsuse nende mahaarvamiste üleandmise kohta tarbijate kooperatiivi juhatusele uue objekti ehitamiseks, ja muud tagastamisele mittekuuluvad assigneeringud.

NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK määruse 25. jaanuarist 1939. a. nr. 137 alusel on tarbijate kooperatsioonis kaubandusruumide ja kaubandust teenindavate ettevõtete remondi ja ehituse jaoks moodustatud eri remondi- ja ehitusfond, millesse arvatakse kindlaksmääratud arvestus-ülekanded jooksvaks ja kapitaalremondiks ning omavahendid, mis eraldatakse tarbijate kooperatiivi kapitaalmahutuste finantseerimiseks. Sellesse fondi arvatakse: arvestus-ülekanded amortisatsiooniks, ettenähtud arvestus-ülekanded jooksvaks remondiks käibe- ja tootmiskulude plaanis, oma käibevahendid ja muud assigneerimised, mis on ette nähtud kapitaalmahutuste finantseerimise plaanis (peale toidukaupade tootmise abimajandite laiendamise erifondi vahendite, mida arvestatakse eraldi ja kasutatakse korras, mida käsitatakse selle fondi põhimääruses).

Remondi- ja ehitusfondi vahendid kantakse kindlaksmääratud tähtaegadel Riigipanka tarbijate kooperatiivi eri kontole ja neid ei saa kasutada teisteks otstarveteks, kui fondi põhimääruses näidatuiks. Jooksval aastal kasutamata jäänud remondi- ja ehitusfondi vahendite jääk läheb üle järgmisele aastale ja kasutatakse samadeks otstarveteks.

Järelikult võib kõik tarbijate kooperatiivi kapitaalmahutuste finantseerimise allikad käesoleval ajal liigitada kolmeks:

1) tagastamisele kuuluvad laenud, mis saadakse kõrgemaastmelistelt organisatsioonidelt ja Riigipangalt;

2) kaubandusruumide remondi-ja ehitusfondi vahendid, mis moodustuvad kindlaksmääratud arvestus-ülekannete ja tarbijate kooperatiivi omade käibevahendite assigneerimistest;

3) toidukaupu tootvate abimajandite laiendamise erifondi vahendid, mis moodustatakse vastavalt NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK määrusele 7. jaanuarist 1941. a. ja järgnevale NSVL RKN-i korraldusele 28. augustist 1942. a. nr. 16523-r.

Et selgesti endale ette kujutada tarbijate kooperatiivi kapitaalmahutuste finantseerimise korda ning kulutuste arvestamist uute põhivahendite ehitamiseks ja soetamiseks, tuleb hoolikalt tundma õppida remondi- ja ehitusfondi põhimäärust.

Põhimääruse „Kaubandusruumide remondi ja ehituse erifondist tarbijate kooperatsiooni süsteemis", mis on kinnitatud NSV Liidu RKN-i juures oleva Majandusnõukogu poolt 28. novembril 1939. a., sisu seisneb järgnevas:

„1. NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK määruse alusel 25. jaanuarist 1939. a. nr. 137 moodustatakse tarbijate kooperatsiooni süsteemis kaubandusruumide (ladude, magasinide, kaupluste, sööklate, teemajade, pagaritööstuste ja teiste kaubandust teenindavate ettevõtete, välja arvatud autotransport)[1] remondi ja ehituse erifond.

Selle fondi vahendid hoitakse NSVL Riigipangas (tema osakondades) eri arvel, kusjuures neid ei ole õigus kasutada teisteks vajadusteks ja

[1] Käesoleval ajal arvestatakse remondi- ja ehitusfondi ka mahaarvamised autotranspordi alal.

jooksval aastal kasutamata jäänud fondi osa kantakse üle järgmisele aastale samadeks otstarveteks.

2. Kaubandusruumide remondi ja ehituse erifond moodustub maa tarbijate kooperatiivides, tööliste kooperatiivides, linna tarbijate kooperatiivides, rajooni tarbijate kooperatiivides, kalurite kooperatiivides ja kõigis tarbijate kooperatiivide liitudes järgmistest laekumistest:

a) arvestus-ülekannetest hoonete ja ehituste, seadmete, inventari, samuti ka telkide, paviljonide jms. amortisatsiooniks, mida teostatakse vastavalt NSVL RKN-i juures oleva Majandusnõukogu määrusele 20. juulist 1938. a. nr. 517 „Amortisatsiooniks teostatavate arvestus-ülekannete ärakasutamisest ja kaubanduslike ettevõtete kapitaalremondi päremaks muutmisest".

Need vahendid kantakse Riigipanka remondi- ja ehituste eriarvele hiljemalt aruandekuule järgneva kuu 15-ndal päeval.

b) assigneerimistest käibekuludest kaubanduslike laoruumide, seadmete ja inventari remondiks, mis määratakse kindlaks Tsentrosojuzi poolt käibekulude plaani piires ja kinnitatakse tarbijate kooperatsiooni jaoks NSVL Ministrite Nõukogu juures oleva Majandusnõukogu poolt. Assigneeringud sööklate, teemajade, pagaritööstuste ja teiste kaubandust teenindavate ettevõtete jooksvaks remondiks tehakse Tsentrosojuzi presiidiumi poolt kinnitatud normide piires. Need vahendid kantakse Riigipanka eriarvele igakuuliselt hiljemalt iga kuu 15-ndaks päevaks;

c) mahaarvamistest mitte üle 10% määral tarbijate kooperatiivi kasumist, mis läheb tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu kasuks tarbijate kooperatiive teenindavate ettevõtete, nagu laod, baasid, pagaritööstused jne., organiseerimise ja sisustamise otstarbeks. (NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK määrus 29. septembrist 1935. a. nr. 2165 „Tarbijate kooperatiivide tööst maal"). Need mahaarvamised kantakse vastava tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt Riigipanka maakondliku liidu eriarvele peale aastaaruande kinnitamist;

d) täiendavatest assigneeringutest omavahendite arvel aasta finantsplaani järgi, mis on kinnitatud Tsentrosojuzi presiidiumi poolt:

1) mittelimiitsete kapitaalmahutuste objektidele maksumusega kuni 15 000 rbl. (NSVL RKN-i juures oleva Majandusnõukogu määrus 27. aprillist 1938. a. nr. 255) ja objektidele maksumusega üle 15 000 rbl. (NSVL RKN-i juures oleva Majandusnõukogu eri määruste ja korralduste järgi) summade piires, mis on kindlaks määratud NSVL Ministrite Nõukogu juures oleva Majandusnõukogu poolt kapitaalmahutuste aastaplaani alusel;

2) limiitseteks kapitaalmahutusteks, mida finantseeritakse Kaubanduspanga kaudu NSVL Ministrite Nõukogu juures oleva Majandusnõukogu poolt kinnitatud kapitaaltööde aastaplaani piires.

Need vahendid kantakse Riigipanka eri arvele iga kvartaali algul (hiljemalt esimese kuu 15-ndal päeval) ulatuses, mis on ette nähtud ehituse kvartaaliplaanis;

3) tarbijate kooperatiivide liitude juhatustele jäetakse õigus kaubandusruumide remondi ja ehituse erifondist välja anda alamaastmelistele kooperatiivorganisatsioonidele tagastamisele kuuluvaid laenusid tähtajaga 6 kuust kuni 3 aastani (1% maksmisega laenu kasutamise eest aastas) kasutamiseks rangelt ettenäidatud otstarbeks.

Tarbijate kooperatsiooni organisatsioonidele kaubandusruumide remondiks ja ehitamiseks antavad laenud kantakse nende remondi ja ehituse erifondi eri kontole Riigipangas. Nende laenude tasumine toimub samalt kontolt.

4) Juhul, kui tähtajaks ei laeku eri kontole Riigipangas käesoleva põhimääruse p. 2 näidatud vahendeid, toimetatakse vahendite ümberarvestamist antud kooperatiivorganisatsiooni arvelduskontodelt kaubandusruumide remondi ja ehituse erikontole kõrgemaastmelise organisatsiooni korraldusel.

§ 40. Kapitaalmahutuste finantseerimise arvestus

Tarbijate kooperatiivides arvestatakse remondi- ja ehitusfond kontol nr. 18 „Fondid", milles selleks otstarbeks on allkonto „Remondi- ja ehitusfond (kaubandusruumide)". Riigipangas eri kontol olevate remondi- ja ehitusfondi vahendite arvestamist teostavad tarbijate kooperatiivid kontol nr. 2 „Riigipank" (allkonto „Jooksvad kontod"), kus avatakse eraldi analüütiline konto nimetusega „Remondi- ja ehitusfondi eri konto Riigipangas".

Tarbijate kooperatiivi jooksvas raamatupidamis-arvestuses kaubandusruumide remondi- ja ehitusfondi vahendite laekumine kajastub järgmiste igakuuliste kirjenditega:

1. Arvestus-ülekande amortisatsiooni summale, mis kuulub arvamisele remondi- ja ehitusfondi:

Deebet konto nr. 18 „Fondid" (allkonto „Amortisatsioonifond")

Kreedit konto nr. 18 „Fondid" (allkonto „Remondi- ja ehitusfond (kaubandusruumide)").

2. Arvestus-ülekande summale jooksvaks remondiks kaubanduslikes ja varumisettevõtteis:

Deebet konto nr. 8 „Käibekulud" (allkontod „Kaubanduse käibekulud" ja „Varumiskauba käibekulud" — kirje „Jooksev remont")

Kreedit konto nr. 18 „Fondid" (allkonto „Remondi- ja ehitusfond (kaubandusruumide)").

3. Assigneeringute summale jooksvaks remondiks ühiskondliku toitlustamise ja pagaritööstuse ettevõtteis ning teistes tootmis- ja abiettevõtteis, kes teenindavad kaubandust ($^1/_{12}$ määral assigneeringute summast aastaplaani järgi):

Deebet konto nr. 16 „Ettevõtete majandamine"

Kreedit konto nr. 18 „Fondid" (allkonto „Remondi- ja ehitusfond (kaubandusruumide)").

4. Omade käibevahendite assigneeringute summale finantsplaani järgi:

Deebet konto nr. 18 „Fondid" (allkonto „Põhifond")

Kreedit konto nr. 18 „Fondid" (allkonto „Remondi- ja ehitusfond (kaubandusruumide)").

5. Kõrgemaastmeliselt kooperatiivorganisatsioonilt tagastamisele mittekuuluvate assigneeringute summale:

Deebet konto nr. 2 „Riigipank" (allkonto „Jooksvad kontod")

Kreedit konto nr. 18 „Fondid" (allkonto „Remondi- ja ehitusfond (kaubandusruumide)").

6. Kõrgemaastmeliselt kooperatiivorganisatsioonilt tagastamisele kuuluva laenu saamisel remondi- ja ehitusfondi vahendite täiendamiseks:

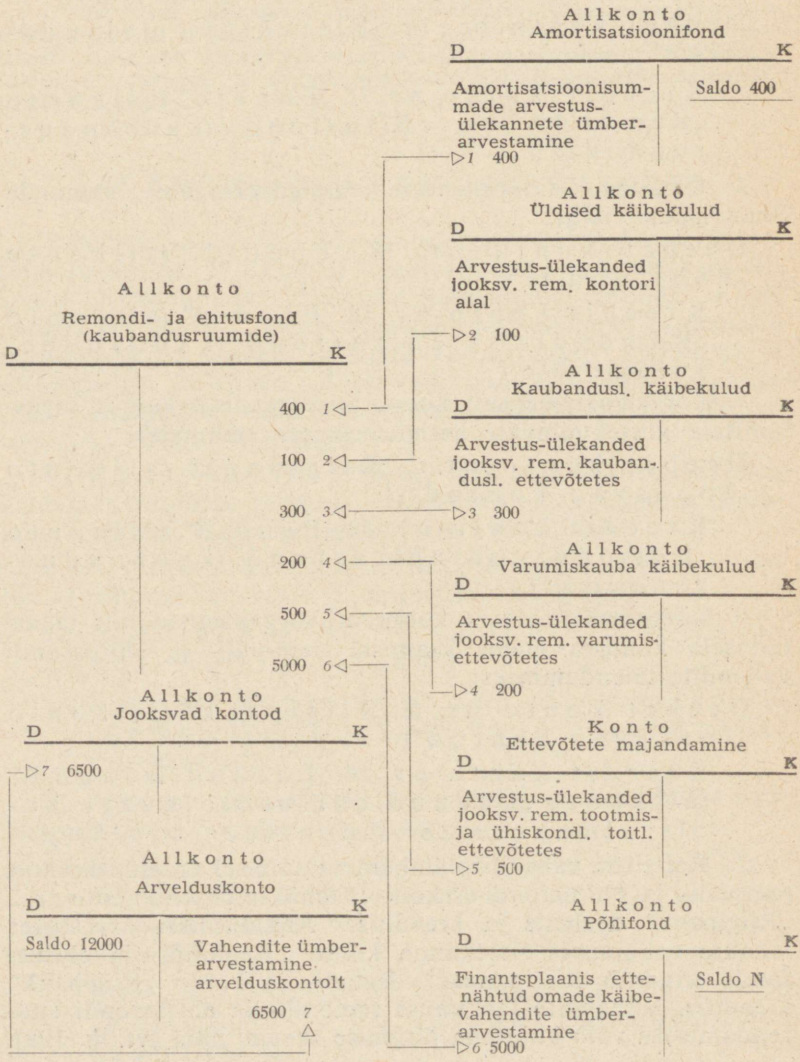
Deebet konto nr. 2 „Riigipank" (allkonto „Jooksvad kontod")

Kreedit konto nr. 14 „Laenud (saadud)" (allkonto „Laenud ehituselolevate kapitaalmahutuste finantseerimiseks").

7. Rahaliste vahendite ümberarvestamisel arvelduskontolt remondi- ja ehitusfondi eri kontole tehakse kirjend konto nr. 2 „Riigipank" deebetis ja kreeditis. Analüütilises arvestuses tehakse sellejuures sissekanne konto „Remondi- ja ehitusfondi erikonto Riigipangas" deebetis ja konto „Riigipank" kreeditis. Vahendite laekumist remondi- ja ehitusfondi suurendamiseks võib kujutada järgmise skeemi näol (vt. lk. 198).

SKEEM

remondi- ja ehitusfondi vahendite laekumise operatsioonide jooksvaks arvestamiseks

Kooskõlas NSVL Ministrite Nõukogu juures oleva Majandusnõukogu poolt kinnitatud fondi põhimäärusega on remondi- ja ehitusfondi vahendid tarbijate kooperatiivi juhatuse korralduses.

Tarbijate kooperatiivide iseseisvale bilansile eraldatud ettevõtetes avatakse kaubanduslike ruumide remondi- ja ehitusfondi ülekantavate jooksvate remontide arvestus-ülekannete arvestamiseks analüütiline konto nimetusega: „Juhatusele üleantav remondi- ja ehitusfond". Selle allkonto kreeditisse tarbijate kooperatiivide isemajandavais ettevõtteis kantakse igakuulised arvestus-ülekanded jooksvaks remondiks summades, mis on kinnitatud tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt. Isemajandavate ettevõtete poolt tarbijate kooperatiivi juhatuse remondi- ja ehitusfondi eri kontole Riigipangas ülekantavad summad kantakse iseseisvale bilansile eraldatud ettevõtete raamatupidamises selle analüütilise konto deebetisse.

Isemajandavailt ettevõtteilt tarbijate kooperatiivi juhatusele laekuvad summad kirjendatakse: allkonto „Jooksvad kontod" deebetisse ja allkonto „Remondi- ja ehitusfond (kaubandusruumide)" kreeditisse.

Remondi- ja ehitusfondi vahendite arvestamiseks, mis tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt on assigneeritud ja üle kantud oma isemajandavaile ettevõtteile, avavad viimased analüütilise konto „Juhatuse poolt assigneeritud remondi- ja ehitusfondi summad".

Vaatame näites läbi iseseisvale bilansile eraldatud ettevõtetes jooksvaks remondiks ülekantavate ja juhatuse poolt assigneeritud summade jooksvas arvestuses kajastamise korra.

Näide.

1. Iseseisvale bilansile eraldatud magasin arvestas jooksvaks remondiks 100 rbl.

2. Samuti arvestas iseseisvale bilansile eraldatud söökla jooksvaks remondiks 150 rbl.

3. Magasin kandis üle tarbijate kooperatiivi juhatuse jooksvale (eri) kontole Riigipangas 100 rbl.

4. Tarbijate kooperatiivi juhatus assigneeris vahendeid sööklale remondi- ja ehitusfondi 350 rbl., millest 150 rbl. pani ette arvesse võtta sööklas jooksval kuul tehtud arvestus-ülekandest, 200 rbl. aga kandis üle jooksvalt kontolt Riigipangas.

Nende operatsioonide kohta koostatakse järgmised raamatupidamiskirjendid:

Magasini raamatupidamises:

1. Arvestus-ülekandesummale remondi- ja ehitusfondi:
   Deebet konto nr. 8 „Käibekulud“ (allkonto „Kaubanduse käibekulud“)
      Kreedit konto nr. 18 „Fondid“ (allkonto „Juhatusele üleantav remondi- ja ehitusfond“) . . . . . 100 rbl.
2. Selle summa ülekandmisel juhatuse jooksvale kontole:
   Deebet konto nr. 18 „Fondid“ (allkonto „Juhatusele üleantav remondi- ja ehidusfond“)
      Kreedit konto nr. 2 „Riigipank“ . . 100 rbl.

Söökla raamatupidamises:

1. Arvestus-ülekandesummale remondi- ja ehitusfondi:
   Deebet konto nr. 16 „Ettevõtete majandamine“
      Kreedit konto nr. 18 „Fondid“ (allkonto „Juhatusele üleantav remondi- ja ehitusfond“) . . . . . 150 rbl.
2. Remondi- ja ehitusfondi summale, mis on sööklale assigneeritud tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt:
   Deebet konto nr. 18 „Fondid“ (allkonto „Juhatusele üleantav remondi- ja ehitusfond)“ . . . . . 150 rbl.
   Deebet konto nr. 11 „Sisemised arvlemised“ (allkonto „Sisemised tasumisele kuuluvad arvlemised“ . . . . . 200 rbl.
      Kreedit konto nr. 18 „Fondid“ (allkonto „Juhatuse poolt assigneeritud remondi- ja ehitusfondi summad“) . . . . . 350 rbl.
3. Juhatuselt laekunud summade ülekandmisele:
   Deebet konto nr. 2 „Riigipank“
      Kreedit konto nr. 11 „Sisemised arvlemised“ (allkonto „Sisemised tasumisele kuuluvad arvlemised“) 200 rbl.

Tarbijate kooperatiivi juhatuse raamatupidamises:

1. Magasinilt laekunud ülekandesummale:
   Deebet konto nr. 2 „Riigipank“ (allkonto „Jooksvad kontod“)
      Kreedit konto nr. 18 „Fondid“ (allkonto „Remondi- ja ehitusfond (kaubandusruumide)“ . . . . . 100 rbl.

2. Remondi- ja ehitusfondi vahendite summale, mis kuulub ülekandmisele sööklale:

Deebet konto nr. 13 „Fondid“ (allkonto „Remondi- ja ehitusfond (kaubandusruumide)“

Kreedit konto nr. 11 „Sisemised arvlemised“ (allkonto „Sisemised tasumisele kuuluvad arvlemised“) 200 rbl.

3. Vahendite ülekandesummale sööklа arvelduskontole:

Deebet konto nr. 11 „Sisemised arvlemised“ (allkonto „Sisemised tasumisele kuuluvad arvlemised“)

Kreedit konto nr. 2 „Riigipank“ (allkonto „Jooksvad kontod“) . . . . 200 rbl.

Jooksva arvestuse kontodel need operatsioonid kajastuvad järgmise skeemi näol:

SKEEM

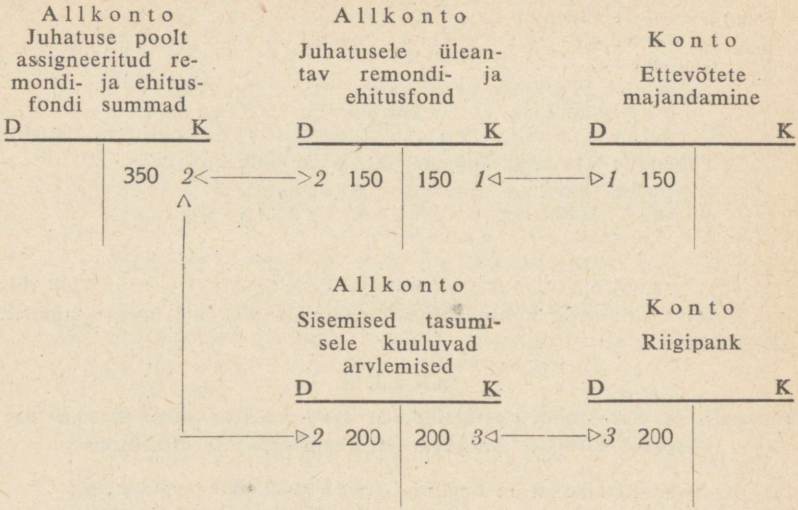
remondi- ja ehitusfondi operatsioonide arvestamiseks jooksva arvestuse kontodel tarbijate kooperatiivi isemajandavais ettevõtteis

I. Kirjendid magasini raamatupidamises.

Konto Riigipank		Allkonto Juhatusele üleantav remondi- ja ehitusfond		Allkonto Kaubanduse käibekulud	
D	K	D	K	D	K
Saldo N	100	2 <——— 2	100	100 1 <——— 1	100

II. Kirjendid tarbijate kooperatiivi juhatuse raamatupidamises.

Allkonto Sisemised tasumisele kuuluvad arvlemised		Allkonto Remondi- ja ehitusfond (kaubandusruumide)		Allkonto Jooksvad kontod	
D	K	D	K	D	K
3 200	200	2 <——— 2	200	Saldo N	
				100 1 <——— 1	100
				200	3

Ülemal oli öeldud, et remondi- ja ehitusfondi summad selles osas, mis on kasutatud kapitaalmahutuste finantseerimiseks, ühendatakse põhifondiga. Isemajandavais ettevõtteis, kes kasutasid tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt assigneeritud remondi- ja ehitusfondi summad kapitaalmahutuste finantseerimiseks, koostatakse üheaegselt lõpuleviidud objekti tegevusse-viimisega raamatupidamislausend ärakasutatud remondi- ja ehitusfondi osa mahakirjutamiseks. Samal ajal suureneb võlgnevus juhatusele eraldatud vahendite alal.

Isemajandava ettevõtte jooksva arvestuse kontodel see mahakirjutamine kajastub nii (vt. lk. 203).

Nende kirjendite tulemusena kajastub tarbijate kooperatiivi raamatupidamis-arvestuses remondi- ja ehitusfondi vähenemine selles osas, mis on kasutatud kapitaalmahutuste finantseerimiseks, ja samaaegne põhifondi suurenemine.

„Remondi- ja ehitusfondi" allkonto analüütilist arvestust peetakse tarbijate kooperatiivides raamatus, milles sissekanded tehakse kronoloogilises järjekorras. Selles raamatus kreediti-pool koosneb ühest lahtrist, deebeti-pool aga neljast.

SKEEM

remondi- ja ehitusfondi arvestamiseks, mis on ära kasutatud kapitaalmahutuste finantseerimise allikana tarbijate kooperatiivi isemajandavas ettevõttes

I. Isemajandava ettevõtte raamatupidamises.

Allkonto

Sisemised arvlemised eraldatud põhi- ja käibevahenditele

D	K
Saldo 35000	
2000 *1*	*1* 2000

Allkonto

Juhatuse poolt assigneeritud remondi- ja ehitusfondi summad

D	K
	Saldo 3000

II. Tarbijate kooperatiivi juhatuse raamatupidamises.

Allkonto

Põhifond

D	K
Saldo 140000	
2000 *1*	*1* 2000

Allkonto

Sisemised arvlemised eraldatud põhi- ja käibevahenditele

D	K

Allkonto „Remondi- ja ehitusfond" deebeti-lahtrites liigitatakse eraldi fondi vähenemine vastavalt tema kasutamisele: 1) jooksvateks remontideks, 2) kapitaalremontideks, 3) plaanilisteks kapitaalmahutuste objektideks ja 4) mitteplaanilisteks kapitaalmahutusteks.

Nendes lahtrites kirjendatud summade kokkuvõte annab võimaluse kindlaks teha, kas remondi- ja ehitusfondi summasid on kasutatud selle sihituse kohaselt, mis on näidatud kapitaalmahutuste finantseerimise plaanis. Niisugune selle konto deebeti-poole ehitus kergendab ja kiirendab aruandluse andmete koostamist remondi- ja ehitusfondi summade liikumise kohta.

Tagastamisele kuuluvad laenud, mis tarbijate kooperatiivid saavad kapitaalmahutuste finantseerimiseks, arvestatakse kontol nr. 14 „Laenud (saadud)“ (allkonto „Laenud ehituselolevate kapitaalmahutuste finantseerimiseks“).

Sellel allkontol arvestatakse saadud laenud kuni lõpuleviidud kapitaalmahutuste objektide tegevusse-rakendamise momendini. Ehituse lõpetamisel üheaegselt lõpuleviidud objekti tegevusse-rakendamisega arvestatakse võlgnevus laenu alal sellelt allkontolt üle allkontole „Laenud kasutatavate kapitaalmahutuste finantseerimiseks“.

Kapitaalmahutuste finantseerimiseks saadud pikaajaliste laenude tasumist toimetatakse võlakohustustes näidatud tähtaegadel. Kapitaalmahutuste finantseerimiseks ärakasutatud laenude ümberarvestamine, samuti ka nende laenude tasumine maksetähtaja saabumisel, kajastatakse jooksvas arvestuses järgmiste kirjenditega.

SKEEM

kapitaalmahutuste finantseerimiseks ärakasutatud laenude ümberarvestamise ja tasumise arvestamiseks

Konto Riigipank

D		K
Saldo		
20000	10000 *2*	

Allkonto Laenud kasutatavate kapitaalmahutuste finantseerimiseks

D		K
		2 10000
	25000 *1*	

Allkonto Laenud ehituselolevate kapitaalmahutuste finantseerimiseks

D		K
		Saldo
	1 25000	40000

Neil juhtudel, kui kapitaalmahutuste plaanilise objekti finantseerimist teostatakse tarbijate kooperatiivi omavahendite arvel, maksab kooperatiiv plaanis ettenähtud vahendid Kaubanduspanka ja saab temalt üheaegselt tagastamisele mittekuuluva laenu, mis arvestatakse tarbijate kooperatiivi bilansil kuni lõpuleviidud kapitaalmahutuste objekti tegevusse-rakendamise momendini.

Vahendid, mis tarbijate kooperatiivi poolt ümber arvestatakse Kaubanduspanka tagastamisele mittekuuluva laenu saamiseks, arvestatakse (kuni lõpuleviidud objekti tegevusse-

rakendamiseni) kontol nr. 22 „Eraldatud vahendid“ (allkonto „Muud sihtmaksed“). Nende maksete arvel Kaubanduspangast saadud laenud arvestatakse allkontol „Laenud ehituselolevate kapitaalmahutuste finantseerimiseks“. Analüütilises arvestuses eraldatakse tagastamisele mittekuuluvad laenud, mis on saadud Kaubanduspangalt tarbijate kooperatiivi sissemaksete arvel, lahus muudest (tagastamisele kuuluvatest) laenudest.

Tarbijate kooperatiivi poolt saadud tagastamisele mittekuuluvate laenude kustutamine ja Kaubanduspanka sissemakstud sihtsummade mahakirjutamine kajastatakse raamatupidamis-arvestuses üheaegselt valmisobjekti tegevusserakendamisega. Sellejuures koostatakse kirjend:

Deebet konto nr. 14 „Laenud (saadud)“ (allkonto „Laenud ehituselolevate kapitaalmahutuste finantseerimiseks“)

Kreedit konto nr. 22 „Eraldatud vahendid“ (allkonto „Muud sihtmaksed“).

Üheaegselt selle kirjendiga tuleb arvestuses kajastada remondi- ja ehitusfondi vastava osa ärakasutamist. Sellepärast ühel ajal esimese kirjendiga koostatakse teine summale, mis võrdub ärakasutatud remondi- ja ehitusfondi osaga. See teine kirjend tehakse nii:

Deebet konto nr. 18 „Fondid“ (allkonto „Remondi- ja ehitusfond (kaubandusruumide)“

Kreedit konto nr. 18 „Fondid“ (allkonto „Põhifond“)

Kapitaalmahutuste plaaniliste objektide finantseerimine, mida teostatakse tarbijate kooperatiivi omavahendite arvel, nende vahendite sissemaksmise teel Kaubanduspanka ja temalt samaaegse tagastamisele mittekuuluva laenu saamisega, annab Kaubanduspangale võimaluse teostada ehitamise üle kontrolli mitte tagantjärele, vaid vahetult kapitaaltööde kulutuste finantseerimise käigus.

Analüüsides ülemaltoodud sissekandeid me näeme, et tagastamisele kuuluvad laenud tasutakse tarbijate kooperatiivi poolt tähtaegadel, mis on näidatud laenu saamisel

väljaantud kohustuskirjades. Mis puutub aga tagastamisele mittekuuluvaisse laenudesse, siis neid ei tasuta, vaid kustutatakse ühel ajal lõpuleviidud ehitusobjekti tegevusse-rakendamisega varem Kaubanduspanka tehtud sissemaksu arvesse võttes. Et paremini ära õppida kapitaalmahutuste finantseerimiseks saadavate tagastamisele mittekuuluvate laenude saamise ja kustutamise operatsioonide kajastamise korda tarbijate kooperatiivi arvepidamises, arutame läbi järgmise näite.

N ä i d e. Vastavalt kinnitatud kapitaalmahutuste finantseerimise plaanile peab tarbijate kooperatiiv üles ehitama objekti, mille maksumus on kindlaks määratud 80 000-rublalisele summale. Finantseerimise allikaks on tarbijate kooperatiivi omavahendid, mis kuni ehitamise alguseni olid tarbijate kooperatiivi kaubandusruumide remondi- ja ehitusfondi jooksval (eri) kontol. „Remondi- ja ehitusfondi (kaubandusruumide)" allkonto saldo enne operatsioonide algust moodustas 120 000 rbl. Vahendite jääk remondi- ja ehitusfondi jooksval (eri) kontol Riigipangas võrdus 95 000 rublaga.

E s i m e n e operatsioon seisneb 80 000 rubla sissemaksmises remondi- ja ehitusfondi jooksvalt (eri) kontolt Riigipangas Kaubanduspanka.

T e i n e kujutab endast laenu saamist, millest 46 000 rubla anti välja materjalide arvete tasumiseks, 34 000 rubla eest aga tasuti mitmesuguseid ehituskulusid.

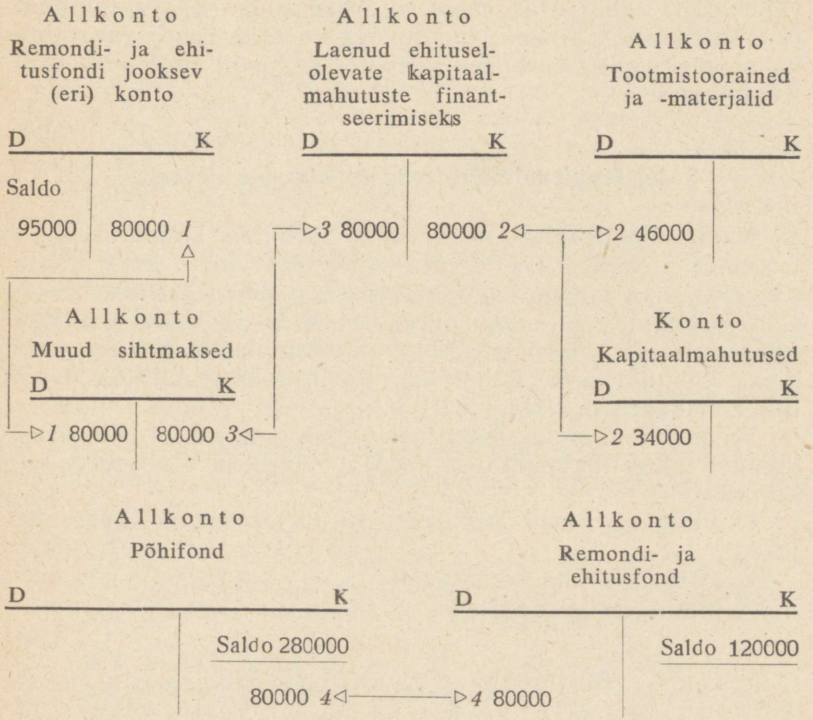
K o l m a s operatsioon kujutab endast tarbijate kooperatiivi poolt Kaubanduspanka tehtud sissemaksu ja Kaubanduspangalt saadud tagastamisele mittekuuluva laenu kustutamist. See kirjend tehakse pärast ehituse lõpetamist ja lõpuleviidud objekti tegevusse-rakendamist.

N e l j a s operatsioon kajastab kaubandusruumide remondi- ja ehitusfondi ärakasutamise fakti plaanilise objekti finantseerimise allikana. Nende operatsioonide kirjendeid jooksva arvestuse kontodel võib kujutada järgmise skeemina (vt. lk. 207).

Kulutused mitteplaaniliste kapitaalmahutuste teostamiseks ning kulud kapitaal- ja jooksvateks remontideks tasutakse erikontolt Riigipangas. Need kulud tasutakse tarbijate kooperatiivi juhatuste korraldustel, vastavalt remondi- ja ehitusfondi kasutamise plaanile. Kaubandusruumide remondi- ja ehitusfondi summad, mis on kasutatud mitteplaaniliste kapitaalmahutuste objektide finantseerimiseks ja kapitaalremondiks, ühendatakse ehituse või kapitaalremondi lõpetamisel põhifondiga. Nende summade ümberarvestamine toimub samuti, nagu see oli ülemal öeldud remondi- ja ehitusfondi ümberarvestatud summade suhtes, mis kasutati plaaniliste kapitaalmahutuste finantseerimiseks.

SKEEM

plaaniliste objektide finantseerimise arvestamiseks remondi- ja ehitusfondi arvel

Teistsugune kord on kehtestatud nende remondi- ja ehitusfondi summade mahakirjutamiseks, mis on kasutatud jooksvate remontide kulutuste katmiseks. Põhivahendite jooksvate remontide kulud ei ole kapitaalmahutused ja kirjutatakse vahetult maha remondi- ja ehitusfondi vähenemiseks. Näitame, kuidas tehakse seda mahakirjutamist.

Näide. Oletame, et tarbijate kooperatiivi söökla jooksva remondi kuludeks on makstud remondi- ja ehitusfondi erikontolt Riigipangas 200 rbl. Sel juhul tarbijate kooperatiivi raamatupidamine koostab kirjendi:

Deebet konto nr. 18 „Fondid" (allkonto „Remondi- ja ehitusfond (kaubandusruumide)"

Kreedit konto nr. 2 „Riigipank“ (allkonto „Jooksvad kontod“) . . . . . 200 rbl.

Selle kirjendiga on kajastatud remondi- ja ehitusfondi vähenemist selles osas, mida on kasutatud jooksva remondi finantseerimise allikana, samuti aga ka selle fondi vahendite vähenemist, mida tarbijate kooperatiivi poolt hoiti erikontol Riigipangas.

§ 41. Kapitaalmahutuste teostamise arvestus

Kapitaalmahutuste arvestamine tarbijate kooperatiivides teostatakse kontol nr. 20 „Kapitaalmahutused“. Selle konto ülesandeks on tagada kapitaalmahutuste plaani täitmise kontrolli kapitaaltööde mahu järgi, teostada jooksvat kontrolli eelarvelisest ja finantsdistsipliinist kinnipidamise üle ja tagada täpse kalkulatsiooni võimalust täidetud kapitaaltööde tegeliku omaväärtuse kohta.

Vastavalt kapitaalmahutuste iseloomule ja sihitusele jaguneb „Kapitaalmahutuste konto“ järgmiseks kolmeks allkontoks:

1. Ehitused (uued ehitused, juurdeehitused ja ümberehitused).
2. Põhivahendite soetamine.
3. Kapitaalremondid.

1. Uute ehituste, põhivahendite juurdeehituste ja ümberehituste arvestus

Allkonto „Ehitused (uued ehitused, juurdeehitused ja ümberehitused)“ on ette nähtud uute hoonete ja ehituste püstitamise ning tarbijate kooperatiivi olemasolevate põhivahendite laiendamis- või ümberehitamistööde tegeliku omahinna arvestamiseks. Kapitaaltööde eriseadiste ehitamiseks seadmete ja masinate ülesseadmisel, kaasa arvatud seadmete, masinate ja nende ülesseadmise väärtus, arvestatakse samuti sellel allkontol.

Me juba ütlesime, et tarbijate kooperatiivides teostatakse ehitustööd peamiselt majanduslikul teel. Ehitustööde majanduslikul teel tegemisel tuleb soetada ja kulutada ehitus-

materjale, palgata ehitustöölisi, pidada arvlemisi materjalide varujatega, töölistega, teenistujatega ja mitmesuguste organisatsioonidega, teha kulusid ehitusmaterjalide kohaleveoks ehitusplatsile ja teisi kulutusi, mis on tingitud ehitustööde käigust.

Ehituseks sissetulevad materjalid arvestatakse kontol nr. 15 „Materjalid", allkontol „Tootmistoorained ja -materjalid". Ehitusmaterjalide arvestust peetakse, analoogiliselt muude tootmismaterjalidega, tegelikus omahinnas. Ehitusmaterjalide analüütilist arvestust peetakse hoiukohtade (varaliselt vastutavate isikute) ning materjalide liikide ja sortide järgi koguslikus ja rahalises väljenduses.

Ehituseks ja remondiks sissetulevad materjalid tasutakse tarbijate kooperatiivi laenukontolt, kui ehitust finantseeritakse tagastamisele kuuluva või tagastamisele mittekuuluva laenu arvel, remondi- ja ehitusfondi erikontolt või, lõpuks, vahetult tarbijate kooperatiivi arvelduskontolt.

Ehituseks ärakulutatud materjalid kirjutatakse materjalide kontolt maha järgmise raamatupidamislausendi koostamisega:

Deebet konto nr. 20 „Kapitaalmahutused" (allkonto „Ehitused (uued ehitused, juurdeehitused ja ümberehitused)"

Kreedit konto nr. 15 „Materjalid" (allkonto „Tootmistoorained ja -materjalid").

Ehitusmaterjalide sissetuleku ja kulutamise arvestuse korda selgitame kahe järgneva näitega.

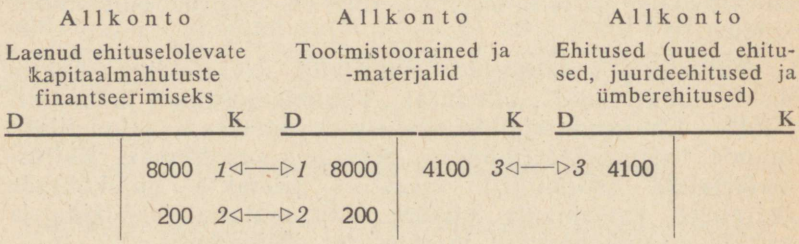
Näide 1. Tagastamisele kuuluva laenu arvel finantseeritava plaanilise objekti ehituseks on soetatud materjalid, millede ostuhind moodustas 8000 rbl. Nende materjalide kohaletoimetamise eest on makstud 200 rbl. Materjalide ja nende kohaleveo arvete tasumine on teostatud laenu arvel.

Pool ehitusmaterjalidest, millede omahind moodustab 4100 rubla (ostuhind 4000 rbl., pluss kohaleveo hind 100 rbl.), on ehitusel ära kulutatud.

Jooksva arvestuse kontodel need kolm operatsiooni kajastatakse nii (vt. lk. 210).

SKEEM

kapitaalmahutuste finantseerimise laenu arvel tasutud ehitusmaterjalide arvestamiseks

Näide 2. Pagaritööstuse laiendamise töödeks on soetatud ehitusmaterjale 2000 rubla väärtuses kohaletoimetamisega varustaja arvel. Tasumine on teostatud remondi- ja ehitusfondi erikontolt Riigipangas. Materjalid olid ehituseks maha kirjutatud täies summas, kuid tööde lõpetamisel osa materjale, hinnatud 300 rublale, oli lattu tagasi antud.

Jooksva arvestuse kontodel tarbijate kooperatiivi raamatupidamises need operatsioonid kajastatakse nii:

SKEEM

remondi- ja ehitusfondi erikontolt tasutud ehitusmaterjalide arvestamiseks

Ehituse alal tegevuses olevatele töölistele ja teenistujatele makstava töötasu summaga debiteeritakse allkontot „Ehitused (uued ehitused, juurdeehitused ja ümberehitused)“ allkonto „Töölised ja teenistujad“ krediteerimisega. Tööliste ja teenistujate töötasule juurdearvamiste summale (arvestusülekanded sotsiaalkindlustuseks) koostatakse raamatupidamislausend:

Deebet konto nr. 20 „Kapitaalmahutused" (allkonto „Ehitused (uued ehitused, juurdeehitused ja ümberehitused)"

Kreedit konto nr. 9 „Deebitorid ja kreeditorid" (allkonto „Muud deebitorid ja kreeditorid" — Sotsiaalkindlustuse organi isiklik konto).

Allkonto „Ehitused (uued ehitused, juurdeehitused ja ümberehitused)" deebetisse kirjendatakse ka kõik muud ehitusega seoses olevad kulutused, nagu arvestus-ülekanded amortisatsioonifondi moodustamiseks, väheväärtusliku inventari ja tööriistade kulumine jne. Kui ehitustööde teostamisel on vaja püstitada kerget tüüpi ajutisi ehitusi, mis edaspidi kuuluvad lammutamisele ja äraviimisele (tellingud, vahimajakesed, katusealused jms.), siis niisuguste tööde väärtus, kaasa arvatud ka sellejuures äratarvitatud materjalid, kantakse samuti allkonto „Ehitused (uued ehitused, juurdeehitused ja ümberehitused)" deebetisse.

Ehituse lõpetamisel need ajutised ehitused lammutatakse, sellejuures saadud materjalid aga kirjutatakse maha allkontolt „Ehitused (uued ehitused, juurdeehitused ja ümberehitused)", debiteerides kontot nr. 15 „Materjalid" (hindega, mis kindlaks määratakse nende materjalide vastuvõtu tehnilise komisjoni poolt).

Ehitustööde lõpetamisel määrab tarbijate kooperatiivi juhatus tehnilise komisjoni lõpuleviidud ehitusobjekti vastuvõtmiseks ja tegevusse rakendamiseks. Komisjon vaatab objekti üle ja leides, et kõik tööd on täidetud koguselt ja kvaliteedilt vastavalt plaanile ja kindlaksmääratud eeskirjadele, koostab tarbijate kooperatiivi uute põhivahendite tegevusse-rakendamise akti. Komisjoni akt vaadatakse läbi ja kinnitatakse tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt. Üks akti eksemplar hoitakse juhatuse asjatoimetuse juures ja on uue objekti passiks, teist eksemplari aga kasutatakse raamatupidamises alusena järgmise raamatupidamislausendi koostamiseks:

Deebet konto nr. 21 „Põhivahendid" (vastava allkonto järgi)

Kreedit konto nr. 20 „Kapitaalmahutused" (allkonto „Ehitused (uued ehitu-

sed, juurdeehitused ja ümberehitused)".

Selle kirjendiga on arvestuses kajastatud ehituse lõpetamise ja tarbijate kooperatiivi põhivahendite koosseisu uue objekti sisseviimise fakt. Üheaegselt lõpetatud ehitusobjekti tegevusse-rakendamisega kajastatakse arvestuses tema finantseerimise lõpetamise momenti. Kui lõpetatud objekti finantseeriti tagastamisele kuuluva laenu arvel, siis ühel ajal ülalnäidatud kirjega koostatakse teine:

Deebet konto nr. 14 „Laenud (saadud)" (allkonto „Laenud ehituselolevate kapitaalmahutuste finantseerimiseks")

Kreedit konto nr. 14 „Laenud (saadud)" (allkonto „Laenud kasutatavate kapitaalmahutuste finantseerimiseks").

Kui lõpetatud objekti finantseeriti tarbijate kooperatiivi omavahendite arvel, mida arvestati remondi- ja ehitusfondi kontos, siis sel juhul remondi- ja ehitusfondi ärakasutatud osa liidetakse põhifondiga. Kui omavahendite arvel finantseeriti plaanilist objekti, mille ehitamine teostus Kaubanduspanga kontrolli all tagastamisele mittekuuluva laenu väljaandmise teel, siis üheaegselt kirjendiga remondi- ja ehitusfondi ärakasutatud osa liitmise kohta põhifondiga tuleb koostada teine kirjend siht-sissemakse ja tagastamisele mittekuuluva laenu mahakirjutamiseks:

Deebet konto nr. 14 „Laenud (saadud)" (allkonto „Laenud ehituselolevate kapitaalmahutuste finantseerimiseks")

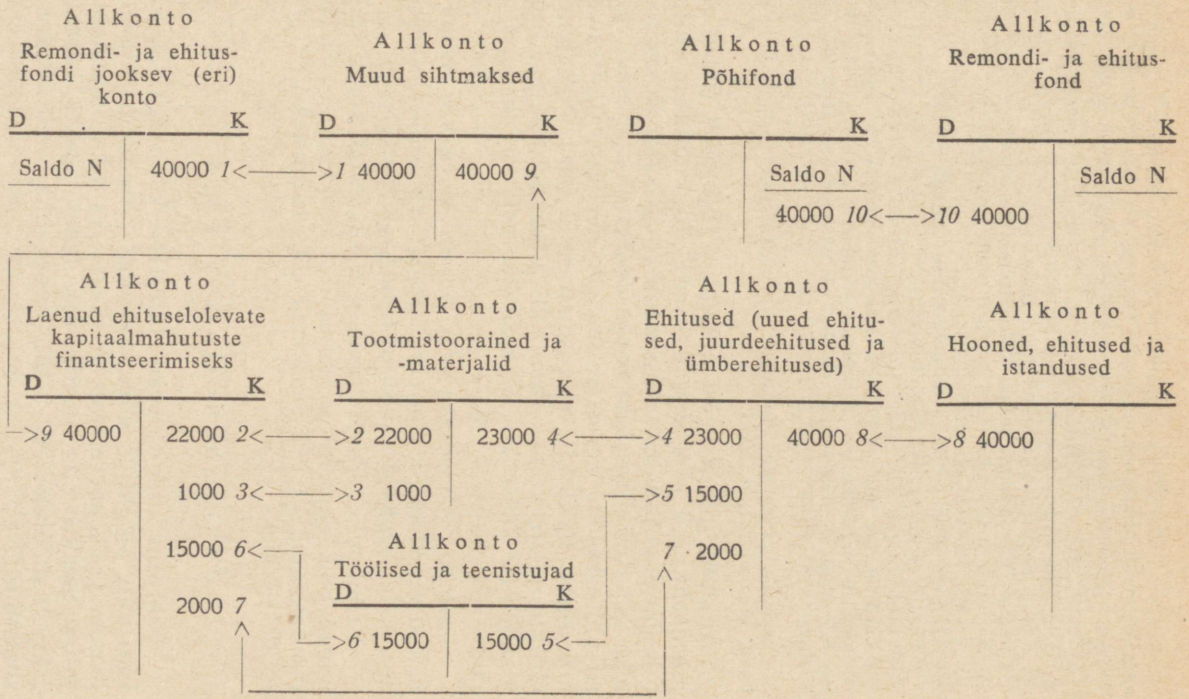
Kreedit konto nr. 22 „Eraldatud vahendid" (allkonto „Muud sihtmaksed").

Arutame läbi näite plaanilise objekti ehitamise arvestamisest, mida finantseeriti remondi- ja ehitusfondi vahendite arvel.

Näide. Oletame, et meil on järgmised andmed. Teostades plaanis märgitud objekti ehitust, maksis tarbijate kooperatiiv Kaubanduspanka 40 000 rublalise summa, makstes seda osakaupa tarbijate kooperatiivi remondi- ja ehitusfondi jooksvalt (eri) kontolt Riigipangas.

SKEEM

sissekanneteks tarbijate kooperatiivi omavahendite arvel finantseeritud plaanilise objekti kapitaalehituse kontodel

Jooksvas analüütilises arvestuses peavad tarbijate kooperatiivil need operatsioonid (märgime need meie näites esimese numbriga) olema kirjendatud muude sihtmaksete allkonto deebetis ja jooksvate kontode (40 000 rublaga) kreeditis.

Ülejäänud operatsioonid teostusid nii:

2) Tasuti laenukontolt sissetulnud materjalid . . . . . 22 000 rbl.
3) Samuti nende materjalide kohaletoimetamise arve . . . 1 000 rbl.
4) Kirjutati maha ehituseks ärakasutatud materjalid . . . 23 000 rbl.
5) Arvati töötasu ehitustöölistele . . . . . 15 000 rbl.
6) Aruande järgi on välja antud töötasu ehitustöölistele . . 15 000 rbl.
7) Tasuti mitmesuguseid ehituskulusid . . . . . 2 000 rbl.
8) Vastu võetud akti järgi lõpetatud ehitus . . . . . 40 000 rbl.
9) Kirjutatakse maha maksed Kaubanduspanka ja viimaselt saadud tagastamisele mittekuuluv laen . . . . . 40 000 rbl.
10) Kirjutatakse maha remondi- ja ehitusfondi ärakasutatud osa . . . . . 40 000 rbl.

Jooksva arvestuse kontodel neid operatsioone võib kujutada järgmisel skeemil (vt. lk. 213).

Analüütiline arvestus allkontos „Ehitused (uued ehitused, juurdeehitused ja ümberehitused)“ kujundatakse ehitusobjektide järgi. Analüütilise arvestuse raamat peab olema lahtriteks jaotatud niiviisi, et konto deebeti-poolel oleks mitu lahtrit ehituskulude arvestamiseks liikide järgi (töötasu, juurdearvamised töötasule, ehitusmaterjalid jne.). Niisugune konto struktuur on vajalik kontrolli otstarbel ehituse omahinna alandamise ülesande täitmise üle eelarve üksikute artiklite järgi.

Tarbijate kooperatiivides on ehitustegevus väike. Sellepärast mõistetakse siin ehitusobjekti all kogu ehitamist, mitte aga selle üksikuid osi (konstruktiivelemente).

Tarbijate kooperatsioonis omaksvõetud korra järgi jagunevad kõik ehitustööd analüütilises arvestuses: a) ehitus- ja montaažtöödeks, b) seadmete ülesseadmiseks, c) muudeks tööde liikideks.

2. Põhivahendite soetamise arvestus

Põhivahendid tulevad tarbijate kooperatiividesse mitte üksi uute objektide ehitamise ning juba olemasolevate laiendamise või ümberehitamise korras, vaid ka omandamise teel. Põhivahendite omandamine kajastub samuti kontol nr. 20 „Kapitaalmahutused“, kuid eraldi allkontol „Põhivahendite soetamine“.

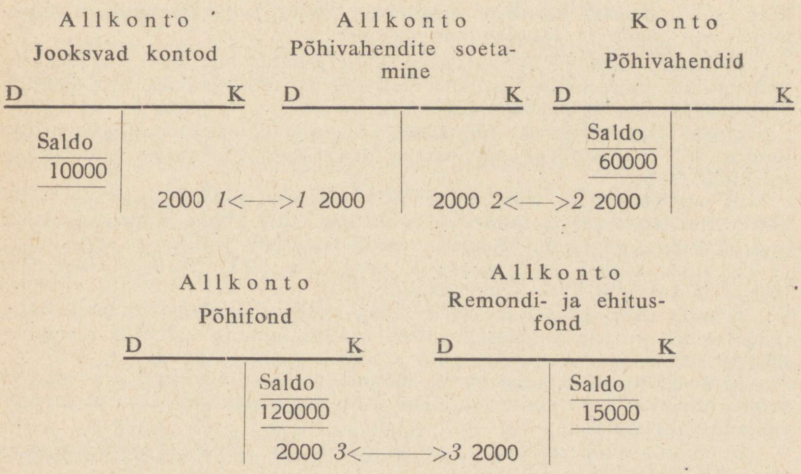
Allkonto „Põhivahendite soetamine“ deebetisse kirjendatakse omandatud põhivahendite tegelik omahind, mis koosneb nende ostuhinnast ning kohaletoimetamise ja kasutamiskohal ülesseadmise kuludest. „Põhivahendite soetamise“ allkonto kreeditisse kirjendatakse omandatud põhivahendite tegelik omahind, kusjuures samaaegselt debiteeritakse kontot nr. 21 „Põhivahendid“.

Näide. Tarbijate kooperatiiv omandas hobuse, hinnaga 2000 rbl. Tasumine teostus remondi- ja ehitusfondi erikontolt. See ost liigendatakse raamatupidamis-arvestuses kolmeks operatsiooniks. Esimene operatsioon kajastab raha maksmist ostetud hobuse eest ja järelikult registreerib kapitaalmahutuste teostamise fakti; teine operatsioon kajastab põhivahendite saamise fakti; kolmas operatsioon kajastab remondi- ja ehitusfondi ärakasutamise fakti kapitaalmahutuste finantseerimise allikana.

Jooksva arvestuse kontodel need operatsioonid kirjendatakse nii:

SKEEM

põhivahendite soetamise ja selle soetamise finantseerimise allikate ärakasutamise arvestamiseks

Läbikäikude kogusumma allkontos „Põhivahendite soetamine“ määrab ära kapitaalmahutuste suuruse, mis on teostatud põhivahendite ostu teel teistelt organisatsioonidelt.

3. Põhivahendite remontide arvestus

Põhivahendid, mida kasutatakse nende majandamise protsessis tarbijate kooperatiivi kaubanduslikes, varumis- ja tootmisettevõtteis, järk-järgult kuluvad. Põhivahendite heas seisukorras hoidmise ja kulunud osade taastamise eesmärgil teostatakse jooksvaid ja kapitaalremonte. Täpset piiritlust jooksvate ja kapitaalremontide vahel läbi viia on kaunis raske.

Tarbijate kooperatiivides kuuluvad jooksvate remontide hulka mitmesugused väikesed parandused ja tööd, mis ei ole seotud suurte kulutustega. Ülejäänud remondid loetakse kapitaalseteks. Niisugune piiritlus on väga ligikaudne ja, nagu iga ebatäpne määrang, võib luua ebaõigsust arvestuses. Sellepärast Tsentrosojuzi presiidium kinnitas määrusega 24. juulist 1940. a. (protokoll nr. 75, p. 9) tööde loetelu, mis kuuluvad tarbijate kooperatsiooni organisatsioonides kapitaal- ja jooksvate remontide hulka. Toome selle loetelu.

Kapitaalremondi hulka kuuluvad:

a) alusmüüri suuremate rikete parandamine ja ümberladumine, sarikate, sokli, seinte, karniisi, võlvkaarte, välis- ja sisetreppide uuendamine, puit-talade ja aknalaudade vahetamine;

b) katuse kandekonstruktsiooni vahetamine: üle 50% katusekatte vahetamine, mädanenud sarikate, roovide ja müüripalkide asendamine, vihmaveerennide ja torude vahetamine;

c) vahelagede osaline või täielik vahetamine mädanenud puit-talade uutega või raudtaladega asendamise teel; puit-vahelagede asendamine tulekindlatega;

d) puit-põrandate vahetamine 50% ulatuses, mustpõranda ja selle katte asendamisega; betoon- või muu põranda aluste ümbertegemine; puit-põranda asendamine betoon-, asfalt-, parkett- või muu põrandaga;

e) vana krohvi mahatagumine ning üle 30% ulatuses siseseinte, lagede ja fassaadi krohvi uuendamine;

f) uute ukse- ja aknaavade sissetegemine ning olemasolevate avade laiendamine, piitade asendamine ühes aknaraamide ja valtspuu ettepanemisega;

g) keskkütte ümberehitamine, vanade torude ja korrast ära olevate radiaatoriribide vahetamine, kulunud kütteseadmete armatuuri ja mõõteriistade vahetamine;

h) ahjude ümberladumine, suitsulööride ja truupide ümberpaigutamine või uude kohta ehitamine;

i) sisemise ja välise vesivarustuse ja kanalisatsiooni täielik ümberehitamine;

j) sanitaar-tehniliste, jõu- ja valgustusseadmete ümberehitamine või asendamine;

k) külmutusruumide täielik ümberehitamine, külmutusseadmete remont ühes kulunud osade vahetamisega;

l) ventilatsiooniseadmete remont ühes üksikute ventilaatorite ülesseadmisega;

m) kaubanduslike seadmete (kappide, lettide, vitriinide, kassade, kabiinide) remont ühes uuesti värvimisega jms.;

n) transportvahendite kapitaalremont.

Jooksva remondi hulka kuuluvad:

Kõik välised ja sisemised tööd hoone juures, mis kaitsevad teda lagunemise eest, ja ilustamistööd, mis on nimetamata jäänud kapitaalremondi rühma kuuluvate tööde loetelus, nagu näiteks:

a) kuivanud puitseinte triivimine (takutamine);

b) täidetud seinte vajunud täidise vahetamine ja täiendamine;

c) lagede, välis- ja siseseinte puhastamine, lupjamine, värvimine ja osaline krohvimine;

d) tekkinud pragudele liistude pealelöömine;

e) ahjude parandamine;

f) aknaraamide, uste ja kappide parandamine, akende ja vitriinide klaasimine, akende ja uste hingede, lukkude jne. vahetamine;

g) inventari parandamine jne.

Jooksvate remontide kajastamise kord raamatupidamisarvestuses erineb kapitaalremontide arvestusest. Arutame alguses läbi jooksvate remontide arvestamise korra.

Jooksva remondi kulud kantakse tarbijate kooperatiivides kontole nr. 8 „Käibekulud" (kaubanduslikes ja varumisettevõtteis) ja nr. 16 „Ettevõtete majandamine" (tootmis- ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtteis) arvestus-ülekannetena käibest plaanis kindlaksmääratud normide alusel. Järelikult kontodele nr. 8 ja 16 kantavad summad ei kujuta endast tegelikke kulutusi, vaid ainult mahaarvamisi kaubandusruumide remondi- ja ehitusfondi. Tegelikud jooksva remondi kulud aga kantakse nende tegelikus ulatuses allkonto „Remondi- ja ehitusfond" deebetisse.

Näide. 1. Oletame, et tarbijate kooperatiiv arvestas pagaritööstuse käibelt remondi- ja ehitusfondi 300 rubla, kaubanduslike ja varumisettevõtete osas aga 600 rbl.

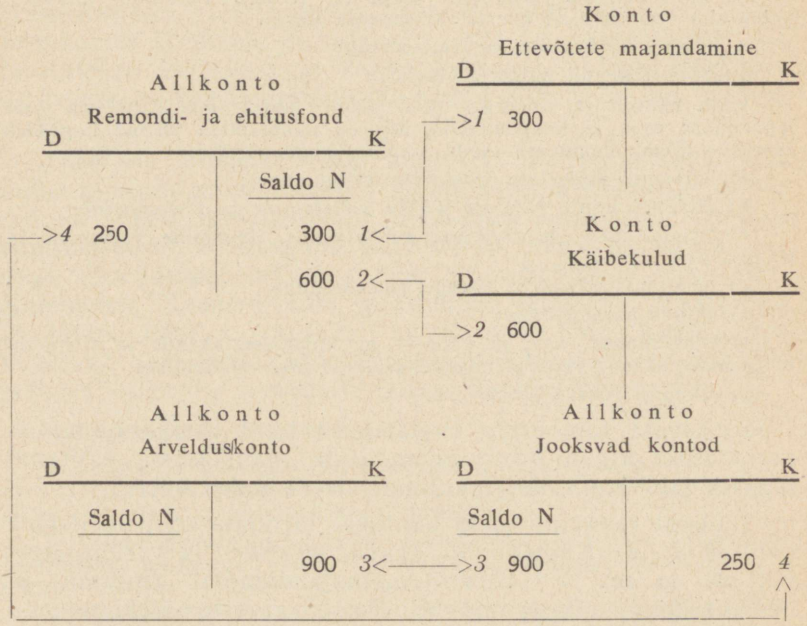
2. Tarbijate kooperatiivi arvelduskontolt on ümber arvestatud tema remondi- ja ehitusfondi erikontole Riigipangas 900 rbl.

3. Remondi- ja ehitusfondi erikontolt on tasutud jooksva remondi kulusid 250 rbl. summas.

Jooksva arvestuse kontodel need operatsioonid kajastatakse järgmisel viisil:

SKEEM

arvestus-ülekanneteks remondi- ja ehitusfondi ja tehtud jooksvate remontide kulude arvestamiseks

Kapitaalremontide kulud loetakse kapitaalmahutusteks ja, erinevalt jooksvatest remontidest, neid toodangu omahinda või käibekulude hulka ei arvata. Kapitaalremontide kulutuste arvestamiseks on tarbijate kooperatiivide kontoplaanis konto nr. 20 „Kapitaalmahutused" juurde avatud allkonto nimetusega „Kapitaalremondid".

Peatükis „Põhivahendite arvestus" märkisime, et põhivahendite väärtuse vähenemine seoses nende kulumisega kajastub erilisel reguleerival kontol nr. 25 „Põhivahendite kulumine". Kapitaalremondid, mitte suurendades põhivahendite algväärtust, ainult taastavad seda. Samaaegselt väheneb kulumissumma, mis on arvestatud remonteeritavatele põhivahenditele. Sellepärast kõik kapitaalremontide kulutused, mis on arvestatud allkontos „Kapitaalremondid", kirjutatakse

remondi lõpetamisel sellelt allkontolt maha konto nr. 25 „Põhivahendite kulumine“ deebetisse.

Näide. 1. Tarbijate kooperatiivi remondi- ja ehitusfondi erikontolt Riigipangas on tasutud tarbijate kooperatiivi kontoriruumide kapitaalremondi kulusid (töötasu ajutistele töölistele ja muud kulud) — 1200 rbl.

2. Maha kirjutatud on kapitaalremondi tegemiseks eelmises kvartaalis soetatud ning remondi- ja ehitusfondi erikontolt tasutud ehitusmaterjale 1500 rbl.

3. Tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt määratud komisjoni poolt on ruumide lõpuleviidud kapitaalremont vastu võetud; lõpetatud kapitaalremondi üldväärtus määrati kindlaks 2700 rublale. Kogu see töö meie näites liigendub neljaks operatsiooniks:

1) kapitaalremondi kulude tasumine;
2) kapitaalremondiks ärakasutatud materjalide mahakirjutamine;
3) lõpetatud kapitaalremondi vastuvõtmine komisjoni poolt;
4) remondi- ja ehitusfondi mahakirjutamine selles osas, mis on kasutatud kapitaalremondi finantseerimiseks.

Esimese operatsiooni kohta koostatakse raamatupidamislausend:

Deebet konto nr. 20 „Kapitaalmahutused“ (allkonto „Kapitaalremondid“)

Kreedit konto nr. 2 „Riigipank“ (allkonto „Jooksvad kontod“) . . . . . 1200 rbl.

Teise operatsiooni (materjalide mahakirjutamine) kohta koostatakse järgmine kirjend:

Deebet konto nr. 20 „Kapitaalmahutused“ (allkonto „Kapitaalremondid“)

Kreedit konto nr. 15 „Materjalid“ (allkonto „Tootmistoorained ja -materjalid“) . . 1500 rbl.

Kolmas operatsioon (kontoriruumide lõpetatud kapitaalremondi mahakirjutamine) vormistatakse (juhatuse poolt kinnitatud tehnilise komisjoni akti alusel) järgmise kirjendiga:

Deebet konto nr. 25 „Põhivahendite kulumine“

Kreedit konto nr. 20 „Kapitaalmahutused“ (allkonto „Kapitaalremondid“) . . . . . 2700 rbl.

Ja lõpuks neljanda operatsiooni (remondi- ja ehitusfondi ärakasutatud osa ümberarvestamine) kohta koostatakse raamatupidamislausend:

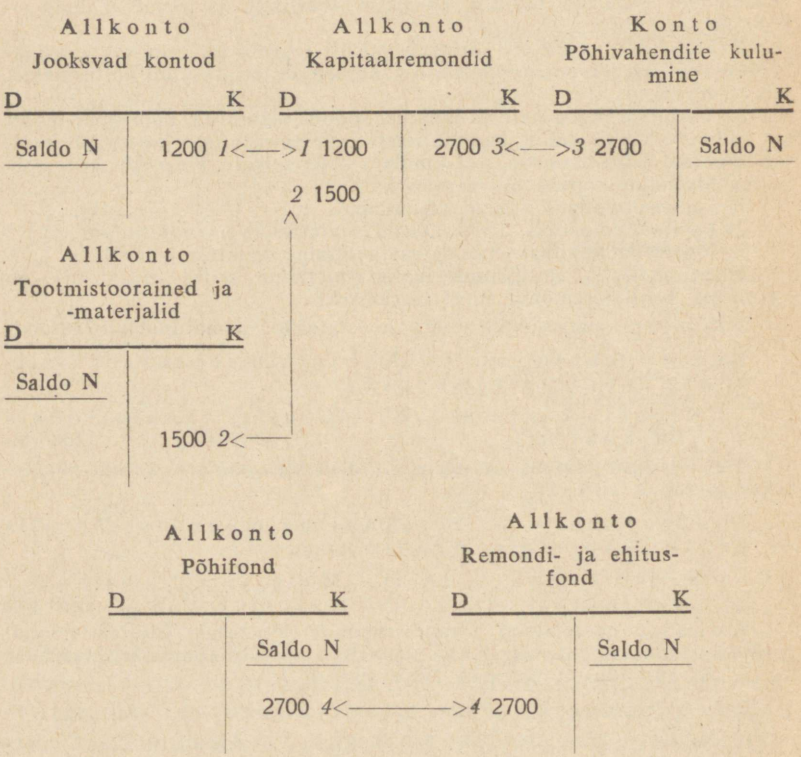
Deebet konto nr. 18 „Fondid“ (allkonto „Remondi- ja ehitusfond (kaubandusruumide)“

Kreedit konto nr. 18 „Fondid“ (allkonto „Põhifond“) . . . . . 2700 rbl.

Tervikuna kogu operatsioon tarbijate kooperatiivile kuuluvate kontoriruumide kapitaalremondi teostamise ja finantseerimise alal kajastatakse jooksva arvestuse kontodel järgmise skeemi näol:

SKEEM

sissekanneteks jooksva arvestuse kontodel tarbijate kooperatiivi põhivahendite kapitaalremondi teostamis-, finantseerimis- ja katmisoperatsioonide kohta

Nii vormistatakse arvestuses tarbijate kooperatiivi omade põhivahendite kapitaalremont.

Renditud põhivahendite kapitaalremont kajastatakse arvestuses kapitaaltööde teostamise ja nende finantseerimise suhtes samuti, nagu omade põhivahenditegi kapitaalremont.

Mis puutub aga renditud põhivahendite lõpetatud kapitaalremontide katmist, siis siin on kehtestatud teistsugune kord, mille olemus seisneb alljärgnevas.

§ 42. Renditud põhivahenditele tehtud kapitaalkulutuste katmise arvestus

NSVL Rahanduse Rahvakomissariaadi instruktsioonis raamatupidamisaruannete ja bilansside põhimääruse rakendamise kohta, mis on kinnitatud NSVL Rahvakomissaride Nõukogu määrusega 29. juulist 1936. a., on öeldud, et „kapitaaltööd renditud põhivahenditele arvestatakse üldises korras, mis on kindlaks määratud kapitaalmahutuste jaoks. Lõpetatud tööde väärtus näidatakse aktivas eraldi kirjena ja kuulub iga-aastasele kustutamisele, vastavalt rendi tähtaegadele, ja vastavate summade arvelevõtmisega amortisatsioonifondi."

Selle juhtlausega määrataksegi kindlaks tarbijate kooperatiivi poolt renditud põhivahenditele tehtud lõpetatud kapitaaltööde katmise arvestuse kord.

Kõik kulutused kapitaaltöödel renditud põhivahenditele arvestatakse kontol nr. 20 „Kapitaalmahutused" üldistel alustel muude kapitaaltööde arvestamisega. Pärast renditud põhivahendite juurde kuuluvate kapitaaltööde lõpetamist ja aktiga vastuvõtmist krediteeritakse kontot nr. 20 „Kapitaalmahutused" lõpetatud tööde tegeliku omahinnaga ja debiteeritakse kontot nr. 17 „Ettetehtud kulud", allkontos „Renditud põhivahendite lõpetatud kapitaalkulutused".

Renditud põhivahendite lõpetatud kapitaaltööde väärtus kustutatakse igakuuliselt, kusjuures igakuulise kustutuse suurus määratakse kindlaks kapitaalkulutuste summa jagamise teel kuude arvuga, mis on järele jäänud kuni rendiaja lõpuni, Kui kapitaalkulutuste kustutamise tähtaeg on tehnilise komisjoni hindel lühem põhivahendite rendi tähtajast, siis igakuulise kustutussumma väljaarvutamiseks võetakse arvesse lühem tähtaeg. Renditud põhivahendite kapitaalkulutuste kustutamise kajastamise kord arvestuses on olenev sellest, kelle arvel on tehtud kulutused renditud põhivahenditele.

Neil juhtudel, kui kapitaalkulutused on tehtud mitte rendileandja arvel, vaid tarbijate kooperatiivi arvel, krediteeritakse igakuuliselt allkontot „Renditud põhivahendite lõpetatud kapitaalkulutused" renditud põhivahendite lõpetatud kapitaalkulutuste kustutussummaga allkonto „Põhifond" deebetist.

Üheaegselt selle kirjendiga tuleb koostada teine, amortisatsiooni juurdearvamise kohta (esimesele kirjele võrdses summas).

Amortisatsioonifondi juurdearvamist teostatakse tarbijate kooperatiivides teatavasti käibe- või tootmiskulude arvel.

Näide. Oletame, et renditud ruumis asuvas pagaritööstuses on teostatud kapitaalremont. Igakuuline kustutussumma on 300 rubla. Pagaritööstus on eraldatud iseseisvale bilansile. Kapitaalkulutuste kustutamise summale koostatakse järgmised kirjendid:

Pagaritööstuse raamatupidamises.

1. Kapitaalkulutuste kustutamise summale:

Deebet konto nr. 11 „Sisemised arvlemised" (allkonto „Sisemised arvlemised eraldatud põhi- ja käibevahendite alal")

Kreedit konto nr. 17 „Ettetehtud kulud" (allkonto „Renditud põhivahendite lõpetatud kapitaalkulutused") . . . . . 300 rbl.

2. Mahaarvamiste summale amortisatsioonifondi:

Deebet konto nr. 16 „Ettevõtete majandamine"

Kreedit konto nr. 11 „Sisemised arvlemised" (allkonto „Sisemised tasumisele kuuluvad arvlemised") . . . . . 300 rbl.

Tarbijate kooperatiivi juhatuse raamatupidamises.

1. Kapitaalkulutuste kustutamise summale:

Deebet konto nr. 18 „Fondid" (allkonto „Põhifond")

Kreedit konto nr. 11 „Sisemised arvlemised" (allkonto „Sisemised arvlemised eraldatud põhi- ja käibevahendite alal") . . . . 300 rbl.

2. Amortisatsiooniks mahaarvamiste summale:

Deebet konto nr. 11 „Sisemised arvlemised" (allkonto „Sisemised tasumisele kuuluvad arvlemised")

Kreedit konto nr. 18 „Fondid" (allkonto „Amortisatsioonifond") . . . . . 300 rbl.

Kui kapitaalremont on teostatud rendileandja arvel üürimaksust, siis renditud põhivahendite lõpetatud kapitaalkulutuste kustutamine kajastub samasuguste kirjenditega, nagu kapitaalkulutuste tegemisel rendilevõtva organisatsiooni arvelgi. Mahaarvamised amortisatsioonifondi aga tehakse renditud põhivahendite kapitaalkulutuste kustutamisel rendileandja arvel ja kajastatakse raamatupidamis-arvestuses järgmise kirjendiga:

Deebet konto nr. 9 „Deebitorid ja kreeditorid“ (allkonto „Muud deebitorid ja kreeditorid“ — rendileandja isiklik konto)

Kreedit konto nr. 18 „Fondid“ (allkonto „Amortisatsioonifond“)

või

Kreedit konto nr. 11 „Sisemised arvlemised“ (allkonto „Sisemised tasumisele kuuluvad arvlemised“) — tarbijate kooperatiivi isemajandavais ettevõtteis.

Üürimaksu arvestamine kantakse sel juhul läbi kontode deebetis, milledel arvestatakse käibe- või tootmiskulud (kirje „Üürid“) ja konto nr. 9 „Deebitorid ja kreeditorid“ (allkonto „Muud deebitorid ja kreeditorid“ — rendileandja isikliku konto) kreeditis.

VIII peatükk

TARBIJATE KOOPERATIIVIDE KÄIBEKULUDE JA MAJANDUSLIKU TEGEVUSE FINANTSILISTE TULEMUSTE ARVESTUS

§ 43. Üldised reeglid käibekulude arvestamisel

Kaupade ostu, transportimise, hoidmise ja realiseerimise kulusid tarbijate kooperatiivide kaubanduslikes ja varumisettevõtteis nimetatakse käibekuludeks.

Käibekulusid ei arvata kaupade omahinna hulka. Need arvestatakse aasta lõpuni käibekulude kontol ja selle järele (aasta lõpul) arvestatakse ümber kasumite ja kahjumite kontole selles osas, mis kuulub realiseeritud kaupadele.

Kaubanduse käibekulud katab tarbijate kooperatiiv hinnalisandiga (juurdehindlusega) kaupadelt, mis realiseeritakse tema kaubandusvõrgu kaudu. Juurdehindlus kaupadele ja käibekulude tase plaanitakse niisuguse arvestusega, et brutotulu üldsumma kaubanduslikest operatsioonidest, s. o. realiseeritud juurdehindlusest kaupadele, kataks täielikult mitte ainult käibekulud, vaid tagaks ka normaalset kasumit.

Varumisoperatsioonide alal saavad tarbijate kooperatiivid komisjonitasu, mis, olles brutotulu varumiskaupade realiseerimisest, peab nagu kaubanduseski katma mitte ainult käibekulud, vaid tagama ka normaalse kasumi varumisest.

Mida rohkem tarbijate kooperatiiv alandab oma kulusid, seda suurem on tema kasum ja seda vähem ta vajab järelikult oma käibevahendite täiendamiseks laenu, mis saadakse kõrgemaastmelistelt organisatsioonidelt ja Riigipangalt lühiajaliste krediitidena. Mida madalamad on tarbijate kooperatiivi

kulud, seda rohkem ta suudab osta ja müüa liikmetele laiatarbekaupu, seda paremini ta täidab järelikult oma põhiülesannet — varustada liikmeid kõigi neile vajalikkude igapäevaste tarbekaupadega.

Alandades oma kulusid aitab tarbijate kooperatiiv sellesamaga kaasa kogu NSV Liidu rahvamajanduse kindlustamiseks ja Nõukogude Liidu võitlusvõime tugevdamiseks.

Öeldust nähtub selgesti, millist ülitähtsat osa etendab võitluses kulude kokkuhoiu eest õigesti organiseeritud arvestus ja käibekulude kontroll.

Tarbijate kooperatiivi raamatupidaja, kes tagab head ja õigeaegset kontrolli kulude üle, organiseerib õigesti käibekulude arvestust, aitab oma tööga kaasa mitte üksi nende absoluutse summa, vaid ka nende taseme alandamisele, mis arvestatakse välja protsentides kaubakäibest, eelarvelisfinantsilise distsipliini tõstmisele, isetasuvuse kindlustamisele ja ebamajanduslikkuse likvideerimisele kuludes.

Käibekulud koosnevad mitmesugustest kuludest. Selleks, et tagada õiget kontrolli käibekulude alandamise üle, tuleb nende arvestamist organiseerida samasuguses kululiikide rühmituses, nagu see on kinnitatud plaanis. Sellepärast plaanis ja arvestuses määratakse kindlaks ühtne käibekulude nomenklatuur.

Kuid sellest on vähe; selleks, et koondada tarbijate kooperatiivide kõigi käibekulude summad ühte oblasti, vabariigi või Liidu koondaruandesse, on vaja järgmisi tingimusi:

1) käibekulude arvestuse ja aruandluse nomenklatuuri kirjete ühtsus tarbijate kooperatiivides;
2) kinnitatud käibekulude nomenklatuuri kohuslikkus ilma erandita kõigile tarbijate kooperatiividele;
3) käibekulude kirjete sisu ühtsus.

Kooskõlastatult NSVL Rahandusministeeriumiga on Tsentrosojuzi poolt kinnitatud ühtne, sisult samalaadne ja kõigile tarbijate kooperatsiooni organisatsioonidele kohuslik käibekulude kirjete nomenklatuur arvestuseks ja aruandluseks.

Käesoleval ajal tarbijate kooperatiivide jaoks kinnitatud kontoplaani järgi arvestatakse käibekulud kontol nr. 8 „Käibekulud".

Selle konto deebetisse kantakse sisse summad, mis on makstud kassast, arvelduskontolt ja aruandmisele kuuluvatest summadest, või teiste organisatsioonide ja isikute kasuks arvestatud summad.

Aasta lõpul kontol nr. 8 „Käibekulud" arvestatud kulud selles osas, mis kuulub aruandeaasta juurde, kantakse üle kontolt nr. 8 „Käibekulud".

Kuna kontole „Kahjumid ja kasumid" koonduvad kõik jooksva aasta operatsioonide tulude ja kulude summad, siis selle asjaolu tõttu selle konto saldo näitab kokkuvõttena tarbijate kooperatiivi töö puhast finantsilist tulemust, s. o. tema puhta kasumi või kahjumi summat.

§ 44. Käibekulude nomenklatuur ja kirjete sisu

Tsentrosojuzi poolt on kinnitatud järgmine, kõigile tarbijate kooperatsiooni organisatsioonidele kohuslik, käibekulude kirjete nomenklatuur.

1. Transport raudteel, vee- ja õhuteedel.
2. Auto- ja hobutransport.
3. Töötasud.
4. Sotsiaalandamid ja lisakulud tööjõule.
5. Ruumide üür.
6. Ruumide korrashoiu- ja inventarikulud.
7. Arvestus-ülekanded jooksvaks remondiks.
8. Amortisatsioon:
   a) omavahendite,
   b) renditud põhivahendite kapitaalkulutuste.
9. Kantselei-, posti-telegraafi- ja telefonikulud.
10. Komandeeringud ja sõidud.
11. Kauba viimistlemine, sortimine ja pakkimine.
12. Kahjud taarast (saldo).
13. Kaupade kadu teel.
14. Kaupade kadu säilitamisel ja müügil:

A. Kaupade kadu säilitamisel ja müügil loomuliku kao normide piires;

B. Mahakirjutused üle loomuliku kao normide:
   a) taara kaaluvahe;

b) purunemine, praak, murd, riknemine, väärtuse allahindamine kauba kvaliteedi halvenemise tagajärjel;
c) muud mahakirjutused aktide põhjal üle loomuliku kao normide.

15. Intressid (saldo).
16. Arvestus-ülekanded kultuurfondi.
17. Kindlustuskulud.
18. Müügisummade (kassatookide) kogumiskulud.
19. Revisjoni- ja kaupluskomisjonide töötasud.
20. Väike-jaemüügivõrgu töötajate töötasu.
21. Kokkuostjate tasud.
22. Muud kulud.

Tsentrosojuzi loal võivad tarbijate kooperatiivid pidada kulude üksikasjalikumat arvestust üksikute käibekulude kirjete järgi (vastavate kirjete tähestikulise alajaotusega), näiteks: 9-a „Kantselei- ja posti-telefonikulud", 9-b „Telegraafikulud", 10-a „Komandeeringud", 10-b „Sõidud" jne.

Käsitame kulude sisu, mis kantakse igasse käibekulude kirjesse.

1. Transport raudteel, vee- ja õhuteedel

Selles kirjes arvestatakse tarbijate kooperatiivide kaupade veokulud raudteel, veeteedel, postiga või õhuteedel ostu- või kokkuostukohast kuni hoiu- või realiseerimiskohani; valmistoodete veokulud hoiukohast tootmisettevõtteis kuni realiseerimiskohani kaubanduslikes ettevõtteis ning kaupade sisemine ümberpaigutamine, mis on teostatud ülalnäidatud transpordiliikidega.

Tühja taara veokulud raudteel ja veeteedel (tagastamisel varustajaile, taara-remontbaasidesse saatmisel jms.) arvestatakse kirjes 12 „Kahjud taarast", mitte aga selles kirjes.

Sellesse kirjesse kantavate kulude hulka kuuluvad: veodokumentides (veotasu tariifi järgi, vagunite etteandmine, kaalumine, pealelaadimine ja muud selletaolised teenused kaupade edasisaatmisel) näidatud transpordikulud, tasu kauba saatjatele, nende sõidu- ja muud reisikulud; siia kuuluvad samuti raudteemaksud ja tasud, luukide ülesseadmise kulud vagunsaadetistel, kui kaup puistatakse lahtiselt vagunisse, kaupade peale- ja mahalaadimise kulud vagunisse või vagunist välja (lodjad, aurikud).

Töötasu koos sotsiaalandamitega isikuile väljaspool nimestikulist koosseisu, kes on eriliselt kutsutud käesolevas kirjes ettenähtud ühekordsete tööde sooritamiseks (näiteks kaupade peale- ja mahalaadimiseks), arvestatakse samuti selles kirjes.

2. Auto- ja hobutransport

Selles kirjes arvestatakse tarbijate kooperatiivide kaupade veokulud auto- ja hobutranspordiga.

Siinsamas arvestatakse kulud kaupade laadimisel hobuveokeile või autodele raudtee või sadamate kaubaaitadest ja ladudest ning kaupade paigutamisel (mahalaadimisel) hobuveokeilt ja autodelt neisse ladudesse (kaasa arvatud tasu isikuile, kes on selleks tööks eriliselt kutsutud).

Selles kirjes arvestatakse ka oma veotranspordi teenuste tasu kaupade veo eest.

Töötasu isikuile mittenimestikulisest koosseisust, kes on eriliselt kutsutud käesolevas kirjes ettenähtud ühekordseteks töödeks, samuti ka sotsiaalandamid sellest töötasust, kuuluvad sellesse kirjesse.

Selles kirjes arvestatakse veel varumiskaupade andjatele hobuveo eest makstavad lisandid (juurdemaksud nende kaupade kohaletoomise eest andjate transpordivahenditega).

Kaupade alt vabanenud taara veol kaubandusettevõtteist tarbijate kooperatiivi taaralattu või taara-remontbaasidesse (või tagastamisel varustajatele) tekkinud auto-transpordikulud kantakse kirjesse 12 „Kahjud taarast".

Saates kaupu tarbijate kooperatiivile, tasub varustaja mõnikord ise laadungi transpordikulud või veab kaubad kohale oma transpordivahenditega. Niisugustel juhtudel liidetakse transpordikulude väärtus varustajate juures väljastatud kaupade üldisse arvesse, eraldades arves transpordikulud eri reale.

Niisugused varustaja poolt tarbijate kooperatiivi arvel tasutud transpordikulud kajastatakse samuti tarbijate kooperatiivi käibekuludes.

Transpordikulud, mis makstakse kooperatiivile tagasi kindlaksmääratud normide järgi, arvestatakse täielikult käibekuludes (kuuluvuselt kirjed 1 ja 2) tegelikult kantud kulude piires. Nende kulude tasuks saadavad summad aga arvestatakse sissetulekuks kaupade hinnalisandi kontol (kui kaup veel ei ole müüdud) või „Kahjumid ja kasumid" kontol, kirje „Realiseeritud hinnalisand (kaubanduses)" (kui tasu saamise momendiks kaup on juba realiseeritud).

Materjalide veokulude tasuks tagasisaadavad summad (näiteks jahu leivaküpsetamiseks) arvestatakse nende materjalide omahinna vähendamiseks.

3. Töötasud

Sellesse kirjesse kuulub kõigi kontoriaparaadi (juhatuse) nimestikulise koosseisu, samuti ka tarbijate kooperatiivi kaubanduslike ja varumisettevõtete töötajate töötasu, kaasa arvatud ka nende ettevõtete ja kontori valvekulu.

Tasu väike-jaekaubanduse võrgu töötajaile, kes on üle viidud erilisele töötasu maksmise viisile (vastavalt NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK määrusele 25. jaanuarist 1939. a.), arvestatakse mitte käesolevas, vaid 20-ndas kirjes.

Tööst mittevabastatud revisjonikomisjoni liikmetele makstavat tasu ei arvestata ka selles kirjes, vaid kirjes 19 „Revisjoni- ja kaupluskomisjonide töötasud".

Kolhooside varujatele ja kooperatiivide kokkuostjatele varumise eest makstav tasu kuulub kirjesse 21 „Kokkuostjate tasud".

Mittekoosseisulistele isikutele (ajutistele töölistele ja teenistujatele, kes on kutsutud sooritama ühekordseid eritöid) makstav töötasu kantakse nendele käibekulude kirjetele, milledel need kulud on ette nähtud eelarves. Nii näiteks ajutiselt kaupade viimistlemis- ja sortimistöödele kutsutud tööliste töötasu arvestatakse 11-ndas kirjes; töötasu hobusemeestele, kes sooritavad ühekordseid kaubavedusid oma või kolhooside hobustega, kantakse 2-se kirjesse; ahjukorstnaid puhastama kutsutud isikutele makstav töötasu kantakse 6-ndasse kirjesse jne.

Kui aga seoses antud tarbijate kooperatiivi põhioperatsioonide ajutise suurenemisega (pühade-eelne kauplemine, varumistööde järsk suurenemine jms.) on vaja ajutiselt suurendada töötajate alalist koosseisu (suurendada müüjate arvu kaupluses, vastuvõtjate ja kaalujate arvu varumispunktis, kutsuda kaupade inventeerimise juurde töötajaid kaupu ülelugemiseks vastavalt valmis seadma jms.) või kutsuda isikut ajutiselt tööle koosseisu kuuluva töötaja haigestumise puhul, siis niisuguste ajutiste tööliste ja teenistujate töötasu arvestatakse kirjes „Töötasud".

Tarbijate kooperatsiooni kaubanduse ja varumise aladel kuuluvad töötasufondi koosseisu alljärgnevad kulud:

a) töötasu, mis on arvutatud tegeliku tööaja eest tariifimäärade, palganormide, tükitöö-hinnete (otsesel ja progressiivsel tükitöö tasumisel) või keskmise töötasu alusel;

b) tükitöötasu;

c) teenistusvanuse lisatasu;

d) tasu sunnitud töökatkestamise aja eest, vastavalt kehtivatele seadustele;

e) juurdemaks tükitöölistele ühenduses töötingimuste muutmisega;

f) preemiad ja preemialisandid plaani täitmise ja ületamise ning määratud kvaliteedi näitajate saavutamise eest;

Töötasufondi kuuluvad preemialisandid töötasule hea töö eest, mida makstakse kooskõlas NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK määrusega 25. jaanuarist 1939. a.

Preemiad erifondidest, mis moodustatakse seaduses ettenähtud juhtudel (näiteks varumisfondidest), ei kuulu töötasufondi koosseisu ega kanta käibekulude, vaid vastava fondi kontosse.

g) protsendiline tasu (protsendid käibest jms.), sõltumata sellest, kas see makstakse lisandina tariifimäärale või põhitasuna. Eriti arvestatakse siin: 1) osamaksude kogumise eest makstav tasu — vastavalt tarbijate kooperatiivide osamaksude kogumise juhendile, mis on kinnitatud Tsentrosojuzi presiidiumi otsusega 3. detsembrist 1939. a. nr. 1063; 2) lisatasu tarbijate kooperatiivide esimeestele ja raamatupidajatele (arvepidajatele) varumisoperatsioonide tööde eest (kindlaksmääratud normide alusel käibelt); 3) jaemüügivõrgu koosseisulistele teenistujatele (magasinide ja kaupluste juhatajatele ja müüjatele) makstav tasu varumise eest; 4) tapatallide koosseisulistele lihunikkudele makstav tasu varumise eest (kuid töötasu lihunikkudele loomade tapmise eest kuulub kontosse nr. 16).

h) ületundide lisatasu;

i) öötöö lisatasu;

j) lisatasu töötamise eest kaugelasuvates maakohtades;

k) alaealiste soodustustundide tasu;

l) tasu imetajaile emadele töövaheaegade eest;

m) tasu riiklikkude ja ühiskondlikkude kohuste täitmiseks kulutatud tööaja eest, vastavalt kehtivatele seadustele;

n) sõidukulud puhkusekohani ja tagasi töötajatele kaugelasuvates maakohtades ja Kaug-Põhjas;

o) kompensatsioonitasu kasutamata puhkeaja eest;

p) puhkeabiraha;

r) töötasu tarbijate kooperatiivi töötajatele, kes on komandeeritud õppeasutiste kursustele ja kuuluvad edasi tarbijate kooperatiivi nimestikulisse koosseisu (tasu maksmine toimub vastavalt Tsentrosojuzi erijuhenditele kursuste, tehniliste õpperingide ja kooperatiivkaubanduse koolide kuulajate ainelise kindlustamise korra kohta);

s) tasuta osutatavate kommunaal-teenuste väärtus juhtudel, mis on ette nähtud kehtivates seadustes;

t) rahalised kompensatsioonid seaduses või lepingus ettenähtud, kuid saamatajäänud korteri ja kommunaal-teenuste eest;

u) kirjanduslik, loengute ja muu honorar, margitasu, eriülesannete, teenuste ja tööde tasu (konsultatsioonid, ekspertiis, projektide ja eelarvete koostamine, majandustööd jne.);

v) töötasu täies ulatuses õpilastele tootliku (praktilise) õppeaja eest kontorites kui ka kaubanduslikes ettevõtteis;

Õpilaste praktilise väljaõppe juhatajate töötasu ei kuulu käibekulude hulka, vaid kaadrite ettevalmistamise fondi kontosse.

õ) töötasu töölistele hobuvooris, kui hobused ei kuulu käesolevale organisatsioonile (töölised, kes oma või kolhoosi hobustega on kaupade veol kaubandusvõrgus ja varumisel);

kui algdokumentides ei ole hobusemeeste töötasu eraldi näidatud, siis kuulub töötasuks tinglikult 50%, progressiivse tasumise juures aga 60% kogu tasusummast.

4. Sotsiaalandamid ja lisakulud tööjõule

Sotsiaalandamite hulka kuuluvad seadusega määratud ülekanded sotsiaalseks kindlustamiseks.

Selles kirjes arvestatakse sotsiaalandamid nende töötajate töötasult, kelle töötasu kuulub käibekulude 3-ndasse kirjesse. Käibekulude teistesse kirjetesse kuuluvalt töötasult arvestatakse sotsiaalandamid samades kirjetes, kuhu kuuluvad ka töötasu summad.

Samasse kirjesse kuuluvad ka kulud:

a) ühekordsed toetussummad, nagu kolimisraha, päevarahad, sõidu- ja varanduse veokulud töötajatele (selle hulgas ka perekonnaliikmetele), kes ümber asuvad seoses töölevõtmisega või teisele tööle üleviimisega, samuti aga ka töötajate ümberpaigutamisel valitavale ametikohale;

b) töökaitsekulud, nagu tarvituseloleva sanitaar-eririietuse kulumise kustutamine (sanitaar-riietus kaubanduses töötajatele, naftakaupluste, jääkeldrite ja kalaladude müüjate eririietus ja -jalatsid jne.); sanitaar-eririietuse pesemine, puhastamine, desinfitseerimine, degaseerimine ja parandamine; seep käte pesemiseks, käterätikute pesemine, käsiapteekide täiendamine arstimite ja sidumismaterjaliga ning muud töökaitsekulud.

5. Ruumide üür

Selles kirjes arvestatakse kontorite, magasinide, kaupluste, varumispunktide ja teiste kaubanduslike ja varumisettevõtete ruumide üür, mida makstakse organisatsioonidele ja isikutele vastavalt nendega sõlmitud lepingutele.

Kui tarbijate kooperatiiv osa üüritud ruumist, mille üür on kantud käibekuludesse käesolevas kirjes, omakorda üürib edasi teisele organisatsioonile (allüürnikule), siis allüürnikult saadud tasu kantakse käibekulude konto kreeditisse — selle kirje kulude vähendamiseks.

6. Ruumide korrashoiu- ja inventarikulud

Siia kuuluvad ruumide kütte, valgustuse, vesivarustuse ja puhastamise kulud, kulutused tulekaitsevahenditele, närijate (rottide ja hiirte) vastu võitlemise, oma vajaduseks jääkeldrite täitmise kulud ja muud vähemad majanduslikud kulutused kontorite, kaubanduslike ja varumisruumide ja nende juurde kuuluva maa-ala (õu, tänav, kõnnitee) kasutamisel.

Samas kirjes arvestatakse ka töötasu ühes sotsiaalandamitega koosseisu mittekuuluvatele isikutele, kes on eriliselt kutsutud käesolevas kirjes ettenähtud ühekordsete tööde sooritamiseks (korstnate pühkimine, põrandate pesemine, prügi äravedamine, jäävedu, jääkeldri täitmine jne.).

Sellesamasse kirjesse kuuluvad samuti inventarikulud, nagu väheväärtusliku inventari soetamine hinnaga kuni 3 rbl. tükist või esemete komplekti eest (välja arvatud kohvikute ja einelaudade söögi- ja lauanõud ning tööriistad) ning tarbijate kooperatiivi kontorites, kaubanduslikes ja varumisettevõtteis kasutatava väheväärtusliku inventari ja tööriistade (peale sanitaar-eririetuse) kulumise mahakirjutamine.

Tarvituseloleva väheväärtusliku inventari ja tööriistade kulumine arvestatakse kindlaksmääratud normide järgi selles kirjes igakuiselt.

Sanitaar-eririetuse kulumise mahakirjutamist teostatakse samasuguses korras nagu väheväärtusliku inventari kulumise mahakirjutamisel ja kantakse käibekulude kirjesse 4 „Sotsiaalandamid ja lisakulud tööjõule".

7. Arvestus-ülekanded jooksvaks remondiks

Selles kirjes arvestatakse igakuised arvestus-ülekanded kontori-, kaubandus- ja varumisruumide ning nendes ruumides asuva inventari ja seadmete jooksvaks remondiks. Arvestus-ülekanded protsentides tehakse kaubandus- ja varumiskäibelt plaanis kindlaksmääratud normide järgi.

Need arvestus-ülekanded arvestatakse igakuiselt konto nr. 8 „Käibekulud" deebetis ja konto nr. 18 „Fondid" (allkonto „Remondi- ja ehitusfond (kaubandusruumide)") kreeditis.

Tegelikud kulud jooksvaks remondiks (materjalid, tööjõu tasumine jne.) tarbijate kooperatiivide kaubanduslikes ja varumisettevõtteis kirjendatakse aga konto nr. 18 „Fondid" (allkonto „Remondi- ja ehitusfond (kaubandusruumide)") deebetisse.

8. Amortisatsioon

Selles kirjes arvestatakse arvestusülekanded amortisatsioonifondi kaubanduslikku ja varumistegevust teenindavatelt põhivahenditelt ning tarbijate kooperatiivi kontorites olevalt varanduselt.

Samas kirjes arvestatakse ka üüritud põhivahendite (kontorite, kaubanduslike ja varumisettevõtete) lõpetatud kapitaalkulutuste amortisatsioonifondi loomiseks ülekantavad summad.

9. Kantselei-, posti-telegraafi- ja telefonikulud

Selles kirjes arvestatakse kontoritarvete, arveraamatute ja aruandeplankide soetamiskulud; ajalehtede, ajakirjade ja käsiraamatute tellimine, juhendite ja aruannete trükkimine ning posti-telegraafi- ja telefonikulud.

Tarbijate kooperatiivides kuulub sellesse kirjesse tarbijate kooperatiivide liitudelt saadavate osamaksumärkide ja osamaksu kogumise aruandelehtede tegelik väärtus (mis koosneb valmistamis- ja saatekuludest).

Ajalehtede ja ajakirjade tellimise, samuti arvepidamise raamatute väärtus, mis on ette nähtud mitmeks kuuks (harilikult aastaks), kantakse maha sellesse kirjesse võrdsete kuuosadena kontolt nr. 17 „Ettetehtud kulud".

Varuks muretsetud plangid (varumise kviitungiraamatud, kassa tšekiraamatud jm.) arvestatakse majapidamismaterjalide kontol ja nende väärtus kantakse maha käibekuludeks vastavalt nende tegelikule äratarvitamisele.

10. Komandeeringud ja sõidud

Selles kirjes arvestatakse makstavad sõitude kulud ning päeva- ja korterirahad komandeerituile vastavalt NSVL RKN-i määrusele 19. juunist 1940. a. nr. 1047. Komandeerimisaja eest komandeeritavaile kuuluv töötasu kantakse 3-ndasse kirjesse „Töötasud".

Tarbijate kooperatsiooni töötajate kohta kehistatud ametialaliste komandeerimiskulude tasumise kord on käsitatud Tsentrosojuzi ringkirjas 1. juulist 1940. a. nr. F-3-68.

Sellesse kirjesse kantakse ka ametialaliste sõitude kulud linnas (voorimehed, tramm jne.) ja oma kergetranspordi kulud, välja arvatud sõiduautojuhtide töötasu, mis vastavalt kehistatud plaanimise korrale kantakse 3-ndasse kirjesse „Töötasud". Sotsiaalandamid töötasult aga 4-ndasse kirjesse.

Kõik muud komandeeritu poolt aruandealustest summadest tasutud kulutused (materjalide ost, telegrammid jne.) tuleb avansiaruande läbitöötamisel kanda teistesse kontodesse või teistesse käibekulude kirjetesse, vastavalt tehtud kulutuste iseloomule.

Kursustele komandeeritud isikutele tasutakse komandeeriva organisatsiooni poolt sõiduraha edasi-tagasi ja päevaraha teelviibimise aja eest kaadrite ettevalmistamise fondi summadest, mitte aga käibekulude arvel.

11. Kauba viimistlemine, sortimine ja pakkimine

Sellesse kirjesse kuuluvad: töötasu (ühes sotsiaalandamitega) ajutistele töötajatele, kes on eriliselt nende operatsioonide jaoks kutsutud; materjali väärtus, mis on kulutatud kaupade viimistlemisel, sortimisel ja pakkimisel ning kaupade väljastamisel ostjatele jaemüügiettevõtteist.

Sellesse kirjesse kuuluvad ka kulud seoses põllumajandussaaduste ja toorainete säilitamist, realiseerimist ja vedu võimaldavasse seisukorda viimisega (pesemine, puhastamine, umbrohu kõrvaldamine, sortimine,

kuivatamine, konserveerimine, ümberladumine jne.), samuti kuivatuskadu ja väärtuseta jäätmed sortimisel ja viimistlemisel.

Viimistlemisena mõistetakse selliseid toiminguid kaupade ja saadustega, mis nende välimust ei muuda. Kui aga viimistlemisel esineb kaupade ja saaduste välimuse muutmine (näiteks heeringate marineerimine, koorevõi sulatamine jne.), siis niisugused kulutused arvestatakse kontol nr. 16 „Ettevõtete majandamine" (allkonto „Töötlemine").

12. Kahjud taarast

Sellesse kirjesse kantakse: taara hinna alandamine, arvestades taara sissetulekuks sellise vähendatud hinnaga, millega seda võimalik oleks tagasi saata varustajale, ära anda taara-remontbaasi või ära müüa kõrvale; taara väärtuse langus kulumise tagajärjel ja tema üleminekul teistesse sortidesse; taara parandamise, puhastamise ja desinfitseerimise kulud; kaupade alt vabanenud taara veokulu selle üleandmisel (koondamise korras) kaubanduslikest ettevõtteist käesoleva organisatsiooni taaralattu ja tema saatmisel taara-remontbaasi või tagastamisel varustajatele.

Taara realiseerimisest saadavad tulud kantakse käesolevas kirjes arvestatud taarakahjumite vähendamiseks.

Tarbijate kooperatiivi kaubanduslikes jaemüügiettevõtteis varustajatelt hinnata saadud taara, s. o. taara, mis saabus kaubaga, mille hinda oli arvatud ka taara väärtus, hinnatakse kauba vastuvõtmisel realiseerimist võimaldava või taara kinnitatud hinnakirjas ettenähtud hinnaga. Selle hindamise alusel arvestatakse taara sissetulekuks, kusjuures krediteeritakse kontot nr. 8 „Käibekulud" kahjumite vähendamiseks taaralt, mis on arvestatud 12-ndas kirjes.

13. Kaupade kadu teel

Teelolevate kaupade kaoks loetakse kaupade kahanemist teel kinnitatud normide piires.

Teelolevate kaupade kadu üle kindlaksmääratud normide tuleb sisse nõuda transpordiorganisatsioonidelt või isikutelt (agendid, voorimehed jne.), kes on vastutavad saadetiste alalhoiu eest auto- ja hobuvedudel.

Kui see kadu aga kohtu või arbitraaži otsusel jäetakse tarbijate kooperatiivi kanda, siis ta kajastatakse käibekulude käesolevas kirjes, kusjuures analüütilises arvestuses tuleb selline kadu arvestada e r a l d i normide piires toimunud kahanemist.

Loodusõnnetuste tagajärjel tekkinud kaupade kaod teel, kui neid kahjumeid ei tasuta, arvestatakse kontol nr. 23 „Kahjumid ja kasumid".

14. Kaupade kaod säilitamisel ja müügil

Analüütilises arvestuses see kirje jagatakse kaheks:

A. Kaupade kaod säilitamisel ja müümisel loomuliku kao normide piires.

B. Mahakirjutused üle loomuliku kao normide:

a) taara kaaluvahe;

b) purunemine, praak, murd, riknemine ja väärtuse allahindamine kaupade kvaliteedi alanemise tagajärjel;

c) muud mahakirjutused aktide põhjal üle loomuliku kao normide.

Allkirjes „Kaupade kaod säilitamisel ja müügil loomuliku kao normide piires" arvestatakse kauba ostuhinna mahakirjutamine kaupade puudujääkide korral loomuliku kao normide piires, sõltumata mahakirjutamise vormistamise korrast, s. t. kas see toimub inventeerimise tulemuste akti põhjal või eraldi akti alusel, mis on koostatud ühe või teise kauba mahakirjutamise kohta selle kauba jaoks määratud loomuliku kao normide piires.

Allkirjes „Taara kaaluvahe" arvestatakse nende kaupade ostuhind, mis maha kirjutatakse kaaluvahena, välja arvatud kaaluvahed, mille peavad tasuma varustajad.

Allkirjes „Purunemine, praak, murd, riknemine ja väärtuse allahindamine kaupade kvaliteedi alanemise tagajärjel" arvestatakse kaupade väärtus (maha arvates osa, mis on maha kirjutatud hinnalisandi konto kaudu), mis on hävinud või millede väärtust alla hinnati riknemise või kauba kvaliteedi halvenemise tagajärjel põhjuste tõttu, mis ei olenenud varaliselt vastutavatest isikutest. Loodusõnnetustest tingitud kaupade purunemist, praaki, murdu ja riknemist ei arvestata käibekuludeks, vaid mitmesugusteks kuludeks ja kahjudeks (välja arvatud summad, mis tasub Riiklik Kindlustus), varustajate süü läbi tekkinud kahjud tuleb aga neilt sisse nõuda. Samuti see kaupade purunemise, praagi ja riknemise kahju, milles on süüdi varaliselt vastutavad isikud, tuleb neilt sisse nõuda.

Kaupade purunemise, praagi ja riknemise mahakirjutamine tarbijate kooperatiivides võib toimuda ainult juhatuste otsuste põhjal, nende otsuste järgneva kinnitamisega liikmete (volinike) üldkoosoleku poolt.

Allkirjes „Muud mahakirjutused aktide põhjal üle loomuliku kao normide" arvestatakse kaupade väikeste kadude mahakirjutused, mis ei kuulu loomuliku kao mõiste alla ega esine kaupade kvaliteedi halvenemise tulemusena. Eriti kuuluvad siia kaubakahjude mahakirjutused, mis tekivad kauplemise kombe järgi lao puhastamisel igasugustel kaupade väljamüükidel.

Siiasamasse kuulub ka vorsti- ja kalakaupade äralõigete mahakirjutamine, mis tekivad nende kaupade müügivalmis seadmisel (nööride, luude, nahkade, peade, sabade jne. eemaldamine). Niisuguste äralõigete mahakirjutamine toimub nende tegeliku kaaluga, mis näidatakse vastavates aktides, kuid mitte üle kindlaksmääratud normide.

15. Intressid

Selles kirjes arvestatakse hoiustelt, laenudelt ja kohustustelt kreeditoridele makstavad intressid. Saadud intressid kantakse selle kirje väljaminekute vähendamiseks.

16. Arvestus-ülekanded kultuurfondi

Selles kirjes arvestatakse jooksvad ülekanded kultuurfondi moodustamiseks. Need ülekanded tehakse iga kuu jaekäibe summalt (protsentides), kuid mitte üle normide, mis kindlaks on määratud käibekulude plaanis.

17. Kindlustuskulud

Siin arvestatakse tarbijate kooperatiivide kaubanduslikes ja varumisettevõtteis ning kontorites asuvate kaupade, majapidamismaterjalide, põhivahendite ja teiste väärtuste kindlustamise kulud.

18. Müügisummade (kassatookide) kogumiskulud

Selles kirjes arvestatakse Riigipangale makstav tasu müügisummade (kassatookide) kogumise eest, samuti posti-telegraafikulud kaubandusettevõtete kassatookide üleviimisel organisatsioonide kassasse või arveldus- (jooksvale) kontole Riigipangas jms.

Tasu maksmist tarbijate kooperatiivi alalistele (koosseisulistele) töötajatele, kes toimetavad kassatookide kogumist oma põhitööna (näiteks laekahoidja), selles kirjes ei arvestata. Tasu neile isikutele arvestatakse 3-ndas kirjes „Töötasud".

19. Revisjoni- ja kaupluskomisjonide töötasu

Sellesse kirjesse kuuluvad põhitööst mittevabastatud revisjonikomisjoni esimeeste ja liikmete tasud, kui nad revideerimistööd teevad otseste ametikohuste täitmisest või kolhoositööst vabal ajal. Organisatsiooni revisjonikomisjoni või juhatuse koosolekutest osavõtmise eest tasu ei maksta.

Vastavalt Tsentrosojuzi presiidiumi otsusele 6. septembrist 1940. a. nr. 543 makstakse tarbijate kooperatiivide revisjonikomisjoni esimeestele iga revisjonist osavõetud päeva eest tasu revideeritava organisatsiooni juhatuse esimehe päevase tasunormi suuruses, revisjonikomisjoni liikmetele aga on tasu määratud 15% võrra vähem tarbijate kooperatiivi juhatuse esimehe päevasest tasunormist.

Revisjonikomisjoni esimeeste ja liikmete töö arvestatakse päevades, sõltumata sel päeval töötatud tundide arvust. Siiski neil juhtudel, kui revisjoni kestus on lühem kui 8 tundi, toimub tasumaksmine tunnitasu alusel, vastavalt töö tegelikule kestusele.

Töötasu koosseisus ettenähtud revisjonikomisjoni töötajaile arvestatakse kirjes 3 „Töötasud".

Neil juhtudel, kui kauplusekomisjonide liikmed kutsutakse tarbijate kooperatiivi juhatuse või revisjonikomisjoni poolt osa võtma kaupade inventeerimisest, nende töö tasutakse ühistel alustel revisjonikomisjoni liikmetega. Need kulud kuuluvad samuti käesolevasse kirjesse. Tööliste tasu, keda kutsutakse inventeerimise ajaks kaupade vastavaks ettevalmistamiseks, kantakse kirjesse 3 „Töötasud".

20. Väike-jaemüügivõrgu töötajate töötasu

Selles kirjes arvestatakse tasu, mida makstakse väike-jaemüügivõrgu töötajatele (kauplused, kioskid, telgid, rändmüüjad — käibega kuni 15 000 rbl. kuus), kes vastavalt NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK määrusele 25. jaanuarist 1939. a. on viidud protsendilisele töötasule.

Seda tasu ei kanta 3-ndasse kirjesse „Töötasud", kuna peale töötasu see katab veel mõned muud väike-jaemüügiga seosesolevad kulud.

Selles kirjes arvestatakse ka maksed väike-jaemüügivõrgu töötajate sotsiaalkindlustuse arvel, samuti neile töötajatele puhkusaja eest makstav tasu (või kompensatsioon mittekasutatud puhkeaja eest).

21. Kokkuostjate tasud

Selles kirjes arvestatakse kolhooside ja kooperatiivide mittekoosseisulistele varujatele-kogujatele makstav tasu, kui need kogujad töötavad lepingute alusel või värvatakse tööle kolhoosi-kooperatiivi aktiivist (korvimehed jt.).

Tasu, mis makstakse koosseisulistele varujatele ja teistele tarbijate kooperatiivi koosseisulistele töötajatele, kes seda tööd teevad kohakaasluse alusel (näiteks väike-jaemüügivõrgu müüjatele ja töötajatele), kajastatakse kirjes „Töötasud".

Käesolevasse kirjesse kuuluvad ka järgmised kulud:

a) tasu kolhoosidele lepingulise kaasabi eest jahindustöönduses karusloomade ja metsalindude küttimisel;

b) lisatasud karusloomade ja metsalindude kütibrigaadide juhtidele (brigadiiridele) kütibrigaadide organiseerimise ja jahinduse juhtimise eest;

c) tasu isikutele põllumajandustoodete ja toorainete varumislepingute sõlmimise tööde eest.

22. Muud kulud

Selles kirjes arvestatakse niisugused kulud, mida ei saa kanda ühtegi ülaltoodud käibekulude kirjesse. Eriti kuuluvad sellesse kirjesse:

1) nõupidamiste, koosolekute ja konverentside kokkukutsumise kulud (välja arvatud see osa nendest kuludest, mis kantakse kaadrite ettevalmistamise fondi kontosse). Kui kõrgemaastmelise organisatsiooni poolt määratakse aruande-valimiskoosolekute kuludeks finantsplaani järgi eri assigneerimisi, siis need väljaminekud arvestatakse mitmesuguste kulude ja kahjude kontos;

2) ruumide valvekulud, kui valvet teostab võõras aparaat (näiteks lepingu põhjal miilits jt.);

3) dokumendiliikluse reeglite rikkumise eest makstavad trahvid (peale vastutavatelt isikutelt sissenõutavate trahvisummade);

4) kaupade hoidmise kulud võõrastes ladudes;

5) kaubaproovide, analüüside, reklaami ja näituste pidamise kulud (nõudmise organiseerimine ja kaubanduslik propaganda);

6) rahaülekannete kulud (peale müügisummade ülekannete); eriti kuuluvad siia lahkunud liikmete osamaksude ülekandekulud uude elukohta; need väljaminekud kuuluvad selle kooperatiivi arvele, kes osamaksud üle kandis;

7) muud väljaminekud, mis on ette nähtud käibekulude eelarves, kuid ei kuulu ühtegi ülalloetletud kirjesse.

§ 45. Käibekulude liigitus majandusliku tegevuse alade järgi

Tarbijate kooperatiiv teostab mitmesuguseid majanduslikke operatsioone, nagu kaubanduslikud, varumis- ja tootmisoperatsioonid.

Väljaminekud tarbijate kooperatiivi kaubanduslike ja varumisoperatsioonide tegevuse alal arvestatakse kontol nr. 8 „Käibekulud". Analüütilises arvestuses need väljaminekud arvestatakse lahus allkontodel:

a) kaubanduse käibekulud;

b) varumise käibekulud.

Jooksvas arvestuses ei ole võimalik kõigi kululiikide kohta kindlaks määrata, missuguse nimelt ja millisel määral need kulud kuuluvad tarbijate kooperatiivi ühe või teise tegevuse ala juurde.

Näiteks niisugused kulud, nagu tarbijate kooperatiivi juhatuse kontoriaparaadi ülalpidamine, kantselei-, posti-, telegraafi- ja muud kulud on tarbijate kooperatiivi majandusliku tegevuse kõigi harude *üldised* kulud. Nad ei kuulu ainult kaubandusele ja varumisele, vaid teatud osas peab neid sisse võtma toodangu omahinda, mida valmistatakse tarbijate kooperatiivi tootmisettevõtteis. Niisuguseid kulusid võib vastavatele tegevusharudele kanda ainult nende jaotamise teel varem kokkulepitud meetodi järgi.

Niisuguste üldiste kulude jooksvaks arvestamiseks eraldatakse kontos nr. 8 „Käibekulud" allkonto „Üldised käibekulud".

Selle osa üldiste kulude arvestamiseks, mis nende jaotamise korras kuuluvad tootmisharudele, on kontoplaanis kontos nr. 8 ette nähtud veel üks allkonto — „Tootmisettevõtete käibekulud (üldised)".

Sel kombel liigitatakse käibekulud jooksvas arvestuses kahes läbilõikes:

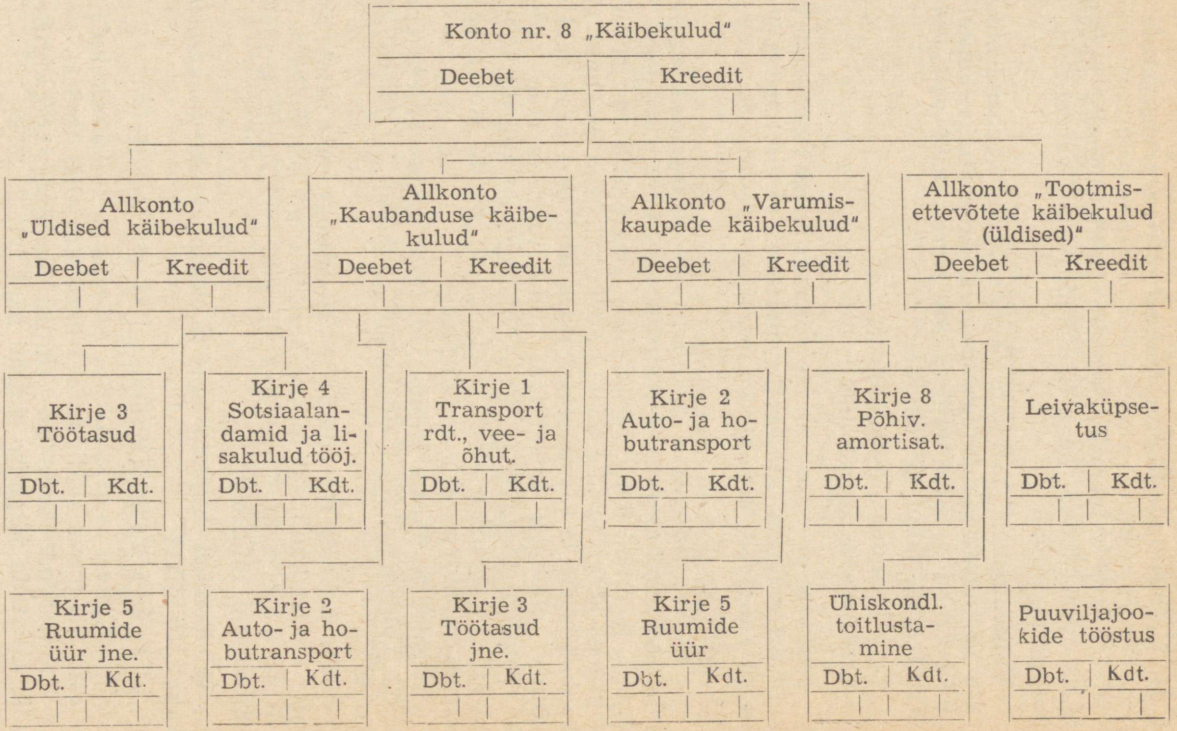
a) *tegevusharu* tunnusel — allkontodesse,

b) kulude *sisu* ja *otstarbe* järgi — käibekulude kirjetesse (järgneva alaliigitusega üksikutes allkontodes).

Käibekulude arvestuse ehitust tarbijate kooperatiivides võib kujutada järgmise skeemi näol (vt. lk. 238).

SKEEM

käibekulude jooksvaks raamatupidamis-arvestuseks tarbijate kooperatiivis

Kaubanduse otseste käibekulude hulka kuuluvad järgmised kulud: kaupade kohaletoimetamise kulud; kaubandusliku jaemüügivõrgu, sorteerimisladude, kaubanduslikkude agentide, kokkuostjate ja muude töötajate ülalpidamise kulud, kes on ametis ainult kaubandusliku tegevusega; kaubandusruumide pidamise kulud; taara allahindamine tema alamatesse sortidesse minekul; igasugused kaupade mahakirjutamised, kaupade eeltöötlemine, eelsortimine ja pakkimine ning kõik muud kulud kaubaoperatsioonide korral, mida kohe (nende tasumise või juurdearvutamise momendil) võib kanda kaubanduse käibekuludeks (kaubaostu krediidi intresside tasumine, müügisumma (kassatoogi) ülekandmise ja kogumise kulud, kauplusekomisjonide töö tasumine jne.).

Kui kaubanduse alal töötaja saab lisatasu töö eest, mis kuulub tarbijate kooperatiivi teise majandusliku tegevusharu juurde (näiteks müüja saab lisatasu varumise eest), siis allkontole „Kaubanduse käibekulud" kirjendatakse ainult tema põhitöötasu kaubanduslikkude operatsioonide eest, lisatasu aga kantakse allkontole „Varumiskauba käibekulud".

Varumise otseste käibekulude hulka kuuluvad: varumise alal töötajate töötasu ja sotsiaalandamid nende töötasult; varumiskaupade veokulud, varumispunktide ruumide ja sisustamise korrashoiu kulud (üür, amortisatsioon, küte, valgustus, ruumide puhastamine jne.) ning kõik muud kulud, mis on vahetult seotud varumiskaupade ostu, alalhoidmise ja äraandmisega.

Üldiste kulude hulka kuuluvad: töötasu juhatuse liikmetele ja kontori töötajatele, välja arvatud töötasu isikutele, kes on tervenisti tegevad ainult ühel teatud tööalal (näiteks kaubanduslik agent, juhatuse esimehe asetäitja varumise alal jne.); täiendav lisatasu tarbijate kooperatiivi töötajatele osamaksude kogumise eest; revisjonikomisjoni liikmete töötasu; tarbijate kooperatiivi kontoriruumide üüri, valgustuse, kütte, väheväärtusliku inventari ja muud kulud; komandeeringud töö üldiste küsimuste alal (peale igasuguste erisõitude, näiteks kaupade väljavalimiseks jms.); koosolekute ja konverentside korraldamise kulud (välja arvatud see osa kuludest, mis kuulub kaadrite ettevalmistamise fondi arvele); kontori kantselei-, posti-telegraafi- ja telefonikulud, peale kulude, mis otseselt kuuluvad teatud majandusliku tegevuse harusse

(näiteks ärakulutatud kassatšekkide hind kuulub otseselt kaubanduse käibekulude hulka, ärakulutatud varumise vastuvõtu-kviitungite raamatute hind arvestatakse otseselt varumise käibekuludeks jne.); arvestus-ülekanded jooksvaks remondiks kontoriruumide ja kontori inventarilt ja amortisatsioon; kontoriruumide ja inventari kindlustamise ning kõik muud kulud, mida nende tasumise või juurdearvestamise momendil ei saa otseselt kanda kaubanduse või varumise kuludeks.

Vastavalt eeltoodud üldiste käibekulude sisule kujuneb nende kirjeline arvestus järgmise nomenklatuuri kohaselt:

1. Töötasud.
2. Sotsiaalandamid ja lisakulud tööjõule.
3. Ruumide üür.
4. Ruumide korrashoiu- ja inventarikulud.
5. Arvestus-ülekanded jooksvaks remondiks.
6. Amortisatsioon.
7. Kantselei-, posti-telegraafi- ja telefonikulud.
8. Komandeeringud ja sõidud.
9. Kindlustuskulud.
10. Revisjonikomisjoni liikmete töötasu.
11. Muud kulud.

§ 46. Üldiste käibekulude jaotus

Üldkulude jaotamise kord tarbijate kooperatiivide majandustegevuse harude vahel on kindlaks määratud Tsentrosojuzi presiidiumi otsusega 7. veebruarist 1939. a.

Vastavalt sellele otsusele toimub kaubandusele ja varumisele langeva üldkulude osa jaotamine igas käibekulude kirjes. Käibekulude jaotamine igale tootmisharule toimub aga üldiste kokkuvõtete alusel (ilma alajaotuseta kirjeteks). Üldiste käibekulude jaotamist toimetatakse üks kord kvartaalis.

Üldkulude jaotamise tehnika seisneb alljärgnevas.

Alguses kõik üldkulud jaotatakse ühest küljest tarbijate kooperatiivi kaubandusliku ja varumistegevuse ning teisest küljest tootmistegevuse vahel. Jaotamine toimub proportsionaalselt vastavate tegevusharude erikaalule tarbijate kooperatiivi möödunud kvartaali üldistes käivetes. Pärast seda jao-

tatakse üldkulude osa, mis langes tarbijate kooperatiivi kaubanduslikule ja varumistegevusele, nende alade vahel. Siin toimub jaotus proportsionaalselt otseste käibekulude summaga kaubanduses ja varumises.

Esitatud üldiste käibekulude jaotamise korda selgitame näitel.

Näide. Kõik tarbijate kooperatiivi käibekulud kvartaalis koosnevad:

a) üldkuludest	4 000 rbl.
b) otsestest kaubanduskuludest	8 000 rbl.
c) otsestest varumiskuludest	2 000 rbl.
Kokku	14 000 rbl.

Tarbijate kooperatiivi käive aruandekvartaalis väljendus üksikute majandustegevuse harude järgi järgmistes summades:

a) kaubanduses	175 000 rbl.	ehk 80%
b) varumises	25 000 rbl.	
c) ühiskondlikus toitlustamises	20 000 rbl.	ehk 8%
d) leivaküpsetamises	30 000 rbl.	ehk 12%
Kokku	250 000 rbl.	ehk 100%

Üksikute tegevusharude käivete erikaalu järgi jaguneb üldkulude summa:

a) kaubandusele ja varumisele (koos) iga üldkulude kirje järgi eraldi, mis kokku moodustab	3 200 rbl.
b) ühiskondl. toitlustamisele (kokkuvõttest, mitte aga kirjete järgi)	320 rbl.
c) leivaküpsetamisele (kokkuvõttest, mitte aga kirjete järgi)	480 rbl.
Kokku	4 000 rbl.

Kaubandusele ja varumisele koos langev üldkulude summa (3200 rbl.) jaotatakse nende vahel proportsionaalselt nende tegevusharude otseste kuludega:

a) kaubanduse otsekulud	8 000 rbl.	ehk 80%
b) varumise otsekulud	2 000 rbl.	ehk 20%
Kokku	10 000 rbl.	ehk 100%

Selles proportsioonis jaotatakse kaubanduse ja varumise vahel üldkulude summa, mis langeb kaubandus-varumistegevusele (s. o. 3200 rbl.):

a) kaubandusele . . . . . 2 560 rbl.
b) varumisele . . . . . 640 rbl.

Kokku 3 200 rbl.

Järelikult tarbijate kooperatiivi üldkulud, mis kvartaali kohta moodustasid 4000 rbl. summa, on jaotatud:

a) kaubandusele . . . . . 2 560 rbl.
b) varumisele . . . . . 640 rbl.
c) ühiskondlikule toitlustamisele . . . . 320 rbl.
d) leivaküpsetamisele . . . . . 480 rbl.

Kokku 4 000 rbl.

Need summad kirjutatakse allkonto „Üldised käibekulud" (4000 rbl.) kreeditist maha allkontode „Kaubanduse käibekulud" (2560 rbl.), „Varumiskauba käibekulud" (640 rbl.) ja „Tootmisettevõtete käibekulud (üldised)" (320 + 480 = 800 rbl.) deebetisse.

Pärast seda jaotust moodustab käivete kogusumma kvartaalis kontos nr. 8:

a) allkontos nr. 1 „Üldised käibekulud" . . . . . ei ole
b) allkontos nr. 2 „Kaubanduse käibekulud" . . . . . 10 560 rbl.
c) allkontos nr. 3 „Varumiskauba käibekulud" . . . . 2 640 rbl.
d) allkontos nr. 4 „Tootmisettevõtete käibekulud (üldised)" 800 rbl.

Kokku 14 000 rbl.

Jooksva arvestuse kontodel kajastatakse käesolevas näites toodud üldiste käibekulude jaotus nii (vt. lk. 243).

Nagu nähtub toodud skeemist, allkonto „Üldised käibekulud" pärast jaotatud kulusummade mahakirjutamist sulgus, kuna allkontode „Kaubanduse käibekulud", „Varumiskauba käibekulud" ja „Tootmisettevõtete käibekulud (üldised)" käivete summa deebetis suurenes sama summa võrra.

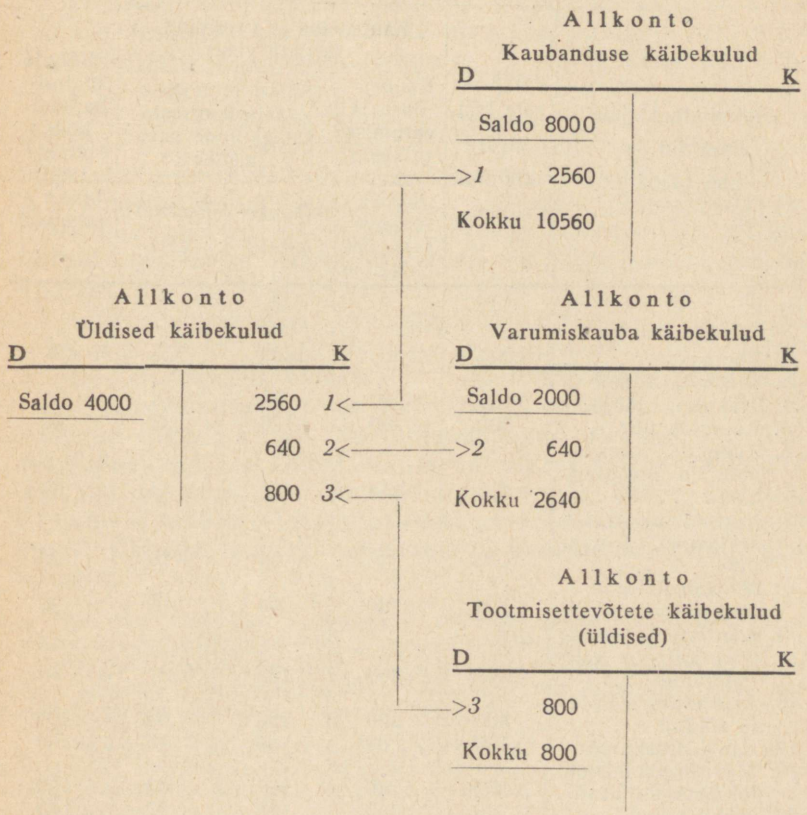
Üldiste käibekulude jaotus tarbijate kooperatiivi majanduslike tegevusharude järgi vormistatakse tehniliselt arvestuse koostamisega järgmises vormis (vt. lk. 244).

Tarbijate kooperatiivi juhatuse esimehe ja raamatupidaja poolt allakirjutatud arvestus on aluseks konteerimise koostamisel.

Sellega lõpeb töö üldkulude jaotamisel. Siiski, analüüsides meie poolt üldkulude jaotamisel allkontodes tehtud kir-

SKEEM

üldiste käibekulude jaotamiseks

jendeid, peame märkima, et jaotades üldkulusid majandustegevuse harude järgi, me veel ei kajastanud arvestuses:

1) kulude tasumist tarbijate kooperatiivi isemajandavate ettevõtete poolt nende ettevõtete teenindamisel kooperatiivi juhatuse poolt, s. o. juhatuse üldkulude vastava osa katmist isemajandavate ettevõtete poolt;

2) tootmisharudele arvestatud üldkulude osa liitmist tootmisettevõtete poolt väljalastud toodangu omahinda.

Üldkulude jaotamise arvestus majandustegevuse harude vahel kirjete järgi kvartaalis

Üldkulud		Üldkulude jaotus			
		Kaubandus ja varumine (kirjete viisi)			
Üldkulude kirjete numbrid ja nimetused	Jaotamisele kuuluvate üldkulude summa	Kaubanduse ja varumise erikaalu järgi (koos) organisatsiooni üldkäibes	Sellest proportsionaalselt otseste käibekulude summadega		Kõigile tootmisharudele kokku (kirjete järgi) lahter 1 miinus 2
			Kaubandusele	Varumisele	
A	1	2	3	4	5
3. Töötasud	2000	1600	1280	320	400
4. Sotsiaalandamid ja lisakulud tööjõule	100	80	64	16	20
5. Ruumide üür . .	200	160	128	32	40
6. Ruumide korrashoiu ja inventarikulud	300	240	192	48	60
7. Arvestus-ülekanded jooksvaks remondiks	100	80	64	16	20
8. Põhivahendite amortisatsioon . .	100	80	64	16	20
9. Kantselei-, posti-, telegraafi- ja telefonikulud	200	160	128	32	40
10. Komandeeringud ja sõidud	400	320	256	64	80
17. Kindlustuskulud .	100	80	64	16	20
19. Revisjonikomisjoni liikmete töötasud .	300	240	192	48	60
22. Muud kulud . . .	200	160	128	32	40
Kokku	4000	3200	2560	640	800

Selles üksikutele tootmisharudele vastavalt iga haru erikaalule organisatsiooni üldises käibes ainult kogusummas:

1) ühiskondlikule toitlustamisele (8%) 320
2) leivaküpsetamisele 480

Kuupäev „.....“ ..... 194..... a.

Juhatuse esimees (allkiri)

Raamatupidaja (allkiri)

§ 47. Arvestus-ülekannete arvestus tarbijate kooperatiivi üldkulude katteks

Tarbijate kooperatiivi juhatuse üldkulude katmise kord tema isemajandavate ettevõtete poolt on kindlaks määratud Tsentrosojuzi presiidiumi otsusega 7. veebruarist 1939. a. nr. 151.

Igas kvartaalis tarbijate kooperatiivi juhatus määrab kindlaks arvestus-ülekannete suuruse, mida isemajandavad ettevõtted maksavad juhatusele tema üldkulude katteks. Arvestus-ülekanded määratakse väljudes isemajandavate ettevõtete käivete erikaalust tarbijate kooperatiivi üldises käibes, arvestades nende ettevõtete ja tervikuna tarbijate kooperatiivi kinnitatud tasuvuse plaani.

Arvestus-ülekanded arvestatakse tarbijate kooperatiivi juhatuses allkontol „Mitmesugused kulud ja tulud" kirjes „Sisemajanduslikud ülekanded". Isemajandavad kaubanduslikud ja varumisettevõtted arvestavad juhatusele makstud summad samuti kirjes „Sisemajanduslikud ülekanded". Sisemajanduslikud ülekanded kujutavad endast teatud vahendite ümberpaigutamise viisi majapidamises endas, mis on tingitud üksikute ettevõtete majanduslikust arvepidamisest. Selgitame eraldi näitega, kuidas arvestatakse sisemajanduslikud ülekanded.

Näide. Tarbijate kooperatiivi juhatus määras magasinile sisemajanduslikud ülekanded 0,5% suuruses jaekäibest.

Magasini jaekäive jooksvas kuus oli 80 000 rubla. Sellelt summalt teeb magasini raamatupidamine arvestus-ülekande juhatuse kasuks 400 rublale ja koostab sellele summale lausendi:

Deebet konto nr. 23 „Kahjumid ja kasumid" (allkonto „Mitmesugused kulud ja tulud" — kirjes „Sisemajanduslikud ülekanded")

Kreedit konto nr. 11 „Sisemised arvlemised" (allkonto „Sisemised tasumisele kuuluvad arvlemised") . . . . . 400 rbl.

Saades magasini raamatupidaja aviisi, koostab tarbijate kooperatiivi juhatuse raamatupidaja lausendi kontode vastupidise korrespondeerivusega:

Deebet konto nr. 11 „Sisemised arvlemised" (allkonto „Sisemised tasumisele kuuluvad arvlemised")

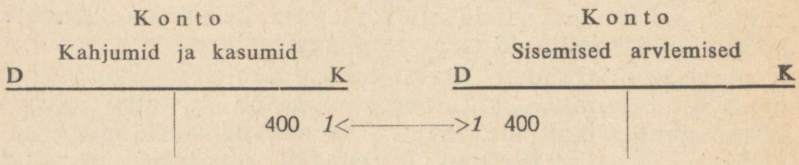
Kreedit konto nr. 23 „Kahjumid ja kasumid“ (allkonto „Mitmesugused kulud ja tulud“ — kirjes „Sisemajanduslikud ülekanded“) . . . . . 400 rbl.

Nüüd kõrvutame kirjendid, mis on tehtud jooksva arvestuse kontodel magasini ja tarbijate kooperatiivi juhatuse raamatupidamises:

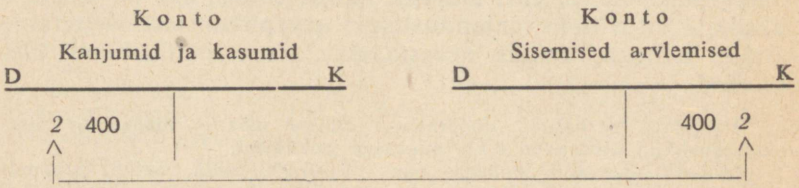
SKEEM

kirjenditeks kaubanduslike ettevõtete sisemajanduslike ülekannete kontodel

Juhatuse raamatupidamises

Magasini raamatupidamises

Tarbijate kooperatiivi kasumite ja kahjumite koondtabelis need summad ei avalda mõju lõppresultaadile, kuna nad kirjendatakse kasumitesse ja kahjumitesse ühesugustes summades.

Tootmisettevõtteis kehistatakse sisemised arvlemised sõltumata sellest, kas antud ettevõtted on isemajandavad või mitte. See on vajalik selleks, et toodangu omahinda liidetaks osa juhatuse üldkulusid. Tarbijate kooperatiivi tootmisettevõtted debiteerivad ülekannete summaga kontot nr. 16 „Ettevõtete majandamine“ ja krediteerivad kontot „Sisemised arvlemised“ (allkonto „Sisemised tasumisele kuuluvad arvlemised“).

Kulud		Tulud	
1. Mitmesugused kulud ja kahjumid	67600	1. Mitmesugused tulud .	83900
2. Tasutud sisemajanduslikud ülekanded . . .	400	2. Saadud sisemajanduslikud ülekanded . . .	400
Kokku	68000	Kokku	84300
Puhas kasum	16300		
Bilanss	84300	Bilanss	84300

Saanud tootmisettevõtte aviisi, koostab tarbijate kooperatiivi juhatuse raamatupidamine lausendi:

Deebet konto nr. 11 „Sisemised arvlemised“ (allkonto „Sisemised tasumisele kuuluvad arvlemised“)

Kreedit konto nr. 23 „Kahjumid ja kasumid“ (allkonto „Mitmesugused kulud ja tulud“ — kirje „Sisemajanduslikud ülekanded“).

Kui tootmisettevõte ei ole eraldatud iseseisvale bilansile, siis toodangu omahinda sissevõetavate sisemajanduslike ülekannete kirjendamine toimub juhatuse raamatupidamises, kes sel juhul koostab lausendi:

Deebet konto nr. 16 „Ettevõtete majandamine“

Kreedit konto nr. 23 „Kahjumid ja kasumid“ (allkonto „Mitmesugused kulud ja tulud“ — kirje „Sisemajanduslikud ülekanded“).

Nüüd ei ole meil kirjes „Sisemajanduslikud ülekanded“ enam võrdsust, kuna kasumite ja kahjumite tabelis me kajastame ainult ülekantud tulude summat. Mis puutub aga ettevõttest arvestatud ülekandeid, siis kuludes nad eraldi ei ole näidatud, kuna nad kajastuvad toodangu omahinna suurenemises. Lõpparves ikkagi tarbijate kooperatiivi sisemajanduslike ülekannete summa tervikuna tema töö üldtulemust ei

muuda, sest antud tootmisettevõtte finantsilist tulemust vähendades (seoses toodangu omahinna suurendamisega), sisemajanduslikud ülekanded suurendavad sama summa võrra selle tegevusharu kasumit, millesse antud ettevõte kuulub.

N ä i d e. Pöördume tagasi eelmises näites toodud tarbijate kooperatiivi juurde. Oletame, et sellel tarbijate kooperatiivil on pagaritööstus, mille arvestust peetakse üldises bilansis. Selle ettevõtte arvestus-ülekannete summa tarbijate kooperatiivi juhatuse üldkulude katmiseks moodustas jooksvas kuus 600 rubla. Jooksva arvestuse kontodel kirjendatakse need arvestus-ülekanded nii:

SKEEM

kirjenditeks tootmisettevõtte sisemajanduslike ülekannete kontodel

Konto
Kahjumid ja kasumid

D	K
Summa 68000	Summa 843000
	600

Konto
Ettevõtete majandamine

D	K
Summa 18000	Summa 20000
600	

Nüüd näeb kasumite ja kahjumite tabel välja nii (poolelioolevat tootmist ei ole ja järelikult konto „Ettevõtte majandamine" saldo tähendab lõpptulemust):

Kahjumid		Kasumid	
1. Mitmesugused kulud ja kahjumid	67600	1. Mitmesugused tulud .	83900
2. Tasutud sisemajanduslikud ülekanded . . .	400	2. Saadud sisemajanduslikud ülekanded	
		a) kaubandusest . . .	400
Kokku	68000	b) leivaküpsetamisest	600
Puhaskasum	18300	3. Kasum leivaküpsetamisest	1400
		Kokku	86300
Bilanss	86300	Bilanss	86300

Koondades ühte tabelisse kokku tarbijate kooperatiivi majandusliku tegevuse tulemused tervikuna, me jõudsime selleni, et leivaküpsetamine kui tarbijate kooperatiivi majandusliku tegevusharu kogutulemus, mis koosneb sisemajanduslike ülekannete summast (600 rbl.) ja kasumist (1400 rbl.), jäi muutumatuks, vaatamata sellele, et leivaküpsetamise toodangu omahinda olid täiendavalt sisse võetud arvestusülekanded 600 rbl. suuruses juhatuse üldkulude katmiseks.

§ 48. Käibekulude analüütiline arvestus

Tarbijate kooperatiivide käibekulude analüütiliseks arvestamiseks on Tsentrosojuzi presiidiumi poolt kinnitatud järgmist vormi raamat:

Kirje nr. .....
(kulude kirje nimetus nomenklatuuri järgi)

Sissekanne 194.... a.		Dokumendi nr-id	Tekst	Korr. konto nr-id	Käibekulud					
					üldised		kaubanduse		varumise	
Kuupäev	Žurnaali-kirjendi nr-id		Operatsioonide lühike s'su		deebet	kreedit	deebet	kreedit	deebet	kreedit
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

Selles raamatus varutakse iga kulukirje jaoks vajalik hulk lehekülgi. Selle raamatu igal leheküljel on kolm paari lahtreid, jättes arvestamata lahtrid, mis on ette nähtud kuupäeva, kirjete numbrite ja muude rekvisiitide jaoks ja on tavalised igale analüütilise arvestuse raamatule. Esimene lahtrite paar (deebet ja kreedit) on ette nähtud üldiste käibekulude arvestamiseks; teine paar — kaubanduse otsekulude ja selle osa üldiste käibekulude arvestamiseks, mis kvartaali lõpul arvestatakse kaubandusele. Kolmandas lahtrite paaris arvestatakse varumise otsesed käibekulud ja see osa üldkuludest, mis siia arvestatakse kvartaali lõpul.

Selles raamatus ei ole eraldi lahtreid üldiste käibekulude selle osa arvestamiseks, mis igas kvartaalis arvestatakse tootmisharudele. Oleks liiga ebaökonoomne nelja kirjendi jaoks

aastas varuda eri lahtrid kõigil raamatu lehekülgedel. Tootmisharudele arvestatava üldkulude osa arvestamiseks eraldatakse raamatu lõpus mõned leheküljed, kus raamatu vormis toodud lahtrite nimetused asendatakse vastavate tegevusharude nimetustega.

§ 49. Ettetehtud kulude arvestus

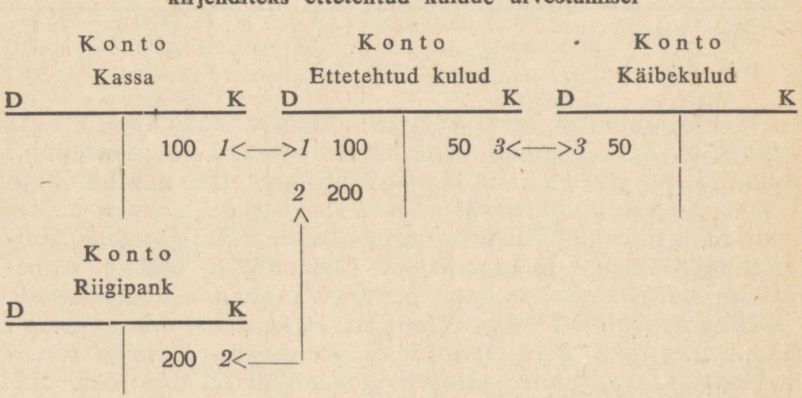
Üks tähtsamaid raamatupidamis-arvestuse ülesandeid on aruandeperioodi majandusliku tegevuse tulemuste täpne väljaselgitamine. Kuid kõik tarbijate kooperatiivi poolt teatud aruandeperioodi kestel tasutud kulud ei kuulu selle kuu juurde, mil toimus nende tasumine.

Selleks, et eraldada aruandeperioodi juurde kuuluvaid kulusid ettetehtud kuludest, on kontoplaanis ette nähtud sünteetiline konto nr. 17 „Ettetehtud kulud".

Selle konto deebetisse kirjendatakse ettetehtud kulud, mis on tasutud kassast või arvelduskontolt, kreeditisse aga kirjendatakse see osa neist kuludest, mis kuulub aruandekuu kestel tehtud operatsioonide juurde.

SKEEM

kirjenditeks ettetehtud kulude arvestamisel

Olenevalt tulevastele aruandeperioodidele langevate kulude iseloomust ja sisust, jaguneb konto nr. 17 „Ettetehtud kulud" allkontodeks:

1. Ettetehtud kulud.
2. Renditud põhivahendite lõpetatud kapitaalkulutused.
3. Käibekulud kauba jäägile.
4. Erifondidest kaetavad ülekulutused.

Renditud põhivahendite lõpetatud kapitaalkulutuste arvestamise ja kustutamise korda käsitati peatükis „Kapitaalmahutuste arvestus". Siin me käsitame ülejäänud kolme allkonto sisu.

1. Ettetehtud kulude arvestus

Selleks, et tuleval aastal pidada raamatupidamis-arvestust, tuleb tarbijate kooperatiivil aasta lõpul soetada raamatud ja plangid. Raamatud muretsetakse tavaliselt mitte üheks kuuks, vaid tavalisesti aastaks ette, või vähemasti mõneks kuuks.

Mõned kuud makstakse ette ajalehtede, käsiraamatute ja ajakirjade tellimishind, mõnikord tuleb lepingu tingimuste kohaselt ette tasuda üür, makstakse sisse abonementmaks telefoni eest jne.

Kõiki kulusid, mis on ette tehtud mõned kuud, mõnikord ka terve aasta, ei saa korraga maha kanda käibekuludeks. See suurendaks kulusid selles kuus, mil niisuguseid väljaminekuid tasuti.

Sellepärast kõik ettemakstud kulude summad kirjendatakse allkonto „Ettetehtud kulud" deebetisse, millelt järkjärgult kantakse maha käibekulude kontosse.

Ettetehtud kulude analüütilist arvestust peetakse erilist vormi raamatus, milles peale lahtrite deebet-kirjendite jaoks on veel 12 lahtrit ettemakstud kulude jaotamiseks aruandeperioodi kuude järgi ja üks lahter kulude jaoks, mis kuuluvad järgmise aasta juurde. Selle raamatu vorm on järgmine (vt. lk. 252).

Niisugune raamatu jaotus annab võimaluse kohe, ettemakstud kulude kirjendamise momendil, need kulud jaotada ja kirjendada nende kuude lahtrites, millede juurde nad kuuluvad. See kõrvaldab vajaduse igas kuus välja arvutada ettetehtud kulude osa, mis kuulub iga jooksva kuu käibekulude juurde.

Selgitame ettetehtud kulude arvestamise korda näitel.

Allkonto „Ettetehtud kulud“

Deebet								Kreedit											
Sissekanne 1944. a.		Tekst		Korresp. kontode nr-id	Kulude summa		Korresp. konto nr. mahakirjutamiseks	Jaanuari žurn. kirj. nr.	Veebruari žurn. kirj. nr.	Märtsi žurn. kirj. nr.	Aprilli žurn. kirj. nr.	Mai žurn. kirj. nr.	Juuni žurn. kirj. nr.	Juuli žurn. kirj. nr.	Augusti žurn. kirj. nr.	Septembri žurn. kirj. nr.	Oktoobri žurn. kirj. nr.	Novembri žurn. kirj. nr.	Detsembri žurn. kirj. nr.
Kuupäev	Žurnaali laus. nr.	Dokum. nr.	Kulude nimetus		Tulevaste aastate	Jooksva aasta													
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
			Jaanuar 1944. a. Saldo 1. jaanuariks	—	—	300.—	16	100.—	100.—	100.—									
2	4	27	Arvestatud TKML-le analüütiliste arvestusraamatute eest	—	—	240.—	8	40.—	40.—	40.—	40.—	40.—	40.—						
3	4	27	Sama 4 žurnaalpearaamatu eest	—	—	60.—	8	5.—	5.—	5.—	5.—	5.—	5.—	5.—	5.—	5.—	5.—	5.—	5.—
3	8	68	Maakondliku ajalehe tellimise eest . . . . jne.	—	—	30.—	8	2.50	2.50	2.50	2.50	2.50	2.50	2.50	2.50	2 50	2.50	2.50	2.50

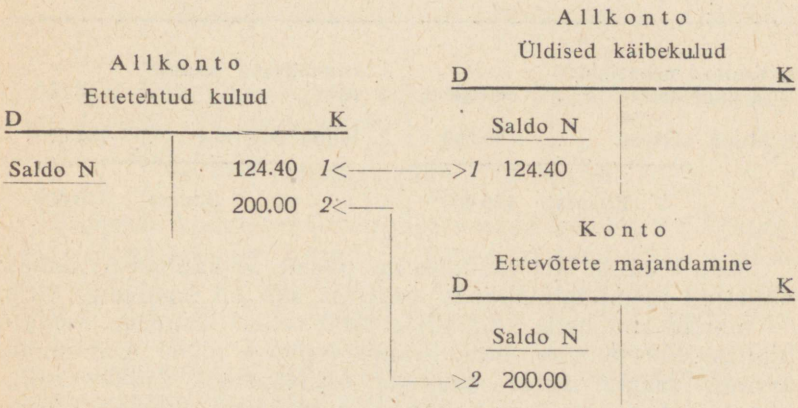
Näide. Oletame, et tarbijate kooperatiivi raamatupidamine lõpetab operatsioonide arvestamist märtsikuu eest. Kirjete kokkuvõte lahtris „Märts" andis summa 324 rbl. 40 kop., mis koosneb raamatupidamisraamatute soetamise kuludest, ajalehtede tellimishinnast ja ettemakstud rendiraha summast. Pagaritööstuse ruumide eest ettemakstud rendiraha moodustab 200 rubla.

Järelikult allkontolt „Ettetehtud kulud" tuleb maha kirjutada 324 rbl. 40 kop., millest konto nr. 8 „Käibekulud" deebetisse tuleb kanda 124 rbl. 40 kop., ülejäänud summa (200 rbl.) aga konto nr. 16 „Ettevõtete majandamine" deebetisse.

Jooksva arvestuse kontodel see operatsioon kirjendatakse nii:

SKEEM

sissekanneteks ettetehtud kulude allkontol

Sellejuures ei tule analüütilises arvestuses allkontos „Ettetehtud kulud" teha mingisuguseid kirjendeid, kuna sellelt allkontolt mahakirjutatav summa on juba kirjendatud vastava kuu lahtris kulude jaotamisel naaber-aruandeperioodidesse. Vastava lahtri tiitelosas tuleb vaid kirjutada vastava raamatupidamiskirje number.

2. Käibekulude arvestus kauba jäägile jaeettevõtteis

Raamatupidamis-aruannetes ja bilanssides näidatakse kaupade ja valmistoodangu jäägid omahinnaga. Kaupade omahind koosneb nende ostuväärtusest, pluss kulud, mis on

seotud nende kaupade toimetamisega realiseerimiskohani. Jooksvas raamatupidamis-arvestuses aga kaubad, mis asuvad tarbijate kooperatiivi kaubanduslikes jaeettevõtteis, arvestatakse jaemüügihindadega. Vahe kaupade müügi- ja ostuväärtuse vahel kajastub kontol „Hinnalisand".

Kui me bilanssi kannaksime üle ainult saldo kontost „Kaubad jaeettevõtteis" ja kontost „Hinnalisand", siis meie bilanss omaks järgmist kuju:

BILANSS nr. 1

Aktiva		Passiva	
1. Kaubad magasinides ja kauplustes . . .	60 000	1. Hinnalisand kaupadele	6 000
2. Muud aktivad . .	90 000	2. Muud passivad . .	144 000
Bilanss	150 000	Bilanss	150 000

Seda bilanssi läbi vaadates me näeme, et kaubad on temas näidatud jaemüügihindades, passivas aga on reguleeriv kirje — hinnalisand neile kaupadele 6000 rubla. Kaupade müügihinnast (60 000 rbl.) hinnalisandi summat (6000 rbl.) maha arvates saame nende kaupade ostuväärtuse (54 000 rbl.), samal ajal kui meil on aga vaja neid kaupu bilansis kajastada omaväärtusega.

Selleks, et kindlaks määrata kaupade jäägi omaväärtust, tuleb selle jäägi ostuväärtusele juurde lisada osa käibekuludest, mis on seotud kaupade kohaletoimetamisega kuni jaemüügi ettevõteteni. Sellepärast osa kaupade kohaletoimetamisega seotud käibekulusid selles osas, mis langeb kaupade jäägile, kirjutatakse kuu lõpul käibekulude kontolt (allkontolt „Kaubanduse käibekulud") maha mitte kontole nr. 23 „Kahjumid ja kasumid", vaid konto „Ettetehtud kulud" (allkonto „Käibekulud kauba jäägile") deebetisse.

Oletame, et meie näites käibekulude osa, mis langeb kauba jäägile, moodustab 1000 rubla. Pärast kaupade jäägile langeva kulude osa ümberarvestamist kontole „Ettetehtud kulud", võtab meie bilanss järgmise kuju:

BILANSS nr. 2

Aktiva		Passiva	
1. Kaubad magasinides ja kauplustes . . .	60 000	1. Hinnalisand kaupadele	6 000
2. Käibekulud kauba jäägile	1 000	2. Muud passivad . .	144 000
3. Muud aktivad . .	89 000		
Bilanss	150 000	Bilanss	150 000

Nüüd võib bilansi järgi kindlaks määrata kaupade jäägi omaväärtuse. Ta moodustab:

$$60\,000 + 1000 - 6000 = 55\,000 \text{ rbl.}$$

Kaupade kohaletoimetamisega seotud käibekulud arvutatakse järgmisest 5-st kirjest: 1) transport raudteel ja veeteedel, 2) auto- ja hobutransport, 3) kauba viimistlemine, sortimine ja pakkimine, 4) kahjud taarast, 5) kaupade kaod teel.

Jaeettevõtteis kaupade jäägile langeva käibekulude summa arvutamise tehnika viib kokkuvõttes arvelduse koostamisele, milles tuuakse järgmised andmed:

a) kaupade jääk kuu alguseks (müügihindades);

b) saldo allkontost „Käibekulud kauba jäägile" kuu alguseks (igast ülalloetletud 5-st kirjest);

c) kaupade sissetulek kuu jooksul (müügihindades);

d) käibekulude summa nende kirjete järgi kuu jooksul.

Nende andmete alusel leitakse käibekulude summa (iga kirje järgi, kaasa arvatud ka käibekulud kauba jäägile kuu alguseks) protsendilised suhted kaupade väärtusele, nende jäägile kuu alguseks ja sissetulekule kuus.

Leitud protsendiliste suhete (iga kirje järgi) ja kaupade jäägi summa alusel kuu lõpuks määratakse kindlaks käibekulude summa kauba jäägile.

Näide käibekulude arvutamise arveldusest kauba jäägile on toodud allpool:

ARVESTUS

käibekulude osast, mis langeb kaupade jäägile jaeettevõtteis

Näitajad	Kaubad müügihinnas	Kaubanduse käibekulud					
		kirje 1	kirje 2	kirje 11	kirje 12	kirje 13	Kokku
1. Kaupade jääk kuu alguseks .	30000	—	—	—	—	—	—
2. Käibekulud kauba jäägile kuu alguseks . . .	—	100	200	50	50	100	500
3. Kuu jooksul tuli sisse	120000	450	1800	250	200	300	3000
Kokku	150000	550	2000	300	250	400	3500
4. Käibekulude protsent . . .	—	0,37	1,33	0,20	0,17	0,26	2,33
5. Kaupade jääk kuu lõpuks . .	20000						
6. Käibekulud kauba jäägile kuu lõpuks . . .	—	74	266	40	34	52	466

Juhatuse esimees (allkiri)

Raamatupidaja (allkiri)

„ ....." ..... 194..... a.

Selle arvestuse alusel koostatakse raamatupidamislausend:

Deebet konto nr. 17 „Ettetehtud kulud" (allkonto „Käibekulud kauba jäägile")

Kreedit konto nr. 8 „Käibekulud" (allkonto „Kaubanduse käibekulud").

Järgmise kuu esimesel päeval arvestatakse käibekulud kontolt nr. 17 ümber kontole nr. 8.

Käibekulude ümberarvestamine kaupade jäägile annab võimaluse bilansi järgi kindlaks määrata kaupade jäägi omahinna ja õigesti kajastada kaubanduslikkude operatsioonide finantsilist tulemust möödunud aja eest.

3. Erifondidest kaetavate ülekulutuste arvestus

Erifondide vahendid kulutatakse vastavalt kinnitatud eelarvetele ja nende fondide summade piires. Ainult üksikutel erandjuhtudel võib osutuda, et erifondi arvel tehtud kulud ületavad selle fondi summasid.

Nii näiteks võib osutuda, et kaubakäibe plaani alatäitmise tagajärjel on mahaarvamiste summa kultuurfondi väiksem summast, mis nende arvestus-ülekannete arvel tarbijate kooperatiivide vabariiklikku (oblasti) liitu üle on kantud ja tarbijate kooperatiivi enda poolt ära kulutatud.

Sel juhul ilmnenud ülekulutus kultuurfondist kantakse konto nr. 17 „Ettetehtud kulud" — allkonto „Erifondidest kaetavad ülekulutused" deebetisse.

Arvates fondi ülekulutuse kindlakstegemise momendist katkestatakse edasised kulutused selle fondi arvel kuni ülekulutuse täieliku katmiseni.

Vahendite laekumisega fondi moodustamiseks, millest toimus ülekulutus, koostatakse lausend ülekulutuse katmiseks:

Deebet konto nr. 18 „Fondid" (vastava erifondi allkonto)

Kreedit konto nr. 17 „Ettenähtud kulud" (allkonto „Erifondidest kaetavad ülekulutused".

Ainult pärast seda, kui ilmnenud fondi ülekulutus on täielikult kaetud, võib tarbijate kooperatiivi raamatupidaja oma allkirjaga sanktsioneerida dokumente selle fondi arvel edasiste kulude tegemiseks (muidugi eelarve assigneerimiste piires).

§ 50. Majandusliku tegevuse finantsiliste tulemuste arvestus

Majandusliku tegevuse finantsiliste tulemuste all mõistetakse kasumeid ja kahjumeid, mida tarbijate kooperatiiv saab oma majandusliku tegevuse kokkuvõttena.

Finantsiliste tulemuste arvestamiseks on ette nähtud konto nr. 23 „Kahjumid ja kasumid".

Finantsiliste tulemuste koosseisus on põhisuuruseks kasum kaupade müügist. Kuid puhta kasumi summa kaupade müügist kajastub kontol „Kahjumid ja kasumid" ainult aasta lõpul. See on tarbijate kooperatsiooni süsteemis tarvitusele võetud arvestamise korra tagajärjeks, ühest küljest realiseeritud hinnalisandi, teisest küljest käibekulude arvestamisel. Realiseeritud hinnalisandi summa arvestatakse igas kuus ümber konto „Kahjumid ja kasumid" kreeditisse, käibekulud aga kirjutatakse sellele kontole maha ainult aasta lõpul. Jooksvas arvestuses nad kajastuvad käibekulude kontol.

Bilanssides peab aga iga kord näidatud olema lõpptulemus: kasumi või kahjumi lõppsumma, mille tarbijate kooperatiiv sai aruandeperioodis. Sellepärast ei näidata bilansi koostamisel puhta kasumi või kahjumi summat konto „Kahjumid ja kasumid" saldo alusel, vaid määratakse kindlaks sellest saldost käibekulude summa mahaarvamise teel, mis langeb aruandeperioodile. Seda tehakse ilma mingisuguste raamatupidamiskirjenditeta.

Jooksvas arvepidamises jaguneb konto nr. 23 „Kahjumid ja kasumid" kolmeks allkontoks:

1. Mitmesugused kulud ja tulud.
2. Kahjumid ja kasumid aruandeaastal.
3. Kahjumid ja kasumid eelmistest aastatest.

Allkonto „Mitmesugused kulud ja tulud" on ette nähtud plaanitavate ja mitteplaanitavate kahjumite ja kasumite jooksvaks arvestamiseks, välja arvatud käibekulud. Allkonto „Kahjumid ja kasumid aruandeaastal" on ette nähtud tarbijate kooperatiivi majandusliku tegevuse lõpptulemuse arvestamiseks, mis välja tuuakse tema lõpp- (aasta-) bilansis.

Allkontos „Kahjumid ja kasumid eelmistest aastatest" arvestatakse bilansi järgi eelmise aasta lõpuks väljatoodud jaotamata kasum või eelmiste aastate kustutamata kahjumid.

1. Mitmesuguste kulude ja tulude arvestus

Mitmesuguste kulude ja tulude analüütilist arvestust peetakse järgmise kirjete nomenklatuuri kohaselt:

1) realiseeritud hinnalisand (kaubanduses);
2) brutotulu varumiskaubalt;
3) maksud ja lõivud (peale käibemaksu);

4) saadud trahvid, viivised ja kahjutasud:
   a) kooperatiivorganisatsioonidelt;
   b) muudelt asutistelt ja organisatsioonidelt;
5) makstud trahvid, viivised ja kahjutasud:
   a) kooperatiivorganisatsioonidele — tähtajaks tasumata arvetelt;
   b) muudele asutistele ja organisatsioonidele — tähtajaks tasumata arvetelt;
   c) tagastamata taara eest;
   d) muud trahvid;
6) kauba allahindamine;
7) inventuuril avastatud varade juurdekasv (peale põhivahendite);
8) kahjud mahakirjutatud puudujääkidest (hagi tagasilükkamisel);
9) kahjud muude võlgade mahakirjutamisest (hagi tagasilükkamisel);
10) kahjud lootuseta võlgade mahakirjutamisest (nõudeõiguse aegumisel);
11) kahjud puudujääkide ja raiskamiste mahakirjutamisest (lootuseta võlana);
12) kahjud muude lootuseta nõudmiste mahakirjutamisest;
13) kahjud vargustest ja riisumistest;
14) eelmiste aastate kulud;
15) eelmiste aastate tulud;
16) laekumised mahakirjutatud nõudmistest;
17) tulud aegunud kohustustest (kreeditoride mahakirjutused);
18) kindlustushüvitusi ületavad kahjud loodusõnnetustest (peale kahjude põhivahendites);
19) tulud materjalide, taara ja jäätmete müügist;
20) tulemid tootmis- ja kõrvalettevõtete majandamisest;
21) sisemajanduslikud ülekanded;
22) muud tulud.

Kirje „Realiseeritud hinnalisand (kaubanduses)" on ette nähtud magasinides ja kauplustes kaupade realiseerimisest saadud brutotulu arvestamiseks. Brutotulu kaupade realiseerimisest tehakse kindlaks iga kuu lõpul, arvates konto nr. 6 „Hinnalisand" saldost maha kaupade jäägile langeva hinnalisandi summa.

Realiseeritud hinnalisandi summa kindlaksmääramise tehnikat on üksikasjalikult käsitletud peatükis „Kaubaoperatsioonide arvestus".

Realiseeritud hinnalisandi summa kantakse konto „Hinnalisand" (allkonto „Hinnalisand jaeettevõtteis (kauplustes)") deebetisse ja konto nr. 23 „Kahjumid ja kasumid" (allkonto „Mitmesugused kulud ja tulud", kirje „Realiseeritud hinnalisand (kaubanduses)") kreeditisse.

Käesolevasse kirjesse kantakse ka saadud boonused viina-veinitoodete eest ja täiendav hinnaalanduste summa, mis saadakse lepingu alusel varustajatelt (suhkru eest) või Rahandusministeeriumi organitelt (jahu küüdiveo kulu tasumine, kui jahu oli hinnaalanduse saamise ajaks müüdud).

Kirjes „Brutotulu varumiskaubalt" kajastub brutotulu varumiskaupade realiseerimisest.

Kontot nr. 23 „Kahjumid ja kasumid" (kirjes „Brutotulu varumiskaubalt") krediteeritakse konto nr. 7 „Kauba müük" (allkonto „Varumiskauba müük") deebetist kuu lõpul allkonto „Varumiskauba müük" kreediti-saldo summaga, mis kujutab endast tarbijate kooperatiivi varumistegevuse brutotulu.

Kirjes „Maksud ja lõivud" arvestatakse tarbijate kooperatiivide poolt tasutavad maksud ja lõivud, välja arvatud käibemaks, tulumaks ja maks mittekaubanduslikelt operatsioonidelt.

Maks mittekaubanduslikelt operatsioonidelt transpordi ja kõrvalettevõtete majandamise alal ning hoonetemaks ja maarent tootmisettevõtete ja kõrvalettevõtete majandamise alal kuuluvad konto nr. 16 „Ettevõtete majandamine" deebetisse.

Kirjes „Saadud trahvid, viivised ja kahjutasud" kajastuvad ilma erandita kõik tarbijate kooperatiivi poolt saadud trahvide, viiviste ja kahjutasude summad. Tarbijate kooperatsiooni organisatsioonidelt ja muudelt asutistelt ning organisatsioonidelt saadud trahvid ja viivised arvestatakse lahus.

Kirjes „Makstud trahvid, viivised ja kahjutasud" kajastatakse makstud trahvid, viivised ja kahjutasud, välja arvatud trahvid dokumentide käibe reeglite rikkumise eest, mis kuuluvad kontosse nr. 8 „Käibekulud" (allkonto „Üldised käibekulud").

Tarbijate kooperatsiooni organisatsioonidele arvete mitteõigeaegse tasumise eest, muudele asutistele ja organisatsioonidele arvete mitteõigeaegse tasumise eest, taara mitteõigeaegse tagastamise eest ja muud makstud trahvid, viivised ja kahjutasud tuleb arvestada lahus.

Selles kirjes ei arvestata trahve, mis kuuluvad sissenõudmisele vastutavatelt isikutelt.

Kirjes „Kauba allahindamine" arvestatakse kahjud kaubahindade alandamisest juhatuse korraldusel, kui kauba allahindamine ei ole tingitud kauba kvaliteedi halvenemisest.

Kauba allahindamisel vähenev hinnalisandi osa kantakse konto nr. 6 „Hinnalisand" deebetisse.

Kaupade allahindamise summa, kui allahindamist toimetati valitsusorganite korraldusel ja kui seda ei tasuta Rahandusministeeriumi organite poolt, kirjutatakse maha põhifondist.

Kahjumid kaupade allahindamisest seoses nende kvaliteedi halvenemisega varaliselt vastutavate isikute süü läbi kantakse viimaste kontole (allkontos „Kahjutasumaksekohuslikud isikud") üheaegselt nende isikute vastutusele võtmisega.

Kui kauba allahindamine seoses kvaliteedi halvenemisega või kauba üleviimisega madalamasse sorti võetakse tarbijate kooperatiivi kahjuks, siis kahjud seesugusest allahindamisest (välja arvatud hinnalisandi arvel mahakantav osa) kantakse kontole nr. 8 „Käibekulud" (kirjes „Kauba kadu säilitamisel ja müügil").

Kirjes „Inventuuril avastatud varade juurdekasv (peale põhivahendite)" arvestatakse kõik tulud väärtuste juurdekasvust, mis avastati varaliselt vastutaval isikul inventeerimisel (välja arvatud põhivahendite juurdekasv, mis kantakse allkonto „Põhifond" kreeditisse).

Kirjetes „Kahjud mahakirjutatud puudujääkidest (hagi tagasilükkamisel)" ja „Kahjud muude võlgade mahakirjutamisest (hagi tagasilükkamisel)" arvestatakse kahjud debitoorsete võlgade mahakirjutamisest seoses hagi tagasilükkamisega kohtu või arbitraaži poolt.

Kahjud debitoorsete võlgade mahakirjutamisest nõudeõiguse aegumise tagajärjel ei kuulu sellesse kirjesse, vaid kirjesse „Kahjud lootuseta võlgade mahakirjutamisest nõudeõiguse aegumisel".

Kohtu poolt tagasilükatud pretensioonid raudtee või laevanduse vastu kaupade puudujäägi pärast ja hagid varustajate vastu hinna mittevastavuse pärast ei kuulu samuti sellesse kirjesse, vaid kontodele, millede arvestatakse käibekulusid ja kaupade realiseerimist, või kirjesse „Eelmiste aastate kulud" (vastavalt kuuluvusele).

Kirjes „Kahjud lootuseta võlgade mahakirjutamisest (nõudeõiguse aegumisel)" arvestatakse kahjud seoses debitoorse võlgnevuse mahakirjutamisega nõudeõiguse aegumise tõttu.

Kirjes „Kahjud muude lootuseta nõudmiste mahakirjutamisest" (eraldi puudujääkide ja raiskamiste ning muude arvlemiste kohta) arvestatakse kahjud lootuseta võlgade mahakirjutamisest, millede nõudeõigus ei ole aegunud ja kohtult või arbitraažilt ei ole saadud hagi tagasilükkavat otsust.

Vastavalt NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK määrusele 25. jaanuarist 1939. a. võib tarbijate kooperatiivis debitoorse võlgnevuse summade kandmist kahjudeks eranditult teha ainult tarbijate kooperatiivi juhatuse otsusel, mille peab järgnevalt kinnitama liikmete üldkoosolek.

Kirjes „Kahjud vargustest ja riisumistest" arvestatakse kahjud, mis on tekkinud varade (peale põhivahendite) kõrvaldamise läbi isikute poolt, kes ei ole tarbijate kooperatiivi varaliselt vastutavad töötajad. Sellesse kirjesse kuuluvad ainult niisugused vargused, millede kohta ei ole kindlaks tehtud ega leitud süüdlasi isikuid.

Kahjud kontol nr. 21 „Põhivahendid" arvestatud põhivahendite vargusest ja riisumisest (kui kahjusummat ei ole võimalik sisse nõuda) kantakse kontole nr. 24 „Põhivahendite likvideerimine", kandes viimase konto kaudu selgitatud tulemuse kindlaksmääratud korras üle konto „Põhifond" kahjuks (vt. peat. „Põhivahendite arvestus").

Kirjes „Eelmiste aastate kulud" arvestatakse aruandeaastal selgunud möödunud aastate operatsioonide kahjud.

Niisuguste kahjude hulka kuuluvad: möödunud aastal mitte arvesse võetud käibekulud (üür, kommunaalteenused), käibemaks, ja samuti ka kahjud alltoodud nõudluste alusel, mis on tekkinud möödunud aastal, kui nõudmine on kohtu või arbitraaži poolt tagasi lükatud aruandeaastal:

a) pretensioonid raudtee või laevanduse vastu puuduolevate kaupade pärast;
b) pretensioonid varustajate vastu hindade mittevastavuse pärast;
c) rajooni tarbijate kooperatiivi varumiskontori ostjate vaieldav võlgnevus, mis on tekkinud seadusega kindlaksmääratud hindade rikkumisest.

Tsentrosojuzi juhiste kohaselt ei või sellesse kirjesse kuuluda aruandeaastal eelmiste aastate eest väljamakstud kompensatsioonid ja teised töötasud, kaasa arvatud ka sotsiaalandamid ja lisakulud sellele töötasule. Need kulud kajastuvad kontos nr. 8 „Käibekulud" või kontos nr. 16 „Ettevõtete majandamine" (vastavalt kuuluvusele), sõltumata sellest, missuguse aja eest on töötasu (või kompensatsioon kasutamata puhkeaja eest) välja makstud.

Kirjes „Eelmiste aastate tulud" kajastuvad aruandeaastal selgunud tulud eelmiste aastate operatsioonidest.

Kirjesse „Laekumised mahakirjutatud nõudmistest" kuuluvad organisatsioonidelt ja üksikisikutelt aruandeaastal sissenõutud summad võlgade arvel, mis eelmistel aastatel on maha kirjutatud lootusetutena.

Kirjes „Tulud aegunud kohustustest (kreeditoride mahakirjutused") arvestatakse tuludesse kantavad summad aegunud võlgnevuse arvel kreeditoridele. Keelatud on tuludesse kanda võlgnevust kreeditoridele, mis on kohtu või arbitraaži lahendada või mille kohta on olemas täiteleht.

Kirjes „Kindlustushüvitusi ületavad kahjud loodusõnnetustest" arvestatakse loodusõnnetuste läbi hävinud või rikutud kaubalis-materiaalsete varade väärtus, arvates maha summad päästetud varade müügist ja Riikliku Kindlustuse poolt tasutavad summad. Samas kirjes arvestatakse ka kahjud ettevõtete seisakutest, mis on põhjustatud loodusõnnetustest.

Põhivahendeile loodusõnnetuste läbi tekkinud kahjud kantakse selles osas, mida Riikliku Kindlustuse poolt ei tasuta, allkontosse „Põhifond" konto nr. 24 „Põhivahendite likvideerimine" kaudu.

Kirjes „Tulud materjalide, taara ja jäätmete müügist" arvestatakse tulud materjalide müümisest kõrvale ja jäätmete realiseerimisest (välja arvatud jäätmed tootmisettevõtetes, mis arvestatakse tootmiskulude vähendamiseks).

Peale selle arvestatakse selles kirjes tulud taara müügist, kui need tulud ületavad kahjusid taara arvel kontos nr. 8 „Käibekulud".

Kirjes „Tulemid tootmis- ja kõrvalettevõtete majandamisest" arvestatakse tarbijate kooperatiivi brutotulu või -kahju tootmis- ja kõrvalettevõtete, samuti ka ühiskondliku toitlustamise ettevõtete majandamisest, iga ettevõtte kohta eraldi.

Kirjes „Sisemajanduslikud ülekanded" kajastuvad arvestusülekannete summad tarbijate kooperatiivi juhatuse üldkulude katteks.

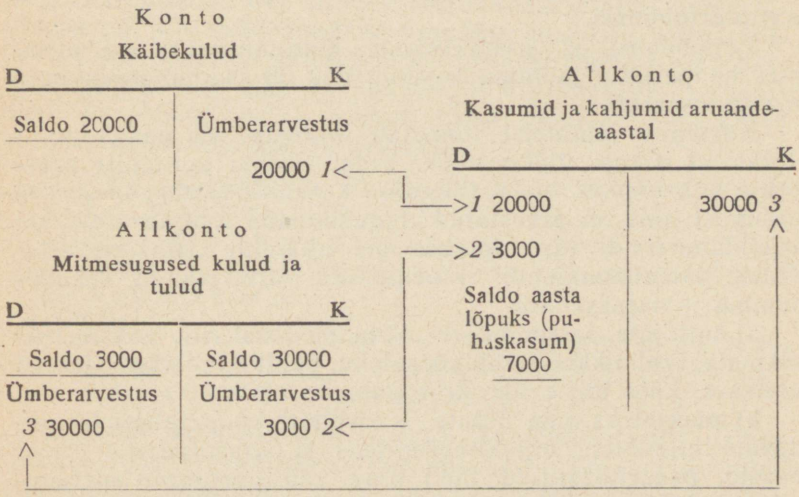
Kirjetes „Muud kulud" ja „Muud tulud" arvestatakse kõik mitmesugused kulud ja tulud, mida ei ole võimalik kanda ühessegi eelloetletud kirjesse.

2. Aruandeaasta kasumi (või kahjumi) arvestus

Tarbijate kooperatiivi majandusliku tegevuse lõppresultaat aruandeaasta eest kajastub allkontos „Kasumid ja kahjumid aruandeaastal".

SKEEM

tarbijate kooperatiivi resultaatkontode sulgemiseks

Seda allkontot tarbijate kooperatiiv kogu aasta vältel ei kasuta. Aasta lõpul aga, enne lõppbilansi koostamist, arvestatakse sellele allkontole üle:

a) konto nr. 8 „Käibekulud" saldo (mis jäi sellele kontole aasta lõpuks pärast käibekulude ümberarvestamist kaupade jäägile);

b) läbikäigud allkonto „Mitmesugused kulud ja tulud" deebetist ja kreeditist (üksikute kirjete järgi).

Allkonto „Kasumid ja kahjumid aruandeaastal" lõppsaldo tähendab: kreediti-saldo — kasumit, deebeti-saldo aga kahjumit aruandeaastal.

Alates 1946. aastast peetakse allkontos „Kasumid ja kahjumid aruandeaastal" lahus arvestust:

a) tulumaksuga maksustatavad kasumid;

b) tulumaksuga mittemaksustatavad kasumid.

3. Eelmiste aastate kasumite jaotamine ja kahjumite katmine ning arvestus

Tarbijate kooperatiivi lõppbilansis väljatoodud kasum või kahjum kantakse järgmisel aastal kontode avamisel kohe allkontole „Kasumid ja kahjumid eelmistest aastatest".

See on vajalik selleks, et mitte ära segada uue ja eelmiste aastate tulemusi.

Lõppbilansi ja aastaaruande kinnitamisel peab tarbijate kooperatiiv jaotama kasumi, mis on saadud möödunud majandusaastal.

Kasumite jaotamist toimetab liikmete või nende poolt volitatud isikute üldkoosolek. Enne kasumi jaotamist arvatakse üldsummast maha tulumaks kasumilt, samuti ka see osa kasumist, mis on arvestatud toidukaupade tootmisettevõtete laiendamisfondi (arvestatakse üle allkonto „Maksed ettevõtete laiendamisfondi" kreeditisse). Järelejäänud kasumisumma jaotatakse nii:

a) tarbijate kooperatiivi liikmetele osakasu maksmiseks liikmete (volinikkude) üldkoosoleku poolt kindlaksmääratud ulatuses, kuid mitte üle 20% puhaskasumist;

b) makseteks oma liidule — tarbijate kooperatiivi teenindavate ettevõtete organiseerimiseks ja sisustamiseks (laod, baasid, pagaritööstused jne.) ning autotranspordi soetamiseks — 10%;

c) laste mängumurude, sõimede ja punaste nurkade organiseerimiseks ning kultuur-heaolu ürituste läbiviimiseks tarbijate kooperatiivi liikmeile — 10%;

d) tarbijate kooperatiivi kaadrite ettevalmistamiseks — 5%;

e) preemiateks tarbijate kooperatiivi parimatele töötajatele — 5%;

f) ülejäänud osa kasumist, kuid mitte alla 50%, läheb põhifondi.

Kui aruandeaasta töö tulemuseks oli kahjum, siis kaetakse see tarbijate kooperatiivi põhifondist.

Juhul, kui kahjude katmiseks ei jatku tarbijate kooperatiivi põhifondi, võib puuduva osa katmiseks kasutada osamaksufondi vahendeid.

Liikmete (volinikkude) üldkoosolek määrab kindlaks tarbijate kooperatiivi osamaksufondi kui ka põhifondi taastamise korra ja tähtajad, juhul kui aastaaruandes näidatud kahjum kaeti nende fondide arvel.

Tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu varumiskontorid on kohustatud tarbijate kooperatiividele üle andma 50% kasumist, mis varumiskontor on saanud tarbijate kooperatiivide poolt varutud kaupade realiseerimisest. Kuna selle kasumi osa ümberarvestus tehakse alles uuel aruandeaastal, siis need summad kantakse tarbijate kooperatiivis möödunud aasta jaotamata kasumi suurendamiseks[1]. Kirjendid tehakse tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu varumiskontorilt saadud aviisi põhjal. Sellejuures koostab raamatupidamine lausendi:

Deebet konto nr. 10 „Tarbijate Kooperatiivide Maakondlik Liit (TKML)" (allkonto „Tarbijate Kooperatiivide Maakondliku Liidu varumiskontori muud nõudmised ja kohustused")

Kreedit konto nr. 23 „Kahjumid ja kasumid" (allkonto „Kasumid ja kahjumid eelmistest aastatest").

Tarbijate kooperatiiv ei maksa varumiskontorilt saadud kasumisummalt tulumaksu. Varumiskontor juba tasus tulumaksu kogu möödunud aastal saadud kasumi summalt, kaasa arvatud ka see kasumi osa, mis kuulub üleandmisele tarbijate kooperatiividele.

Sellepärast maksab tarbijate kooperatiiv tulumaksu ainult sellelt kasumisummalt, mis kajastub tarbijate kooperatiivi enda lõppbilansis.

Näide. Oletame, et tarbijate kooperatiivi koondbilansi järgi 1. jaanuariks 1945. a. oli puhaskasum 40 000 rubla. Tarbijate kooperatiivi üksikute ettevõtete järgi võetult koosneb see kasum järgmisest:

[1] Alates 1947. a. tehakse ülekanded TKML-i kasumist igakuuliselt, seega arvestatakse need kasumist ülekanded juba jooksva aasta tuludeks ja kooperatiiv maksab sellelt ka tulumaksu. (Toimetaja.)

1. magasin (kasum)	+	10 000 rbl.
2. pagaritööstus (kasum)	+	3 000 rbl.
3. söökla (kahjum)	—	1 000 rbl.
4. tarbijate kooperatiivi muud majanduslikud tegevusharud, mis ei ole eraldatud iseseisvale bilansile (tulumaksust vabastamata)	+	28 000 rbl.
Kokku		40 000 rbl.

Peale selle on tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu varumiskontorilt saadud aviis tarbijate kooperatiivile kuuluva kasumi osa — 2000 rubla ülekandmise kohta tarbijate kooperatiivile, mis varumiskontor on saanud tarbijate kooperatiivi poolt varutud kaupade realiseerimisest.

Enne kui kasumit jaotada, tuleb välja arvutada tulumaks kasumi summalt, milie tarbijate kooperatiiv on saanud koondbilansi järgi. Tulumaks moodustab meie näites 12 000 rubla (30% — 40 000 rbl. summast).

Sellele summale koostame lausendi:

Deebet konto nr. 23 „Kahjumid ja kasumid" (allkonto „Kasumid ja kahjumid eelmistest aastatest")

Kreedit konto nr. 22 „Eraldatud vahendid" (allkonto „Tulumaksu ettemaksed (Rahandusministeerium)" . . . . . 12 000 rbl

Pärast seda kuulub jaotamisele:

$$40\,000 + 2000 - 12\,000 = 30\,000 \text{ rbl.}$$

See summa jaotatakse nii:

a) tarbijate kooperatiivi liikmetele osakasuks nende osamaksudelt (20%)	6 000 rbl.
b) tarbijate kooperatiivide maakondlikule (rajooni) liidule (10%)	3 000 rbl.
c) liikmete kultuur-heaolu fondi (10%)	3 000 rbl.
d) kaadrite ettevalmistamise fondi (5%)	1 500 rbl.
e) premeerimisfondi (5%)	1 500 rbl.
f) põhifondi (50%)	15 000 rbl.
Kokku	30 000 rbl.

Kasumite jaotamise arvestuse põhjal ja väljakirjutuse alusel liikmete koosoleku otsusest selle jaotuse kinnitamise kohta koostatakse raamatupidamislausend:

Deebet konto nr. 23 „Kahjumid ja kasumid" (allkonto „Kasumid ja kahjumid eelmistest aastatest") . . . . . 30 000 rbl.

Kreedit konto nr. 18 „Fondid“ — allkontod:

1) Liikmete kultuur-heaolufond . . 3 000 rbl.
2) Kultuurfond . . . . . 1 500 rbl.
3) Premeerimisfond . . . . . 1 500 rbl.

Kreedit konto nr. 9 „Deebitorid ja kreeditorid“ (allkonto „Osakasu“) . . . . . 6 000 rbl.

Kreedit konto nr. 10 „Tarbijate Kooperatiivide Maakondlik Liit (TKML)“ (allkonto „Tarbijate Kooperatiivide Maakondliku Liidu muud nõudmised ja kohustused“) . . . . . 3 000 rbl.

Pärast seda, kui käesolev lausend on kantud kontodesse, allkonto „Kasumid ja kahjumid eelmistest aastatest“ saldo sulgub ja uut sissekannet sellesse allkontosse võib teha ainult järgmisel aruandeaastal.

IX peatükk

TARBIJATE KOOPERATIIVIDE ARUANDLUS

§ 51. Tarbijate kooperatiivi aruandluse ülesanded, tähtsus, sisu ja liigid

Tarbijate kooperatiivide aruandlus on üks kõige tähtsamaid kontrolli vahendeid plaani koguslikkude ja kvaliteediliste näitajate täitmise ja eelarvelis-finantsilisest distsipliinist kinnipidamise üle. Aruandlus soodustab isetasuvuse juurutamist, on relvaks võitluses sotsialistliku omandi allesoleku eest, aktiviseerib laiade liikmete masside osavõttu kooperatiivi töö juhtimisest, näitab tarbijate kooperatiivide lööktööliste ja stahhaanovlaste parima töö eeskujusid ja aitab sellesamaga kaasa kõigi tema töötajate töö kvaliteedi igakülgseks paremaksmuutmiseks.

Neid eesmärke võib saavutada ainult sel juhul, kui aruandlus esitatakse hiljemalt kindlaksmääratud tähtaegadel, on heakvaliteediline ja kui aruandluse andmetel võetakse õigeaegselt tarvitusele abinõud kogu tarbijate kooperatiivi majandusliku tegevuse tõstmiseks.

Tarbijate kooperatiivide poolt esitatav aruandlus jaguneb: a) operatiivseks, b) statistiliseks ja c) raamatupidamis-aruandluseks.

Operatiivne aruandlus koosneb väga piiratud näitajate ringist, mis iseloomustavad plaani põhiliste alajaotuste koguslikku täitmist. See aruandlus esitatakse tavalisesti suurendatud mõõduühikutes ja kõige kokkusurutumatel tähtaegadel, kuna ainult sel juhul saavutab ta oma sihi — olla operatiivse mõjutamise vahendiks plaani põhinäitajate täit-

NSVL ja VNFSV Tsentrosojuz
Keskraamatupidamine

TARBIJATE KOOPERATIIV

rajoon, oblast, krai, vabariik

Vorm nr. B-I, kvartaalne 1944. a. Kinnitatud NSVL RRK poolt nr. P 1/1 — 25. nov. 1942. a. ja 24. nov. 1943. a. Tarbijate kooperatiividele.

ARUANNE

1944. a. I kvartaali kohta

Bilanss 1. aprilliks 1944. a.

Tabel I. (rublades)

Konto nr. kontoplaanis	AKTIVA Bilansikirjete nimetus	Rea nr.	Summa
A	B	C	1
	I. Kaubad ja valmistooted		
3	Kaubad teel . .	1	—
4	Kaubad jaeettevõtteis	2	96292
5	Varumiskaubad .	3	2500
4	Kaubad kohvikuis ja einelaudades .	4	6433
13	Valmistooted tootmisettevõtteis . .	5	1500
4, 5	Taara tühjalt . .	6	519
17	Käibekulud kauba jäägile (jaeettevõtteis)	7	678
	Kokku	8	107922
	II. Materjalide, toorainete ja inventari varud		
15	Tootmistoorained ja -materjalid . .	9	1000
15	Majapidamismaterjalid	10	4032
15	Vähevääruslik inventar ja eririietus (kasutamisel) .	11	15597

Konto nr. kontoplaanis	PASSIVA Bilansikirjete nimetus	Rea nr.	Summa
A	B	C	1
	I. Fondid		
12	Osamaksufond . .	69	175069
18	Põhifond	70	125814
18	Tagavarafond . .	71	9494
18	Remondi- ja ehitusfond (kaubandusruumide) . . .	72	38367
18	Kaadrite ettevalmistamise fond .	73	14822
18	Muud erifondid .	74	31067
	Kokku	75	394633
	II. Pikaajalised krediidid		
14	Laenud käibevahenditeks:		
	a) riigieelarve korras	76	—
	b) tarbijate kooperatiiv-organisatsioonidelt . .	77	—
	c) teistelt organisatsioonidelt . .	78	—

Konto nr. kontoplaanis	AKTIVA Bilansikirjete nimetus	Rea nr.	Summa
A	B	C	1
15	Loomad nuumal ja söödal	12	—
15	Noorloomad . . .	13	—
	Kokku	14	20629
16	**III. Poolvalmistooted ja töötlemine**	15	500
	IV. Ettetehtud kulud		
17	Ettetehtud kulud .	16	300
17	Erifondidest kaetavad ülekulutused	17	—
	Kokku	18	300
	V. Maksevahendid		
1	Kassa	19	679
1	Maksevahendid teel	20	—
2	Arvelduskonto Riigipangas ja jooksvad kontod . . .	21	27134
2	Remondi- ja ehitusfondi erikonto Riigipangas . . .	22	16367
	Kokku	23	44180
	VI. Nõudmised		
	A. Deebitorid		
10	Tarbijate Kooperatiivide Maakondlik Liit (TKML) . .	24	—
10	Tarbijate Kooperatiivide Maakondliku Liidu varumiskontor	25	1400

Konto nr. kontoplaanis	PASSIVA Bilansikirjete nimetus	Rea nr.	Summa
A	B	C	1
14	Laenud kasutusele võtmata kapitaalmahutusteks:		
	a) tarbijate kooperatiivorganisatsioonidelt . .	79	—
	b) Kaubanduspangalt	80	—
	c) teistelt organisatsioonidelt .	81	—
14	Laenud kasutamisele võetud kapitaalmahutusteks (põhivahendite finantseerimine):		
	a) tarbijate kooperatiivorganisatsioonidelt . . .	82	—
	b) Kaubanduspangalt	83	—
	c) teistelt organisatsioonidelt . .	84	—
	Kokku	85	—
	III. Lühiajalised krediidid Riigipangast		
14	Laenud kaubakäibe jooksvaks krediteerimiseks	86	7200
14	Laenud hooajakaupade ostuks, ennehooaegse sisseveo- ja vastumüügikaupade tagatisel . .	87	—
14	Laenud varumiskaupade tagatisel .	88	—
14	Blankolaenud . .	89	—

Konto nr. kontoplaanis	AKTIVA Bilansikirjete nimetus	Rea nr.	Summa
A	B	C	1
9	Avansid varumiskaupade tootjaile ja tööndusskooperatsioonile . . .	26	—
9	Muud deebitorid .	27	110
9	Rahandusministeeriumi organid (peale kasumilt võetava tulumaksu) . . .	28	598
9	Isikud puudujääkide (kaasa arvatud väikesed) ja kahjutasumaksete alusel	29	—
9	Vaieldavad nõudmised:		
	a) puudujääkide (kaasa arvatud väikesed) ja kahjutasumaksete alusel . .	30	—
	b) muud	31	—
9	Deebitorid kohtu või arbitraaži otsusel:		
	a) puudujääkide (kaasa arvatud väikesed), raiskamiste ja kahjutasumaksete alusel	32	—
	b) muud	33	—
	Kokku rühm „A“	34	2108
9	B. Aruandekohuslikud isikud . .	35	—

Konto nr. kontoplaanis	PASSIVA Bilansikirjete nimetus	Rea nr.	Summa
A	B	C	1
14	Muud laenud . .	90	—
14	Tähtajaks tasumata laenud	91	—
	Kokku	92	7200
	IV. Kohustused		
10	Kohustused oma Tarb. Koop. Maak. Liidule (TKML) .	93	53543
10	Kohustused oma Tarb. Koop. Maak. Liidu varumiskontorile	94	—
9	Aktseptitud varustajate maksenõudmised (peale oma TKM Liidu) . . .	95	—
9	Arvlemised varumiskaupade tootjatega	96	—
9	Muud kreeditorid .	97	227
9	Rahandusministeeriumi organid (peale kasumilt mahaarvatava tulumaksu)	98	1026
9	Töölised ja teenistujad	99	424
9	Hoiused, tähtajalised ja tähtajata (vastu võetud enne 1. jaan. 1938), ja hoiused liikmeilt ehitustegevuseks (vastu võetud enne 1. jaan. 1937) . .	100	—

Konto nr. kontoplaanis	AKTIVA Bilansikirjete nimetus	Rea nr.	Summa
A	B	C	1
	VII. Eraldatud vahendid		
22	Tulumaksu ettemaksed (Rahandusministeerium) . .	36	400
22	Maksed remondi- ja ehitusfondi . .	37	22000
22	Maksed reguleerimisfondi	38	20744
22	Sihtmaksed Kaubanduspanka kapitaalmahutuste finantseerimiseks .	39	—
22	Antud laenud: a) tarbijate kooperatiivorganisatsioonidele . .	40	—
	b) teistele organisatsioonidele .	41	—
22	Väärtpaberid . .	42	137000
22	Põhifondist mahakirjutatavad summad	43	—
9	Ümberkorraldatavad arvlemised, vastavalt NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK otsusele 16. VI 1938. a.	44	—
	Kokku	45	184144
	VIII. Põhivahendid ja kapitaalmahutused		
21	Põhivahendid (amortiseerimata osas)	46	127138

Konto nr. kontoplaanis	PASSIVA Bilansikirjete nimetus	Rea nr.	Summa
A	B	C	1
9	Ümberkorraldatavad arvlemised, vastavalt NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK otsusele 16. VI 1938. a.	101	—
	Kokku	102	55220
	V. Sisemised arvlemised (juhatuse ja ettevõtete vahel)		
11	Sisemised arvlemised eraldatud põhi- ja käibevahenditele	103	36500
11	Sisemised tasumisele kuuluvad arvlemised (jooksvate operatsioonide alal)	104	420
	Kokku	105	36920
	VI. Väärtusõiendid		
6	Hinnalisand kaubajäägile: a) jaeettevõtteis (kauplustes) . .	106	8564
	b) kohvikuis ja einelaudades .	107	4624
	Kokku	108	13188
	VII. Tulemused		
23	Kasum: a) eelmiste aastate	109	—
	b) aruandeaastal .	110	16680
	Kokku	111	16680

Konto nr. kontoplaanis	AKTIVA Bilansikirjete nimetus	Rea nr.	Summa
A	B	C	1
21	Põhivahendite juurdehindlus (kuni täieliku taastamisväärtuseni) . . .	47	—
17	Renditud põhivahendite lõpetatud kapitaalkulutused .	48	—
20	Kapitaalmahutuste lõpetamata tööd .	49	—
	Kokku	50	127138
	IX. Sisemised arvlemised (juhatuse ja ettevõtete vahel)		
11	Sisemised arvlemised eraldatud põhi- ja käibevahenditele	51	36500
11	Sisemised tasumisele kuuluvad arvlemised (jooksvate operatsioonide alal)	52	420
	Kokku	53	36920
	X. Tulemused		
23	Kahjum:		
	a) eelmiste aastate	54	—
	b) aruandeaasta .	55	—
	Kokku	56	—
	XI. Põhivahendid, kaubad ja võlgnevus, mis sisse tulemata jäänud ajutiselt vaenlase poolt okupeeritud territooriumil olevatelt organisatsioonidelt ja ettevõtetelt		
	Kaubad teel . . .	57	—

Konto nr. kontoplaanis	PASSIVA Bilansikirjete nimetus	Rea nr.	Summa
A	B	C	1
	VIII. Võlgnevus ajutiselt vaenlase poolt okupeeritud territooriumil olevatele organisatsioonidele ja ettevõtetele		
14	Saadud pikaajalised laenud:		
	a) tarbijate kooperatiivorganisatsioonidelt . .	112	—
	b) teistelt organisatsioonidelt .	113	—
	Kreeditorid:		
9, 10	a) sisesüsteemilised	114	—
9	b) teised	115	—
	Sisemised arvlemised:		
11	a) eraldatud vahenditele	116	—
	b) tasumisele kuuluvad	117	—
6	Hinnalisand vaenlase poolt rikutud, hävitatud ja riisutud kaupadele . .	118	—
	Kokku	120	—
	Bilanss	121	523841
	Kontod väljaspool bilanssi		
25	Põhivahendite kulumine	122	48497

Konto nr. kontoplaanis	AKTIVA Bilansikirjete nimetus	Rea nr.	Summa
A	B	C	1
	Deebitorid:		
9, 10	a) sisesüsteemilised	57	—
	b) teised	58	—
22	Antud laenud:	59	—
	a) tarbijate kooperatiivorganisatsioonidele . .	60	—
	b) teistele organisatsioonidele .	61	—
11	Sisemised arvlemised:		
	a) eraldatud vahenditele	62	—
	b) tasumisele kuuluvad	63	—
21	Osaliselt ja täielikult purustatud põhivahendid . . .	64	—
21	Osaliselt purustatud ja täielikult hävitatud põhivahendite juurdehindlus . .	65	—
3, 4, 5, 13, 15 ja 16	Täielikult vaenlase poolt rikutud, hävitatud ja riisutud kaubalis-materiaalsed väärtused . .	66	—
	Kokku	67	—
	Bilanss	68	523841

Konto nr. kontoplaanis	PASSIVA Bilansikirjete nimetus	Rea nr.	Summa
A	B	C	1
21	Osaliselt ja täielikult purustatud põhivahendite taastamisväärtus . . .	123	—
001	Arvestusele kuuluvad plangid:		
	a) osamaksumargid	124	6702
	b) toidu- ja tööstuskaupade kaardid ja talongid	125	—
	c) muud arvestusele kuuluvad plangid . . .	126	41
003	Hoiulevõetud väärtused	127	—
005	Renditud põhivahendid	128	—
007	Esitatud pretensioonide deebitorid .	129	—
010	Deebitorid kõrvaldatud materiaalsete varade turu- ja riigihindade alusel .	130	—

13. aprillil 1944. a.

Juhatuse esimees

Direktor

Raamatupidaja

Õiendus

teraviljasaaduste alt vabanenud tühjade kottide (taara) liikumise kohta aruandeperioodi viimasel kuul

a) sisse tulnud ühes kaubaga ja kauba laadimiseks . ..... tk.
b) tagastatud . . . . . 9 „
c) alal kuu lõpuks kokku 120 „
sellest jahu ja tangude all 117 „
d) võlgnevus Keskteraviljasalve baasile kuu lõpuks ..... „

KULUD JA TULUD

1-ks aprillik's 1944. a.

Tabel II. (rublades)

Kulud Kirjete nimetus	Rea nr.	Summa	Tulud Kirjete nimetus	Rea nr.	Summa
A	B	1	A	B	1
1. Käibekulud:			1. Kauba müügist:		
a) kaubanduse . . .	1	12190	a) jaeettevõtteis . .	27	17130
b) varumiskauba . . .	2	105	b) varumiskaubalt . .	28	109
2. Üldkulude osa:			2. Materjalide ja jäätmete müügist	29	290
a) leivatööstusele . .	3	—	3. Tootmis- ja kõrvalettevõtete majandamisest:		
b) ühiskondlikele toitlustamisettevõtteile	4	1547	a) leivatööstuste . .	30	—
c) muudele tootmisettevõtteile	5	350	b) sööklate, kohvikute, einelaudade . .	31	10693
3. Kaupade allahindamine juhatuse korraldusel (maha arvates allahindamise summale langev hinnalisandi osa)	6	—	c) muude	32	1200
4. Tootmis- ja kõrvalettevõtete majandamisest:			4. Aegunud kohustused (kreeditoride mahakirjutused)	33	—
a) leivatööstuste . .	7	—	5. Inventeerimisel avastatud varade juurdekasv (peale põhivahendite)	34	—
b) sööklate, kohvikute, einelaudade . .	8	—	6. Laekumised mahakirjutatud nõudmistest .	35	—
c) muude	9	—	7. Saadud intressid, viivised, trahvid ja leppetrahvid (kahjutasud):		
5. Lootuseta nõudmiste mahakirjutamine hagi tagasilükkamisel kohtu või arbitraaži otsusel:			a) tarbijate kooperatiivorganisatsioonidelt	36	—
a) puudujääkide (peale väikeste) osas . .	10	—	b) teistelt organisatsioonidelt ja asutistelt	37	80
b) muude nõudmiste osas	11	—	8. Eelmiste aastate tulud (avastatud aruandeaastal)	38	—
6. Nõudeõiguse aegumise tõttu mahakirjutatud nõudmised	12	—	9. Sisemajanduslikud ülekanded (saadud):		
7. Summad, mis on mahakirjutatud NSVL RKN-i määruses nr. 694 — 26. juunist 1943. a. ettenähtud korras	13	—	a) kaubandusettevõtteilt	39	—
			b) varumisettevõtteilt .	40	—
			c) leivatööstustelt . .	41	—

Kulud Kirjete nimetus	Rea nr.	Summa
A	B	1
8. Muude lootuseta nõudmiste kustutamine . .		
a) puudujääkide (peale väikeste) ja raiskamiste osas . . .	14	—
b) muude nõudmiste osas	15	—
9. Makstud trahvid ja viivised taara mittetagastamise eest . . .	16	—
10. Makstud trahvid, viivised ja leppetrahvid tähtajaks tasumata arvetelt:		
a) tarbijate kooperatiivorganisatsioonidele	17	—
b) teistele organisatsioonidele ja asutistele	18	5
11. Eelmiste aastate kulud (aruandeaastal avastatud)	19	—
12. Sisemajanduslikud ülekanded (tasutud):		
a) kaubandusettevõtete poolt	20	—
b) varumisettevõtete poolt	21	—
13. Sõjaolukorrast tingitud kulud ja kahjud	22	—
14. Muud kulud . . .	23	594
Kokku kulud . .	24	14791
Saldo (kasum) .	25	16680
Bilanss	26	31471

Tulud Kirjete nimetus	Rea nr.	Summa
A	B	1
d) ühiskondliku toitlustamise ettevõtteilt	42	1619
e) muudelt ettevõtteilt	43	350
10. Muud tulud	44	—
Kokku tulud . . .	45	31471
Saldo (kahjum) . .	46	—
Bilanss	47	31471
Kokku organisatsioonis (lõpptulemus):		
kasum (rida 25)	48	16680
või		
kahjum (rida 46) . . .	49	—
Kasum plaani järgi . .	50	16300
Lahkuminek plaanitud kasumist (+ või —) . . .	51	+ 380

TULUDE JA KULUDE TABELI KIRJETE DEŠIFREERIMINE

1-ks aprilliks 1944

Tabel III (rublades)

Kulude ja tulude kirjete loetelu	Summa
A	1
1. „Eelmiste aastate kulud“:	
a)	
b)	
c)	
d)	
e)	
f)	
g)	
2. „Eelmiste aastate tulud“:	
a)	
b)	
c)	
d)	
e)	
f)	
g)	

KÄIBEKULUD

1-ks aprilliks 1944

Tabel V (rublades)

Kirjete nr-id ja loetelu	Rea nr.	Kulud	
		Kaubanduses	Varumiskaupade alal
A	B	1	2
1. Transport raudteel, vee- ja õhuteedel . .	1	—	—
2. Auto- ja hobutransport	2	1552	105
3. Töötasud	3	6653	—
4. Sotsiaalandamid ja lisakulud tööjõule . .	4	273	—
5. Ruumide üür (rent) .	5	—	—
6. Ruumide korrashoid ja inventarikulud . .	6	1583	—
7. Arvutus-ülekanded jooksvaks remondiks (remondi- ja ehitusfondi)	7	394	
8. Amortisatsioon:			—
a) omade põhivahendite	8	1452	—
b) renditud põhivahendite kapitaalkulutuste	9	—	—
9. Kantselei-, posti-telegraafi- ja telefonikulud	10	33	—
10. Komandeeringud ja sõidud	11	—	—
11. Kauba viimistlemine, sortimine ja pakkimine	12	—	—
12. Kahjud taarast (saldo)	13	—	—
13. Kauba kadu teel . .	14	—	—
14. Kauba kadu säilitamisel ja müügil:			
A) kauba kadu loomuliku kao normide piires . .	15	93	—

Kulude ja tulude kirjete loetelu	Summa
A	1
3. „Muud kulud“:	
a) ehitusmaks ja maarent	594
b)	
c)	
d)	
e)	
f)	
g)	
4. „Muud tulud“:	
a)	
b)	
c)	
d)	
e)	
f)	
g)	

Kirjete nr-id ja loetelu	Rea nr.	Kulud: Kaubanduses	Kulud: Varumiskaupade alal
A	B	1	2
B) mahakirjutused üle loomuliku kao normide:			
a) taara kaaluvahe	16	—	—
b) purunemine, praak, murd, riknemine ja väärtuse allahindamine kauba kvaliteedi halvenemise tagajärjel . .	17	—	—
c) muud mahakirjutused aktide põhjal (üle loomuliku kao normide) . . .	18	—	—
15. Intressid (saldo) . .	19	—	—
16. Arvestus-ülekanded kaadrite ettevalmistamise fondi	20	232	×
17. Kindlustuskulud . .	21	—	—
18. Müügisummade (kassatookide) kogumiskulud	22	—	×
19. Revisjoni- ja kaplusekomisjoni tasu . .	23	—	—
20. 21. Väikemüügivõrgus töötajate töötasu ja varujate tasud . . .	24	—	—
22. Muud kulud	25	—	—
Kokku kulud:			
a) rublades	26	12190	105
b) %-des käibest . . .	27	3,01	—
Plaanikohane kinnitatud % käibest	28	—	—
Jaemüügi ja kokkuostu käibesumma aasta algusest	29	3874	—

PUUDUJÄÄKIDEST, RAISKAMISTEST JA KAHJUTASUDEST TEKKINUD VÕLGNEVUSE LIIKUMINE

I kvartaalis 1944. a.

I. Puudujäägid (peale väikeste, vt. lõige II) ja raiskamised

Tabel VII (rublades)

Näitajate nimetused	Rea nr.	Summa
A	B	1
1. Seis aruandeperioodi algul	1	—
2. Parandus-mahakanded (enne aruandeperioodi algust arvestatud summadest)	2	—
3. Enne aruandeperioodi algust ebaõigelt mahakirjutatud summad arvele võetud	3	—
4. Saldo aruandeperioodi algul (2-sel ja 3-ndal real märgitud paranduskandeid arvesse võttes) kokku . (+)	4	—
5. Selle seas:		
a) kohtu- ja uurimisorganitele üle andmata	5	—
b) kohtu- ja uurimisorganites lahendamisel	6	—
c) kohtu poolt välja mõistetud:		
1) puudujäägid . .	7	—
2) raiskamised . .	8	—
6. Uuesti avastatud (välja arvatud aruandeperioodi arvestuste parandamise korras mahakirjutatud summad):		
a) juhtude arv . . .	9	—
b) summa . . . (+)	10	—

Näitajate nimetused	Rea nr.	Summa
A	B	1
9. Edasi antud kohtu- ja uurimisorganitele:		
a) asjade arv	15	
b) summa	16	—
10. Väljamõistetud asjade arv	17	
11. Väljamõistetud summas:		
a) puudujääke . . .	18	—
b) raiskamisi . . .	19	—
12. Kogusummas sisse nõutud . . . (—)	20	—
13. Selle seas aruandeaastal avastatuist . .	21	—
14. Aruandeaasta kahjuks kantud:		
a) hagi tagasilükkamisel kohtu poolt	22	—
b) lootusetuse tõttu .	23	—
c) kokku (read 22+23) (—)	24	—
15. Üle antud teistele organisatsioonidele (reorganiseerimise korras) . . . . . (—)	25	—
16. Saldo aruandeperioodi lõpul — kokku .	26	—
17. Selle seas:		
a) kohtu- ja uurimisorganeile üle andmata:		
1) viimasel inventeerimisel avastatuist . . .	27	—

Näitajate nimetused	Rea nr.	Summa
A	B	1
7. Üldsummast (rida 10) on avastatud:		
a) kaubanduslikes jaeettevõtteis	11	—
b) varumisettevõtteis .	12	—
c) sööklates, kohvikuis ja einelaudades . .	13	—
8. Teistelt organisatsioonidelt üle võetud (liitumise korras) . (+)	14	—

Näitajate nimetused	Rea nr.	Summa
A	B	1
2) muud	28	—
b) kohtu- ja uurimisorganites lahendamisel:		
1) aruandeperioodi alguses olevaist	29	—
2) aruandeperioodis avastatuist	30	—
c) kohtu poolt välja mõistetud:		
1) puudujäägid .	31	—
2) raiskamised . .	32	—
18. Tarbijate kooperatiivide arv, kellel ei ole puudujääke aasta algusest, peale tsiviilkorras sissenõutavate väikeste puudujääkide (täidetakse rajooni ja ringkonna tarbijate kooperatiivide liitude poolt tarbijate kooperatiivide koondkokkuvõtte koostamisel) .	33	—

II. Väikesed puudujäägid (tsiviilkorras sissenõutavad) ja kahjutasud

	Jääk aasta alguseks	Avastatud aruandeperioodil	Sisse nõutud	Kantud aruandeaasta kahjuks	Muud mahakanded	Jääk aruandeperioodi lõpuks		
						kohtuorganeile üle andmata	kohtuorganeis (lahendamisel)	kohtu poolt välja mõistetud
A	1	2	3	4	5	6	7	8
Väikesed puudujäägid		21	21					
Kahjutasud								

Jaekaubandus-, toitlustamis- ja leivaküpsetusettevõtete arv, kus teostati aruandekvartaalis ootamatuid revisjone:

a) üks kord . . ..
b) kaks korda . .....
c) üle kahe korra .....

ÕIENDUS SÕJAOLUKORRAST TINGITUD KULUDE JA KAHJUDE KOHTA

1-seks aprilliks 1944. a.

Tabel IV (rublades)

Kulu- (kahju-) kirjete nimetus	Rea nr.	Summa
A	B	1
1. Kulutused pimendamise, kaevikute kaevamise, kaitserühmade varustamise ja kaitsemeeskondade ülalpidamiseks	1	—
2. Pommi- ja gaasivarjendite ehituskulud . .	2	—
3. Töötasu maakaitseväkke, hävituspataljoni ja kindlustustöödele mobiliseerituile	3	—
4. Tasu sõjaväeteenistusse kutsutuile	4	—
5. Ümberpaigutamiskulud:		
a) kolimis- ja sõidukulud ja töötasu ümberpaigutamise aja eest	5	—
b) evakueeritud materiaalsete varade pakkimis- ja transpordikulud . . .	6	—
c) evakueeritud sisseseadete pakkimis- ja transpordikulud	7	—
d)	8	—

Kulu- (kahju-) kirjete nimetus	Rea nr.	Summa
A	B	1
6. Sõjategevuse tagajärjel hävinud ja kõlbmatuks muutunud kaubalis-materiaalsed väärtused	9	—
7. Sõjategevuse tagajärjel hävinud ja kõlbmatuks muutunud põhivahendid	10	—
8. Kulutused hävinud põhivahendite taastamisel	11	—
9. Tasud õhurünnakuteaegsete seisakute arvel	12	—
10.	13	—
11.	14	—
Kokku	15	—
12. Peale selle on tehtud kulutusi ja mahakirjutusi kuni 1. jaan. 1944. a.	16	—
13. Kokku sõja algusest 1941.—1944. a. . . .	17	—

HALDUSKULUDE EELARVE TÄITMISE ARUANNE

(täidavad ainult linna tarbijate kooperatiivid)

1-seks aprilliks 1944. a.

Tabel VI (rublades)

Tegevusalad	Rea nr.	Kokku		Sellest					
				Töötasu		Komand. ja sõidud		Kantselei-, trüki-, posti-telegr.-, telefonikulud	
		plaani järgi	tegelikult	plaani järgi	tegelikult	plaani järgi	tegelikult	plaani järgi	tegelikult
A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Kontori halduse- (administratiiv-juhtimis-) kulud:									
a) kaubanduse alal . . .	1								
b) varumise alal . . .	2								
c) muudel aladel . . .	3								
Kokku kontori alal	4								

ÜHISKONDLIK TOITLUSTAMINE

Kulud I kvartaalis 1944. a.

Tabel VIII

(rublades)

Toorainete väärtus	Ostetud kaupade väärtus	Transpordikulud	Töötasud, sotsiaalandamid ja lisakulud	Küte	Vähevääruslik inventari kulumine ja kadu	Üür, amortisatsioon ja ruumide korrashoid	Arvutus-ülekanded jooksvaks remondiks	Käibemaks	Muud kulud	Kokku kulud	Käive
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
—	87627	—	1138	1347	398	595	2159	106683	4078	204025	215918

LEIVAKÜPSETUS

Toodete väärtus I kvartaalis 1944. a.

Tabel IX

(rublades)

Väärtus hulgiväljalaskehinnas ilma käibemaksuta	Käibemaks	Jahu ostuväärtus (+)	Muude toorainete ostuväärtus (+)	Transpordikulud (täies summas) (+)	Rahandusministeeriumi poolt tagasimakstud transpordikulud (—)	Küte (+)	Töötasu tootmistöölistele (+)	Töötasu muule personaalile (+)	Üür, amortisatsioon, ruumide korrashoid (+)	Üle kantud jooksv. remondiks (remondi- ja ehitusfondi) (+)	Muud kulud (+)	Kokku omamaksumus (ilma käibemaksuta)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

TOOTMISTEGEVUS

(peale pagaritööstuse)

1944. a. I kvartaalis toodetud toodete väärtus

Tabel X (rublades)

Ettevõtete ja tootmise rühmad	Rea nr.	Toodang	
		tootmise omaväärtuses	hulgi-välja-laskeväärtuses
A	B	1	2
Köögi-aiavilja töötlemise ettevõtted	1	—	—
Vorstitööstused	2	—	—
Alkoholivabade jookide ettevõtted	3	7840	9040
Piima-võitööstused	4	—	—
Mööbli tootmine	5	—	—
Vooritarvete tootmine	6	—	—
Laastu- ja püttsepakaupade tootmine	7	—	—
Puuriistade ja lusikkaupade tootmine	8	—	—
Sepatoodete tootmine	9	—	
Värvitud plekitoodete tootmine	10	—	—
Metallist majapidamistarvete tootmine	11	—	—
Tööriistade-nugade tootmine	12	—	—
Traadist toodete tootmine	13	—	—
Pottsepa-toodete tootmine	14	—	—
Kooli-kantseleitarvete tootmine	15	—	—
Spordikaupade tootmine	16	—	—
Igasuguste mänguasjade tootmine	17	—	—
Sadulsepa-toodete tootmine	18	—	—
Nööritoodete tootmine	19	—	—
Õmblus- ja lambanahast kasuktoodete tootmine	20	—	—
Trikotaažtoodete tootmine	21	—	—
Igasuguste jalanõude tootmine	22	—	—
Nööbi-kammitoodete tootmine	23	—	—
Igasuguste harjade tootmine	24	—	—
Suitsupitside, piipude, portsigarride tootmine	25	—	—
Õmblus-pudukaupade tootmine	26	—	—
Ehitusmaterjalide tootmine	27	—	—
Majapidamisseebi tootmine	28	—	—
Tee-kohvijookide tootmine	29	—	—
Soola tootmine	30	—	—
Kala töötlemine	31	—	—
Kalapüük	32	—	—
Sigade nuumamine	33	—	—

Ettevõtete ja tootmise rühmad	Rea nr.	Toodang	
		tootmise omaväärtuses	hulgi-väljalaskeväärtuses
A	B	1	2
Lambad ja suured sarvloomad nuumal ja söödal	34	—	—
Mesilastepidamine	35	—	—
Linnupidamine	36	—	—
Köögiviljaaiandus	37	—	—
Heinakasvatus	38	—	—
Põllupidamine	39	—	—
	40	—	—
	41	—	—
	42	—	—
	43	—	—
	44	—	—
	45	—	—
	46	—	—
	47	—	—
	48		—
	49	—	—
Kokku	50	7840	9040

13. aprillil 1944. a.

Juhatuse esimees

Pearaamatupidaja

Direktor

mise käigule (kauba jaekäive, osamaksude kogumine, ühiskondliku toitlustamise käive jne.).

Operatiivne aruandlus esitatakse tavaliselt lühikeste ajavahemikkude eest (5—10—15 päeva). Sageli see aruandlus kannab hooajalist iseloomu (näiteks seatakse ta sisse varumishooaja kestel nendele või teistele varumisliikidele).

Statistiline aruandlus haarab laia näitajate ringi, mis iseloomustavad tarbijate kooperatiivi plaani täitmist.

Statistiline aruandlus esitatakse tavalisesti suurema ajavahemiku eest kui operatiivne aruandlus (kuu, kvartaali, poolaasta ja aasta eest). Statistilise aruandluse esitamiseks määratakse mõnevõrra pikem tähtaeg, kui operatiivsele aruandlusele.

Tarbijate kooperatiivi raamatupidamis-aruandlus koosneb, erinevalt operatiivsest ja statistilisest aruandlusest, ainult rahalistes mõõduühikutes väljendatud näitajatest, mis iseloomustavad organisatsiooni finantsilist seisukorda, tema majandusliku tegevuse tulemusi teatud ajavahemiku kohta ja omahinna alandamise plaani täitmist (kulude elementide järgi).

Tarbijate kooperatiivi raamatupidamis-aruandlus koosneb bilansist, kulude ja tulude tabelist, käibekulude aruandest, aruandest puudujääkidest, raiskamistest ja kahjutasudest tekkinud võlgnevuse liikumise kohta ning aruandest toodangu omaväärtuse kohta põhi-tööstusettevõtete alal.

§ 52. Raamatupidamis-aruandluse vormid ja esitamise tähtajad

Sõltuvalt esitamise tähtaegadest, jaguneb kogu raamatupidamis-aruandlus kuuliseks, kvartaalseks ja aastaaruandluseks.

Kuuline aruandlus koosneb bilansist ja esitatakse tarbijate kooperatiivide maakondlikule (rajooni) liidule, rajooni rahandusosakonnale ja tarbijate kooperatiivi krediteerivale pangale kõrgemaastmelise kooperatiivorganisatsiooni poolt kindlaksmääratud tähtaegadel. Kvartaali kohta esitatakse bilanss, mis koostatakse kuubilansi vormis, ja rida tabeleid, millede kogumik moodustabki endast tarbijate kooperatiivi kvartaaliaruande.

Tsentrosojuzi presiidiumi ja NSVL Rahandusministeeriumi poolt on kinnitatud järgmised tarbijate kooperatiivi kvartaaliaruande vormid (vt. lk. 269—285) [1].

[1] Aruande vorme muudetakse vastavalt vajadustele, mispärast töös tuleb käsitada neid vorme, mis iga aasta ette kirjutatakse kõrgemaastmelise kooperatiivorganisatsiooni poolt (Toimetaja).

Aastaaruanne erineb oma sisult vähe kvartaaliaruandest. Kõik kvartaaliaruande põhitabelid ühtuvad täielikult aastaaruande vormidega. Erinevus seisneb vaid selles, et aastaaruande koosseisu on sisse viidud kaks täiendavat tabelit (remondi- ja ehitusfondi vahendite liikumine ning muude erifondide jääkide dešifreerimine).

Kvartaali- ja aastaaruannete esitamise tähtajad määratakse tarbijate kooperatiivide jaoks kindlaks tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu juhatuse poolt. Tarbijate kooperatiiv esitab aruanded oma tarbijate kooperatiivide maakondlikule (rajooni) liidule, rajooni rahandusosakonnale, Riigipanga kohalikule osakonnale ja NSVL Riikliku Plaanikomisjoni Statistika Keskvalitsuse kohalikule organile.

§ 53. Inventeerimine ja bilansikirjete hindamine

Raamatupidamis-aruande põhitabeliks on bilanss, mis iseloomustab tarbijate kooperatiivi vahendite seisukorda ning annab võimaluse andmete kõrvutamise teel aasta alguseks ja aasta lõpuks kindlaks määrata tarbijate kooperatiivi rahandusliku töö suunda ja tema finantsilisi lõppresultaate.

Bilansi ja aruande koostamisel juhindub tarbijate kooperatiiv NSVL RKN-i määrusest 29. juulist 1936. a., milles on käsitatud raamatupidamis-aruannete ja bilansside koostamise põhireeglid, samuti ka Tsentrosojuzi tehnilistest juhistest kvartaali- ja aastaaruannete üksikute tabelite koostamise korra kohta.

Põhinõudmine, mis esitatakse raamatupidamis-aruannetele ja bilansile, seisneb aruandes ja bilansis toodud arvuliste näitajate kohuslikus vastavuses asjade tegelikule seisukorrale. Bilanssi ja aruannet, mis vastavad sellele nõudele, nimetatakse reaalseteks.

Selleks, et tagada bilansi reaalsust ja raamatupidamis-aruande kõigi näitajate head kvaliteeti, tuleb hoolikalt läbi inventeerida kõik bilansi kirjed ja hinnata neid kirjeid bilansis täpses vastavuses raamatupidamis-aruannete ja bilansside koostamise reeglitega, mis on kinnitatud NSVL RKN-i määrusega 29. juulist 1936. a.

Vastavalt ülaltähendatud määrusele raamatupidamis-aruannetest ja bilanssidest, on kõik majandusorganid kohus-

tatud vähemalt üks kord aastas läbi viima kõigi bilansi kirjete täieliku inventeerimise.

Tsentrosojuzi juhiste kohaselt tuleb aga kõik bilansi kirjed inventeerida igas kvartaalis. Mis puutub aga kaupade jääke jaeettevõtteis, valmistooteid, materjale, rahalisi vahendeid ja mõningaid muid materiaalsete väärtuste liike, millede nimestik määratakse kindlaks Tsentrosojuzi erijuhistega, siis nende inventeerimist toimetatakse vähemalt üks kord kuus.

Kaubalis-materiaalsete ja rahaliste väärtuste inventeerimist, kui kontrollivahendit sotsialistliku omandi allesoleku üle, toimetatakse ootamatult, tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt määratavatel tähtaegadel.

Bilansi teiste kirjete inventeerimine, mida teostatakse bilansi reaalsuse tagamise eesmärgil (deebitorid, kreeditorid, laenud jne.), on kõikehaarav ja viiakse harilikult läbi kvartaali lõpul.

Materiaalsete väärtuste ja rahaliste vahendite inventeerimise all mõistetakse kõigi nende väärtuste täielikku kontrollimist natuuras, ühes kohalolevate väärtuste üleskirjutamisega inventeerimisnimestikku. Materiaalsete väärtuste inventeerimist, debitoorse ja kreditoorse võlgnevuse kontrollimist ning inventeerimise tulemuse väljaselgitamist teostab tarbijate kooperatiiv täpses vastavuses instruktsiooniga inventeerimise läbiviimisest, mis on kinnitatud Tsentrosojuzi poolt oktoobris 1945. a.

Bilansi reaalsuse tagamiseks tuleb läbi viia kõigi aruandeperioodi juurde kuuluvate kulude ja tulude arvestamine, teha ülekanded fondidesse ja muud sissekanded, mis on seotud majandusliku tegevuse tulemuste väljaselgitamisega (arvestada töötasu, ülekanded sotsiaalkindlustuseks, amortisatsioonifondi, maha kirjutada käibekulud kaupade jäägile, arvestada üür, teostada ülekanded kultuurfondi ning remondi- ja ehitusfondi jne.).

Bilansikirjete hindamise reeglid seisnevad alljärgnevas:

1. Kaubad jaeettevõtteis, valmistooted tootmisettevõtteis, varumiskaubad, tootmistoorained ja -materjalid ning muud kaubalis-materiaalsed väärtused näidatakse bilansis tegeliku omaväärtusega. Kaupade tegelik omaväärtus jaeettevõtteis, mis teatavasti arvestatakse jaemüügihinna

järgi, määratakse kindlaks järgmisel viisil: kaubad jaemagasinides näidatakse bilansi aktivas jaemüügihinnaga, kuna bilansi passivas, lõikes „Väärtusõiendid" näidatakse hinnalisandi summa nende kaupade jäägile.

Sel kombel, kui me bilansi aktivas jaemüügihinnaga näidatud kaupade väärtusest maha arvame bilansi passivas näidatud hinnalisandi summa, siis näitab jääk kaupade väärtust ostuhinnas; me peame aga, nagu ülemal märgitud, näitama kaupade jääki bilansis mitte ostuhinnas, vaid tegeliku omaväärtusega. Seda saavutatakse sellega, et bilansi aktiva lõikes „Kaubad ja valmistooted" viiakse sisse täiendav kirje „Käibekulud kauba jäägile". Lisades kaupade ostuväärtusele juurde nende kaupade jäägile langevad käibekulud, saame nende tegeliku omaväärtuse.

2. Kaubad teel näidatakse bilansis tegeliku omaväärtusega (tasutud varustaja arve järgi).

3. Lõpetamata toodang näidatakse bilansi aktivas tegelikkude kulutuste summa järgi, mis on tehtud sellele toodangule bilansi koostamise momendiks.

4. Taara, mis kuulub kohustuslikult tagasiandmisele varustajale, hinnatakse hinnakirja järgi. Tarbijate kooperatiivi korraldusse jääv taara hinnatakse nende hindade järgi, milledega seda taarat saab kohapeal realiseerida.

5. Debitoorne ja kreditoorne võlgnevus näidatakse bilansis summades, mida tarbijate kooperatiiv peab õigeks võrdluse tulemusena deebitoride ja kreeditoridega.

6. Põhivahendid näidatakse bilansis järelejäänud väärtuses, mis kujutab endast põhivahendite algväärtust, maha arvatud vastavatele põhivahenditele arvestatud kulumine. Kulumissumma ja võrdne sellele põhivahendite summa viiakse väljapoole bilanssi ilma mingisuguste raamatupidamis-kanneteta.

§ 54. Tarbijate kooperatiivi bilansside ja aruannete läbivaatamine ja kinnitamine

Teatavasti võib tarbijate kooperatiiv oma koosseisus eraldi omada isemajandavaid ettevõtteid. Tarbijate kooperatiivi raamatupidaja on kohustatud tagama aruannete ja

bilansside õigeaegset esitamist nende ettevõtete poolt, nende aruannete ja bilansside kontrollimist ning nende esitamist läbivaatamiseks ja kinnitamiseks tarbijate kooperatiivi juhatusse.

Pärast seda, kui isemajandavate ettevõtete aruanded ja bilansid on kontrollitud ja kinnitatud, asub raamatupidaja tarbijate kooperatiivi majapidamise koondbilansi ja -aruande koostamisele. Enne lõpp- (aasta-) bilansi koostamist toimetab raamatupidaja mitte ainult kõigi bilansikirjete inventeerimist, vaid ka kõigi tulemuskontode lõpetamist.

Koondbilanss ja -aruanne antakse üle tarbijate kooperatiivi revisjonikomisjonile seisukoha võtmiseks. Raamatupidaja on kohustatud bilansile ja aruandele juurde lisama lühikese seletuskirja, mille vaatab läbi tarbijate kooperatiivi juhatus koos revisjonikomisjoni seisukohaga. Tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt läbivaadatud ja kinnitatud bilanss ja kvartaali (aasta-) aruanne koos raamatupidaja seletuskirjaga, revisjonikomisjoni seisukohaga ja juhatuse otsusega esitatakse läbivaatamiseks ja kinnitamiseks tarbijate kooperatiivide maakondlikule (rajooni) liidule.

Vähemalt üks kord kvartaalis tarbijate kooperatiivi aruanded ja bilansid vaadatakse läbi ja kinnitatakse tarbijate kooperatiivi liikmete (volinikkude) üldkoosoleku poolt.

Sisukord:

I peatükk.

Arvepidamine tarbijate kooperatiivide pagaritööstustes.

Lk.

§ 1. Üldised põhialused arvepidamise kohta tarbijate kooperatiivide pagaritööstustes 3
§ 2. Operatsioonide vormistamine pagaritööstuses 6
§ 3. Tooraine, materjali ja kütteaine arvestus tarbijate kooperatiivi raamatupidamises 13
§ 4. Töö ja töötasu arvestus 16
§ 5. Tootmise käibekulude ja valmistoodete väljalaskmise arvestus 20
§ 6. Teiste organisatsioonide pagaritööstustes töötletava jahu arvestus 32

II peatükk.

Ühiskondliku toitlustamise ettevõtete arvepidamine.

§ 7. Üldised põhialused tarbijate kooperatiivide ühiskondliku toitlustamise ettevõtete arvepidamise kohta 35
§ 8. Tooraine (produktide), majapidamismaterjalide ja kütte sissetuleku ja kulutamise vormistamine ühiskondliku toitlustamise ettevõtteis 37
§ 9. Operatsioonide vormistamine ja aruande koostamine köögi ning söögisaali kohta 44
§ 10. Söökla aruannete kontrollimine ja läbitöötamine tarbijate kooperatiivi raamatupidamises 47
§ 11. Materjalide arvestamine tarbijate kooperatiivi raamatupidamises 48
§ 12. Ühiskondliku toitlustamise ettevõtete tööliste töö ja töötasu arvestamine 53

Lk.

§ 13. Kulude, toodangu realiseerimise käibe ja söökla töö tulemuste arvestamine 56
§ 14. Kontroll ühiskondliku toitlustamise ettevõtteis kulutatud normitud produktide kohta 68
§ 15. Kaupade arvestus kohvikutes ja einelaudades 73

III peatükk.

Hobutranspordi arvestus.

§ 16. Üldised alused hobutranspordi arvestuseks 82
§ 17. Materjalide arvestus 84
§ 18. Hobutranspordi töö arvestus 89
§ 19. Kulude, tulude ja hobutranspordi töö tulemuste arvestus . . 92

IV peatükk.

Tarbijate kooperatiivi muude tootmisettevõtete arvestus.

§ 20. Arvepidamise korraldus alkoholivabade jookide tootmise ettevõtteis 100
§ 21. Seakasvatamise arvestus 109
§ 22. Kalapüügi arvestus 118

V peatükk.

Tarbijate kooperatiivi fondide ja eraldatud vahendite arvestus.

§ 23. Tarbijate kooperatiivi omavahendid 126
§ 24. Osamaksufondi arvestus 127
§ 25. Osamaksu-markide ja arvestusele kuuluvate plankide arvestus 135
§ 26. Põhifondi arvestus 140
§ 27. Kultuurfondi (kaadrite ettevalmistamise fondi) arvestus . . 143
§ 28. Muude erifondide arvestus 145
§ 29. Eraldatud vahendid 150

VI peatükk.

Põhivahendite arvestus.

§ 30. Põhivahendite liigid ja nende jaotus 157
§ 31. Põhivahendite soetamise arvestus 160
§ 32. Põhivahendite kulumise ja amortisatsiooni arvestus 165

Lk.
§ 33. Põhivahendite väljalangemise arvestus 173
§ 34. Põhivahendite analüütilise arvestuse ehitus 179
§ 35. Renditud põhivahendite arvestus 180
§ 36. Vähemäärtusliku inventari ja eririietuse arvestus 181
§ 37. Põhivahendite inventeerimine 184

VII peatükk.

Kapitaalmahutuste arvestus.

§ 38. Üldised reeglid kapitaalmahutuste arvestamisel 187
§ 39. Kapitaalmahutuste finantseerimise allikad 192
§ 40. Kapitaalmahutuste finantseerimise arvestus 196
§ 41. Kapitaalmahutuste teostamise arvestus 208
§ 42. Renditud põhivahenditele tehtud kapitaalkulutuste katmise arvestus 221

VIII peatükk.

Tarbijate kooperatiivide käibekulude ja majandusliku tegevuse finantsiliste tulemuste arvestus.

§ 43. Üldised reeglid käibekulude arvestamisel 224
§ 44. Käibekulude nomenklatuur ja kirjete sisu 226
§ 45. Käibekulude liigitus majandusliku tegevuse alade järgi . . . 237
§ 46. Üldiste käibekulude jaotus 240
§ 47. Arvestus-ülekannete arvestus tarbijate kooperatiivi üldkulude katteks 245
§ 48. Käibekulude analüütiline arvestus 249
§ 49. Ettetehtud kulude arvestus 250
§ 50. Majandusliku tegevuse finantsiliste tulemuste arvestus . . . 257

IX peatükk.

Tarbijate kooperatiivide aruandlus.

§ 51. Tarbijate kooperatiivi aruandluse ülesanded, tähtsus, sisu ja liigid 268
§ 52. Raamatupidamis-aruandluse vormid ja esitamise tähtajad . . 286
§ 53. Inventeerimine ja bilansikirjete hindamine 287
§ 54. Tarbijate kooperatiivi bilansside ja aruannete läbivaatamine ja kinnitamine 289

Tõlkinud J. Mõttus.

Vastutav toimetaja A. Saviir.

Keeleline toimetaja J. Väinaste.

Ladumisele antud 18. VI 1947.
Trükkimisele antud 15.IX.1947
Trükiarv 3200. Paber 56:79, 1/16.
Trükipoognaid 18,5. Trükitähti
trükipoognas 50 464. Arvutus-
poognaid 23,2. MB-06410. Trü-
kikoda „Punane Täht", Tallinn,
Pikk t. 54. Tellimise nr. 937.

На эстонском языке.

Н. Д. Цемко и И. Н. Дудов.
Курс бухгалтерского учета
в потребительских обществах
и райпотребсоюзах. Часть II.

RBL. 20. –

A-16609

TÜ RAAMATUKOGU
1 0300 00496802 2